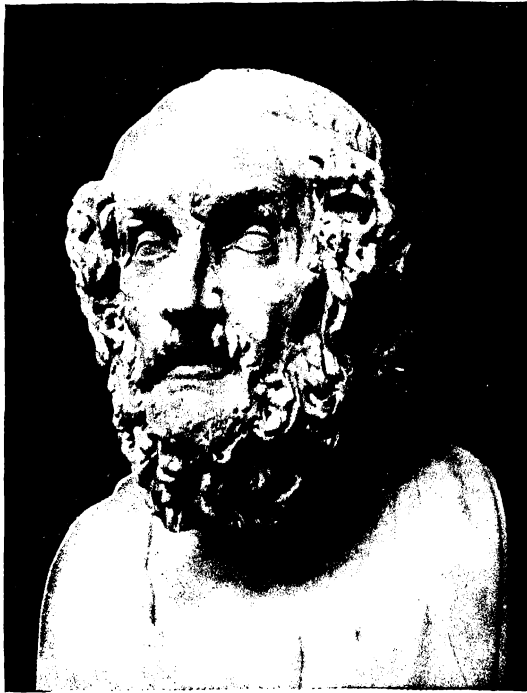

OMER
I L I A D A

TRADUCERE
DE
GEORGE MURNU

BUDAPESTA,
INSTITUTUL DE ARTE GRAFICE ȘI EDITURĂ „LUCEAFĂRUL“
MDCCCXVI.

BIBLIOTECA SCRITORILOR
===== STRĂINI. =====

I.

BUDAPESTA,
1906.

OMER

I L I A D A

DOUĂSPREZECE CÎNTURÎ TRADUSE ÎN VERSURÎ

DE

GEORGE MURNU.

CU ILUSTRĂȚIÎ.

QUEGLI È OMERO POETA SOVRANO.

Dante.

BUDAPESTA,
INSTITUTUL DE ARTE GRAFICE ȘI EDITURĂ
„LUCEAFĂRUL“
1906.

Editura Institutului de arte grafice «Luceafărul».

Toate drepturile rezervate.

— Reproducerea este oprită. —

PREFAȚĂ.

... Că astăzi poezia nu se găsește nici măcar în versurile poezilor și că numai un Omer a fost în lume.

M. Cogălniceanu.

Cultura e nobleță și tărie, și cel lipsit de dînsa e neluat în samă sau desprețuit ca neputincios și de rînd. Prin cultură se înalță și se împodobește nu numai omul sufletesc și fizic, ci și tot ce este în preajma lui cu viață ori neînsuflețit. Ce se poate spune despre individ, se aplică și la o națiune. Însăși patria poporului cult poartă răsfrîngerea frumuseții și luminii izvorîte din vrednicia și mărirea fiilor ei. Acesta e cuvîntul că aproape de peste două mii de ani toată aristocrația spiritului însetoșată de izvorul științii stă sub farmecul operei lui Omer și-a lui Platon și nu încetează de-a îndrepta inima și ochii cătră țara, ale cărei monumente culturale hrănesc pînă astăzi sufletele noastre și ne încălzesc pentru idealul ei, unul din cele mai prețuite bunuri moștenite de omenire.

Cutul pentru bătrîna Eladă, „mama înțelepciunii“, a fost viu și înviorător în toate vremile și țările, care au făptuit ceva mare, și el nu se va stînge niciodată pînă cînd fumegă și stă în picioare altarul frumosului și al binelui. Dar dacă soarele civilizației europene a răsărit din binecuvîntatul pămînt al Elinilor, strălucitoarele-î zori sînt de bună samă cele două poeme de-o măreție și desăvirșire neîntrecută, care poartă și împărtășesc din veac în veac vrăjitul nume și cu el gloria neperitoare a lui Omer.

Negreșit, piramidele și templele Faraonilor „sînt gîndiri arhitectonici de-o grozavă măreție“, dar ceea ce ele întipăresc inimii noastre nu se va putea semui nici cînd cu acea simțire înălțătoare și liniștită ce ne însuflă Partenonul, întruparea în marmură pentelică a măsurii și armoniei. Impunătoare și vrednice de mirare sînt de-asemena uriașele epopee sanscrite Mahabharata și Râmayana, dar prin disproporția și ciudățenia lor ne par respingătoare și chiar monstroase alături de Iliada și Odisea, care sînt atît de simple, de limpezî și rotunde.

Însă de-o apologie nu are nevoie Omer. Veacurile l-au cunoscut de părinte și împărat al poezilor, și abia e o glorie poetică, ai cărei lauri să fi fost mai puțin disputați ca laurii nevestejiți de pe fruntea lui. Astăzi încă, cu toate cele vre-o trei mii de ani ce ne despart de lumea în care a viețuit și-a făcut să răsunе maestoasa, bărbăteasca-i liră, Omer e tot atit de vrednic de cetit, de studiat și de admirat, și în multe privinți tot atit de bun povățuitor ca și desfătător povestaș al trecutului și — cu un cuvint — tot atit de *clasic* cum a fost și înaintea erei creștine, cind tinerimea elină și romană nu avea mai bun și luminat crescător și dascăl decit pe bătrînul, pe orbul cîntăreț al străvechii legende. Studiile asupra lui măresc bogata literatură ce s'a născut din iubirea și admirarea lui, traducerile se înmulțesc și se răspindesc la toate neamurile, și nimeni nu îndrăznește a-i tăgădui sceprul de suveran pe Olimpul poeziei. Însuși marele Goethe a fost mulțumit cu cinstea de-a fi recunoscut ca un urmaș a lui Omer ca un „Omerid“.

Deci a studia și a tălmăci pe un asemenea poet se poate socoti ca o datorie pentru orice națiune conștientă și cinstitoare de sine. Pentru acest cuvint de mai mulți ani încoace i-am închinat toată vremea liberă și am căutat din răsputeri să-l îmbrac în graiul atit de cald și duios al neamului nostru. Că popularizarea lui nu este peste putință, ne încredințează pildele nemuritoare ce ni le dă istoria literaturii. Cine n'a auzit de cea dintii vestită traducere a lui Omer făcută acum vre-o două sute de ani de poetul englez Pope precum și de traducerea și mai vestită a lui I. H. Voss, care s'a bucurat de soarta celor mai strălucite opere originale ale literaturii germane?

Un Omer românesc e cu atit mai trebuincios, cu cit ca popor tinăr și abia sănătos îndrumat spre înălțimile artei, noi avem nevoie de toate modelele recunoscute ca bune, care ne-ar feri să cădem în păcatele popoarelor îmbătrînite. Ca dreptar a slujit Omer și altor neamuri mai mari și mai înaintate decit noi. Învățații germani nu se sfiesc a mărturisi, că „*poezia omerică a dat nobleța formei și adevărul simțirii la a doua epocă de înflorire a literaturii lor naționale*“. Studiile noi arată cit de adînci și binefăcătoare au fost asupra acestei literaturi înriuririle unui Omer și în genere ale capodoperilor eline; clasicii germani sînt doar plini de reminiscențe antice. Lucru puțin de mirat, căci ei — genii de mina întii — urmăreau „cugetările regine“, ceea ce-i silea să umble pe culmi, iară culmile își au rădăcinile în clasici păgîni. Scriitorii de astăzi, inspirați în mare parte de contemporani, al căror cerc de concepție e de multeori prea îngust, uită

telurile mari și se perd în labirintul unei lumi mărunte. Cum o literatură poate fi înaltă și totodată *națională*, o învățăm îndeobște dela Elini și 'ndeosebi — pentru poezie — dela Omer. O asemenea temă de discuție fiind la ordinea zilei la noi, cred că cunoștința de aproape a celui mai clasic dintre poeți, nu poate aduce decit folos.

Cît despre principiile ce m'au călăuzit la împămîntenirea acestuia, ele rees din însăși lucrarea mea și nu găsesc de trebuință să stăruî asupra lor cu dinadins.

Pentru o mai bună-înțelegere însă țin ca măcar în trecut să ating pe unele din ele. În primul rînd a fost întrebarea: ce limbă românească se cuvine la o asemenea traducere? Principiul din fericire, a fost statornicit de mult, de Junimea literară. Odissea dlui I. Caragiani e o dovadă: limba poporului român în toată curățenia ei s'a părut ca singurul organ mai nemerit a traduce o poezie, care — cu toate că e fără îndoială de origină literară, căci totul în ea este artă — are unele laturi care o apropie de poezia populară. Am căutat dar — și aceasta mi-a făcut greutate, pe care nu le-aș cunoscut traducătorii în limbile culte — să mă țin în cadrul celui mai curat grai românesc. Acesta însă nu se dobîndește decit din contactul direct cu poporul și cu cele mai bune scrieri ale noastre începînd cu înșiși cronicarii. Am ales ceea ce mi s'a părut mai estetic. Dacă ici-colo m'am pus în primejdia de-a părea arhaic și mai ales purist, e că, mai întîi aveam de tradus pe Omer, decî pe autorul cel mai bătrîn al Europei, și apoi fiindcă nu am găsit un răspuns mai bun la felurile întrebări ce mi s'a pus în decursul lucrării. De altfel, cu toată bunăvoința mea, n'am putut întrebuița decit foarte rar cite un neologizm; am stat pe gînduri chiar față de cuvîntul „curaj“, cu toate că e deplin încetățenit. Nu sînt de vină eu, dacă poezia omerică-românească nu l-a putut mistui. Alegerea limbii prin urmare mi-a fost dictată de subiect. O greutate mare sporită din această pricină mi-a dat-o românizarea vestitelor *epitete ornative* ale poetului, căci trebuie să mărturisesc, că în adjective e cea mai mare sărăcie a limbei românești (se înțelege cînd vrem s'o păzim de promiscuitatea ei cu vocabularul franțuzesc). Aș fi putut trece ușor peste ele, dar atunci ași fi zînuls din ființa lui Omer una din cele mai caracteristice ale lui podoabe.

A căuta în el miezul fiecărui cuvînt, a-l tîlmăci vers cu vers redînd cît se poate mai multe din nuanțele lui și în genere a-î da poezia în graiul nostru pe înțelesul tuturor fără *parafrizare și fără pedantism* — iată în ce am gîndit că mi-ar sta rolul de traducător. Idealul meu de-a vedea pe Omer așa cum mi-a

răsunat auzului aproape din copilărie, a făcut să țin cu sfințenie la *exametrul* lui, ritmul plin și larg, singura matcă încăpătoare, în care poate curge liniștită și îndeminatică Dunărea poeziei omerică. Exemplul german m'a sprijinit în această hôtărire cu atât mai mult, cu cât prozodia limbei române ı de-o mlădiere și felurime care înșerece nu numai pe cea a limbei germane, ci și a celor mai multe limbı culte. Limba germană e în genere *iambică* și deci puțin făcută pentru versuri *dactilice* — dovadă că metrul acesta a devenit tot mai rar la scriitorii germani, deși le-a dat unele din cele mai frumoase opere literare. Nu mai vorbesc de limba engleză și cu atât mai puțin de cea franceză, al cărei accent covârșitor *anapestic* o face neputincioasă de-a reda frumuseța versului omeric (anapestul fiind opusul dactilului). Adevărată limbă *dactilică* e cea ungurească. Limba italiană, stingerită de tradiția literară, nu suferă versul lung și e silită să recurgă veșnic la endecasilabul moștenit, a cărui monotonie oboșește pînă la urmă. De aceste scăderi limba noastră e scutită, și libertatea ei în metrică ne poate fi un titlu de mîndrie. Ea își poate însuși cu înlesnire mai toate formele poeziei — partoră e literatura noastră de pînă acum. Din toate numai *exametrul* se pare a fi cel mai rebel. E drept că el, cu caracteru-i pronunțat clasic, anevoe ar putea deveni cu totul popular, dar aceasta nu trebuie să ne împedice de-a căuta să-l cîștigăm desăvîrșit, cel puțin pentru traduceri; să luăm pildă dela metricianii germani, care țin mörțiș la universalitatea limbei lor naționale. Adoptarea *exametrului* nu poate fi însă îndreptățită decit numai cu condiția ca să nu siluiască legile limbei noastre, ci să-i lase mersul regulat, firesc în rostirea cugetării, ceea ce totuși nu presupune îndepărtarea oricărei meșteșugiri, căci meșteșugit e ori care vers. Știu însă din experiență că aceasta nu e lucru ușor, mai ales cind e vorba de-a interpreta în mod conștiincios autori clasici, la cari bogăția lexică, puterea de expresie și condensarea ideii ajunge la o înălțime, în fața căreia toate limbile moderne — exceptînd pînă la un punct limba germană, care și-a păstrat mai bine caracterul ei sintetic — își perd cumpătul și — ca să mă servesc de vorba lui Schopenhauer — par niște „jargoane“.

Redarea formei și fondului omeric cu mijloacele de care dispune pînă acum limba noastră, e dar de sine înțeles o problemă din cele mai grele. Dacă voi fi dezlegat-o cît de puțin mulțumitor, aceasta o voi datori *bunătății acestei limbı*, după cum cu drept ne spune Costache Conache, întiul talent de traducător al literaturii noastre, și cu deosebire comorilor poetice aie poporului român. Cea mai bună răsplată pentru silința ce-mi

daŭ ca să ajung la un bun capăt, ar fi recunoaşterea *cinstei* cu care am lucrat, căci ea mi-a cerut jertfe de vreme, pe care nu oricine e bucuros să le facă.

Cel ce va compara întâia formă, sub care s'a tipărit această traducere în „Convorbiri Literare“, cu cea înfăţişată acum, va vedea că ea a fost supusă unor prefaceri şi îmbunătăţiri, care de multeori a fost o desăvîrşită prelucrare. Mulţumită dragostei pentru artă a generosului meu editor am făcut ca lucrarea de faţă să aibă şi un interes curat artistic dînd cititorilor mai multe din vestitele ilustraţii omerice după pictorul german Preller, chipul ideal a lui Omer precum şi 12 frize anume reproduse după cele mai frumoase originale greceşti.

Totodată, pentruca şi cei profani de studiile clasice să poată pricepe Iliada, pe lingă explicările respective ce am dat la fiecare pagină, am adăugat şi o introducere privitoare la războiul troian, din care Omer şi-a luat subiectul. *

22

23

24

ÎNTRODUCERE

LA FAPTELE POVESTITE ÎN ILIADA.

1

2

Iliada (cuvîntul vine dela *Ilios*, al doilea nume al oraşului Troia) cuprinde numai o parte din războiul troian, care a dăinuit zece ani şi s'a sfîrşit cu dărîmarea acestui oraş. Războiul acesta, precum ne spun cei vechi, s'ar fi întîmplat cu vr'o 1200 de ani înainte de Hristos şi prin urmare cu vr'o 300 de ani înainte de vremea cînd se zice c'a trăit Omer. Cu tot vîlul legendar sub care ni-l înfăţişează poeţii, se pare că el nu-î lipsit de un adevăr istoric. Păreră cea mai răspîndită este, că într'însul se găseşte răsunetul unor lupte îndelungate ce vor fi avut Elinii cu popoarele străine, cînd au descălecat în ţara acestora, adică pe coastele apusene ale Asiei-mici (colonizările aceste au avut loc cam între veacul al 14-lea şi 12-lea înainte de era noastră şi la ele vor fi luat parte cele mai multe triburi eline, cu toate că istoria numeşte numai pe *Eolieni*, populaţie dela nordul Greciei, şi pe *Ionienii* din părţile centrale ale ei). Mai tîrziu, cînd adevăratele fapte războinice s'au întunecat în amintirea oamenilor, *poezia epică* (întia formă literară elină) dezvoltată între aceşti colonişti în apropierea unor popoare cu o cultură mai veche (ca Frigii, Misi, Lizii), prelucrînd liber bogatul material al tradiţiilor locale caşi ale celor aduse din ţara-mumă, au făcut din povestea acestei descălecări o singură mare expediţie a tuturor Elinilor.

Istoria de sigur nu devine poezie decît numai dacă întîmplările povestite de ea izvorăsc din nesecata fîntină a cîntecului, din patimile ce prin vina-î proprie sau mijlocirea ursitei frămîntă inima omenească; în locul intereselor generale şi deci abstracte, politice sau naţionale ce vor fi dat prilejul războiului, poeţii au născocit pricină cu totul omeneşti din cele mai interesante şi mişcătoare, punînd astfel povestirilor lor o teme-

lie neclintită de veacuri. Războiul troian, după ei, n'a fost stîrnit de pricinile obișnuite ale războaielor, ci numai și numai de răpirea prea frumoasei Elena de către Paris, fiul regelui din Troia. Această întîmplare însă stă în legătură cu alta mai veche, pe care de asemenea trebuie s'o cunoaștem pentru a înțelege rostul celei dintîi. E vorba de mult slăvita nuntă a viteazului *Peleu* (tatăl lui Ahile, cel mai mare viteaz cîntat de Omer) cu zeița *Tetis*, una din *Nereide*, adică din fiicele bunului și cumintelui Nereu, zeu al mării. Ca părtași la această fericită sărbare venit-au zeii și zeițele din Olimp¹⁾ aducînd fel de fel de neprețuite daruri pentru miri. În fruntea lor era atotputernicul *Zeus* (Jupiter, Joe), tatăl zeilor și al oamenilor, fiul vicleanului *Cronos* (Saturn), zeul fruntaș, care cu tunetele și trăsnetele sale zgudue cerul și pămîntul. Alătura de ei era prea-mărita lui soție *Hera* (Junona), „cea cu ochii mari ca de taur“, zeița care pune la cale și ocroteste căsnicia. Urma după dînsa fiica bărbată și deapururea fecioară a lui *Zeus*, *Palas Atene* (Minerva) cea născută, întreagă și inarmată, din capul tatălui ei ca zeița înțelepciunii, a științii și a artelor, a lucrărilor femeiești — a torsului și țesutului — și totodată a războiului făcut cu chibzuință și orînduială, și nu neorînduit și sălbatic ca acela al fratelui ei zeul *Ares* (Marte). Așa mai luat parte la nuntă și *Febos* („curatul, luminosul,“) *Apolon*, fiul frumos de minune a lui *Zeus* și al zeiței *Leta* (Latona), zeul soarelui, ale cărui săgeți cași arșițele dătătoare de boliști și razele curățătoare de molimă, nemerind de departe, însuflă groază și recunoștința omenirii și o induplecă să se închine neîntrecutului arcaș din Olimp, ca unui apărător și mîntuitor de rele. Alătura de el sora lui *Artemis* (Diana), zeița neprihănită a vînătoareii, ale cărei săgeți cași ale fratelui ei gemen nu se îndreptează numai asupra fiarelor pădurii, ci uneori și asupra oamenilor și mai ales asupra femeilor. După dînșii venit-a șovîlcăind și *Efestos* (Vulcan), fiul lui *Zeus* și al Herei, zeul focului, zidarul și fierarul Olimpului, ocrotitorul meșteșugurilor. Alătura de el strălucea soția lui, zeița iubirii și a frumuseții, zimbîtoarea *Afrodite* (Venus, Venera), fiica lui *Zeus* și-a zeiții *Dione* (după altă poveste ea era născută din spumele mării, „Anadyomene“, și avea de bărbat pe *Ares*). Alături de cei mai mari răsăria și zeul cu plete negre *Poseidon* (Neptun), fratele mai tînăr a lui *Zeus*, stăpînitorul mării, care cuprinde și sprijină sau cutremură pămîntul și

1) Olimpul e cel mai înalt munte al Greciei (el se află la hotarele dintre Tesalia și Macedonia și are o înălțime de 2973 metri deasupra mării) și pe vîrfurile lui se credea că locuiesc zeii ca 'ntr'o cetate jînînd în mina lor cirna lumii.

străbate apele cu carul, iar cu *furca* lui (tridentul), îngrozitoare-i armă, izbind în minie valurile răskoală furtunile, care scufundă corăbiile, potopesc țările și îngroapă cetățile în sinul mării. Alaiul zeilor îl întregia apoi sora lui *Demetra* (Ceres), zeița roadelor pământului, *Dionisos* (Bachus), zeul *Hermes* (Mercur) și zeița *Iris*, amândoi vestitori ai zeilor. Și într'un cuvînt, nimeni din zei nu lipsia decît numai *Eris*, zeița certeî, discordia, care, firește, în această zi de veselie și înțelegere deplină nu putea să fie poftită la nuntă. *Eris* atunci, supărată, s'a gîndit să-și răz-bune pentru această jignire și luînd un măr de aur, pe care a scris cuvintele „celeî mai frumoase“, s'a apropiat de muntele *Pelion* (în Tesalia), unde erau adunați nuntașii și l-a aruncat în mijlocul lor. Fiecare din cele trei zeițe mari, *Hera*, *Atene* și *Afrodite*, care erau de față, voiau să aibă mărul, ca așa să li se recunoască întietatea frumuseții. Niçi un zeu nu îndrăzni să dea mărul uneia din ele, și la porunca lui *Zeus*, zeițele aũ fost con-duse de cătră *Hermes*, zeul călăuz, la tinărul *Paris*, care era cel mai frumos între muritorî. El păștea turmele tatălui său *Priam* pe văile muntelui troian *Ida*, cînd zeițele i s'aũ înfățișat orbitoare de frumusețe și măreție. *Hermes* liniști pe voinicul speriat și-i întinse mărul, ca el să-l îmbie celeî mai frumoase dintr'insele. În vremea asta, ca să-l ciștigue în partea ei, *Hera* îi făgăduiește că-i va da o împărăție, *Atene* îi juruește slavă răz-boinică, iar *Afrodite* îi dă nădejdea că va avea pe cea mai fru-moasă femeie. Tinărul judecător, auzind aceste, n'a stat la gînduri, ci s'a grăbit să dea mărul celeî din urmă. Dar femeia fă-găduită n'o capătă ca păstor, ci ca fecior de împărat. La o serbare făcută în Troia de cătră tatăl său *Priam*, căruia îi slujia fără a se cunoaște între dînșii, aduce el însuși dela turma lui pe cel mai frumos taur, pe care împăratul *Priam* l-a pus ca preț al luptelor de întrecere ce aveau să se dea cu prilejul acesta. La luptele acestea a luat parte și păstorul *Paris*, care s'a arăt-at atît de vînjos și vrednic, încît a biruit pe toți frații săi. Și pe cînd aceștia de pizmă și ură pe dinsul voiau să-l omoare, căci îl ținea de străin, mijlocește sora lor, prevestitoarea *Casandra*, și-i împacă descoperindu-le că *Paris* li-e frate. *Priam* și ne-văsta lui *Ecabe* (*Ecuba*), bucuroși că-și regăsesc fiul perdut, îl primesc cu drag în cetate, cu toată împotrivirea *Casandrei*, care prevedea că *Paris* va aduce nefericirea patriei lui. Ajuns în pa-laturî și recunoscut ca fecior de împărat, *Paris* acum, povățuit fiind de *Afrodite*, își pregătește o corabie cu care apucă drumul spre Elada (*Grecia*), unde pe atunci trăia cea mai frumoasă femeie *Eléna*, soția lui *Menelau*, craiul din *Laconia* și fiica lui *Tin-*

dar și al Ledei, dar născută din legătura acesteia cu Zeus. Menelau îl primește prietenește pe Paris la curtea lui din Amicle (lingă Sparta) și fără măcar a bănuî gîndul oăspelui său, el pornește în vremea asta război cu Creta, insula învecinată. Dar frumosul străin, pe care Afrodita îl dăruise cu toate farmecile, cîștigă inima slabă a Elenei și o hotărăște să-și lase bărbatul și fiica ei Ermiona și să plece cu dînsul la Troia. Și astfel părechea iubită, purtată de corabie cu o minunată repejune, ajunge la cetatea de scaun a împăratului Priam. Dar călcarea dreptului de ospetie și rușinea adusă familiei lui Menelau aū umplut de înverșunare pe toți domnitorii din Grecia, și dorința lor de-a se răzbuna i-aū unit sub acelaș steag. După poveștile de mai tîrziu ei erau îndatorați să ia parte la război după legătura ce făcuseră ca pețitori ai Elenei înainte ca aceasta să dea mina lui Menelau. Domnii saū craii Greciei, care acum purtau numele de Argos și Ahaia, se întruniră sub zidurile portului Aulis saū Aulida din fața insulei Eubea, avînd sub porunca lor 100,000 de oșteni și 1186 corăbii. Cap al tuturor a fost ales cel mai mare crai al Greciei, Agamemnon, fratele lui Menelau și fiul lui Atreu (de-aici și numirea lor de Atrizi, adică fii ai lui Atreu). El ținea pe Clitemnestra, sora Elenei, și-avea domnia în Pelopones, iar scaunul lui era în cetatea Miçena. Înțiuul între viteji era Ahile Peleides saū fiul lui Peleu, domnitorul în Ftia (un ținut în sudul Tesaliei); el ducea pe oștenii săi numiți Mirmidonii. Pe lingă el era vicleanul Odiseu (Ulise, Ulixes) bărbatul credincios al Penelopei și tatăl lui Telemahos; acest viteaz aducea pe Kefaleni și domnia în insula Itaca. Pe lingă dînșii era bătrînul Nestor, fiul lui Neleu, craiul din cetatea Pilos (în Mesena), oratorul cel mai bun și sfetnicul cel mai înțelept al oștirii. Apoi veneau cei doi Aias (Aiacii, latin. Ajax), unul fiul lui Oileu (Oilidul) din țara Locrida, mai mic de statură, dar cel mai iute de picior după Ahile și un destoinic azvîrlitor de lance; iar al doilea Aias cel mare, fiul lui Telamon, care era fratele lui Peleu, craiul Salaminei; acesta era cel mai viteaz după Ahile. Viteaz a fost și fratele acestuia Teucros, cel mai bun arcaș între eroi. Unul dintre cei mai viteji a fost și Diomede fiul lui Tideu, (Tidide), care nu se temea să-și îndrepte lancia și 'n zeii ce-aū luat parte la război. Și 'nsfirșit venea și craiul insulei Creta Idomeneu ce avea de tată pe Deucalion, fiul vestitului crai al Cretei Minos, care se trăgea dela Zeus (despre căpeteniile și corăbiile Aheilor v. mai amănunțit cîntul al II-lea; vers. 494—760).

În Aulida ei sînt siliți să stea mai multă vreme, căci vînturile încetaseră să bată și flota nu putea merge pe mare. Calhas, prorocul și preotul oștirii, descopere la urmă pricina răului, care

venia din supărarea zeiței Artemis jignită de craiul Agamemnon. Acesta hotărăște să împace pe zeiță, jertfind pe iubita-i fiică Ifigenia. Însă Artemis avu milă de nevinovata copilă și de aceea o înlocui pe jertfelnic cu o căprioară, iar pe ea o duse departe în Taurida, unde ca preoteasă își închină viața la templul zeiții. Acum ne mai fiind vr'o pedecă, corăbiile pornesc pe mare și 'n curînd ajung la fărurile țării troene, unde își așază tabăra în chip statornic. Cetatea Troia sau Ilios (mai tîrziu Ilion) se afla în peninsula Troada, o țară de la nord-vestul Asiei-mici, care spre miază-noapte se mărginea cu Elepontul (strîmtoarea Dardanelor) și spre sud cu golful Adramition, deasupra insulei Lesbos. Ea era depărtată abia cu vr'o doi km. de la mare și era așezată pe o culme care stăpînește cîmpia troiană, udată de Scamandru și Simois, cele două riuri coborîte din muntele Ida, care apără despre miază-zi această cîmpie, ridicîndu-și vîrfurile (între care unul e Gargaron) pînă la o înălțime de 1170 m. Pe colina cetăței orașului, numită Pergamos, se afla templul Atenei și al altor zeități, precum și palatele lui Priam și ale fiilor săi Ector și Paris. Cetatea era încunjurată cu puternice ziduri întărite cu turnuri înalte și străbătute de mai multe porți, dintre care Omer numește numai *porțile Skee*. Troia, precum am pomenit, era stăpînită de craiul Priam, dar acesta era prea bătrîn ca să fi putut lua parte la război. Decî el stetea în oraș și privia de la turnuri desfășurările oștilor pe care nu putea să le ajute decît numai cu sfatul. În capul oștilor lui era fiul său Ector, bărbatul Andromahei, cel mai viteaz Troian. Pe el îl ajuta în luptă frații săi Deifobos, Elenos și Paris, precum și ruda lui de aproape (Enea) fiul lui Anhise și al Afroditei, căpetenia Dardanilor, tot un neam de Troeni, locuitori la poalele muntelui Ida. La aceștia se adăugă mai multe oștiri aliate; bună-ora Licii (din țara Licia, la sudul Asiei-mici), conduși de Glaucos și de Sarpedon, fiul lui Zeus; Licii troeni cu căpetenia lor Pandaros, foarte îndemnatic arcaș; Tracii conduși de Acamas și 'nsfirșit Paflagonii și neamul lor Frigii din Asia-mică și Peonii din Macedonia. (v. cîntul al II-lea, vers. 816—877).

La început Aheii (sau Argiții sau Danații cum se numesc la Omer Elinii), vrînd a se înțelege cu Troenii, pe cale pașnică, au trimis la aceștia ca sol pe Menelau și pe Odiseu și au cerut să le dea înapoi pe Elena; dar Troenii, mai ales la stăruința lui Paris, au respins propunerea lor și războiul nu s'a putut încunjura. Aheii au impresurat cetatea și au început s'o bată din toate laturile. Norocul Troenilor a fost că la impresurare n'a putut lua parte întreagă oștirea lui Agamemnon; din lipsă de

hrană ea era silită să se împrăstie prin împrejurimi, unde se deda la prădarea și pustiirea cetăților troene. Aș trecut nouă ani în acest chip fără ca Aheii să poată ajunge la țintă. Greutatea cuceririi venia mai puțin de la Troeni, care abia erau a zecea parte din dușmanii lor, cât mai cu samă de la mulțimea oștilor aliate. Troia nu cade decît în al zecelea an. O parte din epizodele acestui an sînt cîntate în Iliada. Ele se mărginesc în 51 de zile. Subiectul Iliadei este minia lui Ahile pricinuită de cearta ce avu cu Agamemnon și retragerea lui din tabăra Aheilor; luptele ce urmează cu Troeni din îndemnul lui Agamemnon, înșelat de Zeus, care voia rodobîndirea cinstei lui Ahile; înfrîngerea repețită a Aheilor, cu tot ajutorul ce avău de la zeițele interesate Hera și Atene -- ca în ciudate pe Troeni din pricina lui Paris -- precum și de la Poseidon (pe Troieni îi ajută Apolon și Ares și chiar Afrodite); participarea lui Patroclu la război și omorul acestuia de către Ector; împăcarea lui Ahile cu Agamemnon și răzbunarea de către Ahile a prietenului său Patroclu prin omorul lui Ector. Poema sfîrșește povestind bocirea și înmormîntarea acestui din urmă.

CÎNTUL ÎNTÎI.

Cuprinsul. Preotul Hrise, venind să-și răscumpere fiica robită Hriseis, e respins cu ocară de stăpînul ei Agamemnon. Apolon, la ruga preotului său, îl răzbună trimițînd ciurma în tabăra Aheilor. Aflîndu-se pricina răului prin Calhas, Agamemnon se invoiește să înapoieze pe Hriseis, darul de cinste ce-î făcuse oștirea, în schimb însă ia lui Ahile pe Briseis și stîrnește cearta cu el. Minia și retragerea lui Ahile din tabără. Tetis, mama lui, îl mîngăie și-î făgăduiește ajutor. Înapoierea fiicei lui Hrise și 'mpăcarea lui Apolon. Tetis mijlocește pe lângă Zeus și-l înduplecă să dea Troenilor biruința pînă cînd Aheii vor mulțumi pe Ahile. Hera, care ține la Ahei, supărată de-aceasta, se ceartă cu soțul ei Zeus. Fiul lor Hefest îi împacă pe amîndoi.

Poseidon. Apolon. Artemis. Afrodite. Eros.
ZEITĂȚI ELINE. (După friza despre răsărit a Partenonului.

I.

- Muză, tu cîntă-mî a lui Peleides Ahile minie
 Nenorocită ce-Aheilor miî de amarurî aduse;
 Suflete multe și tari de vitejî azvirlit-a lui Hades
 Pradă făcîndu-le trupul la cîni și la felurî de paseri,
 5. Și 'ndeplinită fu voia lui Zeus, de cînd Agamemnon,
 Craiul născut din Atreu, și dumnezeescul Ahile
 S'aû despărțit după sfada 'nvrăjbită ce-a fost între dînșii.
 Care fu zeul ce-î puse pe ei să s'apuce de sfadă?
 Fiul lui Zeus și-al Letei, Apolon. În ciuda-î pe craiul,
 10. Boliște amarnică dete și oastea 'ncepuse să-î piară,
 Căci cutezat-a pe preotul Hrise să 'nfrunte Agamemnon,
 Cînd cuviosul venit-a la repezî corăbii ahee

3. *Hades* e un alt nume a lui Pluton, zeul iadului.

6. *Atreu*, dela care Agamemnon are și numele de Atride ca și fratele său Menelau, a fost rege în Micena, capitala Argosului; el era fiul lui Pelops (dela care se trage numele de Peloponez), iar acesta era fiul lui Tantal, a cărui pedeapsă în iad a rămas proverbială. *Dumnezeescul* îi zice lui Ahile ca și tuturor craiilor săi domnitorilor ca unii ce se credeau de origină divină.

12. *La corăbii* înseamnă la tabăra Aheilor, căci ei își aveau tabăra lîngă corăbii, pe țărmul mării.

- Vrînd să răscumpere fata-î cu mare mulțime de daruri.
Cîrja-aurită purtînd și semnele zeului Febos,
15. Vajnicul săgetător, el tot se ruga de-aheime
Dar mai cu samă de Atrizî, cei doi căpitanî ai oștirii;
„Voi căpitanî și ceilalți Ahei cu frumoase pulpare,
Dare-ar puternicii zeî, care șed pe-a Olimputui culme,
Troia ușor să luați și cu bine s'ajungeți acasă !
20. Dar dezrobiți pe iubita-mî copilă primind aste daruri,
Dacă vă temeți de fiul lui Zeus, de-arcașul Apolon.“
Asta vorbi, și cu toții strigau învoindu-se Aheii
S'aibă rușine de preot primindu-i mărețele daruri.
Nu i-a plăcut lui Atrid Agamemnon îndemnul acesta
25. Și 'njositor îl respinse pe preot dînd aspră poruncă :
„Vezi, o moșnege, să nu te găsești la scobite corăbii
Orî zăbovind-te acum orî calea făcîndu-ți întoarsă;
Mi-î că-ți va fi de prisos toiagul și-a zeului semne.
Nu voi pe ea s'o slobod: ba chiar cărunți-va 'n robie
30. Tocmai în Argos acasă la mine, de țară-î departe,
Pînza țesînd la război și la patu-mî slujind ca părtașă.
Du-te dar, nu mă 'ndirji, dacă teafăr dorești să poți merge!“
Astfel a zis; și bătrînul de teamă-î ascultă porunca.
Merse 'n tăcere pe prund spre marea cea mult vuetoare,
35. Unde deoparte el sînd, zicea rugător cătră Domnul,
Zeul Apolon, născutul din Leta, pletoasa zeiță:
„Tu cel cu arcul de-argint, tu paznic al Hrisei, Sminteus,
Care virtos ocrotești Tenedos și Kila preasfîntă,
Dacă voind să te bucuri, cînd-va ridicat-am vr'un templu,
40. Orî îți am ars îngrășatele coapse de capre și tauri,

13. Fata lui Hrises, numită Hrisesis, era luată ca roabă de cătră Ahei în urma cuceririlor ce făcuseră în Troada și dăruită de ei lui Agamemnon.

14. *Semnele* erau o cunună de laur impletită cu panglici albe de lînă; ea era purtată de Hrise ca unul care cerea ajutor și stetea sub apărarea zeului Apolon.

37. *Hrisa* era un vechi oraș troian cu un templu închinat lui Apolon, unde Hrise slujia ca preot. — *Sminteus* îl numește pe zeu orî dela orașul troian Sminte, unde el avea un templu, orî dela cuvîntul *sminthos*, șoarece de cîmp care, ca și alte animale ce trăesc sub pămînt, era un simbol al prorociei. După alții Sminteus înseamnă ucigător de șoareci, fie pentrucă Apolon a scăpat odinioară pe preoți de șoareci, sau fiindcă apăra pe oameni de plaga șoarecilor de cîmp.

Ruga-mi ascultă și-o singură numai dorință 'mplinește-mi:
Stropii de lacrimi cu-a tale săgeți să-mi plătiască Danaii."

- Astfel în rug' a vorbit; auzitu-l-a Febos Apolon,
Și mînios s'a grăbit să coboare-a Olimpului vîrfuri,
45. Arcul pe umeri avînd și tolba cea bine 'nvălită.
Lung zingăniră pe umăr săgețile, cînd supăratul
Zeu a pornit, arătîndu-se 'n mersu-î asemenea nopții.
Stete departe de vase și 'ndat' azv rli o săgeată :
Vuetul arcului cel de argint așa groaznic răsună !
50. El mai întîi a lovit în catirii și cîinii cei sprinteni,
Dar mai pe urmă și 'n oaste lăsat-a săgeți ascuțite,
Și-astfel în șir indesite ardeaū ale morților ruguri.
Nouă marî zile zburau săgețile lui prin oștire,
Dar într'a zecea la sfat Ahile poftit-a poporul :
55. Gîndul acesta-î dăduse zeița cu brațele albe,
Hera, 'ngrijată fiind că pier de urgie Danaii.
Dacă s'aū strîns laolaltă și-a fost întocmit' adunarea,
Scoală-se Ahile cel bun de picior și vorbește întîiul :
„Fără ispravă socot, o Atride, că noi ne-om întoarce
60. Calea luînd înapoi, de putea-vom scăpa de peire,
Căci deopotrivă și ciuma ne bîntue acum, și războiul.
Hai să 'ntrebăm un proroc, un preot orî chiar și pe unul
Meșter de vise tîlmaci — doar și visele vin dela Zeus —
Care să spună de unde-î atîta necaz pe Apolon ?
65. Ceartă-ne oare dorind juruite prinoase și jertfe,
Aū doar mireazma de fripte mișoare și capre alese
El dobîndind, ar voi dela noi să-și întoarcă urgia."
Zise și 'ndată șezu ; dar iată se scoală 'ntre dînșii
Fiul lui Testor, întîiul fruntaș al prorocilor, Calhas,
70. Cel ce știa cîte aū fost mai demult, cîte sînt, cîte fi-vor,
Care și vasele ahee spre Troia pe mări îndreptase
Numai cu darul ghicirii, cu care-l cinstise Apolon.
Bine priindu-le dînsul, așa cuvîntează și zice :
„Tu-mî poruncești, o iubite a lui Zeus, Ahile, să-ți tîlcuiū
75. Care-î năcazul lui Febos, departe din arc țintitorul ?
Eū îți voi spune ; ia seama la vorbă și jură-mî tu mie,

38. *Tenedos* e o insulă mică în fața Troei. *Kila* era un oraș asiatic.

- Că 'ntr'adevăr o să saî pentru mine cu fapta și graiul,
 Căci supăra-voi, socot, pe cel care 'n oastea din Argos
 Domn e mai mare ca toți, și de care cu toții ascultă.
80. Birue craiu 'n minie pe omul ce-î stă sub poruncă ;
 Ciuda-î, măcar că vremelnic înfrînă și-o 'nădușă 'n sine,
 Colcăe totuși în piept și, cît de tîrziu, izbucnește
 Crud răzbunîndu-șî. Dar tu te socoate, de vrei să mă mîntuî.“
- Numai decît îi răspunde și-î zice șoimanul Ahile :
85. „Haide, cutează și spune ce știi din a zeilor gînduri,
 Căci pe Apolon mă jur, pe fiul iubit a lui Zeus,
 Cărui rugîndu-te, Calhas, Danailor taine dezvăluî :
 Pînă ce eî mai trăiesc și văd pe pămînt, lîng' aceste
 Vase-adîncate, nici unul din toat' aheimea de față
90. Nu va putea să te-atingă cu brațul, nici chiar Agamemnon ;
 Care 'ntre domniî Aheî se făleşte că-î cel mai de frunte“.
- Și 'nsuflețit a răspuns prorocul cel fără prihană :
- „Nici nu ne ceartă dorind juruite prinoase și jertfe,
 Ci supăratu-î de preot, că 'n cinste-l lovi Agamemnon,
35. Nu dezrobi pe copilă, nici daruri primi dela dînsul.
 De-asta cumplitul arcaș necazurî ne-a dat și-o să dee,
 Nici o să 'ntoarcă din tabăr' argie blăstemul peiriî,
 Pînăce tatăluî nu vom trimite pe mîndra copilă
 Făr' de răscumpăr și daruri, și nu-î vom aduce la Hrisa
100. Jertfa spășiriî; așa 'ndupleca-vom pe zeu îmbunîndu-l.“
- Zise și 'ndată șezu; dar iată se scoală 'ntre dînșii
 Plin de mîhnire și ciudă viteazul Atrid Agamemnon ;
 Mîntea-î cu totulî tot cuprînsă de regele gîndurî
 Și de minie aprînșî ca focul îi scîntee ochii.
105. Aspru dintîi cătră Calhas privind, se răsti domnitorul :
 „Calhas, tu cobe, nici cînd nu-mî spuî o prielnică vorbă ;
 Răul plăcutu-ți-a pururî, și pururî merit-ai a rele,||
 Nici ai rostit oarecînd și nici săvîrșit-ai vr'un bine ;
 Chiar și acuma ghicînd, Danailor spuî tuturoră
110. Cumcă de-aceea necazurî ne dete cumplit-țîntitorul,
 Numai căci eî am respîns bogatul răscumpăr al fetii.
 Drept e că-mî place mai mult să stee cu mine 'mpreună
 Fata lui Hrise, fiindu-mî mai dragă decît Clitemnestra,
 Dreapta-mî soție din Argos ; doar nu-î mai pe jos ca femeie
115. De pricepută, de harnică ce-î și de 'naltă și mîndră.

- Totuși voi da-o 'napoi la părinți, dacă-î asta mai bine.
Vreaū mintuirea poporului meu și mă tem să nu peară.
Iute gătiți-mi o altă răsplată, ca nu cumva singur
Eū între Ahei fără dar să rămîn — care nici se cuvine.
120. Bine cu toții vedeți, ce scumă răsplată voi perde.“
Dar îl întâmpin' atuncî și-î zice șoimanul Ahile:
„Craî prea-slăvite Agamemnon, tu peste măsură de lacom,
De-unde și cum inimoșii Ahei să mai dee răsplată ?
Multe de-a obștiî comori nicăirî nu cunoaștem ascunse ;
125. Cîte-am prădat în surpate cetăți împărțitu-le-am toate,
Nici nu se cade pe-aceste 'napoi să le țeără poporul.
Dă pe femeie de-acum și 'mpacă pe zeū, iar Aheiî
Te-or dărui întreit și 'mpătrit, dacă bun va fi Zeus
Să pustiim a lui Priam cetate cu trainice ziduri.“
130. Dar ridicîndu-se a zis puternicul craî Agamemnon :
„Nu-mi fii atit de viclean cît ești de voinic, o Ahile,
Tu cel cu chipul de zeū, căci n'o să mă biruî cu vorba,
Nici vei putea să mă 'nșeli. Vrei tu s'ai răsplată, și singur
Eū să fiū numai lipsit, de stăruî să dau pe femeie ?
135. Doar dac' Aheiî cîștî prea inimoși mi-or alege pe alta
După dorință-mi făcînd, pe una de-o samă cu dînsa.
Însu-mi, de nu mi-or da ei, mă voi duce să iaū dela tine
Darul cu sila ! de nu, dela Aias orî chiar și din cortul
Luî Odiseū, și las' să se minie de-asta oricine.
140. Însă de-acestea las grija pe urmă, cînd iar chîbzui-vom.
Hai dar acuma să 'mpingem în mare-o corabie neagră,
Punem într'însa vislașiî degrabă și jertfa spășirii,
Și să pornim pe Hriseis, pe fata cea mîndră la față ;
Iară ca sfetnic un singur bărbat rînduiala păziască,
145. Aias orî Idomeneū orî craiul mărit Odiseus,
Orî Peleide, tu cel mai grozav de cît toți căpitanii
Jertfe s'aducî îmbunînd pe izbăvitorul Apolon.“
Crunt pe sub gene privind, răspunse șoimanul Ahile:
„Vaî, tu fățarnice craiū, tu cel dezbrăcat de rușine,
150. Cum să se 'nduplece Aheiî plecați la poruncile tale
Drumuri să bată sau zdravăn la luptă să stea cu dușmanii ?
N'am venit eū supărat pe Troeniî cei vrednici în arme,
Vrînd a mă bate pe-aici; doar nu mi-s Troeniî de vină,
Nici hergheliî mi-aū răpit cîndva, nici cirezî de-ale mele,

155. Nici în al Ftiei pămînt roditor, a bărbaților țară,
Nu mi-aū stricat vr'un ogor, căci multe sînt stavilii la mijloc
Munții cu umbre pe văi și marea cu clocot de valuri.
Dară pe tine-am urmat, obraznice, ca să te bucuri
Că-l răzbunăm de Troeni pe Menelaū precum și pe tine,
160. Cel necinstit! Ci de asta nu-ți pasă și n'ai nici o grijă,
Ba mă și-ameninți acum să ieși dela mine răsplata,
Rodul atîtor sudorî și darul de cinste al oștirii.
Eū nici-odată la fel cu tine n'am parte de daruri,
Cînd e surpată de-Ahei vr'o tare cetate din Troia.
165. Ba din potrivă, de greul cel mult în năvalnica luptă
Știu numai brațele mele; pe cînd la 'mpărțire tu capeți
Cea mai bogată din prăzi, iar eū, mulțumit cu puținul,
Cătră corăbiile mă 'ntorc sfîrșit de bătăi și de trudă.
Plec dar în Ftia, căci mai de folos îmi e 'ntorsul acasă
170. Pe 'ncovoiate corăbiile. Nu cred că jignindu-mă 'n cinste
Lesne tu singur aici grămădi-vei cîștiguri și-avere."
Dar îl întîmpin' atuncî al oștilor domn Agamemnon :
„Cară-te dar, dac' atît ești grăbit. Eū nici cînd cu rugă
Nu-ți voi cădea să rămii; mai sînt lîngă mine și alții
175. Cinstea să-mi dee, și 'ntiul e Zeus a-tot-înteptul.
Nu mi-e nici unul din Țraii măriți mai urît decît tine;
Pofta te mină mereū spre sfezi și războaie și lupte.
Iară de ești un viteaz, vr'un zeu vitejia ți-a dat-o.
Ia-ți pe tovarăși cu-a tale corăbiile și 'ntoarnă-te acasă
180. Și Mirmidonilor tăi poruncește. Habar n'am de tine
Și de-a ta furie oarbă; dar am să te-ameninț eū astfel :
Pentru că Febos Apolon îmi cere pe fata lui Hrise,
Eū în corabie acum cu tovarășii mei voi trimite-o;
Singur apoi mă voi duce la tine, din cort să-ți iaū darul,
185. Pe 'mbujorata lui Brise copilă, să știi cu 'nadinsul
Cît covîrșesc pe ceilalți, și să tremure cel ce cu mine
Una s'ar crede 'n puteri și cutează 'mpotrivă să-mi stee."
Astfel a zis, iar Ahile, de ciudă răzbit, își simțește
Inima 'n pieptul păros clătînată 'n părere 'ndoită :
190. Saū dela coapsă pe loc cuțitul tăios să și-l zmulgă
Să 'ndepărteze pe cei dimprejur și să 'njunghe pe-Atride,
Orî supărarea să-și curme și capăt să pue pornirii.
Tocmai cînd aste gîndiri frămîntă și mintea-î și pieptul,

- Sabia-î mare cînd scoate din teacă, năpraznic Atene
195 Vine din cer ca trimisă de Hera cea albă la brațe,
Care purta pentru ei aceeași iubire și grijă.
Stete la spate-î și prinse de părul bălan pe Ahile,
Luî arătîndu-se numai și-ascunsă fiind tuturora.
El se întoarse uimit și de-odată văzu pe zeița
200 Palas Atene : din ochi ea groaznic îi fulgeră 'n față.
Vorbe ce zboară rostind, viteazul acest-fel îi zice :
„Ce mi-ai venit, o născuto din Zeus, de scut purtătorul ?
Oare să vezi cum obraznic Atrid Agamemnon mă 'nfruntă ?
Una ți-oiu spune, și-mî pare că vorba mea fi-va 'mplinită :
205 Capu-și va pierde curînd cu neînfrînta-î trufie !“
Dar luî Ahile a grăit Atena cu ochi de vâpae :
„Eû am venit din Olimp voind să-ți alin supărarea,
Dacă m'ascuți; trimisu-m'a Hera cea albă la brațe,
Care de voi amîndei îngrijește cu-aceiași iubire.
210 Pune gilceviî sfîrșit și sabia lasă-ți în teacă ;
Numai cu vorba, cum poți, tu ceartă-! pe el și-ocărește-l,
Căci jurui-voiû acum și 'mplinită va fi juruința :
Cinste primi-vei odată de treiori atita cît dăru
Pentru ocară de azi ; decî rabdă și dă-ne ascultare.“
215 Zise la rîndu-î atunci Ahile cel iute ca șoimul :
„Cade-se a voastre porunci cu drept a păzi, o zeiță,
Oricit de mare mi-ar fi supărarea, căci asta mai bine-î :
Zeiî ascultă mai mult pe omul ce lor se supune.“
Zise. Mîneru : de-argint cu mîna cea grea îl apasă,
220 Marele paloș în teacă și-l pune și-ascultă cuvîntul
Zinei Atene ; iar dînsa se duce 'napoi între zeiî
Ceî din Olimp, la palatul lui Zeus, de scut purtătorul.
Dar Pelciade din nou amarnic începe să-l mustre
Și-l ocărește pe-Atrid și nu-și potolește necazul :
225 „Tu bețivan, tu obraz de dulău, sperios cași cerbul !
Nici cu oștirea fățiș la luptă să ieși cutezat-aî,
Nici să te-ații pînditor alături de cei mai de frunte

202. De scut purtătorul se numește Zeus ca purtător al *egidei* care era un scut meșteșugit de Efestos ; el era împodobit cu ciucurî și acoperit cu chipuri îngrozitoare.

227. A se pune la pîndă pentru a lovi pe dușman era lucru de mare cinste la cei vechi ; această părere nu s'a schimbat decît pe timpul cavalerilor medievali.

- Între Danaï; tu socoți că 'n asta-î primejdia morții.
Doar îți priește mai bine să stai tu în tabăra largă
230 Și să despoi de-a lui dar pe cine-ți grăește 'mpotrivă.
Craiū mîncător de norod, căci tu ești stăpîn pe netrebnicî!
Astfel ocară-ți de-acum, și-ar fi cea din urmă în viață.
Iată-ți aduc la știință și-ți jur cu sfințenie mare,
Jur pe toiagul acesta ce n'o să mai dee vr'odată
235 Frunze și ramuri, de cînd la munte se rupse din trunchiu-î;
Nici înflori-va, căci barda ciuntitu-i-a coajă și frunze;
Care toiag în sobor e purtat de bărbați în Ahaia
La 'ndeplinirea dreptății și-a legilor date de Zeus;
Și jurămîntul amar o să-ți fie: veni-va o vreme
240 Cînd dup' Ahile Danaï cu toți vor jeli și vor plînge,
Însă, cu toată mîhnirea, tu nu vei putea 'n bătălie
Lor să le-ajūți, cînd pica-va mulțimea strivită de brațu'
Ucigător a lui Ector; ba chiar te va roade necazul,
Căci rușinat-ai acum pe cel mai viteaz din Ahaia."
245 Zice și-apoi la pămînt de ciudă trîntește toiagul,
Care-î cu ținte de aur bătut, și s'așază pe scaun.
Stă 'nvierșunat deopotrivă și-Atrid. Dar atunci se ridică
Nestor cu farmec în graiū, vorbitorul cel meșier din Pilos
Căruî din rost îi curgea mai dulce ca mierea cuvîntul.
250 Domn el în Pilos fiind, văzuse stingîndu-se două
Neamuri de oameni ce aū fost născute, crescute sub dînsul
Iară bătrînul acuma domnia peste neamul al treilea;
Bine priindu-le dînsul așa cuvîntează și zice:
„Vai ce durere și jale cuprinde pămîntul ahaic!
255 Cum veseli-se-va Priam acum și feciorii lui Priam!
Și-o să tresalte voios tot neamul dușmanilor noștri,
Cînd o să afle că voi începurăți asemenea sfadă,
Voi ce sînteți între Ahei mai mari și la sfat și 'n bătae!
Dar ascultați amîndoi: mai tineri sînteți decît mine:
260 Căci mai de mult ca tovarăș fusei cu bărbați mai de samă
Chiar decît voi, și niciunul n'a fost cu dispreț cătră mine.

231. *Craiū mîncător de norod*, fiindcă răpește bunurile poporului; aici Ahile se socotește ca supus a lui Agamemnon.

234. *Toiagul acesta*, se înțelege cirja purtată de crainici, pe care Ahile o ia în acest minut din mîna unuia din ei pentru a face jurămîntul.

- N'am mai văzut, nici vedea-voiū pe lume bărbați deopotrivă
 Cu Piritos de pildă, cu Drias, păstor de popoare,
 Orī cu Keneu, cu Exadiu, cu cel cit un zeū Polifemos,
 265 Orī cu Egide Teseu, un nemuritor în făptură.
 N'au viețuit pe pământ viteji mai puternici ca dînșii,
 Foarte puternici au fost și luptat-au cu cei mai puternici;
 Chiar și cu fiare din munți, pe care cumplit le stîrpiră.
 Eū ca tovarăș a lor plecat-am la luptă din Pilos,
 270 Din depărtata mea țară, căci ei m'au chemat dela sine.
 M'am războit singuratic și eū; dar cu ei, ortomanii,
 N'ar fi fost azi pe pământ niciunul în stare să lupte.
 Totuși deapururi păziaū a mele povețe și sfaturi.
 Haide și voi ascultați, căci este mai bun' ascultarea.
 275 Tu Agmemnon, oricît ești de tare, să nu-ī iei femeia;
 Lasă-i-o; din început Danăii cu ea-l dăruiră.
 Nu mai căta, o Ahile, și tu să te hărțui cu craiul.
 N'a fost vr'odată de- asemenea cinste părtaș un al doilea
 Craiū de toiag purtător, dăruit cu mărire de Zeus.
 280 Dacă tu ești un viteaz și de ai pe-o zeiță de mamă,
 El e mai mare, fiind domnitor pe mai multă oștire,
 Hai potolește-ți necazul, Atride; eū rogu-te însumi,
 Lasă-ți minia de-acum și cruță pe-Ahile viteazul
 Care 'n grozavul războiū tuturor a e turn de-apărare !"
 285 Zise lui Nestor la rîndu-ī al oștilor domn Agamemnon :
 „Sfintă dreptate grăit-ai în totul, cinstite bătrîne;
 Dară de toți mai pe sus vrea omul acesta să fie,
 Vrea să 'nfrîneze pe toți și la toți să-și întindă domnia,
 Dînd tuturor porunci, dar n'o să-l asculte niciunul.
 290 Dacă războinic pe el făcutu-l-au zeii cei veșnici,
 Dațu-i-au oare și voia să 'ncarce pe alții de-ocară ?"
 Vorba curmîndu-ī atunci slăvitul Ahile-ī răspunde :
 „S'ar cuveni 'ntr'adevăr să-mi zică mișel și netrebnic,
 Dacă pleca-m'aș zmerit și-orbește la tot ce mi-ai spune.

263. *Piritos, Drias, Keneu, Exadiu* sînt domni și eroi de ai Lapiților, o populație din Tesalia vestită pentru lupta de nimicire ce a dus-o cu Centaurii.

265. *Teseu Egide*, fiul lui Egeū, regele Atenei, a fost unul din cei mai vestiți eroi mitici ai Greciei, și a luptat de asemenea împreună cu Centaurii.

- 295 Altora tu rînduește, dar mie să nu-mi dai poruncă ;
Nu m'oiu pleca nicidecum, vezi bine, poruncilor tale.
Iată-ți adaog o vorbă, și-aceasta tu pune-ți-o 'n minte :
Brațele nu mai ridic să mă 'ncaer cu tine sau altul
Pentru femei, căci dată-i de voi și de voi e răpîtă.
- 300 Însă din tot ce mai am la corabia neagră și iute
Nu vei putea să-mi răpești nimic cu putere și silă.
Haide, poștește și cearcă, de vrei ca să vadă cu toții:
Sîngele-ți negru curînd țîșni-va din laturea lăncii.“
Astfel cu grele cuvinte ei doi se sfădiră 'ntre dinșii
- 305 Și ridicîndu-se au spart adunarea pe lîngă corăbii.
Merse Ahile spre corturi și vase tot una de nalte
Oastea-i cu sine luînd și pe Menetiade Patroclu.
Iar Agamemnon împinse spre larg o corabie iute,
Puse vislași douăzeci înăuntru și jertfa spășirii
- 310 Pentru Apolon, si-aduse pe fata chipoas'a lui Hrise ;
Iar căpitanul corăbii a fost Odiseu iscusitul.
Dinșii în urmă porniră pe umeda mării cărare,
Oștile 'ndeamn' Agamemnon atunci să se curățe 'n bae ;
Trupul își spală cu toții și zoile 'n mare le-aruncă.
- 315 Și lui Apolon închină jertfiri, ecatombe depline
Numai din capre și boi lîngă marea în veci mișcătoare ;
Iară prinosul la cer ajungea 'n rotocoale de fumuri.
Asta prin tabără atunci lucrau. Iar Atrid Agmemnon
Nu vrea sfădirea să curme, ci dușmănind pe Ahile,
- 320 lute se 'ntoarse zicînd lui Taltibiu și lui Euribate,
Crainicii lui amîndoi, ca slugi deopotrivă de harnici :

268. *Fiare de munți.* Unii înțeleg centaurii; că Omer cunoștea forma lor jumătate cal, jumătate om, așa cum apare în poezia de mai tirziu, nu reese din aceste cuvinte.

307. *Patroclu Menetiade* („fiul lui Menetin“), soțul lui Ahile, crescuse împreună cu acesta și ca prietenul lui cel mai iubit venise cu el la Troia ca al doilea căpitan al Mirmidonilor.

313. *Baia* servia pentru a se spăla de prihănirea lor pricinuită de vina lui Agamemnon, care vină a fost pedepsită cu ciumă din partea zeului.

315. *Ecatomba* era la început o jertfă de o sută de boi; mai pe urmă însă cuvîntul însemna orice jertfire mai mare sărbătorească. Vorba „deplin“ se înțelege cu privire la însușirea animalelor jertfite, care trebuiau să nu fie cu metehne, ci sănătoase și depline la trup.

Hrise pe țărmul mării (Cîntul I, 33—35).

„Mergeți la cortul pe unde-î viteazul născut din Peleus ;
 Vreaū să-mi aduceți de mină luînd pe copila lu Brise
 Cea cu obrajii frumoși. De nu vrea cumva să vi-o dee,
 325 Eū cu mai mulți mă voiū duce s'o zmulg și mai răū o să-î fie !“
 Asta zicînd îi trimise și strașnic le dete poruncă.
 Ei fără voe pășind lîngă marea în veci tulburată
 La Mirmidonī aū sosit, la sălașul de vase și corturi,
 Unde-l aflară pe el lîngă cort și corabia-î neagră.
 330 N'a fost de fel bucuros vîzîndu-î Ahile pe dinșii ;
 Steteră crainicii dar stăpîniți de rușine și teamă
 Față de el, și nimic nu ziseră nici întrebare.
 Dar înțelese viteazul și-acestea vorbi cătră dinșii:
 „Bine-ați venit, voi crainici soliți de bărbați și de Zeus !
 335 Haideți aproape ; nu voi, ci Atrid Agmemnon de vină-î ;
 El doar la mine pe voi v'a trimis după fata lui Brise.
 Scoate-o tu dară din cort, mărîte Patrocle, și dă-o
 Celor doi crainici s'o ducă. Dar martori să-mi fie naintea
 Prea-fericiților zei, tuturor muritorilor oameni
 340 Și-a nemilosului craiū, dac'ar fi oarecînd să mai fie
 Iarăși nevoie de mine să apăr de crîncena moarte
 Oștile lui ! Negreșit, el turbă 'n pornirea-î nebună ;
 Mintea-î orbită nu poate să vadă 'napoi și 'nainte
 Ce fel la vase, feriți de primejdii, lupta-vor Aheii.“
 345 Astfel a zis ; și pe soțul iubit îl ascultă Patroclu.
 Pe 'mbujorata Briseis el scoase din cort și o dete
 Celor doi crainici s'o ducă ; decī ei s'aū întors la corăbii,
 Dinsa cu silă-î urma ; iar Ahile, lăsînd pe tovarăși,
 Merse deoparte și stete cu ochii în lacrimi, pe țărml
 350 Mării cărunte, privind pustiul întinselor ape.
 Brațele apoī ridicînd, ferbinte se roagă de Tetis :

323. *Copila lui Brise* sau Briseis era femeia roabă a lui Ahile, primită de el ca dar dela oștire, cași Hriseis de Agamemnon.

334. *Crainicul* sau heroldul care sta în slujba stăpînitorilor fie ca slujitor al lor, fie ca mijlocitor pentru feluritele trebī publice, avea un caracter sacru (era nu numai vestitor al bărbaților, ci și a lui Zeus ca trimis al regilor, care erau *viță din Zeus*); pentru aceasta el era inviolabil.

350. *Căruntă* se numește marea pentru spuma ce albește creștelele valurilor.

„Mamă, de vreme ce zile puține-mi dăduși, din născare,
Cinste măcar să-mi fi dat deajuns împăratul olimpic,
Carele tună 'n văzduh; dar astăzi el nu mă cinstește
355 Cît de puțin, ci mă 'nfruntă prin marele domn Agmemnon,
Care răpitu-mi-a darul și-l are 'ntr'a lui stăpînire.

Asta vorbit-a plîngînd; și-aude cinstita lui mamă
Stînd în al mărilor fund, pe lîngă bătrînul ei tată.
Lute ca negura iese zeița din undele albe,
360 Vine și șade naintea feciorului ei care plînge
Și-l netezește cu mîna și zice cu drag lui Ahile:
„Ce plîngi, tu fătul meu scump? Ce jale te-ajunse pe tine?
Spune-mi și nu-mi tainui, căci vreau să 'mpărțim ~~șapărare~~.

Zise, din greu suspinînd, viteazul cel bun de picioare:
365 „Știi tu, și ce să-ți mai spun în zadar cunoscuta poveste?

Fost-am la Teba, cetatea cea sfîntă a lui Aetion;
Noi am prădat-o și-adus-am în tabără prăzile toate,
Care feciorii Aheilor bine 'ntre ei le 'mpărțiră,
Dînd lui Atrid Agamemnon pe mîndra la față Hriseis.
370 Tatăl ei Hrise slujind arcașului meșter Apolon,
Singur venit-a spre tabăra noastră, la repezî corăbiî,
Vrînd să răscumpere fata-î cu mare mulțime de daruri.

Preotu 'n mină purtînd pe toiagul de aur cununa
Zeului Febos Apolon, de-Aheî se ruga deopotrivă,
375 Dar mai cu samă de-Atrizî, cei doi căpitanî ai oștirii.
Rug' auzindu-î cu toții strigaî invoidu-se Aheî
S'aibă rușine de preot primindu-î mărețele daruri.
Nu i-a plăcut lui Atrid Agamemnon îndemnul acesta,
Și 'njositor îl respinge pe preot cu aspră poruncă.

380 Plin de minie se 'ntoarse bătrînul, și ruga-î rostită
Zeul Apolon ascultă, căci drag îi era slujitorul.
El în Aheî își îndrăpță lovirile grele, și pururi

352. *Tetis* zeița, mama lui Ahile, părăsise pe tatăl acestuia Peleu, chiar dela începutul războiului troian, și acum ședea tot în palatul din adîncul mării, pe lîngă tatăl ei Nereu („bătrînul mării“) cu cele 50 de surori ale ei. Ahile știa dela mama lui că-î era scris o viață glorioasă, dar scurtă, ori una lipsită de glorie, dar îndelungată. (V. Cîntul X, 410 și urm.)

366. Nu e vorba de cunoscutul oraș din Beoția (Grecia), ci de Teba care se află în Azia-mică, nu departe de Troia sub muntele Placos, o ramură a muntelui Ida, și era locuită de Cilici, al căror craiî era Aetion, tatăl Andromahei, soția lui Ector.

- Moartea sporia în popor și săgețile 'n tabăr'ahee
Tot vîjiaîu pretutindenî. Dar Calhas prorocol,
385 Bine știind, ne-a vestit ce cugetă arcașul olimpic.
Eû sfătuit-am întîi pe zeu să 'mbunăm cu grăbire ;
Ins' Agamemnon se supăr' atunci și sculîndu-se iute
Ca un tiran m'amenință cu vorba ce-acum împlinită-î :
Pus-au Ahei cei ageri pe fată 'n corabia neagră
390 Și petrecut-o la Hrisa și jertfe i-au dus lui Apolon.
Iară pe fata lui Brise, pe care mi-o deteră Aheiî,
Crainici de Atride trimiși acuma din cort mi-o luară.
Insă, tu mamă, de poți, ajută și apără-ți fiul ;
Repede dute 'n Olimp și-acolo te roagă de Zeus,
395 Dacă-î făcuși oarecînd vr'un bine cu fapta orî graiul.
Doar în palat părintesc auzitu-te-am însumi adese
Cum te mîndriaî povestind că pe Zeus cel negru de nourî
Singură tu între zei îl feriși de năpastă și-ocară,
Cînd năzuiră cu lanțuri odată să-l ferece zeii
400 Hera, Poseidon și Palas Atene. Dar tu, o zeiță,
Grabnică 'naltul Olimp ai suit, și pe Zeus din fiare
Desferecat-ai chemînd pe cel cu o sută de brațe,
Căruia zeii îi zic Briareu și Egeon bărbații,
Și covîrșește 'n puteri, uriașul, pe tată-său însuși.
405 El de virtute fălos, se puse pe lingă Cronion.
Zeii văzîndu-l, de spaimă 'ngroziți, părăsiră-a lor planuri.
Aste-amintește-î căzînd în genunchi și te roagă de dînsul,
Dacă voește cumva pe Troeni să-î ajute 'n bătae
Și să înfrîngă pe-Ahei la corăbiî pe marginea mării
410 Măcelărîndu-î, ca toți de-a lor craiî să se bucure Aheiî,
Și rătăcirea să-și vadă puternicul domn Agamemnon,
C'a rușinat la corăbiî pe cel mai viteaz din Ahaia.“
Tetis, cu ochii în lacrimi, duios îi grăi lui Ahile :
„Vai, o copile, de ce te născuî și creșcuî pentru rele ?
415 Bine-ar fi fost să rămîi neatins și neplîns la corăbiî,
Căci numărate sînt zilele tale și scurt îți e veacul :

402--3. *Ecatonhirî*, centimaniî, cei cu o sută de brațe și cu cinczeci de capete erau trei, Egeon-Briareu, Cotos și Gies ; fiind împotriva tatălui lor Uranos au fost înlănțuiți și aruncați de acesta în fundul pămîntului.

405. *Cronion* îi zice lui Zeus ca fiu a lui Cronos.

Scris e să mori fără vreme și cel mai de plins între oameni,
 Căci într'o zodie rea te născui în palatele noastre.
 Iată pe 'naltul, în veți troenitul Olimp mă voiū duce
 420 Fulgerătorului Zeus să-î spun, dacă vrea să m'asculte.
 Tu mai rămii lingă repezi corăbii, și ține minia
 Și supărarea pe-Aheî, și lupta 'ncetează cu totul.
 Zeus purcese de ierî și se duse 'n ospete cu zeii
 Peste Okeanos la bunul și-alesul popor etiopic.
 425 Iarăși veni-va 'n Olimp în ziua de-a douăsprezece
 Cînd mă voiū duce în casa cu pragul de-aram'a Zeus
 Și-o să mă rog în genunchi căzîndu-î, și cred să-l înd
 Asta i-a zis și s'a dus părăsînd pe Ahile
 Mult supărat de Briseis cea mîndru cu briul încinsă,
 430 Care cu sila luată i-a fost. — Odiseu într'aceia
 S'apropiase de Hrisa ducînd spășitoarele jertfe.
 Dacă 'n limanul adînc alaiul sosește la urmă,
 Oamenii pinzele string și le așează 'n corabia neagră,
 Razemă iute catargul de furcă dînd drumul la funii
 435 Și 'naintează vîslînd spre mal la popasul corăbii,
 Lasă cătușa 'n afund și leagă frînghii de pripoane.
 Dîșii apoi se coboară cu toții la marginea mării,
 Scot spășitoarele jertfe a lui Febos Apolon arcașul,
 Scot și pe dalba Hriseis din vasul, pe mări plutitorul ;
 440 Iar pe copilă spre-altar ducînd Odiseu, înțeleptul,
 Tatălui ei cel iubit o încrede și astfel îi zice :
 „Hriseis, aici mă trimise al oștilor craiū Agamemnon,
 Fiica-ți iubită s'aduc și să 'nchin spășitoare jertfire
 Pentru Danaî, domolînd minia lui Febos Apolon,
 445 Care prin oaste ne-aduse neçazurî și gemete multe.“
 Asta zicînd Odiseu i-o dete, și vesel bătrînul
 Fata-î primit-a cu drag. Și 'ndată, pe rînd, dup'olaltă,
 Lingă frumosul altar așaz' ale zeului jertfe ;

424. *Okeanos*, Oceanul la Omer e marele rîu al lumii, care cuprinde de jur împrejur pămîntul și marea, și din care se credea că izvoraū toate apele mării, rîurilor și izvoarelor. Din el răsăriaū și în el se scufundaū soarele, luna și stelele.

Cucernicul popor al Etiopilor (oamenî cu fața arsă), pentru care zeii aveaū o deosebită dragoste, locuia în vecinătatea acestui rîu.

- Mînilor-și spală pe urmă și orzul cu toții ridică ;
 450 Preotul Hrise se roagă și strigă cu brațele 'ntinse :
 „Tu cel cu arcul de-argint, m'ascultă, tu paznic al Hrisei,
 Care virtos ocrotești Tenedos și Kila cea sfîntă,
 Cum și 'nainte cînd ruga rostit-am mi-ai dat ascultare,
 Căci și pe mine-ai cinstit și aspru pe-Ahei pedepsit-ai,
 455 Iată și-acuma te rog, împlinește-mi această dorință ;
 Mintue 'ndată pe-Ahei și păzește-î de neagra urgie.“
 Zise, și ruga voios auzitu-i-a Febos Apolon.
 Dupăce dinșii se roagă și orzul presară 'ntre coarne,
 Vitele 'njunghie, grumazul sucindu-le, și le jupoaie,
 460 Coapsele 'ndată desprind și le 'nfășură apoi în grăsime
 Pături în două făcînd, deasupra pun carnea cea crudă.
 Despicături cuviosul aprinde și toarnă vin negru ;
 Tineri alături de el staū gata cu furcile 'n mînă.
 Dupăce coapsele-aū ars și toți aū gustat măruntae,
 465 Carnea rămasă tăindu-o felii și 'n frigări petrecînd-o,
 Dinșii cu grije o frig și 'n urmă o scot din jăratec.
 Cînd isprăviră cu toate deplin, și ospățul fu gata,
 Benchetuaiaū, și-ospăta din belșug fiecare dintr'înșii.
 Cînd mai pe urmă cu toți potoliră și sete și foame,
 470 Cănilor pină la vîrf cu vin le umplură flăcăii
 Și tuturor în pahare turnău ca să 'nceapă 'nchinarea.
 Astfel Ahei pe zeu îmblînzind, citu-î ziua de mare,
 Cîntec măreț îi cîntău și de-apururi slăviaū pe Apolon,
 Izbăvitorul de rău ; el sta cu plăcere-auzindu-î.
 475 Soarele apoi asfințind și lăsîndu-se amurgul de seară,
 Dinșii cu toți adormiră pe ling' a corăbii otgoane.
 Cînd Aurora cu degete trandafirii răsărit-a,
 Calea pe mare apucaū să se 'ntoarcă spre tabă' ahee,
 Mintuitorul Apolon un vînt priitor le trimise,
 480 Și ridicară catargul și 'ntinseră pînzele albe,

449. Fiecare din cei ce luaū parte la jertfire, lua din coșul așezat pe pămînt cîte un pumn de orz și-l presăra între coarnezle vitei ce era de înjunghiat, în timpul rugăciunii.

460. Bucățile de carne tăiate dela coapsă și acoperite cu grăsime erau arse în onoarea zeului ; în vremea aceasta preotul turna vin pe bucățile ce ardeau și care erau ținute de tineri în furci cu cîte cînci dinți ca să nu cadă de pe jertfelnic. Măruntăele erau fripte și mincate numai decît după jertfire.

Care bătute de vînt se umflău ; iar sub talpa corăbii
Străbătătoare 'n adînc, vuuiaŭ răscolitele valuri.
Vasul ușor lunecînd pe ape făcudu-și-a drumul.
Cînd aŭ sosit pe la tabăra larg' a oștirii danae,
485 Dînșii corabia neagră 'mpingînd-o spre mal o dădură
Peste grămada de prund și lungiră sub dînsa proptele.
Merseră 'n urmă și ei răzleți pe la vase și corturi.
Dar, stăpînit de necaz, tot sta lîngă repezi corăbii
Dumnezeescul Ahile cel neîntrecut la picioare.
490 Nu mai urma nici-de-cum la sfatul ce 'nalță bărbații,
Nici la război, ci pe loc stătea mistuindu-se 'n sine,
Dornic în suflet fiind de valma și larma bătăii.
Cînd s'a ivit Aurora în ora de-a douăsprezecea,
Veșnicii zei spre Olimp Iaolaltă cu toții porniră,
495 Zeus fiindu-le 'n frunte. Dar Tetis nu-și uită de ruga
Fiului, ci răsărind din afunduri pe undele mării,
Mîneacă 'ndată spre-a cerului boltă și sue Olimpul.
Singur îl află pe Zeus ce bubue adînc în văzduhuri
Stînd pe-a Olimpului culme, pe cea mai înaltă din toate.
500 Cade 'nainte-î zmerit și cu stînga luîndu-î genunchii,
Iară cu dreapta pe el sub bărbie apucîndu-l, zeița
Astfel se roagă și zice 'mpăratului Zeus Cronion:
„Dacă 'ntre zei oare-cînd slujitu-ți-am, Zeus părinte,
Fie cu vorba orî fapta, 'mplinește-mî această dorință :
505 Cinste dă fiului meu care-î scris între oameni să fie
Cel mai puțin trăitor și pe care 'mpăratul Atride
L-a rușinat mai acum, căci silnic luatu-i-a darul.
Tu dar înalță-l, olimpice zeus a-tot-înțelepte !
Fă ca Troeniî pe-Ahei să birue pînă ce-Aheiî
510 Cinste arăta-vor feciorului meu și spori-i-vor mărirea.“
Zise ; dar Zeus, stăpînul pe nourî, nimic nu răspunse.
Stete 'n tăcere 'ndelung, iar Tetis precum s'apucase,
Astfel a stat încheștată și iară vorbi rugătoare :
„Spune-mî cuvînt cu temeî și-arată-mî un semn de 'nvoire
515 Orî mă respinge, tu n'ai doar vr'o teamă, căci vreau să știu bine
Cît de lipsită de cinste sînt eŭ între zei și zeițe.“
Foarte mîhnindu-se Zeus, al norilor domn, îi răspunse :
„Groaznic va fi, de veî face să intru în vrajbă cu Hera,
Cînd mă va scoate din fire rostindu-mî cuvinte de-ocară.

- 520 Doar și așa între zeii cei nemuritori mă tot ceartă
Și mă defaimă mereu, că-î ajut pe Troeni la bătae.
Dar depărtează-te-acum, căci poate să prindă de veste ;
Eû îngriji-voi curind să fac după cum ți-î dorința.
Iată, ca tu să mă crezi, eû capul pleca-voi nainte :
- 225 Cea mai puternică-î asta 'ntre mine și zeî chezășie ;
Ne 'nșelător și cu totul statornic și-urmat de 'mplinire-î
Tot ce voi spune cînd-va și 'ntări-voi cu semnul acesta.“
Zise, și semn a făcut din negre sprîncene Cronion ;
Dumnezeeștile-î plete din creștetul cel fără moarte
- 530 S'aû revărsat ca un val, și-a vuit de cutremur Olimpul.
După-ce ei s'aû vorbit, s'aû dus despărțindu-se : Tetis
Din luminosul Olimp sărit-a de-adreptul în mare ;
Zeus intrat-a 'n palatu-î, iar zeii cu toți împreună
S'aû ridicat înaintea părintelui lor de pe tronuri
- 535 Spre 'ntîmpinare, căci n'aû îndrăznit să-î aștepte sosirea.
El s'a grăbit să se-așeze pe scaun. Dar Hera, zărindu-l,
Bine știut-a de sfatul ce fuse 'ntre dînsul și Tetis
Cea cu picioare argintii, copila bătrînului mării.
Dînsa pe loc s'a răstit și-a prins să se certe cu Zeus :
- 540 „Spune-mî, cu care din zeî, chibzuit-ai tu iarășî, viclene ?
Pururi plăcere-ai avut cînd tu ești departe de mine
Planuri ascunse la cale să puî ; dar din taineie tale
Tu niciodată nimic n'ai vrut să-mî descoperî și mie.“
Dar îi întoarse cuvîntul al lumii și-al zeilor tată :
- 545 „Hero, nu trage nădejde ca toate gîndirile mele
Tu să le știi ; îți va fi cu-anevoe, deși-mî ești soție.
Ce se cuvîne s'auzi, tu singură 'ntii vei cunoaște,
Fără ca altul ori-care din zeî și din oameni s'o știe.
Ceia ce însă voiî eû să fac făr' a zeilor știre,
- 550 Cată să nu prea mă 'ntrebî și să nu cercetezi cu-amănuntul.“
Hera ochioasa, slăvita zeiță, răspunse lui Zeus :
„Ce fel de vorbă mi-ai spus, tu foarte haine Cronion ?
Nici întrebatu-te-am eû și nici iscoditu-te-am tare ;
Ba din potrivă, tu cugeți în tihnă și faci după voe.
- 555 Inima-mî tremură însă grozav, că 'nșela-te-va Tetis
Cea cu picioare argintii, copila bătrînului mării,
Care venit-a din zori, și-a căzut la picioarele tale.
Pare că chiar într'adins te-ai legat să cinstești pe Ahile

- Și o mulțime de-Aheî să perzî pentru el la corăbiî.“
- 560 Vorba-î întîmpin'atunci zicînd furtunatecul Zeus :
„Tu ticăloaso, mereu cu prepusurî îmi stai pînditoare,
Însă la nici o ispravă n'ajungî; ba chiar și mai tare
Fi-vei urîță de mine, și-aceasta mai rău o să-ți fie.
Dacă-î așa precum zici, să știi că așa mi-î plăcerea.
- 565 Haî dară molcom așază-te 'n scaun și-ascultă-mî porunca.
Nu ți-ar mai fi de-ajutor toți zeii ce-î poartă Olimpul,
Cînd oi veni și-oî întinde la tine ne 'nfrînte-mî brațe.“
Zise. Fiorî aū cuprins pe Hera, ochioasa zeiță,
Molcom în scaun șezu, dar cu inima frîntă de ciudă.
- 570 Jalnic oftară toți zeii cereștî în palatul lui Zeus,
Numai Efestos vestitu 'ntre meșteri, luat-a cuvîntul
Vrînd pe-a sa mamă să 'mbune, pe Hera cu brațele albe :
„Lucru cu totul de plîns și nesuferit o să fie
Dac'amîndoî pentru oameni așa veți urma sfădălia
- 575 Zarvă 'ntre zeî aducînd ; și 'n urmă se duce și gustul
Pentru bogatul ospăț, de 'ndată ce birue răul.
Dar sfātuiesc eū pe mama, deși e destul de cuminte,
Blînd să se poarte pe voia lui Zeus, iubitul meū tată,
Cheful să nu ne mai strice cu zgomotul certelor sale.
- 580 Dac'ar voi să se prindă cu noi triznitorul olimpic,
Ne-ar și zvîrlî de pe tronurî, căci el e cu mult mai puternic.
Însă tu ia-l cu frumosul și spune-î cuvinte blajine :
Numai decît ne va fi 'ndurător împăratul olimpic.“
Asta vorbi și pe loc, repezîndu-se, mameî întinse
- 585 Cupa cu torți îndoite, și-adaose apoi cătră dînsa :
„Fii cu răbdare și 'ndură, o mamă, deși necăjită,
Inima-mî plînge de dragă ce-mî ești, de te văd toropită.
Nu voiū putea să-ți ajut, cu toată nespusa-mî durere,
Căci e amar, cînd te puî în potrivă-î, stăpînul olimpic.
- 590 Doar încercat-am odată și-am vrut să te apăr de dînsul :
El m'a luat de picior și-azvîrlit de pe pragul din cerurî,
Fost-am purtat cît e ziua de mare, și numai spre seară
Bietul, căzut-am în Lemnos, și-abia era suflet în mine;

590—4. După o legendă de mai tîrziu Efestos (Vulcan) schio-păta din pricina acestei căderi în Lemnos. Mitul acesta stă în legătură cu natura vulcanică a insulei. Sintienii erau cei dinții locuitorî din Lemnos.

Cum am picat la pământ, de jos m'aŭ luat Sintieniŭ.“
595 Zise, ŝi ast' auzind zimbi cea cu braŭele albe
Ŝi din a fiuluŭ mină primi zimbitoare paharul.
Dînsul apoi începu dela dreapta pe rînd în pahare
Zeilor dulce nectar sã toarne din cana cea plină.
Prinseră 'n hohote lungi a rîde toŭi zeŭi ferice
600 Cum îl văzură pe el ŝovăind ŝi trudindu-se 'n sală.
Astfel cu toŭii din zorile zileŭ ŝi pînă 'nspre sară
Benchetuaŭ, ŝi-ospăta din belŝug fiecare dintr'înŝii.
Cîntec frumos le cînta ŝi Apolon din lira-ŭ măiastră ;
Muzele-asemeniŭ cu farmec în viers le cîntăŭ dup'olaltă.
605 Cînd măi tîrziŭ asfinŭi strălucita lumină de soare,
Zeŭi s'aŭ dus fiecare grăbit sã se culce 'n iatacuri,
Pe-unde vestituŭ 'ntre meŝteri Efest cel cu braŭe vîrtoase
Case zidi fiecăruiŭ cu mult iscusita luŭ minte.
Merse ŝi fulgerătorul, olimpicul Zeus în patu-ŭ,
610 Unde, cînd este cuprins de dulcele somn, odihneŝte ;
Colo suind adormi lîngă Hera cu tronul de aur.

603.—4. Apolon era ŝi zeu al cîntării ŝi conducea corul muzelor.

CÎNTUL AL DOILEA.

Cuprinsul: Zeus, dorind să răzbune pe Ahile, hotărăște, printr'un vis amăgitor, pe Agamemnon să înceapă lupta. Acesta se sfătuește cu căpeteniile și vrea să pună oștirea la încercare. Deci în adunarea ce urmează spune tuturor părerea lui că e mai bine să se întoarcă cu toții în țară. Oștirea se împrăștie cu chiote de bucurie și se pregătește de plecare. Odiseu, îndemnat de zeița Atene, se împotrivește și chiamă din nou poporul la adunare. Tersit stăruie pentru întoarcere și ocărăște pe Agamemnon. Odiseu pedepsește pe Tersit și înduplecă oastea spre luptă. Sfatul lui Nestor și răspunsul lui Agamemnon. După ospățare și închinare de jertfe oastea s'așază la rînd și pornește la bătae. Catalogul oștilor și corăbiilor ahee. Iris vestește pe Troeni de apropierea Aheilor. Numirea oștilor troene și-a tovarășilor lor de luptă.

Luptătorii întorcându-se. (După o pictură antică.)

II.

- Toți peste noapte dormiaū și zeii ceilalți și bărbații,
Războitorii din car ; doar Zeus, lipsit de plăcerea
Somnului, sta gînditor, căci el plănuia în tot chipul
Cum ar cinsti pe Ahile și-ar perde pe-Aheî la corăbiî.
5 Cel mai cu cale din toate la urmă părutu-i-a gîndul,
Vis momitor să trimită din cer lui Atrid Agamemnon.
Visul la sine chemînd, îi zise cuvinte ce zboară :
„Du-te, tu Vis momitor, la rezezi corăbiî ahee
Și furișîndu-te 'n cortul, în care-î Atrid Agamemnon,
10 Spune-î întocmai și toate pe rînd după cum mi-e porunca ;
lute să 'ntrarme pe toți oșteniî pletoși din Ahaia,
Vreme-î să darme-a lui Priam cetate cu largile uliți.
Zeii ce șed în Olimp de-acum împăcați între dînșii
Cugetă toți la un fel, căci lesne-î făcu s'o asculte
15 Hera cu rug le ei, și perduți-s acuma Troeniî.“
Asta-î vorbi, iară Visul s'a dus auzîndu-î porunca.
El într'o clip'a sosit la rezezi corăbiî ahee,
Unde găsit-a sub cort dormind pe-Agamemnon Atride :
Somnul cu farmecu-î sfînt în juru-î plutia ca un nour.
20 Stete la capu-î asemenea celuiî născut din Neleus,
Nestor, pe care 'ntre sfetniciî mai tare cinstia Agamemnon
Și 'mprumutîndu-î făptura zeescul trimis îi vorbește :

- „Dormi, tu fecior lui Atreu, viteazul de cai strunitorul ?
Nu-î dat să doarmă 'ndelung bărbatului cel ce domnește,
25 Căruî se 'ncrede norodul cu grijile lui de tot felul.
Seamă ia repede acum, sînt solul trimisul de Zeus
Care, măcar că-î departe, cu milă 'ngrijește de tine.
El poruncit-a să 'ntrarmî pletoșii Ahei pîn' la unul,
Vreme-î să ieî a lui Priam cetate cu largile uliți.
30 Zeii ce șed în Olimp de-acuma 'nțeleși între dînșii
Cugetă toți la un fel, căci lesne-î făcu s'o asculte
Hera cu rugile ei, și-acum pe Troeni amenință
Zeus, dar bine păstrează-ți în minte ferind de uitare
Vorbele-aceste, cînd tu părăsi-vei odihna cea dulce.“
35 Asta zicîndu-î s'a dus și 'n cort a lăsat pe-Agamemnon
Singur în sine gîndind la fapte ce n'aveau să fie.
Ce mai copil ! a crezut că el într'o zi cucerî-va
Mîndrul oraș, neștiind de planul ascuns a lui Zeus.
Căci mai erau de adaos și vaete multe și-amaruri
40 Pentru Ahei și Troeni prin luptele grele și crunte.
El se deșteaptă din somn și glasul ceresc îi răsună ;
Deci se ridică pe loc și-și pune cămașa cea moale,
Nouă și mindră, și mantia mare și-aruncă pe dînsul
Și-o frumusețe de-opincî înoadă pe albe picioare,
45 Pala cu ținte de-argint își prinde pe urmă de umăr
Și apucînd părintescu-î toiag cel deapururea trainic
Merge spre vase, la oastea de-Ahei cea cu zale de-aramă.
Tocmai suia și-Auror'a Olimpului piscuri înalte,
Nemuritorilor zei și lui Zeus lumina vestindu-și.
50 Craiul atunci a zorit pe crainici cu glasul puternic
lute să cheme la sfat pe oștenii pletoși din Ahaia ;
Crainicii dar au crăinit și 'n pripă se strînsură-Aheii.
Sfatul întii a ținut Agamemnon cu cei mai de frunte
Lîngă corabia neagr' a lui Nestor, voivodul din Pilos.
55 Deci adunîndu-î la sfat rostit-a 'nțeleapta-î părere :
„Vorb' auziți-mî, prietini ! Venit-a în noaptea cea sfîntă
Visul din cer, cînd dormiam : în totul aidoma Nestor ;
Dînsul era și la stat și la chip și la 'ntreaga-î făptură.
Dupăce-mî stete la creștet îmi zise cuvintele-aceste :
60 Dormi, tu fecior lui Atreu viteazul, de cai strunitorul ?
Nu-î dat să doarmă 'ndelung bărbatului cel cel ce domnește,

- Căruî se 'ncrede norodul cu grijile lui de tot felul.
Seamă ia repede acum: sînt solul trimisul de Zeus
Care, măcar că-î departe, cu milă 'ngrijeşte de tine.
- 65 El poruncit-a să 'ntrarmî pletoşii Aheî pîn' la unul,
Vreme-î să iei a lui Priam cetate cu largile uliîi.
Zeii ce şed în Olimp de-acuma 'nţeleşi între dînşii
Cugetă toţi la un fel, căci lesne-î făcu s'o asculte
Hera cu rugile ei şi-acum pe Troeni i-ameninţă
- 70 Zeus; tu asta păstrează-ţi în minte. La vorbele-aceste
El mistuitu-s'a 'n zbor, şi dulcele somn mi se duse.
Haî să vedem de se poate pe-Aheî să-î gătim de bătae;
Eû mai întii, ca 'mpărat, îi voiû pune pe ei la cercare,
Şi porunci-voiû să plece cu vasele bine vislite,
- 75 Însă voi toţi pretutindenî cătaşi să le-aţineţi cărarea.“
Zise şi 'n urmă şezu. Din scaun sculindu-se Nestor
Cel din Neleus născut, stăpînul prundosului Pilos
Bine priindu-le, a zis cuvintele aceste-adunării:
„Dragi căpeteniî şi sfetniciî înalţi ai oştirii din Argos,
- 80 Dacă vr'un altul ar fi povestit despre visul acesta,
Noî am fi zis că-î minciună şi faţ' am fi 'ntors dela dînsul;
Dar e visat de-un viteaz care-î capul puterii ahee.
Haî să vedem de se poate pe-Aheî să-î pornim la bătae.“
- Asta bătrînul a zis şi din sfat ridicatu-s'a 'ntiul.
- 85 Craiî cu toţi, purtătorii de schiptru, urmînd pe păstorul
Gloatelor s'aû ridicat, şi venia cu grăbire poporul.
Tocmai cum roiurî de-albine ce zboară 'mbulzite cu vuet
Preinoindu-se furnică 'ntr'una din stîncă scobită
Şi ca ciorchine de strugurî s'aşază pe florî primăvara,
- 90 Unele flutur'-aici cu grămada şi altele colo;
Astfel oştenii atunci roind din corăbii şi corturi
Se 'nghesuiau şi glotiş curgeaû pe-adîncitele ţărmurî
Cătră sobor; iară Vestea, de Zeus trimisă, grăbindu-î
Se 'nflăcăra între ei, şi la urmă se strînse poporul:
- 95 Dar se mişcaû ne'ncetat şi pămîntul gema sub povara
Gloatelor, cînd s'aşezaû, căci era 'nvălmăşală, iar nouă
Crainici oprîndu-î la dînşii strigaû şi cătaû să aline
Zgomotul lor ca s'asculte pe craii, purceşii din Zeus.
Însă cu greu domolindu-se oştile 'n şir s'aşezară
- 100 Vuetul lor potolind, şi-atunci s'a sculat Agamemnon,

Schiptrul în mină ținînd — un schiptru lucrat de Efestos
 Care 'mpăratului Zeus, feciorul lui Cronos, îl dete ;
 Zeus îl dete lui Hermes, al zeilor sol, călăuzul ;
 Hermes, olimpicul domn, călărețului Pelops îl dete :
 105 Pelops apoi lui Atrëu, vestitul păstor de popoare,
 Care murind îl lăsă lui Tieste, bogatul în turme,
 Iară Tieste la rîndu-î îl dete să-l poarte-Agagemnon,
 Domn ca să fie mulțimii de-ostroave și 'ntregului Argos.
 El dar cu schiptrul în mină vorbi cătră oastea din față :
 110 „Dragii mei tineri voinici Danaî, slujitori ai lui Ares,
 Prea 'ncătușatu-m'a 'n lanțul osindei născutul din Cronos,
 Crudul ! Întîi juruit-a prin semne că nu m'oiu întoarce
 Fără să spulber cetatea cea bine zidit' a lui Priam.
 Însă acum hotări să mă 'nșele cumplit, și mă 'ndeamnă
 115 Plin de rușine spre Argos să plec după perdere multă.
 Astfel e vrerea și pofta lui Zeus a-tot-țiiitorul,
 Care 'ntăritele culmi a multor cetăți prăbușit-a
 Și prăbuși-va mereu, căci nebiruit e 'n putere.
 Vai, ce rușine s'ajungă 'n auzul urmașilor noștri
 120 Cumcă zadarnic Aheiî, popor așa mult, așa tare,
 Anî îndelungi au luptat și dat-au războiul cu protivnici
 Mult mai puțin decît ei, dacă n'au izbîndit pin' la urmă.
 Căci bunăoară de-ar vrea după pace Troeniî și-Aheiî
 Numărul lor ca să știm și numărul nostru să știe,
 125 Și la un loc de s'ar strînge Troeniî ciți s'află 'n cetate,
 Noi de ne-am pune cu toții în cete 'mpărțiți cite zece,
 Iar fiecare Troian s'ar face paharnicul nostru,
 Multe de-a noastre zecimi vor fi de-un paharnic lipsite —
 Iată cît eû socotesc că 'ntrecem la număr dușmanii
 130 Ceî din cetate, din Troia ; dar dinșii mai au de-ajutoare
 Oaste din multe orașe, bărbați care luptă cu lancea
 Și dela țel cu putere m'abat și mă 'mpedecă 'ntr'una
 Troia să pot cuceri și să surp a ei falnice ziduri.
 Nouă sînt anii trecuți cu voia prea 'naltului Zeus,
 135 Putrede-s vasele-acum și-otgoanele toate slăbite

106. Tieste era fratele lui Atrëu.

110. „Slujitori ai lui Ares“ în înțeles de războinicî. Asemenea „iubit de Ares“ arată însușirea de viteaz al celui ce poartă această calificare.

Filoctet pe insula Lemnos. (Cintul II. 716 și urm.)

- Și 'ndepărtare tinjind tot staū așteptindu-ne-acasă
Dragii copii și nevestele noastre dorite, iar lucrul
Care ne-aduse pe-aici tot neisprăvit ne rămîne.
Deci vă supuneți cu toții la vorba ce eū vă voiū spune:
140 Haī să fugim cu corăbii cu tot spre iubita-ne țară,
Nu mai e chip să luăm întinsa cetate-a lui Priam.“
Zise, și 'n inimă dorul de ducă trezi tuturor
Celor ce parte făceau din gloată și nu-ī știaū planul.
Pusu-s'aū dar în mișcare ca niște puternice valuri
145 Cînd pe noianul Icaric le tulbură austrul și vîntul
Din răsărit, slobozindu-se rezezi din noriī lui Zeus;
Orī cași vîntul de-apus cînd iute s'aruncă 'n vîrtejuri
Peste bogatele țarinī și toat' arătura răstoarnă;
Astfel atuncī s'a mișcat soborul, și rezezi cu chiot
150 Toți spre corăbii fugiaū; ca un nour plutia peste dinșii
Praful sculat de sub tălpi, și 'ndemn își dedeaū în de sine
Vase s'apuce, cu zor să le 'mpingă spre marea cea sfîntă.
Șanțuri aū prins să desfunde, proptele trăgeaū de sub vase
Și bucuroși că se 'ntorc, umpleaū cu-a lor strigăt văzduhul.
155 Și 'ndeplinit ar fi fost întorsul în ciuda ursitei,
Îns'a lui Zeus soție grăi cătră Palas Atene:
„Fiic'a 'nzelatului Zeus, ne 'nfrîntă zeiță, vai mie!
Oare pleca-vor Aheiī acasă 'n iubita lor țară
Fug' apucînd în corăbii pe latele spete-ale mării,
160 Și 'ntru mărirea lui Priam și-a neamului său părăsi-vor
Ei pe Elena din Argos, din pricina căreī periră
Mulți dintre dinșii la Troia, departe de scumpa lor țară?
Dar te repede la oastea de-Aheiī cea cu zale de-aramă
Și mi-ī oprește pe loc fiecărui vorbind cu blîndețe,
165 Nu 'ngădui să împingă spre mare 'ncujbate corăbii.“
Zise, și-Atene din ochi scinteind îi ascultă cuvîntul.
Deci rezezindu-se-atuncī porni din olimpice vîrfuri
Și 'ntr'o clipită sosi la rezezi corăbii ahee,
Unde găsi pe-Odiseū, potriua lui Zeus la minte;
170 Sta 'n nemișcare nevrînd să s'atingă de bine-podita-ī

146. *Noianul Icaric* adecă *marea icariană*, așa numită după *Icaria*, o insulă de lingă Samos; ea era adeseori cercetată de furtuni.

- Neagră corabie, peptu-î fiind stăpinit de mîhnire ;
Zina din ochi fulgerind s'apropie 'ndată și-î zice :
„Tu iscusite Odiseu, tu singe zeesc din Laerte,
Oare pleca-veți așa înapoi spre iubita-vă țară
175 Fuga pe mare-apucînd în vasele bine vislite,
Și 'ntru mărirea lui Priam și-a neamului său părăsi-veți
Voi pe Elena din Argos, din pricina cărei periră
Mulți din ai voștri la Troia, departe de scumpa-vă țară ?
Du-te dar repede-acum prin oaste, și fără de preget
180 Ține-o pe loc și la toți vorbește cuvinte blajine ;
Nu 'ngădui să se 'mpingă pe mare 'ncuibate corăbii.“
Zise, iar el pricepu după glas că e graiul zeii,
Repede-aleargă zvîrlind veșmîntu-î, pe care-l ridică
Crainicul itacian Evribate ce 'n urmă-î pășeste.
185 El înainte eșind lui Atride, luă dela dînsul
Schiptrul deapururea trainic, și 'n mină cu dînsul purcese
Cătră corăbii la oastea de-Aheî cea cu zale de-aramă.
Cînd înainte-î vedea căpetenii și oameni de frunte,
Numai decît îi opria și zicea tuturor cu blîndețe :
190 „Nu stă, sărmane, frumos să fugi tremurînd ca mișei,
Hai dar tu însuși rămii și pe alții oprește din fugă.
Nu știi tu bine ce gînduri avut-a vorbind Agamemnon :
El îi încearcă pe-Aheî, dar curînd o să-î certe pe dînșii.
Nici n'auziră cu toții ce vorbă rosti 'n adunare ;
195 Mi-î să nu-și verse minia pe voi, o bărbați din Ahaia.
Gînduri înalte doar cugetă craiul, a zeilor viță,
Cinstea-î purcede din Zeus și-î drag înțeleptului Zeus.“
Iar pe oșteanul de rînd ce 'n față-î da fuga cu țipăt,
El îl lovia cu toiagul și-așa cuvînta cătră dînsul :
200 „Stăi, tu neroade, pe loc și ascultă mai bine cuvîntul
Celor mai mari decît tine ; oștean tu mișel și nevolnic,
Care nimic nu plătești la sfat și nimic în războaie.
Nu deopotrivă pe-aici cu toții domni-vor Aheî,
Mulți să domniască 'ntr'o țară e rău ; numai unul să fie
205 Domnul, și numai acel ce fiul vicleanului Cronos
L-a dăruit cu toiag și cu legi ca să-și cîrmuie neamul.“
Asta grăi Odiseu ca un crai, și din nou spre-adunare
Toți înapoi năzuiau ; răsuna și corăbii și corturi,
Cum văluroasele volburî a mării cea mult vuitoare

- 210 Urlă izbindu-se 'n țărni, cind ferbe 'n adîncuri noianul.
Locului stete la urmă poporul! întreg în tăcere ;
Numai un singur, Tersit, răcniia fără cumpăt la vorbă.
Dînsul era priceput la multe birfelî rușinoase,
Gata de zarvă deșartă și necuvenită cu craii,
- 215 Cînd socotia că la ris prin asta pe-Aheî o să 'ntarte.
Cel mai pocit era el în oastea venită sub Troia :
Încrucișat la priviri, beteag de-un picior și cu umeri
Strîmbi și la peptu-i aduși ; țuguiu răsăria peste umeri
Creștetul lui, și abia niște fire de păr pe-a lui creștet.
- 220 Mult uricios lui Ahile și lui Odiseu era dînsul —
Doar cu aceștia se tot hărțuia, — dar acum pe-Agamemnon
El tăbăra cu batjocuri puternic țipînd ; iar Aheii
Staū împrejur supărați și cu strașnică ciudă pe dînsul.
însă cu strigăte mari el tot îl muștra pe-Agamemnon :
- 225 „Ce te mai jălui și ce vrei, tu cel din Atreus născute ?
Corturi ai pline de-aramă și ai tu așîderea 'n corturi
Multe și-alese femeî dăruite de noi luptătorii
Ție 'nainte de toți, cînd luăm vr'o cetate dușmană.
Orî îți lipsește comoara de aur cu care Troeniî,
230 Domolitorii de cai, s'ar grăbi să-și răscumpere fiii,
Care-s în lanțuri aduși de mine sau chiar și de altul ?
Orî îți lipsește-o femeie cu ea să petreci îndrăgînd-o
Și osebit pentru tine s'o ții ? Dar nu se cuvine
Tu, căpitanul, să duci pe bărbații Aheî la peire.
- 235 Voi moleșiți și netrebnicî ! mueri, nu bărbați din Ahaia !
Haide 'n corăbiî să mergem în țară lăsînd pe acesta
Singur în Troia, de-a sale dobînzî să se bucure 'n tihnă,
Numai să vadă de-î sîntem orî nu de-ajutor în bătae ;
El care-acuma pe-Ahile, viteaz mai de seamă ca dînsul,
240 L-a rușinat, căci în cort el ține răsplata-î răpită.
Dar lăsător și de fiere lipsit e cu totul Ahile,
Altfel acum și-ar fi fost, Atride, ocară din urmă.“
Asta zicea dojenînd pe-al oasteî păstor Agamemnon ;
Dar îl ajunse grăbit Odiseu cel cu neamul din Zeus,
- 245 Crunt pe sub gene privind așa-l strășnicia cu muștrarea :
„Nesocotite flecar, oricît ești la vorbă de meșter,
Mîntue ! Nu te mai prînde, Tersite, tu singur cu craii ;
Nu e, vezi-bine, nici unul mai negru la suflet ca tine

- Intre oștenii veniți împreună cu-Atrizii la Troia.
- 250 Deci se cuvine să nu porți prin gură-ți al crailor nume,
Nici să-î defaimi și 'nadins să te puî pentru 'ntorsul în țară.
Nu știm aevea deplin cum trebile-aceste urma-vor —
Oare cu bine ori fără noroc înapoi ne-om întoarce.
De-asta tu azi pe-Agagemnon Atride, pe domnul oștirii
- 255 Staî ponosind că vitejii Danaî îl încarcă cu daruri
Și supărîndu-l în faț' adunării cu-a tale batjocuri.
Dar te-ameninț cu o vorbă ce fi-va pe loc împlinită :
Dacă te-oiu prinde, Tersite, tot astfel eșindu-ți din minte,
Capul să nu și-l mai poarte pe umeri atunci Odiseus,
- 260 Nici să mă cheme mai mult părintele lui Telemahos,
Dacă eū nu te despoiū de haine-apucîndu-te 'ndată
Și dezbrăcîndu-te chiar de cămașa ce-ascunde rușinea,
Nu te-oiū goni dela sfatul oștirii la repezî corăbiū,
Unde tu jalnic vei plînge lovit și stîlcit în bătae.“
- 265 Zise și-apoi l-a pocnit pe umăr și 'n spate cu schiptrul.
El s'a plecat și din ochi plînsori îi curgeau ca pîrae,
Gheb sîngeros i-a crescut pe spate, pe unde-l lovise
Schiptrul de aur ; atunci șezut-a 'nghețat de cutremur
Și buimăcit de durere își șterse obrazul de lacrimî.
- 270 Riseră-Aheii cu haz de dînsul, cu toată mîhnirea,
Și-unul spre altul privind ziceau între ei despre asta :
„Doamne, că miî de frumoase isprăvi a făcut Odiseus,
Ori înțelepte povețe ne-a dat ori aprinse războiul ;
Dar o minune e fapta ce-acum între-Aheî săvirșit-a
- 275 Gura 'nchizîndu-î acestui bărbat bîrfitor și obraznic.
N'o să-l mai mîne, ce-î drept, de-acum îndrăzneța lui fire
Să cicăliască pe craî jigîndu-î cu vorbe de-ocară.“
- Astfel a zis și cu schiptrul în mîna se scoal' Odiseus
Cel prădător de cetăți, și-alături la fel cu un crainic
- 280 Fulger' Atene din ochi și 'ndeamnă să tacă poporul,
Pentruca 'ntiiele rînduri de-Aheî cași cele din urmă
Graiul s'audă și seamă să-și dee de-a craiului vorbă.
El sănătos cugetînd din graiū cumpănește și zice :
„Tu împărate Atrid Agagemnon, Aheii vor astăzi
- 285 Cel mai de hulă s'ajungî între toți muritorii din lume,
Nici nu se țin de tocmeala ce singuri făcură cu tine
Cun.că pe-aicea venind din Argos, de cai pășunatul,

- Nu s'or întoarce făr' numai de surpă cetatea lui Priam.
Tocmai ca prunciî plâpînzî orî tocmai ca nişte vădane
290 Eî se jelesc şi se plîng dorindu-şi întorsul în ţară.
Drept e că 'n urmă scîrbit să caţi înapoi a te 'ntoarce ;
Omul de-o lună lipsind de-acasă, de lîngă femeie,
Sufere 'n vasul cel bine vîslit, dacă-l bat în cărare
Erni cu viforniţe grele şi mări vînzolite de vînturi,
295 Dar-mi-te noi ce pe-aici zăbavnici stăm vreme de nouă
Anî rotitorî. Decî nu bănuesc că se chinue-Aheî
Lîngă boltitele vase, dar totuşi ar fi cu ruşine
Dînşii atîta s'adaste şi-apoi cu deşert să se 'ntoarne.
la 'ngăduişi şi mai staţi, prietenî, puţin să cunoaştem
300 Dac' adevărul cumva prevestitu-ne-a Calhas prorocul.
Bine v'aduceţi aminte de-o pildă, căci fuseră-ţi martorî
Toţi cei de faţă ciţi nu v'au răpit perzătoarele iezme.
Par'că-î deunăzi, cînd vasele-ahee s'au strîns în Aulida,
Pacoste 'n ele ducînd lui Priam şi celor din Troia.
305 Jur-împrejur la un şipot jertfiam pe altarele sfinte
Nemuritorilor jertfe depline de boî, sub platanul
Mîndru, de unde curgea din izvor aşa limpede apă.
Groaznic atunci o minune, balaur cu spetele roşii,
Ochilor noştri s'arată trimis de olimpicul Zeus.
310 El din altar dedesupt eşind s'a suit în platanul,
Unde pe cea mai înaltă din crengi, zgribulite sub frunze,
Staū împreună 'ntr'un cuib piscuind vrăbiuţe plâpînde
Opt erau toate la număr şi nouă cu vrabia mumă.
El înghiţi puşorii ce jalnic ţipaū la vedere-î ;
315 Muma rotindu-se 'n jur plîngea dup' odraslele sale,
Dar învîrtindu-se el de arip' a prins şi pe dînsa.
Dupăce fiar'a 'nghiţit şi puii şi vrabia mumă,
Zeul ce 'n faţă ne-o scoase printr'însa făcu o minune,
Căci prefăcută fu 'n stană de fiul vicleanului Cronos.
320 Noi am rămas înlemniţi la faptă privind cu mirare.
Astfel de straşnice semne curmat-au jertfirile noastre.
Calhas atunce ne-a zis tîlcuind ale zeilor gîndurî :
Ce 'nmărmurirăţi aşa, o războinici pletoşi din Ahaia ?
Zeus a-tot-înşeleptul ne-a dat o năpraznică veste
325 Despre-o tîrzie 'ntimplare urmată de-o veşnică slavă.
Tocmai cum fiar' a 'nghiţit o vrabie şi puşorii --

- Opt păsărele golașe 'mpreună cu vrabia mamă —
 Astfel în vremuri și noi tot atâtea vom duce războiul,
 Iar în al zecelea an lua-vom întinsa cetate.
- 330 Asta fu vorba lui Calhas și iată 'mplinitu-s'au toate.
 Haï dar rămîneți aici cu toți, feciori din Ahaia,
 Pînă ce noi cucerim-vom mareaș'a lui Priam cetate.“
- Zise, iar ei chiotiră virtos, și grozav răsunară !
 Vasele lor imprejur de strigătul gloatei ahee.
- 335 Toți laudară cuvîntul măritului domn Odiseus.
 Nestor atunci, călărețul destoinic, luat-a cuvîntul :
- „Doamne, că tare sînteți de-o seamă cu pruncii la sfaturi,
 Fragezii prunci care n'au vr'o grijă de trebile luptei.
 Unde-s a noastre 'nvoeli ? Jurămintele unde ni-s oare ?
- 340 Arză-le focul atunci hotărîri și 'nțelegeri făcute,
 Strînsul de mîni și 'nchinătele vinuri, chezașii credinții !
 Căci ne tot batem cu vorbe de clacă și n'avem putință
 Să iscodim un tertip, cu toată 'ndeîunga zăbavă.
- Haï Agamemnon, tu iar ca 'nainte, cu vrerea ne'nfrîntă,
 345 Pune-te 'n frunte și du pe Ahei la bătaia cea cruntă.
 Lasă pe unul, pe doi ca să piară, pe cei ce deoparte
 Staū osebiți de Danaï plănuind — fără spor le-a fi planul —
 Calea s'apuce spre Argos nainte de-a ști dacă Zeus,
 Împlătoșatul, mințit-a cumva 'n juruințele sale,
- 350 Însă 'nvoirea ne-a dat prea-tarele fiū a lui Cronos
 Tocmai în ziua cînd oștile noastre-au intrat în corăbii
 Moarte și spulber ducînd cu sine 'n poporul din Troia,
 Căci fulgerat-a la dreapta vădind o prielnică piază.
 Nu măi grăbiască din voi nici-unul întorsul acasă,
- 355 Pînă ce 'n dragoste nu se va da cu-o femeie din Troia
 Drept răzbunare de lungul necaz și de plînsul Elenii.
 Însă de-î unul ce moare de dor înapoi să se 'ntoarne,
 Pas dar, atingă-și corabia neagră și bine-vîslită,
 Dacă voește să-și vadă curînd nenorocul și moartea.
- 360 Bine și tu chibzuește, 'mpărate, și pe-altul ascultă ;
 Nu-î nicidecum de prisos cuvîntul ce eū îți voiū spune :
 Tu pe oștenî rînduește-î acum după neam și 'nrudire,
 Neamul pe neam să s'ajute la luptă și ruda pe rudă.
 Asta făcînd, Agamemnon, și dac' asculta-vor Ahei,
 365 Ști-vei tu cine 'ntre domni și cine-î prin gloate nevrednic,

Cum și pe cel ce-î viteaz, căci ei osebit se vor bate ;
Ști-vei și dacă din cer venit e să nu ieși cetatea,
Orî că bărbații ni-s slabi și nepricepuți în războaie.“

Zise lui Nestor atunci puternicul domn Agamemnon :

- 370 „Tu negreșit că la sfat îi birui pe-Ahei, o bătrine.
Zeus părinte, tu Palas Atene și tu, o Apolon,
De-ași fi avut între-Ahei doar zece asemenea sietnici !
Cit de ușor ar fi fost răpusă cetatea lui Priam,
Lesne luată fiind și prădată de-a noastră putere.
- 375 Însă necazuri ne-a dat furtunosul fecior a lui Cronos
Zeus, căci el m'a împins la zadarnică sfadă și vrajbă.
Doar pentr'o fată și eu și-Ahile cu grele cuvinte
Ne 'ndușmămirăm și chiar dela mine porni supărarea.
Însă de fi-voiū unit în cuget vr'odată cu dînsul,
- 380 N'o să 'ntirzie peirea Troenilor nici o minută.
Haideți acum să gustăm, ca 'n urmă să 'ncepem războiul.
Sulița bine s'ascută și pavăza dreagă-și cu toții,
Hrană să dea din belșug la caii cei iuți de picioare,
Bine să-și vadă de care și grija de luptă să poarte,
- 385 Pentruca 'n ziua de azi să gătim cu izbîndă războiul.
N'o să 'nceteze bătaia nici chiar pe-o clipită de vreme
Pinăce noaptea veni-va s'opriască din harță oștenii.
Spate'le, peptul ori-cui asuda-va de greul curelii
Străjuitorului scut și cu lancea trudi-se-va brațul,
- 390 Și 'năduși-vor și caii de trasuî măestrelor care.
Dacă pe vr'unul voiū prinde răznit de pe cîmpul de luptă
Și năzuind să rămie pe-aici la boltite corăbii,
Jur că nimica nu-l scapă ca pradă la cîni și la vulturi.“
- Zise și-Aheii virtos dau strigăt urlînd cași valuri,
- 395 Care de vînt răscolite se sfarmă pe 'naltele țărături,
Pe-unde răsar niște stînci bătute pe veci de talazuri,
Cînd dimpotrivă venind se 'nviforă feluri de vînturi.
Grabnic oștenii atunci s'aū dus risipiți la corăbii.
Focuri aprins-aū în corturi și toți aū gustat din merinde.
- 400 Nemuritorilor zei fiecare jertfi pentru sine
Și i-a rugat să-î feriască de moarte la 'ncleștetul crincen.
Craiul Atrid Agamemnon aduse ca jertfă un taur,
Boū încălat de cînci ani, lui Zeus a-tot-șitorul.
El a pofit la ospăt pe 'ntiui la sfat și la luptă,

- 405 Cel mai în frunte pe Nestor, pe Idomeneu dup' aceia,
Pe-Aias cei doi și pe cel din Tideus născut Diomede,
Șase cu cel deopotrivă cu zeii la minte-Odiseus.
Numai Menelau, războinicul craiu, a venit dela sine,
Cînd a știut de jertfirea 'nchinată de fratele-î, craiul.
- 410 Jertfa cu toți ocoliră și orzul din coș ridicară,
Craiul Atride a 'nceput să se roage cu vorbele-aceste :
„Zeus prea-'nalte, slăvite, stăpin peste nori și văzduhuri,
Soarele nu-l asfinți și nu mai trimite amurgul
Fără ca 'ntîi să dobor la pămînt a lui Priam palaturi
- 415 Negre 'năuntru de fum și-a lui porți să se mistue 'n flacări,
Fără ca 'ntîi zdrențuind cu lancea peptarul lui Ector
Peptu-î de moarte să 'mpung și 'mpreajmă-î un pilc de tovarăși
Colea prin colb tăvăliți să muște din țarnă cu dinții.“
Zise, dar nu i-a 'mplinit dorința născutul din Cronos ;
- 420 El a primit a lor jertfe, dar cazna mărîtu-le-a foarte.
După rostitele rugî și-a orzului sfînt presărare,
Vitele 'njunghe, grumazul sucindu-le, și le juipoaie
Coapsele 'n grabă desprind și le 'nfășur apoi în grăsimie
Pături în două făcînd, deasupra pun carnea cea crudă.
- 425 Focuri aprind și le ard pe trunchiuri ciuntite de frunze
Și pe jăratec prăjesc măruntaele 'nfipte 'n frigare.
Dupăce coapsele-au ars și toți au gustat măruntae,
Carnea rămasă tăind-o felii și 'n frigări petrecînd-o
Dînșii cu grijă o frig și la urmă o scot din jăratec.
- 430 Cînd isprăviră cu toate deplin și ospățul fu gata,
Benchetuiău, și-ospăta din belșug fiecare dintr'înșii.
Cînd mai pe urmă cu toți potoliră și sete și foame,
Vorba deschise 'ntre ei călărețul cumintele Nestor :
„Tu prea mărîtule domn al oștirii, Atrid Agamemnon,
- 435 Vreamea să nu ne mai perdem cu vorba și nici să mai punem
Pedecă lucrului nostru, la care ne 'ndeamnă și zeul.
Strige dar crainicii toți degrabă prin tabăr' ahee
Și 'n adunare să cheme poporul pe lingă corăbii.
Haî împreună și noi prin tabăra mare să mergem
- 440 Numai decît să 'ntețim mai iute bătaia cea cruntă.“
Zise, și vorb'ascultînd al oștilor craiu Agamemnon
Dete poruncă pe loc virtos strigătorilor crainici
lute să strige chemînd pletoșii Ahei la bătae.

- Crainiciî dară strigaú, și 'n pripă se strinser' Aheîi.
445 Craii măriți pe Atride 'nsoțind năvăliră să 'mpartă
Armia 'n cete. Din ochi fulgerind între dinșii Atene
Scutul își poartă, odor ce cruță și moarte și vreme,
Căruia-î flutură 'n jur o sută de ciucuri de aur,
Bine 'mpletit fiecare cu prețul de-o sută de tauri.
450 Grabnică, scutul mișcînd, ca fulgerul trece prin oaste
Și-o 'mbărbătează la mers și 'n peptu-î mărește virtutea
Neîncetat să dea zor și să nu mai slăbiască din luptă.
Deci le era mai plăcut războiul decît a se 'ntoarce
Pe 'ncovoiate corăbii în drag' a părinților țară.
455 Tocmai cum lacomul foc pe 'naltele plaiuri aprinde
Codrul întins și-aruncă departe-a vilvorilor zare,
Falnicul luciú din haina de-aram' a purceselor armii
Strălucitor în văzduh se 'nalță și-ajunge la ceruri.
Tocmai precum uneori mulțimea de paseri ce zboară —
460 Desele cirduri de gîști, cocoare ori lebezi gitoase —
Pe-ambele maluri la rîul Caistru, în lunci asiene
Unde și unde zburînd și voios, filfiind din aripe,
Lărmuitoare s'așază, și cîmpul de zgomot răsună ;
Astfel și multele gloate eșind din corăbii și corturi
465 Lîngă Scamandru se 'ntind, și greu frămîntat de picioare
Și de copite izbit tot durdue groaznic pămîntul.
Lîngă Scamandru pe cîmpul cu flori și pe verzile-î maluri,
Stat-aú puzderii ca frunza și floarea ce dă 'n primăvară.
Tocmai ca roiuri nespuse de muști îmbulzite cu zuet,
470 Care pe 'mpreajmă la stîna cu turme foiesc rătăcite
În primăvară zburînd prin vasele pline cu lapte ;
Tot așa mulți pe cîmpie pletoșii voinici din Ahaia
Staú în șiraguri acum și ard pe Troeni să doboare.
Cum cîteodată căprarii din turme ce pasc răzlețite
475 Lesne-a lor capre aleg cînd s'aú mestecat la pășune ;
Astfel la dreapta, la stîng' așezaú pe oșteni căpitanii
Și-î pregătiaú de războiú. La mijloc Atrid Agamemnon
Sta cu privirea și capul ca fulgerătorul Cronion,
Tocmai ca Ares la șold și la pept cași zeul Poseidon.
480 Cum în cireadă pe cîmp cu mult covîrșește un taur
Fruntea măreț ridicînd din mijlocul vacilor strînse —
Tocmai așa l-a făcut și Zeus atunci pe-Agamemnon

Mare să pară 'ntre mulți și să fie-a vitejilor frunte.

- Spuneți, o muze, voi care ședeți pe-a Olimpului culme,
 485 Voi doar zețe sînteți și ca martore totul cunoașteți —
 Veștile noi auzim, dar faptele nu le cunoaștem —
 Spuneți-mi, care 'ntre-Aheei erau căpitani și craii?
 N'ași fi putut povesti și numi pe bărbați cite unul,
 Date fiindu-mi acum chiar rosturi și limbă inzecite,
 490 Glas oțelii de puternic precum și plămîni de aramă
 Dac' a lui Zeus copile de sus, de pe virful olimpic,
 Muzele n'ar pomeni de mulțimea oștită sub Troia.
 Spune-voiū dar de corăbiū precum și de-a lor căpeteniū.
 Peste Beoți pe deoparte domnia Penelaos și Leitos,
 495 Argesilaos, apoi Protoenor alături de Claniu.
 Unii erau din Hiria, iar alții din Aulis stîncoasa,
 Din Eteonos cu multe ponoare, din Shoinos și Scolos,
 Din Micalesos cu locuri de joc, din Tespeia și Graia,
 Alții din Harma erau, din Eilesiū, apoi din Eritre,
 500 Și din Eleon erau, din Peteon precum și din Hile,
 Din Ocalea, din mindra ziditu! oraș Medeona,
 Cași din Tisbe bogata 'n porumbi, din Eutresis, din Cope,
 Din Coroneia, din cel cu erbosul ținut Haliartos;
 Alții apoi din Platea și alții erau și din Glisa,
 505 Din Hipotebe, din mindra cetate erau deopotrivă
 Și din Onhestos cel sfînt cu-a zeului da!bă dîmbravă.
 Și din Mideia precum și din Arne cea rodnică 'n struguri
 Și din orașul hotarnic Antedon și Nisa cea sfîntă.
 Dinșii visiit-aū cînzeci de corăbiū, și 'n fiește-care
 510 Tineri Beoți aū venit de douăori zece și-o sută.
 Ceī cu sălașu 'n Aspledon și 'n Orhomenos Minianul
 Domni pe lalmeu și-Ascalafos aveaū, pe feciorii lui Ares,
 Din Astiohe născuți la curtea lui Actor Azide:
 Ea, rușinoasă copilă, suită 'n iatac să se culce
 515 Fost-a cuprinsă pe-ascuns de brațele tari a lui Ares.
 Dinșii veniră vislînd cînzeci de scobite corăbiū.
 Capii oștirii din Fokis erau Epistrosos și Shediū

494—761 : Aceste versuri alcătuesc „catalogul“ corăbiilor, al oștilor și căpeteniilor aheei.

Cei odrăsliți din Ifitos, viteazul născut din Naubolos.
Din Kiparisos o parte erau și din Piton stincosul,
520 Alții din Daulis, din Crisa cea sfântă și din Panopea.
Din Iampolis, din Anemoreia, și-alături de dinșii
Alții erau dela malul Kefisului sfint, și în urmă
Locuitorii din Lilea, de unde-obirșește Kefisul ;
Negre corăbii cu toate de patru-oră zece visliră.
525 Capii lor harnici la rind așează a Focailor cete,
Care la stînga steteau pe lingă Beoți în bătae.
Iară al Locriilor craiul fu Aias cel iute, Oilidul,
Care de stat era mic, nu mare ca Aias Telamon,
Mult mai mărunț decît el și 'n zale de în era dînsul,
530 Dară 'ntre-Aheii și Elinii întîiu 'n zvirlire cu lancea.
Locriii veniră din Kinos, din Opus și din Caliaros,
Parte din Bisa, din Scorfe precum și din mindra Augeia,
Parte erau dela riul Boagriu, din Troniu, din Tarfe.
Aias aduse de patru-oră zece 'negrite corăbii
535 Plîne de Locrii din fața ostrovului sfint Eubea.
Cei din ostrovul Eubea cu furia 'n suflet Abanții
Din Eretria, din Halkis, din rodnică 'n struguri Istia,
Din țarmureanul Kerintos, din Dios cu 'naltele ziduri
Și din cetatea Caristos și cei cu sălașul în Stira --
540 Dinșii în frunte-aū avut pe-a lui Ares urmaș Elefenor.
Cel din Halcodon născut, mai-marele Abanților aprigi.
Luți și cu pletele 'n spate-l urmară pe dînsul Abanții
Plini de războinic avînt și pururi cu sulii întinse,
Gat' a străpunge prin zale de-aram' a vrăjmașilor pepturi ;
545 Ei aū venit cu de patru-oră zece 'negrite corăbii.
Fost-aū pe urmă bărbați din Atena, frumoasa cetate,
Unde domni Erehteu, viteazul crescut de Atene,
Fiica lui Zeus, și care născut din mînoasa țarină
Fuse de-Atene așezat ca zeu în bogatul ei templu,
550 Unde jertfire de boi și berbeci, încheindu-se anul,
Lui ca prinos îi aduc feciorii cetății Atena.
Craiul acestor era Menesteu, din Peteos născutul ;
N'a fost ca el pe pămînt nici-unul atîta de vrednic
Căi să pue la rind și oastea 'narmată cu scuturi,
555 Poate doar Nestor. căci el era mai în vîrstă ca dînsul ;
Negre corăbii cinzeci aduse și-acesta la Troia.

- Douăsprezece corăbii asemenea veniră cu Aias
Din Salamina ; el stete cu-ai lui lângă oștile-Atenei.
Iară oștenii din Argos, din Tirins cea tare prin ziduri,
560 Din Ermione și-Asine, așezata pe-a țărmlui sinuri,
Din Eiona, Trizena și rodnică 'n vii Epidauros
Cași Aheii din Mases și cei din ostrovul Egina
Sub Diomede cel bun la războaie veniră la Troia,
Alții sub fiul vestitului craiū Capaneus, Stenelos,
565 Alții sub cel ca un zeu, al treilea fruntaș, Evrialos
Cel din Mekiste născut, nepot lui Talaios voivodul.
Dar ca mai mare aveaū pe voinicul Tidid Diomede,
Care aduse cu el optzeci de zmolite corăbii.
Iară oștenii cîți fură din mîndra cetate Mikene
570 Și din bogatul Corint, din bine zidita Cleone
Și din orașul Orneia precum și din dalb' Aretira,
Din Sikiona cea 'ntîi stăpînită de craiul Adrastos,
Din Gonoesa zidita pe-o culme din Iperesia,
Cei din Pelene precum și din buna cetate Egion
575 Cași din tot Egialos și cei de prin larga Elice
Fură 'ntr'o sută de vase aduși de Atrid Agamemnon,
Domnul atîtor popoare nespuse de vinjoase și mîndre ;
Dînsul în luciū veșmînt de-aramă pornit-a 'nainte,
Plin de mărire și cel mai ales din aleșii războinici,
580 Însuși viteaz el fiind și domn peste gloate mai multe.
Locuitorii din plaiul rîpos și-adîncat Lakedemon,
Unii din Faris și Mese bogata 'n porumbi și din Sparta
Și din orașul Briseia precum și din dalb' Augeia
Și din Amicle și Elos, ziditul pe marginea mării,
585 Și-alții alături de ei din cetatea Oitilos și Laas,
Fură 'n șaizeci de corăbii aduși de-a lui frate Menelau,
Cutezătoru 'n războiū, dar ei osebit se 'nglotiră.
Craiul Menelau atunci bizuindu-se 'n marea-î virtute
Tot întețindu-î la harță pășia 'nflăcărat între dinșii
590 Foarte dorit să răzbune amarul și plînsul Elenei.
Locuitorii din Pilos și cei din frumoasa Arena
Și-alții din Trion, oraș ling' Alfeios ; din falnicul Aipi,
Din Kiparises, din Amfigeneia și cei din Pteleos
Și din Dorios, și Elos — pe unde în cale-l opriră
595 Muzele darul cîntării luînd lui Tamiris Tracul

Din Oihalia venind, dela Oihalianul Evritos ;
El s'a fălit că le-a 'ntrece prin cînt de s'ar prinde cu dînsul
Muzele, fiice-a lui Zeus Cronion, de scut purtătorul ;
Zinele atunci l-au orbit de necaz și răpitu-i-au darul
600 Cîntului dumnezeesc făcîndu-l să-și uite de liră — ;
Dînșii cu toții erau sub porunca lui Nestor bătrînul,
Care le-aduse de nouă-ori zece scobite corăbii.

Locuitorii Arcazi de sub plaiul înalt al Kilenei —
Despre mormîntul Epitic, — oștenii ce luptă deaproape
605 Din Orhomenos cu turme de oi, din cetatea Feneos
Și din Stratia, din Ripe și-Enispe bătuta de vînturi
Și din Tegeia precum și din mîndrul oraș Mantinea,
Din Parasia și cei din cetatea Stimfelos — cu toții
Fură 'n șaizeci de corăbii aduși de-Agapenor viteazul
610 Cel din Ancaios născut, și mulți mai erau în tot vasul
Oameni puternici Arcazi, destoinici în portul de arme ;
Craiul Atrid Agamemnon acestora însuși le dete
Vase cu lavițe tari să meargă pe negrele ape
Neștiutori ei fiind, muntenii, de mersul pe mare.

615 Cei din Buprasiu apoi și din țara cea sfîntă Elida,
Care se 'ntinde 'ncepînd cu orașul hotarnic Mirsinos,
Pîn' la Hirmina și-Olenica stîncă și-orașul Aleisiu —
Patru bărbați au avut ca domni, fiecare cu zece
Repezii corăbii și mulți mai fură Epeii din ele.
620 Unii din ei sub porunca lui Talpis și-a lui Amfimahos,
Cei din Evrit și Cteatos născuți, nepoții lui Actor ;
Alții erau sub Dioces, feciorul lui Amarinkeus ;
Și Polihemos al patrulea domn, ca un zeu în făptură,
Lui Agastenos fecior cu neamul din craiul Augia.

625 Cei din ostroave apoi, din Dulihii și-Ehinele sfinte
Care se află așezate pe marea din dreptul Elidei,
Domn au avut în război pe Meges, un fulger în luptă ;
El se născu din Fileu, călărețul iubit a lui Zeus ;
Meges odată 'nciudat pe tată-său merse 'n Dulihii.
630 Dînsul aduse cu el de patru ori zece corăbii.

Subt Odiseu au venit inimoșii bărbați Kefalenii
Cei din Itake, din muntele cel păduratic Neritos ;
Din Crokileia o parte, și alții din asprul Egilips,
Cei din ostrovul Zakintos precum și din Samos de-aproape,

- 635 Și din uscatul din față, din țărml de-alungul Elidei.
Ei ascultaū de-Odiseū, potriua lui Zeus la minte,
Care venit-a cu douāsprezece 'nroșite corăbiī.
Toas, fecior lui Andremon, veni aducīnd pe Etoliī
Ceī din Olenos, din Pleuron, apoi din cetatea Pilene
- 640 Și dela mare, din Halkis și ceī din stīncosul Calidon —
Nu mai trăiaū căpitaniī născuți din viteazul Oineus,
Mort de dămurt, și murise pe-atunci Meleagru bălanul;
De-asta Etoliī ca domn își aleser' acuma pe Toas,
Carele-aduse de patru ori zece zmolite corăbiī.
- 645 Vrednicul Idomeneū mīna pe oșteniī din Creta
Ceī cu sălașul în Cnosos și 'n Gortis temeinicu 'n ziduri,
Ceī din Miletos precum și din Lictos, din albul Licastos,
Și din orașele marī și bogate Ritios și Festos.
Și-alțiī în urmă din Creta, din cea cu o sută orașe.
- 650 Idomeneū cel vestit în războaie le-a fost căpitanul,
Și Merione leit ucigașul bărbaților, Ares;
Dinșii avură cu ei optzeci de zmolite corăbiī.
Iar Eraclidul viteaz Tlepolemos cel aprig și mare
Nouă corăbiī aduse cu oameni războinicī din Rodos;
- 655 Ei locuiaū în ostrovul acesta în trei împărțindu-l,
În Ielisos, în Lindos și 'n alba cetate Cameiros.
Domnul acestora, vrednicu 'n lupta de lānci Tlepolemos
Fuse născut lui Eracle din Astioheia, pe care
El a răpit din Efir' așezata la riul Seleis,
- 660 Cīnd cucerit-a din mīni viteze cetăți o mulțime.
Dacă viteazul mai mare crescu în palatul puternic,
Numai decit a ucis pe unchiu-său, fratele mamei,
Pe 'mbătrīnitul atunci Likimniū, sāmīnța lui Ares;
lute corăbiī făcu și-aducīnd o grămadă de oameni,
665 Dīnsul pe mare cu fug' a scăpat de primejdia morțiī,
Căci se temu de nepoțiī și fiiī ce-avut-a Eracle;
După necazuri și lungi pribegiri poposit-a în Rodos
Și cucerindu-l, il dete la trei semīnțiī osebite,
Care sīnt scumpe lui Zeus, stăpīnul pe zei și pe oameni;
- 670 De-asta nespuse avuțiī dăruitu-le-a fiul lui Cronos.
Trei de-o potrivă corăbiī aduse Nireū dela Sime,
Carele avu de părinți pe-Aglaiia și craiul Haropos.
Dintre oșteniī Danaī veniți cu Atrizii la Troia

- Cel mai frumos era el după neîntrecutul Ahile,
675 Dar de putere lipsit și urmat de oștire puțină.
Cei din Nisiros apoi, din Crapatos, din Casos, din Coos,
Unde domnia Evripilos, și cei din ostroave Calidne
Staū sub porunca vitejilor tineri Feidipos și Antifos,
Ambii născuți din Tesalos, un domn odrăslit din Eracle ;
680 Dînșii cu vase treizeci aū venit să se bată la Troia.
Iară bărbații oșteni veniți din pelazgicul Argos,
Cei din Alipe, din Alos, apoi și din Trahis și Ftia,
Locuitorii cetății femeilor mîndre Elada,
Căror Aheī le ziceaū, Mirmidonī și Elinī deopotrivă —
685 Fură 'n cinzeci de corăbii adași de Ahile la Troia.
Dînșii lăsaser' acuma războiul cel plin de durere,
Ne mai avînd pe nici unul în frunte, să-ī ducă 'n șiraguri ;
Sprintenul, dumnezeescul Ahile ședea la corăbii
Mult supărat, că răpită-ī fusese pletoasa Briseis,
690 Cea priimită de el ca dar pentru marea-ī trudire,
Cînd cucerit-a Lirnesos și Teba cu ziduri înalte,
Și toropit-a doi mari voinici Epistrafos și Mines,
Ambii născuți din Evenos, un craī odrăslit din Serepiū ;
Șade Ahile mîhnit, dar curînd ridica-se-va dînsul.
695 Cei din Filake pe urmă, din mult înfloritul Pirasos,
Unde-ī dumbrava Demetreī, din Iton cu oile multe
Și de la țarmul din Antron și cei din erbosul Pteleos,
Fură la luptă mînați de războinicul Protesilaos,
Cît viețuit-a ; dar el se stinse sub neagră țărîna,
700 Și sfășiată de-amar nevasta-ī rămase 'n Filake,
Casa-ī abia 'nfiripată fiind ; un Dardan îl ucise
Cînd a sărit din corabie 'ntîiul pe țarmul din Troia.
Oastea-ī avea domnitor, dar tot își doria căpitanul ;
Ea rînduită era de Podarkes, urmașul lui Ares
705 Os din Ificlos, fecior lui Filacos, bogatul în turme,
Frate mai tînăr de ani al craiului Protesilaos.
Fost-aū războinicul Protesilaos mai mare de vrîstă,
Dar și mai vrednic în luptă ; drept care oșteniī de-apururi
Doru-ī duceaū, deși ei pe altul avut-aū în frunte ;
710 Dînșii veniră în negre corăbii de patru ori zece.
Locuitorii din Fere, de-aproape de lacul Boibeis,
Cei din Glafire, din Boibe, din bineziditul lolcos

- Fost-au în zece și una corăbii aduși de Eumelos,
Cel din Admetos născut de Alkeste, a femeilor zină,
715 Cea mai frumoasă din fetele avute de craiul Pelias.
Ceî din Metone și ceî din orașul vecin Taumakia,
Din Meliboia, precum și oștenii din asprul Olizon
Domn au avut pe dibaciul arcaș Filoctet, care duse
Șapte corăbii la fel, cu cinzeci de vizlași fiecare,
720 Meșteri cu toții deprinși virtos să se bată cu arcul.
Dar Filoctet a rămas în chinuri amarnice 'n Lemnos;
Colo-l lăsar' Aheii muncit de o rană cumplită,
Căci de-un șarpe prea rău el fuse mușcat, și de-aceea
Stete 'ndelung pătîmind la Lemnos; dar iată Danaî,
725 Dela corăbii curînd aminte de el și-or aduce.
Oastea-î il jindue-acum, măcar că-î un altul în locu-î;
Ea rinduită-î de Medon, copilul din flori a lui Oiles
Cel pădător de cetăți; el mamă avut-a pe Rene.
Locuitorii din Trica și ceî din Itome stîncoasa,
730 Din Oihalia, orașul ce fu stăpînit de Evritos,
Vrednici stăpîni au avut pe vindecătorii oștirii
Ceî din Asclepiu născuți amîndoî, Podalir și Mahaon;
Dînșii adus-au cu ei trezeci de scobite corăbii.
Ceî din Ormeniū și dinspre Iperia, șipotul mîndru,
735 Ceî din Asteriū și ceî din Titanos cu albele ziduri,
Sub Evripilos veniră, viteazul născut din Evemon,
Carele aduse de patru ori zece zmolite corăbii.
Ceî din Argisa pe urmă, și ceî din cetatea Girtone,
Ceî din Elone, din Orte, din Oloosona cea albă
740 Domn au avut pe bărbatul luptaciū Polipoite, feciorul
Lui Piritou, care a fost sămîntă din veșnicul Zeus;
Iar pe viteaz îl născu Ipodamia mîndra, vestita,
Cînd Piritou a bătut pe Centauri, păroasele fiare,
Și i-a gonit de pe plaiul Pelion spre neamul eticic;
745 El de tovarăș avînd pe-a lui Ares urmaș Leonteus,
Fiul bărbatului prea inimos Keneide Koronos;
Doar patruzeci de corăbii avu Polipoite cu dînsul.
Vase-a mînat și Goneū de două ori zece și două,
El Enieniî din Kifos a dus și Perebii războinicî
750 Tocmai din preajma Dodonei, din țara cu ernile grele,
Și-alții apoi dela malul plăcutului rîu Titaresiū,

- Care 'n Peneios își varsă frumos curgătoarele unde;
Însă vârtejul de argint nu-și mestecă el cu Peneios,
Ci ca oleiul plutește deasupra și curge cu dînsul;
755 Doară purcede din Stix, fiorosul șivoiul al jurării.
Domn au avut pe Protoū, fecior lui Tentredon, Magneții
Ceî dela riul Peneios precum și din mult pădurosul
Munte Pelion. Protoū viteazul cel bun de picioare
Duse cu sine de patru ori zece zmolite corăbii.
760 Iată cîți fură la vase 'ntre Aheî căpitaniî și craii.
Care războinic ori cal, acum povestește-mi, o muză,
Fu mai puternic prin oastea cea dusă de-Atrizî la bătae ?
Feretiades Eumelos avut-a, mînate de dînsul,
Cele mai falnice iepe ca paseri de repezi la fugă,
765 Toate de-o vrîstă, tot una la păr și tot una de nalte ;
Zeul Apolon, arcașul păscutu-le-a doar' în Pereia —
Iepe amîndouă erau, dar spaim'aruncau în războaie.
Aias Telamon pe toți căpitaniî 'ntrecu 'n vitejie
Cît a mocnit de necaz departe de tabăr' Ahile,
770 Carele întiul a fost cași roibiî ce-î traseră carul ;
Însă stetea el acum la corăbii ce umblă pe mare
Ros de mînie pe-a oștilor domn Agememnon Atride.
Cete din armia lui petreceau lîngă marginea mării,
Unii cu discul zvirînd și alții cu lancea și arcul.
775 Iară la carăle lor acuma steteau telegarii
Și la trifoiū tot rodeau și la țelinî crescute prin zmîrcuri.
Carăle bine 'nvălite stău trase 'n domneștile corturi
Și doritori de viteazul lor crai rătăciau căpitaniî
Unde și unde prin tabără singuri, departe de luptă.
780 Oștile 'n urmă pornesc ca pîrjol ce-ar aprinde pămîntul ;
Dudue cîmpul și geme la fel ca în clipa cînd Zeus,
Plin de mînie răzbubue muntele Arima, în jurul
Lui Tifoeū, căci pe acolo-î, se zice, culcat uriașul.
Astfel, de tropot atunci, tot urlă puternic pămîntul,
785 Cînd luptătoriî străbat cu pașii lor repezi cîmpia.

783. *Tifoeū* sau *Tifon* era o strașnică dihanie, intruparea focului de sub pămînt, care izbucnește cu prilejul cutremurelor și erupțiilor vulcanice; se credea că el era domolit de trăznetele lui Zeus în țara Arimilor (Cilicia, Asia mică), unde stătea îngropat sub munte.

- Sol a lui Zeus, de scut purtătorul, trimisă fu Iris ;
lute ca vîntul sosi la Troeni cu o jalnică veste.
Iară Troeniî, bătrîni și tineri, la curtea lui Priam
Staū adunați în sobor și țineaū cuvîntări între dînșii.
790 Stîndu-le aproape a 'nceput a vorbi zburătoarea zeiță,
Sămănătoare la glas cu fiul lui Priam Polite,
Care 'n iuțeaă 'ncrezut pîndia ca o strajă pe vîrf
Unei înalte movile, mormîntul lui moș Aisiete,
Gata să afle cînd da-vor Aheii năvală spre dînșii.
795 Chipul acestui luînd grai zburătoarea zeiță:
„Drag ți-î să 'nșirî la povești, o bătrîne, ca 'n vremea de pace
Dusă de mult, dar iată că nu mai slăbește războiul.
Foarte adese-am intrat prin luptele date de oameni ;
N'am mai văzut ca acum dușmani așa mulți și războinicî.
800 Tocmai ca frunza de mulți, ca nisipul pe marginea mării,
Șesul străbat și tot vin spre cetate cu setea 'nclăștării.
Ector, pe tine 'ntradins te mîn și-ți daū astă poruncă :
Sînt în orașul lui Priam atîția tovarăși de arme,
Oameni cu grai felurit din neamuri și țări osebite ;
805 Tot căpitanul acuma să 'ndemne supusa lui oaste,
Pue-și la rînd pămînteni și ducă-î degrabă 'n bătae.“
Zise, iar Ector pe loc pricepe că zina-î vorbise ;
Sfatul închee curînd și-aleargă cu toții la arme,
Porțile toate deschid și-afară s'avîntă poporul
810 Valmeș, pedestri, călări, și groaznic răsună pămîntul.
Este îndreptul cetății un deal ; răsărit este dînsul
Și 'n depărtare de cîmp și bătut de cărări pe costișe,
Dealul Batiea-l numesc bărbații din Troia, iar zeii
Nemuritori „Mormîntul Mirinei cea repede 'n salturi.“
815 Colo pe deal cu tovarășii lor se 'nglotiră Troeniî.
Marele Ector, din coif clătitorul, născutul din Priam,
Oastei troene fu cap, și-avea sub poruncă popoare
Peste măsură de tari și de multe, dorite de suliți.
Peste Dardanî stăpînit-a pe urmă viteazul Enea
820 Cel de frumoas' Afrodite născut și de craiul Anhise,
Zina 'ndrăgită fiind de-acesta prin bungetul Idei.

816. De aici se începe catalogul oștirilor troene și ajunge pînă la sfîrșitul cîntului al II-lea.

- Antenorizii erau lui Enea tovarăși : Acamas
Și Arhelohos, dibaci amîndoi în tot felul de lupte.
- 825 Cei ce erau din Zeleia, din capătul muntelui Ida,
Oamenii cu rost și-adăpați din apa cea neagră Esepos
De-a lui Licaon fecior ascultau, de Pandaros viteazul
Cel arătos, dăruit cu arcul de însuși Apolon.
- Cei din ținutul Apesos și din Adresteia orașul,
Cei din Pitia și cei dela muntele 'nalt al Tereii,
830 Pe-Amfiu cu zale de in și pe-Adrastos avut-au în frunte,
Fiii lui Merops acel din Percote ce fuse 'n ghicire
Neîntrecut și-și oprise feciorii să meargă 'n războiul,
Secerătorul de vieți, dar n'au vrut s'audă voinicii,
Duși spre peire fiind de zînele negre-ale morții.
- 835 Cei din Percote precum și din jurul lui Pactiu, din Sestos
Și din orașul Abidos și cei de prin falnic' Arisbe
Fură spre Troia mînați de Asiu, fecior lui Irtacos ;
Cap de războinică purtat de caii cei mari și sălbateci,
El din orașul Arisbe veni, dela riul Seleis.
- 840 Iar a Pelasgilor neamuri deprinse la lupta cu suliți,
Care erau din mînosul pămînt al cetății Larisa,
Le stăpîniau Ipotoi și urmașul lui Ares, Pilaios,
Ambii odrasle a lui Letos, fecior lui Tentamos Pelasgul.
- Peirus viteazul apoi și Acamas mînat-au pe Tracii
845 Cîți cu-a lui malurî cuprinde puternicu 'n val Elespontul.
Peste Ciconii cei meșteri în lupta de suliți, domnit-a
Fiul zeescului Keas, Eufemos nepot lui Trizenos.
- Iară pe-arcașii Peoni Pirehmes îi duse la Troia
Din depărtatul Amidon venind, despre riul Axios,
850 Care cu ape nespuse de frumoase 'nrodește pămîntul.
- Iar Pilemene, păsorul la pept, din pămîntul enetic,
Unde cațirii sălbateci trăesc, a mînat Paflagonii
Cei din Kitoron alături cu cei din orașul Sesamos,
Care la riul Parteniu zidiseră mîndre locașuri ;
855 Din Eritinele 'nalte și din Egialos și Cromna.
- Iar Alizonilor domni au fost Epistrofiu și Odiu ;
Ei de departe au venit, din Alibe, de unde-i argintul.
- Hromis aduse pe Misii cu soțu-i Eunom ghicitorul,
Carele n'a mai putut cu daru-i se scape de moarte,
860 Căci de Ahile, nepot lui Eacos, zdrobit el se stînsese

Bietul în rîu, unde-Ahile răpuse și pe-alții din Troia.

Forkis fu domn peste Frigî și Ascaniū, un zeu în făptură;
Ei de departe aū venit din Ascania, dornici de luptă.

Peste Meonî stăpîniaū Antifos și Meste, feciorii
865 Luî Talemene născuți de zîna din lacul Gigaia;
Ei aū adus pe Meonî, pe cei de sub muntele Tmolos.

Nastes la lupt' a mînat pe Cariî cei aspri la limbă
Care 'n Milet locuiaū și-a Ftirilor coaste 'nverzite
Și pe la riul Meandru și muntele nalt al Micalēi;
870 Nastes pe ei îi ducea și Amfimahos, feciorî luî Nomion;
Mari, străluciți amîndoî și Nastes era și Amfimahos,
Care ca fată gătit cu aur la luptă purcese,
Prostul! dar nu l-a ferit avuția de strașnică moarte;
Fost-a în rîu toropit de viteazul năvalnic Ahile,
875 Dupăce fuse întîi prădat de podoaba de aur.

Glaucos, alesul bărbat, și Sarpedon adus-aū pe Licîi
Din depărtare venind, din părțile rîuluî Xantos.

CÎNTUL AL TREILEA.

Cuprinsul: Cele două oștiri se apropie una de alta. În fața lui Menelaū Paris se dă înapoi. La mustarea lui Ector el propune un duel cu Menelaū pentru Elena. Ector vestește tuturor propunerea lui Paris și tocmeala e primită de Menelaū. Elena la turn. Descrierea citorva din căpeteniile Aheilor. Duelul. Paris e scăpat de Afrodite. Elena și Paris la curtea lor din Troia. Agamemnon declară biruitor pe Menelaū și cere dela Troeni să dea înapoi pe Elena.

DUELUL.

(La stînga croul e ajutat de Palas Atene, după un vas antic pictat.)

III.

- Dupăce stat-aū la rînd fiecare cu-a lor căpetenii,
 lute aū purces înainte cu chiū și cu țipăt Troenii ;
 Țipă sub cerul cel larg tot astfel un stol de cucoare,
 Care de iarnă fugînd și gonite de ploī nesfirșite
- 5 Peste-al oceanului val cu strigăte zboară departe,
 Unde-ame....., al Piticilor neam cu omor și peire,
 Și năpădindu-ī din zori ī hărțue 'n strașnică luptă.
 Numai Aheii mocniți veneaū răsufliînd vitejie
 Gata să-și dee ajutor apărîndu-se uniī pe alții.
- 10 Cum dă pe munte un vînt lățește o negură deasă,
 Rea pentru turme, dar hoților măi priitoare ca noaptea ;
 Beznă-ī și-atîta zăreșii cît bate o piatr' azvirlită —
 Tocmai așa s'a sculat vîrtejul de colb de pe urma
 Celor porniți, cînd aū prins năval' a străbate cîmpia.

6. *Piticii* sau *Pigmeii* („oamenī cît un pumn“) se credea că trăiau spre sudul discului pămîntesc și anume dincolo de marea riu Okeanos care încinge pămîntul; ei, după poveste, erau în tot anul omorîți de cucoare. În fond va fi o știre obscură despre piticele populații de Negri din Africa, din care așa numiții *Akka* (1 m. 5 înalți) sînt cunoscuți astăzi prin descrierile călătorului Schweinfurth.

- 15 Cînd se apropie unii de alții apoi spre ciocnire,
Iată, frumos ca un zeu, la Troeni se arată în frunte
Paris c'o piele de pardos în spate, cu pala și arcul
Cel cîrjoiat, și 'nvîrtind două sulii cu vîrful de-aramă,
El pe frunțașii din rîndul Aheilor pare că-i chiamă
- 20 Singurî să stee peptiș cu dînsul în luptă cumplită.
Cînd îl văzu pe voinic Menelaū cel bun de războaie
Cum înaintea oștirii mergea cu pași mari de mîndrie,
S'a 'nveselit ca un leu ce dă peste-o pradă mai mare
Cînd nemerește un cerb cu coarne, orî capre de munte
- 25 Și e flămînd; el o sfișie hulpav, măcar că pe dînsul
Zdravenî flăcăi și năvalnici dulăi fără teamă-l alungă;
Tocmai așa la vederea lui Paris viteazul Menelaū
S'a bucurat c'ar putea să-și răzbune pe el, vinovatul;
Deci înarma a sărit deodată din caru-i spre dînsul.
- 30 Falnicul Paris atunci, pe-acesta vîzîndu-l în șirul
Oastei din frunte ivit, cuprins fără voe de spaimă,
Numai decît, ca să scape de el, a dosit-o prin gloată.
Cum pe pripoare la munți, de 'ntîmpini un șarpe balaur
Pasul înlăturî izbești, căci groaza te-apucă zărîndu-l
- 35 Și te întorci înapoi cu galbăn obraz de cutremur;
Tocmai așa se întoarse în gloata Troenilor Paris
Cel ca un zeu de frumos, cînd el s'a temut de Atride.
Ector vîzîndu-l a prins să-l mustre cu grele cuvinte:
„Mirșave, chip de viteaz, turbat al muerilor lotru!
- 40 Zile de n'ai fi avut, orî măcar de periaî fără nuntă!
Ast'aș fi vrut, și ce mult ar fi fost tuturor cu dobîndă
Astfel decît de ocară să fii și batjocura lumii!
Iată, pletoșii Ahei cu drept izbucni-vor în hohot,
Căci te crezură viteaz fără seamăn, vîzînd frumuseța
- 45 Chipului tău; dar ți-i brațul și sufletul stors de vîrtute.
Totuș mișel cum ai fost, luîndu-ți pe bunii tovarăși,
Cale-așa lung'ai bătut în corăbiî pe mări plutitoare,
Și pripășit la străini mi-aduseși din țări depărtate
Mîndra femeie de-aproape 'nrudită cu oameni războinicî,
- 50 Greu osîndindu-ți părinții și neamul întreg și cetatea,
Doar ca dușmanii să ridă de noi și s'ajungî de rușine!
N'ai putea oare cu arma să 'nfrunți pe viteazul Menelaū?
Ști-vei tu căruî voinic răpit-ai nevasta în floare.

Geab' ar fi darul cîntării și zestrea ce-ți dete Afrodite,
55 Părul și chipul frumos, de-ai sta răsturnat în țărînă.
Prea sînt Troenii fricoși; de mult în veșminte de piatră
Ei se cădea să te 'mbrace, plătindu-ți păcatele grele.“

Dar de cuvînt la mustrare-î întîmpină falnicul Paris :
„Ector, dojana ți-a fost cu temeiū și deplină dreptate,
60 Însă deapururi la suflet ești crud ca securea tăioasă,
Care 'n tulpina de lemn răzbate, cînd harnicul meșter
Birnele pentru corăbii lucrează sporindu-și avîntul ;
Neîmblînzit într'atîta e vajnicul suflet în tine.
Nu 'nviniu drăgostoasele daruri ce-mi dete Afrodite,
65 Zîna de aur ; nu-s doar de zvîrlit aste daruri de cinste
Date de zei, dară volnic de nimeni nicicîr, dobîndite.
Însă de vreî să mă vezi cumva încleștat la b'ae,
Haide pe loc îmi oprește pe-Ahei și Troeni de-a se bate ;
Eū între armii atunci mă prind cu viteazul Menelaū,
70 Pentru Elena și-averile-î toate să-mi măsur tîria.
Care din doi covîrșind în puteri noroci-l-va izbînda,
El cu femeia și-averile ei să se 'ntoarne acasă.

Voî laolaltă cu jertfe 'ntărind legături de prietini,
Unii spre rodnică Troe vă 'ntoarceți, iar alți în Argos,
75 Plinul de căi și 'n Ahaia, pămîntul femeilor mîndre.“

Zise, iar Ector se bucură foarte de spusa lui Paris.
Merge 'ntre armii grăbit și cu sulița prinsă de mijloc
Cetele 'mpedecă 'n drum, iar ele cu toate stătură.
Numai pletoșii Ahei țintind mai departe cu arcul
80 Nu încetaū să-l împroaște cu ploî de săgeți și de pietre.
Dar glăsuit-a prelung al oștilor domn Agamemnon :
„Stați, o Argii, conteniți din arc, o feciori din Ahaia !
Gata de vorbă stă Ector, viteazul din coif clătitorul.“

Zise și-Ahei pe loc se opriră și molcom tăcură.
85 Ector acest fel atunci vorbi învrăjbitelor armii :
„Dați ascultare, Troeni și Ahei cu frumoase pulpare ;
Vreaū a vă spune tocmeala lui Paris, pricina 'nvrăjbirii.
Dînsul îndeamnă pe toți Troenii și-Ahei ciți luptă
Armele mîndre pe mult roditorul pămînt să așeze ;
90 El între armii apoi cu Menelaū cel bun de războae
Pentru Elena și-averile ei să-și încerce tîria.
Care din doi covîrși-va 'n puteri și avea-va izbînda,

- El cu femeia și-averile ei să se 'ntoarne acasă ;
Noi ceialalți cu jertfiră încheem legături de prietenii.“
- 95 Zise, și steteră toți în tăcere și 'n liniște adîncă.
Dar a eșit între ei și asta vorbit-a Menelaū :
„Dați-mi și mie ascultare, căci sufletul meu mai cu seamă
Sufăr' amarul. Socot că s'apropie acum despărțirea
Dintre oștenii Troeni și Danaī după multele rele
- 100 Ce-ați pățimit pentru mine din sfada pornită de Paris.
Piară din noi amîndoi acel ce ursit e să piară !
Iară ceialalți ca prietini despartă-se cît mai degrabă.
Haī dar, aduceți-mi voi un miel alb și o neagră mioară,
Țărnei și soarelui jertfă ; noi altul jertfi-vom lui Zeus.
- 105 Vină și Priam cu jertfe să 'nchee 'ntre noi legătura —
El, căci obraznicī, semeți și necredincioși îi sînt fiii —
Nimeni cumva să nu calce tocmeala-apărată de Zeus.
Flutură mîntea cea tinăra 'n veci nestatornică 'n gîndurī,
Dar mijlocind un bătrîn care veue 'napoi și 'nainte
- 110 Lucrul, deoparte și de-alta, se 'ncheagă vîrtos mai cu cale.“
Asta grăi ; bucuroși auziră Troeniī și-Aheii
Plini de nădejde să curme războiul, izvorul durerii.
Caii 'și-opriră la rînd, din care săriră vitejii,
Armele scoaser' apoi și 'ndată pe jos le-așezară
- 115 Lingă olaltă ; pușin era cîmpul rămas între armii.
Ector apoi a trimis doi crainici la Troia 'n cetate
Numai decît să-i aducă și miei și pe Priam să cheme.
Și Agamemnon, puternicul craiū, pe Taltibiū trimise
Cătră scobite corăbii un miel poruncindu-i s'aducă ;
- 120 Iară Taltibiū grăbit se duse auzindu-i porunca.
Iris într'asta ca sol veni la frumoasa Elena ;
Zîna la chip semăna Laodikei, cumnata Elenei,
Cea mai chipoasă din fetele craiului Priam, soția
Lui Elicaon, un prinț născut de viteazul Antenor.
- 125 Dînsa 'n odae găsi pe Elena țesînd pînzătura-ī
Roșie, mare, 'ndoită, pe care erau înflorite
Chipuri din luptele grele ce-Aheii duceau cu Troeniī,
Numai de dragul acestei femei la îndemnul lui Ares.
Iris cea iute la mers s'apropie astfel cu vorba :
- 130 „Haide, nevastă, să vezi minuni ce făcură Troeniī,
Domolitorii de cai și-Aheii cu dalbe pulpare,

- Care, de arme doriți, pornit-aũ războiũ între dînșii
 Și pe cîmpie-aũ adus potopul de lacrimi și sînge.
 Luptelor capăt aũ pus și-acum odihnesc în tăcere :
- 135 Lăncile 'nfipt-aũ în țărna și staũ răzemați de-a lor scuturi.
 Numai Menelaũ cel vrednic în arme și soțul tău Paris
 Singurĩ cu sulite lungi pentru tine 'n curînd se vor bate.
 Cine-o să birue-acum numi-te-va scumpă soție.“
- Zise, și vorbele ei ca o vrajă treziră în peptu-ĩ
- 140 Dorul să-și vadă întiul bărbat și părinții și țara.
 Și-acoperindu-se 'ndată cu vâlul cel alb ca zăpada,
 S'a repezit din cămară cu ochiĩ în lacrimi duioase.
 N'a fost ea singură, 'n drum, ci urmată de slujnice două :
- 145 Etra, copilă lui Pites, precum și ochioasa Climene ;
 Ele sosiră curînd la zidul cu Porțile Skee.
 Staũ împrejurul lui Priam bătrînii Timoites și Pantus,
 Clitiũ și Lampos, apoi Iketa, sãmînța lui Ares,
 Și 'ncă vr'o doi deopotrivă 'nșepți, Ucalegon și-Antenor ;
 Sfat între dînșii țineaũ în turn peste Porțile Skee,
- 150 Oamenĩ bătrîni și scutiți de războiũ, dar în rostul vorbirii
 Meșteri ca roiul de greeri ce stînd pe copac în pădure
 Lărmue blînd, și 'mprejur vrăjită răsună pădurea ;
 Astfel acolo ședeau și capii din Troia la sfaturi.
 Ei pe Elena văzînd cum vine spre 'naltele turnuri,
- 155 Numai decît aũ șoptit și-aũ zis de uimire 'ntre dînși :
 „Nu e păcat că Troeniĩ și-Aheĩ cu mîndre pulpare
 Patimĩ îndură de mult și pier pentru astă femee :
 Tare aduce la chip cu zînele nemuritoare.
 Însă, deși e frumoasă, întoarne-se acasă 'n corăbiĩ,
- 160 Să 'ndepărteze a noastră peire și-a fiilor noștri.“
- Asta și-aũ zis, iară Priam în glas a chemat pe Elena :
 „Vino, tu dragă copilă, și 'n față-mĩ așază-te aproape,
 Vezi-ți bărbatul întii și prietenii, rudele tale ;
 Nu-mĩ ești tu doar vinovată, ci singurĩ de vină mi-s zeii,
- 165 Dînșii mi-aduseră 'ncoace războiul, izverul durerii.
 Vezi tu pe cel ce s'arată întii, uriașul războinic ?
 Cine e oare 'ntre Aheĩ, un om așa falnic și mare ?

145. *Porțile Skee* : singura eșire din cetate amintită de Omer ; se mai numesc și „porțile dardanice“ ; cfr. Cîntul al 5-lea, v. 789.

- Și-alții cu creștetul lor se 'naltă mai tare ca dînsul ;
N'am văzut însă bărbat mai mîndru și vrednic de cinste.
170 El întru toate s'arată măreț ca un craiū în putere.“
Zise lui Priam atunci Elen', a femeilor zină :
„Mult mi-e rușine, o dragul meu socru, și tremur 'nainte-ți ;
Bine-ar fi fost să fi stins viața-mi o moarte cumplită,
Cînd m'am luat după fiu-ți lăsîndu-mi și casa și neamul
175 Și pe copila mea crudă și-a mele tovarășe scumpe !
N'a fost aceasta să fie, și 'n plînsurii mă mistui de jale.
Dar m'oiū grăbi să răspund la toate 'ntrebările tale.
Ăsta-i Atrid Agamemnon, puternicul domn al oștirii,
Ce-i deopotrivă un craiū destoinic și-un mare războinic,
180 Mie nemernicei fostul cumnat, dacă fost-a vr'odată.“
Asta i-a zis, iară Priam strigat-a cuprins de mirare :
„O fericite Agamemnon tu plin de noroc și de daruri,
Cît e de multă oștirea plecată poruncilor tale!
Fost-am pe vremuri în Frigia, țara bogată 'n podgorii ;
185 Mulți Frigieni am văzut împreună cu caii lor repezi —
A lui Otreus popor și-a lui Migdon cel una cu zeii,
Care erau tăbăriți atunci pe Sangarice maluri ;
Căci socotit ca tovarăș de luptă eram între dinșii
Tocmai pe cînd au venit hordii de bărbate Amazoane.
190 Totuș ei n'au fost ațiția la număr ca astăzi Aheii“.
Cînd a văzut pe Odiseu dup'aceia bătrînul întrebă ;
„Cine-i și-acela prin gloate? Mai spune-mi, tu fata mea dragă.
Nu e mai mare la stat ca însuși Atrid Agamemnon ;

184. *Frigia* cuprindea la început întreg interiorul apusean al Asiei mici și chiar Misia cu Troada pînă la Elespont — numele părții din urmă era *Frigia mică* ; dar mai tirziu prin ea se înțelege numai țara centrală din Asia mică. Unul din rîurile ce o străbăteau se numia *Sangarios*. Otreus, cumnatul lui Priam, și Migdon erau regii Frigiei.

189. *Amazoanele* erau după povești un popor războinic de femei, care locuia în Capadocia (țara dintre Marea Neagră, Paflagonia, Frigia, Cilicia și Armenia). Ele nu suferiau bărbați în țara lor și aveau legătură numai cu Gargarenii, vecinii lor. Pe băieții ce nășteau cu ei îi omorau sau îi predau la părinții lor și nu păstraū decît fete, pe care le învățau meșteșugul războiului. Ele au întreprins multe expediții în diferite țări. Aici e amintită expediția lor în Frigia, unde Priam a luptat cu ele dînd ajutor neamurilor sale.

- Ochilor, totuși s'arată mai lat și la pept și la spate.
195 Armele... pe mînosul pămînt părăsit-a viteazul,
Și ca berbecele acuma colind' a bărbaților rîndurî;
Eû îl aseamăn pe dînsul la mers cu lănosul berbece,
Care străbate prin turma cea 'ntinsă a oilor albe.“
Zise lui Priam din nou Elena, copila lui Zeus:
200 „E din Laerte născutul, e craiul isteț Odiseus,
Cel ce crescú în stîncosul pămînt din ostrovul Itaca,
În viclenii de tot felul știut și bogat în povețe.“
Repede adaogă atunci cumintele sfetnic Antenor:
„Cu adevărat, nemerită ți-e vorba ce-ai spus, o femeie!
205 Căci mai de mult pe la noi veni Odiseus mărîtul
Sol penru tine trimis cu Menelaû cel vrednic în arme.
Oaspeți îmi fur'amîndoi și steteră 'n gazdă la mine;
Deci le cunosc și făptura și mintea cea plină de sfaturî.
Cînd aû intrat mai pe urmă cu noi în soborul din Troia,
210 Stînd în picioare, Menelaû vedeaî că-l întrece din umerî,
Dacă ședeau, Odiseus părea mai măreț la vedere.
Cînd apucar' a vorbi amîndoi și părerile a-și spune,
Grabnic la vorbă, Menelaû trecea mai ușor peste toate;
Scurt cuvînta, dar cu rostul deplin, căci nu e vorbareț
215 Și 'mpletecit la cuvînt, deși e mai tînăr de vrîstă.
Dar ridicîndu-se craiul cel prea iscusit Odiseus,
Drept a stătut și cu ochii plecați, cu privirea țintită;
N'a mai mișcat înapoi toi. . . și nici înainte,
Ci 'nșepenit în pămînt îl ținu ca și omul bezmetic;
220 Poate-ai fi zis că-î nebun sau crunt de vr'o mare minie.
Însă pe urmă cînd prinse puternicu-î glas să răsune,
Vorbete-î line de-aû prins a se-așterne ca fulgî de zăpadă,
Nimenea n'ar fi putut să se 'ntreacă la vorbă cu dînsul.
De-asta noi nu ne mirarăm atuncea făptura vîzîndu-î.“
225 Priam întrebă din nou, cînd vede la urmă pe Aias:
„Cine e oare cellalt, bărbat așa zdravăn și mare,

201. Itaca, insula în care domnia Odiseu, face parte din insulele mării ioniene, care se află spre apus de Grecia.

235—236. Castor și Polux (elinește Polydeukes), *Tindarizii* sau *Dioscurii*, erau fiii Ledei, Polux născut cu Zeus, iar Castor cu Tindar. După moarte aû fost îndumnezeiți și adorați atît la Elini cît și la Români ca zeități ocrotitoare. Numele lor designează astăzi constelația Gemenilor.

Care de 'nalt și spătos e 'ntîiul în tabăr' ahee ?“

- Zise-a femeilor zină 'mbrăcată în rochia cea lungă :
„Dînsul e trupeșul Aias, Aheilor turn de tărie ;
230 Idomeneu al Cretanilor craiu ca un zeu stă alături,
Iar împrejuru-î se 'nșiră și staū căpeteniî cretane ;
Războitorul Menelaū adese primitu-i-a 'n gazdă,
Cînd de departe, din Creta veneau la palatele noastre.
Iată, în față-mî eū vād pe Aheîi cu ochî de vāpae ;
235 Lesne-aș putea să-î cunosc, ba chiar și pe nume i-aș spune ;
Nu mai vād însă pe doi căpitanî ai oștirîi, pe Castor,
Bun călăreț, și pe Polux ce știe a se bate cu pîmniî :
Dragîi mei frați, amîndoi născuți din o mamă cu mine.
N'aū părăsit cu ceilalți frumosul pămînt Lakedemon ?
240 Orî că pe-aici aū venit în vase pe mări plutitoare,
Și 'n vitejeasca bătae nici-cum nu se 'ndură să intre,
Căci auzi-vor atîtea ocări și ponoase de mine.“

- Zise, iar dînșii zăceau sub țarna, vistiernicul vieții,
Stînși mai de mult în iubitul pămînt părintesc Lakedemon.
245 Crainiciî 'ntr'asta veniau din cetate cu-a zeilor jertfe :
Mieî și vinul, al cîmpului rod, în burdufuri de capră.
Unul din crainici, Ideu, purta într'o mină ulciorul
Cel lucitor și 'n cealaltă ducea niște cupe de aur.
Dînsul se duse la craiul bătrîn și 'ncepu să'l îndemne :
250 „Scoală-te tu, prea-măritule Priam ! Te chiamă frunțașii
Ceî dela oștile noastre cu ceî dela tabăr' ahee.
Hai te coboară la cîmp tocmeala să 'ncheî între dînșii :
Paris, feciorul tău drag, și Menelaū cel bun de războae
Pentru Elen' amîndoi cu sulite lungî se vor bate.
255 Biruitorul lua-va femeea și-averea-î cu dînsul.
Noî ceialalți .dup'aceea făcînd legături de prietini
Unî spre rodnică Troia ne 'ntoarcem, iar alții spre Argos,
Plinul de cai și 'n Ahaia, pămîntul femeilor mîndre.“
Zise, iar craiul bătrîn, pătruns de fiori, poruncește
260 Slugilor caîi să 'nhame, și 'ndată 'mplinită-î porunca.
Priam întîi s'a urcat și hățul a tras cătră sine ;
Dupăce-apoi s'a suit și Antenor în carul cel mîndru,
Dînșii plecară prin Skee dînd zor telegarilor repezi.
Cînd mai pe urmă sosiră la oastea troiană și-ahee,
265 Eî pe mînosul pămînt din car amîndoi coborîră,

- Și 'naintară pe jos și-ajunseră 'n mijlocul oastei.
Repede atunci s'a sculat să-î întimpine Atrid Agamemnon
Și Odiseus sfătosul; iar crainicii toți laolaltă
Jertfele lor aduceau și vin mestecau în ulcioare,
270 Crailor apă turnau pe mîni să se spele cu toții.
Iute Agamemnon atunci își zmulge din teacă cuțitul
Cel atîrnat pe la șold alături de pala cea lungă,
Și din al mieilor creștet râtează șuvițe de lînă,
Care de crainici se 'mpart la Troeni și-Aheii de frunte.
275 Prinse-Agamemnon apoi să se roage cu brațele 'ntinse :
„Zeus părinte, prea 'nalte, slăvite stăpîn peste Ida !
Soare tu cel care totul cuprinzi cu privirea și-azul,
Tu, o Pămînte, voi Riuri și voi cei puternici în iaduri,
Ce pedepsiți pe cei morți, dacă 'n viață ei strîmb se jurară,
280 Voi ne fiți martori acum și păziți jurămintele noastre !
Dacă la luptă cumva pe Menelaū răpune-va Paris,
El să rămie stăpînul Elenei și-averilor scumpe ;
Noi ceialaltî să ne 'ntoarcem pe mare plutind în corăbiî.
Însă de-l culcă bălanul Menelaū pe falnicul Paris,
285 Dee Troeniî atunci pe Elena și-averile-î toate,
Dee-ne așîderea cît se cuvine-a războiului plată,
Doar ca și celor de-apoi pedeapsa spre pildă să fie.
Despăgubiri de războiū nevrînd să plătească cu bine
Priam și fiii lui Priam, de cîntă ce mort va fi Paris,
290 Eū măi departe cu ei mă voiū bate spre-a lor pedepsire.
Nu mă voiū duce 'napoi pînă nu voiū sîrși cu războiul.“
Zise; apoi cu tăișul de-aramă înjunghie el mieii.
Și-î slobozește pe ... iar ei se tot zbat din picioare
Pînă ce viața își pierd, căci puterea luatu-le-a junghiul.
295 Vin din ulcioare luînd drept paos il toarnă pe țarnă,
Zeilor veșnici înalță rugări, tuturoră se 'nchină.
Și-unul din mijlocul lor rostește cuvintele aceste :
„Zeus prea 'nalte, slăvite, voi zeilor cei fără moarte,
Care din noi cuteza-va să calce tocmeala făcută,
300 Peară cu creerul scurs întocmai ca vinul de față,
El și odraslele lui, iar nevasta să-î moară 'n robie.“
Zise, dar n'a fost de fel rugarea-î primită de Zeus.
Priam, nepot lui Dardan, după asta grăi adunării :
„Dați ascultare Troeni și Aheii cu frumoase pulpare !

- 305 Eū mă voiū duce 'napoi la Troia, bătuta de vinturi,
Greū mi-ī în față să văd bătaia ce-acum se va 'ncinge
Între feciorul meu drag și Menelaū cel bun de războaie;
Știe doar fiul lui Cronos și zeii ceilalți deopotrivă,
Care din doi e ursit să-și afle pe-aicea sffirșitul.“
- 310 Zise, și mieii 'njunghiați și-ī pune 'n teleagă bătrînul
Priam, pe urmă și hățul își trage spre sine;
Numai decît și Antenor se sue în carul cel mîndru,
Și amîndoi se întoarnă la Troia pe calea bătută.
- Ector, feciorul lui Priam, atunci și-Odiseus mărîtul
- 315 Măsur' al luptei hotar, și repede 'n coiful de-aramă
Sorțul aruncă, și scutură coiful, voind ca să știe
Care din ambiū voinici va 'ncepe să bată cu lancea.
Zeilor ruga și 'ndreaptă poporul și brațele 'ntinde
Și-unul din mijlocul lor rostește cuvintele aceste :
- 320 „Zeus părinte, prea 'nalte, slăvite stăpîn peste Ida !
Care-ī din ei amîndoi pricina 'nvrăjbirii grozave
Fă tu să cadă zdrobit și 'ndată să-l mistue iadul,
Iar legătura 'ntre noi și iubirea pe veci să rămîe.“
- Zise ; iar Ector, din coif clătitorul, cu fața întoarsă
- 325 Clatină coiful, și sorțul lui Paris sărit-a dintr'însul.
Oștile stat-au pe rînd, și-avea fie-care pe-alături
Caii cei mîndri la trup și armele cele 'nflorite.
Prinse pe urmă frumoasele-ī arme să 'mbrace pe dînsul
Falnicul Paris, zeescul bărbat al pletoasei Elene ;
- 330 Pulpele 'nfășură 'ntîi cu măestre pulpare de-aramă
Prinse cu sponce de-argint ; apoi, ca să-și apere pieptul,
El și-l încinge cu platoșa fratelui tînăr Licaon ;
Platoșa-ī vine turnată pe trup, și de umăr și-atîrnă
Pala de-aramă cu ținte de argint, și de jos el ridică
- 335 Marele-ī, țapănul scut, și 'n urmă pe capu-ī puternic
Luciul coif cel cu creastă din părul de cal și-l așază ;
Creasta din coif, tremurată de vînt, filfăia 'ngrozitoare.
Zdravăna-ī suliț-apucă și lesne o minue dînsul.
Tocmai așa s'a gătit la rîndu-ī și craiul Menelaū.
- 340 Astfel apoi înarmați în tabăra lui fiecare,
Ei între-Aheī și Troeni împotriva pășind se iviră,
Și s'au privit așa crunt, cît spaima răzbi pe Troeni
Domolitorii de cai și pe-Aheii cu mîndre pulpare.

- Dinșii apoî în hotaru 'nsemnat lîng' olaltă stătură
 345 Lăncile mari răsucind și strașnic aprinși de minie.
 Sulița lungă dintîi zburat-a din mîna lui Paris,
 Și-a nemerit pe Menelaû în scutul, deplin rotunzitul;
 N'a fost de dînsa străpuns, căci ea pe la vîrf, de tăria
 Scutului, s'a 'ncovoiat. Menelaû cu arma la rîndu-î
 350 Tabăr' asupra-î atunci și acest fel se roagă lui Zeus:
 „Zeus părinte, tu fă să 'mî răzbun pe acel care 'ntful
 Rău mi-a făcut, doborînd cu mîna-mî pe falnicul Paris,
 Pentruca 'n vremea de apoî ori-cine să tremure 'n lume
 Cînd va jigni un bărbat ce 'n gazdă cu drag îl primește.“
 355 Zise, și sulița mare 'nvîrtind, o zvîrli cu putere,
 Bine l-ajunse pe el în scutul deplin rotunzitul:
 Prin sclipitorul său scut străbate puternica lance,
 Trece ascuțișul prin el în platoșa mult măiestrită
 Și-alunecînd spre deșerturi, îi rupe cămașa de zale;
 360 Paris se pleacă pe loc și scapă de neagra urgie.
 Pala-î cu ținte de argint zmulgînd după asta Menelaû
 Lute-o ridică, și 'n creastă pe coiful lui Paris izbind-o
 Sfarmă-se 'n două și 'n trei, și țanduri îi cade din mînă.
 Geme viteazul privind spre cer și așa cuvîntează:
 365 „Doamne tu Zeus, nu-î altul măi rău între zei decît tine!
 Geaba gîndii să 'mî răzbun plătind mișelia lui Paris;
 Sabia 'n mină 'mî s'a frînt lovindu-l, și sulița lungă
 Mi-am repezit-o 'n zadar, căci nu mi-l străpunse de moarte.“
 Zise; și îndată sărînd de sus îl înhață pe Paris
 370 Și întorcîndu-l, a prins să-l tragă spre tabăr' ahee:
 Gingașu-î gît ar fi rupt cureaua cea bine 'nflorită
 Care-î sta prinsă de coif și trecută sub alba bărbie;
 Și-astfel ar fi dobîndit espusa plăcere-a izbîndei.
 Repede însă văzînd zărodite, copila lui Zeus,
 375 Rupse cureaua din pielea puternic ucisului taur.
 Coiful crestat a rămas lui Menelaû în mîna cea grasă,
 Și cu vîrtej l-a zvîrlit spre Aheii cu mîndre pulpare;
 Veseli tovarășii lui de jos îl luară la dînșii.
 Totuș Atride 'napoî s'avîntă și vrea să-l doboare
 380 Lăncii dînd zbor; dar pe loc Afrodițe răpește pe Paris
 Și ca o zînă 'l ridică ușor, și 'nvelîndu-l în nouri
 Zboară 'n cetate și 'l pune 'n iatacul cel plin de mirezme.

- Singur' apoi Afrodite s'a dus pe Elena să cheme
Și-a nemerit-o la turn, între multe femei dela Troia.
- 385 Dumnezeescul ei vâl deodată-î atinse clătindu-l
Zina schimbată la chip în femeea cea veche de zile,
Care din slugile ei era mai iubită de dînsa
Lănuri frumoase torcînd pe vremea cînd sta 'n Lakedemon.
Chipul acesta luînd îi zise slăvit' Afrodite:
- 390 „Haide cu mine curînd; acasă te chiamă bărbatul.
Dînsul în patul frumos acuma te-așteaptă 'n odae
Strălucitor de gătelî și mîndrețe. Nicî nu poți cunoaște
Dacă din luptă e 'ntors orî stă să pornească la horă
Orî că abia e din horă desprins și-odihnește 'n odae.“
- 395 Asta 'î vorbi, și Elena se uită la ea tulburată;
Dar după gîtul frumos de minune și al peptului farmec
Și-ochii cei blînd lucitori în urmă ghicînd pe zeiță,
Stă 'nmărmurită privindu-o și-î zice cuvintele aceste:
„Nemilostivo, ce oare poțtești ispitindu-mă iarăș ?
- 400 Aû mai departe gîndești să mă porți în orașe bogate,
Colo prin Frigia orî în Meonia cea fermecată,
Dacă din neamul de-acolo tot astfel ți-e drag oarecine?
Oare, căci fostu-mî bărbat învinse pe falnicul Paris
Și 'î doritor păcătoasa 'î femei să-și ducă cu sine —
- 405 De-asta 'nainte 'mî răsai și-mî umbli cu gînduri viclene?
Du-te dar, stai lingă Paris și-ți uită cărarea de zîină!
Pașii să nu-ți mai îndreptî înapoi pe-a Olimpului culme,
Și necăjindu-te 'n preajmă-î pe vecî îl păzește de aproape
Pînă ce dînsul va face nevastă sau roabă din tine!
- 410 Nu mai pot eu să mă 'ntorn: ar fi și păcat pentru mine
Patu-î de-acuma să 'mpart; femeile toate din Troia
M'ar defăima pentru asta, și mult mi-î amarul din suflet.“
Dar supărată-î răspunde zicîndu-î zei' Afrodite:
„Nu mă 'ndîrji, ticăloaso, căci pot să te las în mînie,
415 Multa-mî iubire de-acum s'o schimb în urgie mai multă
Și să înc aer pe Ahei și Troeni la o strașnică sfadă,

401. *Meonia* e numele mai vechi al Lidiei, țara mărgenită spre miază noapte de Misia, la răsărit de Frigia, la sud de Caria și la apus de Marea Egee. Locuitorii ei, Meonii, s'au numit mai tîrziu Lizi.

Cărei tu jertfă să cazî perind de grozavă peire.“

- Zise, și team' a cuprins pe fiica lui Zeus Elena;
Strălucitoare sub vălul cel alb se coboară tăcută
420 Printre femeî pe furiș, înainte-î avînd pe-Afrodite.
Cînd mai pe urmă sosiră la curtea cea dalb' a lui Paris,
Slugile ei s'aũ grăbit să-și cate de trebî fiecare,
Iar prea mărta femeie s'a dus în odaia cea 'naltă.
Iute un scaun luînd Afrodite cea blînd zîmbitoare
425 Singură 'l poartă 'n iatac și-l pune 'nainte a lui Paris.
Fiica lui Zeus Elena pe scaun nevrînd se așază,
Și-ochii 'ntorcînd dela el cu vorbe 'l împunge și-î zice:
„Iată-te 'ntors din războiũ. Mai bine pereai tu acolo,
Cînd cu voinicul, întîiũ-mî bărbat, te-ai încins la bătae!
430 Tu te mîndreai înainte că 'ntreci pe viteazul Menelaũ
Și în putere și 'n brațe precum și în lupta de sulii.
Du-te și 'ntartă din noũ pe înfricoșatul Menelaũ
Și te măsoară cu el. Ba mai bine povățu 'mî ascultă,
Curmă 'ți tu pofta nebună de harță și nu te mai prinde
435 Singur în luptă peptișă de-acum cu bălanul Menelaũ;
Mi-e să nu cazî în curînd străpuns de puternica-î lance.“

- Paris la vorbele aceste se scoală 'mpotrivă și zice:
„Nu m'amări așa mult cu aspre dojenî, o femeie.
Biruitor de 'î Menelaũ, e doar cu-ajutorul Atenei;
440 Dar va veni și-al meu rînd, căci eu ne-ajută și nouă.
Hai amîndoi să gustăm plăcerea iubirii mai bine;
Dragostea nu m'a cuprins vr-odată cu-atîta putere,
Nici chiar întîi cînd fugind din plaiul frumos Lakedemon
După răpire noi duși pe vase ce marea despică
445 Ne-am drăgostit împreună departe 'n ostrovul Cranae.
Iată mai tare eu ard: mî birue dulcea dorință.“

- Zise, și 'ndată spre pat se duse urmat de soție.
Cînd amîndoi odihneau în patul frumos făuritul,
Aprig Menelaũ Atride prin gloate umbra ca o fiară
450 Și căuta pretutindenî să vadă pe falnicul Paris.
Dar din oștenii Troeni și din soții de arme nici unul
N'a mai putut lui Menelaũ pe dusul dușman să-î arate;

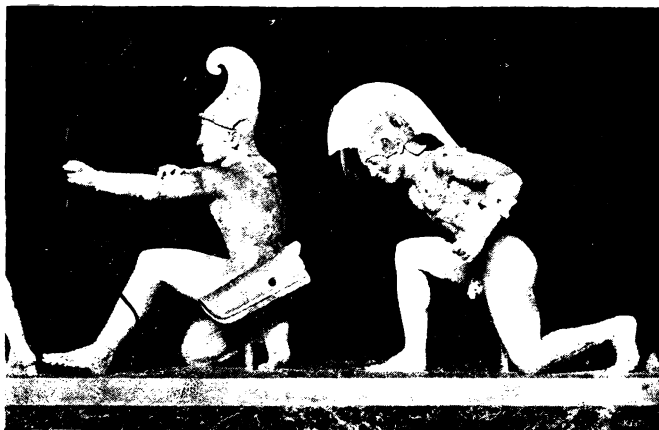
445. *Cranae* e o insulă la sudul Greciei, lîngă Laconia (azi Maratonisi). Alții o identifică cu insula *Elena* lîngă Atica.

Nici nu l-ar fi tănuit de drag oarecine văzindu-l,
Căci tuturoră scîrbos li era deopotrivă cu moartea.

- 455 Deci a grăit cătră eî împăratul Atrid Agamemnon :
„Dați ascultare, Troeni și Dardanî și tovarăși de arme !
Biruiitorul vădit e craiul războinic Menelaū.
Dați-ne dar pe Elena din Argos și averea 'i cu dînsa ;
Dați pe deasupra și plata războiului cit se cuvine,
460 Doar ca și celor de-apoi pedeapsa spre pildă să fie.“
Asta 'mpăratul a zis și-Aheii ceilalți se 'nvoiră.

CÎNTUL AL PATRULEA.

Cuprinsul: Statul zeilor. Zeus se 'nvoește cu Hera să strice învoiala dintre Aheii și Troeni. Pandaros, la îndemnul Atenei, săgetează și rănește pe Menelaū. Teama lui Agamemnon. Mahaon vindecă pe Menelaū. Pregătirea și reînceperea războiului. Agamemnon cutreeră oastea sa și o îndeamnă la luptă. Purcederea armiiilor și împreunata lor ciocnire.

LUPTĂTORI TROENI.

După sculpturi de marmură antice. (La stînga un arcaș cu arcul distins și cu tolba de săgeți așternută la sold și cu coiful barbar pe cap, la dreapta un luptător cu pumnalul în mînă).

IV.

- Zeii la sfaturi cu Zeus ședeau pe podele de aur.
 Hebe slăvita la mijloc pășind îi cinstia cu nectarul ;
 Ei închinau laolaltă și beau din potire de aur
 Ochii la vale așintind spre cîmpul orașului Troia.
- 5 Zeus îndată s'a pus dup'aceea să 'ntarte pe Hera
 Și 'mbolditoare cuvinte rostind, îi zicea pe de lături :
 „Zinele, care tot staū de lator lui Menelaū, sînt două ;
 Hera slăvita în Argos și slujitoarea Atene.
- Dar mulțumite sînt ele să-l vadă pe el de departe ;
- 10 Doar Afrodite cea blînd-zimbitoare de-al său îngrijește
 Veșnic în preajmă-î umblînd și păzindu-l de secerea morții ;
 Chiar mai acum l-a scăpat cînd fuse pe pragul peirii.
 Biruitor este totuș Menelaū cel vrednic în arme.
- Deci chibzuim-ne toți ce trebuie acum să urmeze :
- 15 Oare din nou vom începe războiul și crîncena luptă

2. *Hebe*, lat. *Juventas*, personificarea eternei tinereți, e fiică lui Zeus și a Herei, slujitoarea zeilor. Aici e amintită de Omer ca paharnică.

Orî încheem legături de iubire 'ntre ambele neamuri.
Dacă ne place cumva tuturora părerea din urmă,
Stee temeinică 'n ziduri a craiului Priam cetate,
Iară Menelaū să-și ia înapoi pe Elena din Argos.“

20 Zise, dar Hera și-Atene răspuns-au cu murmur de ciudă ;
Steteră-aproape, hrânind Troenilor cugete rele.

Palas tăcu și nu zise nimica, deși ea pe Zeus
S'a supărat, și era stăpînită de neagră minie ;
Hera, ea singură 'ndată zbučni de necaz biruită :

25 „Ce fel de vorbă mi-ai spus, Cronion, tu foarte haine ?
Vrei tu să-mi faci fără rost și zadarnică munca să-mi fie
Cum și atîtea trudiri cu sudori ? Ostenitu-mi-am caii
Armii s'adun împotriva lui Priam și-odraslelor sale ;
Fă precum știi, dar nici-unul din zei n'o să-ți dea învoire.“

30 Mult oferindu-se Zeus, de nori strîngătorul, îi zise :

„Vai îndrăcito ! Ce rău într'atîta făcutu-ți-a Priam
Și a lui Priam feciori, că-mi ești așa tare 'ndîrjită,
Troia de vrei să doborî și să spulberî clădiri strălucite ?
Chip de-ar fi numai să intri pe porțile 'naltelor ziduri

35 Și să-l înghiți tu pe Priam de crud și pe fiii lui Priam
Și pe Troeniî ceilalți, c'asa potoli-ți-ai turbarea !
Fă tu cum vrei, numai vezi ca pe urmă din astă gîlceavă
Sfada cumva între noi amîndoi să nu fie mai mare.

Eū îți voi spune o vorbă și 'n minte tu 'nseamnă-ți-o bine :

40 Dacă vr'odată și eū dori-voi să surp o cetate,
Care va fi locuită de oameni ce dragi îți sînt ție,
Pedeci să nu-mi pui de fel, ci lasă-mă 'n furie slobod ;
Iată, deși fără voe, și eū îți voi da învoirea.

Căci din orașele care-s sub ceru 'nstelat și sub soare

45 De muritori pămîntenî locuite, mai scump decît toate
Inimei mele mi-a fost Ilionul, orașul puternic,
Priam și neamul lui Priam cel bun în bătaia cu sulii.
Nu mi-au lăsat ei nicicînd altarul lipsit de prinoase
Și de jertfirî și de paos ce nouă ni-s date spre cinste.“

50 Hera, zeița cu ochi ca de taur, la rîndu-î răspunse :

„Treî din cetăți pămîntene mi-s peste măsură de scumpe :

19. *Elena* din Argos sau Argiva se numește frumoasa Elena ca fiind din Sparta, capitala Laconiei, care pe atunci făcea parte din țara Argos.

Argos și Sparta, la fel și Mikene cu largile uliți.
Surpă-le aceste, de fi-vor de tot oropsite de tine ;
Nici înainte-le sta-voiū și nici te-oiū opri 'n hotărîre.
55 Chiar de m'aș pune din pizmă cumva înadins să te 'mpedec,
N'oiū izbuti la nimic : tu ești decît mine mai tare.
Totuș acuma nu-î drept să-mî faci străduința deșartă ;
Doară sînt zină și eū, și neamul cu-al tăū mi-e tot unul ;
Tată mi-e Cronos vicleanul și sînt o zeiță frunțașă,
60 Mare prin naștere sînt și fiindcă mă chiamă soția
Mareluī Zeus ; tu zeilor doar poruncești tuturora.
Haī ne supunem într'asta-ascultîndu-ne unul pe altul,
Eū pe deoparte pe tine, tu iară pe mine, și-urma-vor
Nemuritorii ceilalți. Curînd poruncește-ī Atenei
65 Să se coboare la Troia pe cîmp unde-ī groaznica luptă,
Și pe Troeni ispitească să calce tocmeala făcută,
Vrajba să 'nceapă lovind pe-Aheiī cei beți de izbîndă.“
Vorbele ei ascultînd al lumii și-al zeilor tată
Numai decî : s'a întors și a zis cătră Palas Atene :
70 „Repede aleargă și du-te la oastea troiană și-ahee
Și pe Troeni ispitește să calce tocmeala făcută,
Vrajba să 'nceapă lovind pe-Aheiī cei de izbîndă.“
Asta zicînd a zorit pe Atene ce atîta dorise.
Zina de sus din Olimp deodată sărit-a la vale.
75 Cași o stea luminoasă ce fiul vicleanului Cronos
Orī la vislași de corăbii trimite ca semn orī la taberi
Marī de popoare — iar steaua revarsă mulțime de raze ; —
Tocmai așa spre pămînt zvîrlitu-s'a Palas Atene

52. Argos, aici e oraș în Argos, în care era scaunul lui Diomedea; el era învecinat cu Mikene (Micena), capitala țării în care domnia Agamemnon. În urma descoperirilor făcute de arheologul german Schliemann, Micena e astăzi celebră și dela ea se trage numele de *civilizația miceniană*, care cuprinde o întreagă epocă preistorică a Elinilor din iniția a doua înainte de Hristos.

58. Hera era sora lui Zeus (căsătoria fratelui cu o soră nu era oprită la Greci). Tatăl lor comun dar era Cronos (Saturn), care ținea iarăși pe sora lui Rea; tatăl acestora a fost Uranos („cerul“), iar mama Gaia („Terra“). Cronos a detronat pe tatăl său, cel dintîi stăpînitor al universului, atacîndu-l în chip viclean, de aici și calificativul său de „viclean“. Pe Cronos îl răstoarnă de pe tronul Olimpului fiul său Zeus, care întemeiază astfel o domnie statornică.

- Și-a răsărit între armii; de groază 'nlemniră Troeni,
80 Domolitorii de cai și-Aheii cu dalbe pulpare.
Și-unii spre alții ziceau privind-se atunci cu mirare :
„Iară pe semne va 'ncepe războiul și crîncena luptă
Său legătura de pace 'ntre ambele armii va pune
Zeus ce cîrmue 'n veci războaiele date de oameni.“
- 85 Asta ziceau între ei Troeni și-Aheii; iar zina
Iute prin oastea troiană grăbindu-se asemenea 'n totul
Lui Laodocos, voinic luptător odrăslit din Antenor,
Tot căuta pe Pandaros, viteazul de-o seamă cu zeii.
Pe-a lui Licaon ales și puternic fecior îl găsește
90 Printre vitezele cete-ale oastei păzite de scuturi,
Care-l urmau de departe, venind dela riul Esepos.
Stîndu-i aproape, cuvinte ce zboară-i vorbește zeița :
„Oare asculta-vei, Pandare, voinice născut din Licaon ?
Haide cutează și 'ndreaptă săgeata cea iute 'n Menelaū ;
95 Dela Troeni dobîndi-vei curînd mulțumire și slavă
Și 'ndeosebî dela Paris, fecioru 'mpăratului Priam,
Care cu daruri bogate 'mbia-te-va cît mai de grabă,
Cînd pe Menelaū Atride lipsit de suflare o să-l vază
Pus ca să ardă pe rug în urma săgeților tale.
- 100 Hai dar, ocheste cu arcul acum pe măritul Menelaū
Dupăce 'ntii lui Apolon arcașul, odrasla luminei,
Juruî că jertfă măreață de miei timpurii vei aduce,
Cînd te-i întoarce acasă 'n orașul temeinic Zeleia.“
Zise zeița, și el se 'nduplecă 'n mintea-i nebună.
- 105 Grabnic apuc' a lui arc : făcut era neted din coarne
De-un căprior săltăreț, pe care eșind de sub stîncă,
El îl chiti oare-cînd și 'n pept cu săgeata-l împunse
De-unde stătea pînditor, și pe spate-l trînti el pe stîncă.
Coarnele lui răsărite din creștet de șaisprece palme
110 Meșterul lor le-a lucrat și 'mbinat-a frumos pe-amîndouă

88. *Pandaros*, fiul lui *Licaon*, mare arcaș, avea sub porunca lui, ca aliat al Troenilor pe *Licii Troeni* cei dela poalele muntelui *Ida*, lîngă *Troia*. Aici era și riul *Esepos*.

101. „Născut din lumină“ îi zice lui *Apolon* ca personificare a luminei. Acest înțeles al cuvîntului tradus de mine e cel primitiv; el ar mai putea fi tradus și „*Licianul*“, adică *Apolon* cel adorat în *Licia*, ceea ce-ar fi o răstălmăcire populară.

- Și netezindu-le 'n totul, le-a strîns în verigă de aur.
Arcul acesta destinde Pandaros și-l sprijină tare
Jos aplecîndu-l. Prietenii lui țineaū scutul în față-î,
Căci se temeaū să nu sară voinicii feciorî din Ahaia
115 Fără ca el să fi tras din arc în viteazul Menelaū.
Tolba-î apoi deschizînd el scoate degrabă săgeata
Cea 'ntraripată și nouă, de negre dureri dătătoare.
Numai decît potrive veninoasa săgeată pe coardă
Și jurui lui Apolon arcașul, odrasla luminei,
120 Că strălucită jertfire de miei timpuriî va aduce,
Cînd se va 'ntoarce 'napoi în cetatea cea tare Zeleia.
Trage deodată' apucînd creștătura și vîna de taur;
Struna de sînu-î s'apropie, fierul de arc; și cînd arcul
Mare, rotat se destinde, răsun' atunci cornul, iar struna
125 Sbirnăe 'ndată virtos și sare-ascuțita săgeată,
Dornică 'n zboru-î nebun s'ajungă mai repede 'n gloată.
Nu te-aū uitat, o Menelaū, pe tine prea mult-fericiți
Nemuritorî, mai întîi prădălnica fat' a lui Zeus;
Dînsa 'nainte punîndu-se abate ascuțita săgeată.
130 Și dela trupu-î așa fel o 'nlătură, tocmai cum mama
Dela copilul ei blind adormit depărte ră o muscă.
Palas împinse săgeata pe unde cu copcu de aur
Brîul se 'nchee și platoșa stă îndoită cu dînsul.
La 'ncheetură în brîu alunecă boldul amarnic,
135 Trece în brîul bogat înflorit și sub dînsul pătrunde
Platoșa mult măestrită; și paznicul pielî, colanul
Care mai tare-l feria în războiū apărîndu-l de sulîți,
E! și pe-acela-l străpunse cu vîrfu săgețiî amare.

122--123. Săgeata avea două creștături sau tăeturi, din care cea de deșupt se răsima pe scună („vîna de taur“), iar cea de sus înlesnea apăsarea lunecoasei săgeți cu degetul arătător și cel mijlociū, pe cînd struna era trasă cu partea de dinainte a policarului. *Fierul* este aici vîrfu de fier al săgeți. *Cornul* se numește arcul, pentrucă e făcut din corn.

133--136. *Brîul*: o cingătoare îmbrăcată în metal, care, încătărămătată pe partea din afară la marginea de jos a platoșei, apăra părțile slabe ale corpului și dedea totodată mai mare tărie capătulu plăcilor de metal, din care era alcătuită platoșa. *Colanul*, un brîu și mai lat, ferecat cu aramă, era purtat sub armatură deasupra *tunicei* (hiton); partea de sus era acoperită de platoșă, iar cea de jos atîrna liberă.

- Numai deasupra de tot zdrelind a bărbatului piele
140 Repede prinse din rană să-î şirue sîngele negru.
Cum e vopsit de-o femee din neamul meonic sau caric
Fildeşu 'n purpur, găteală ce poartă pe fâlcî telegarii —
El e păstrat în cămară, dar mulţi călăreţi îi duc jindul ;
Şi de 'mpăraţi e doar vrednic odorul ce stă deopotrivă,
Roibului mîndră podoabă şi fală aceluî ce-l mină ;
145 Astfel cu sînge vopsit aû fost, o viteze Menelaû,
Bine-crescutele-ţi şolduri şi glezne şi pulpele tale.
Stete de spaimă cuprins al oştilor domn Agamemnon,
Sîngele-î negru văzînd cum curge şiroae din rană ;
Stete de spaimă cuprins şi vrednicu-î frate Menelaû,
150 Dară şi nodul săgeţii zărînd şi cîrligele afară,
Prinse din nou bărbăţie şi inimă 'n pieptu-î viteazul.
Însă din greu suspinînd cu tovarăşii săi împreună,
Mînile-î strînse zicînd puternicul craiû Agamemnon :
„Oare spre moarte-ţi, iubitul meu frate, făcuî legătura
155 Şi te puseî cu Troeniî să luţî înainte-ne singur ?
Iată cum eî te loviră şi sfînta credinţă călcară !
Nu e zadarnic juratul cuvînt şi a mieilor sînge,
Strînsul de mîni şi 'nchinatele vinuri, chezaşî tocmeliî.
Dacă de-aceasta pe loc nu-î bate 'mpăratul olimpic,
160 Dar pedepsi-i-va pe urmă şi scump vor plăti-o Troeniî,
Capul eî înşîi perzînd şi nevestele lor şi feciorî !
Mîntea şi inima pururea-mî spun şi nimic nu mă 'nşală :
Fi-va o vreme cînd Troia cea sfîntă peri-va din lume,
Priam el însuşi şi neamul lui Priam în lăncî iscusitul.
165 Zeus, născutul din Cronos, înaltul stăpîn în văzduhuri,
Însuşi atunci va mişca împotrivă-le pavăza-î neagră
De-astă 'nşelare 'nciudat, şi nu va lipsi să-şi răzbune.
Dar dela tine, o Menelaû, avea-voiû adîncă mîhnire,
Dacă muri-veî acum urmîndu-ţi ursita vieţii.

141. Meonic din Meonia, iar caric din Caria, ţara despre sud a părţii apusene a Asiei-mici, în faţa Mării Egee mărgenită despre miază-noapte de Lidia (Meonia), despre răsărit de Frigia şi Licia.

151. Nodul prin care era legat ascuţişul metalic al săgeţii cu trestia. Fiecare săgeată avea două cîrlige sau cîngi, cu care se acăta în chip de ghiară de carnea celor ce erau ochiţi.

- 170 Plin de rușine 'n setoasele plaiuri din Argos voiū merge,
 Căci năzui-vor curînd spre țara iubită Danaii
 Și 'ntru mărirea lui Priam și-a neamului său o să lase
 Vai, pe Elena din Argos, iar oasele tale zăcea-vor
 Putrede-aicea pe cîmp, măcar că nimic nu făcurăm.
- 175 Iar din semeții Troeni oare-cine sărînd pe mormîntul
 Fratelui meu cel slăvit, cu ris dup'aceia va zice :
 Fie c'ășa pretutindenî minia să-și verse-Agamemnon
 Cași acum cînd zadarnic și-aduse oștirea la Troia ;
 El se întoarse 'napoi și 'n țară cu dînsul își duse
- 180 Goale corăbiî, în urmă lăsînd pe voinicul Menelaū.
 Asta grăi-va și-atunci mai bine mă 'nghiță pămîntul.“
 Inșă din grăiū întărîndu-l, îi zise bălanul Menelaū :
 „Te 'mbărbătează și nu băga frică 'n poporul ahaic ;
 Nu mă străpunse de moarte săgeat' ascuțită, căci brîul
- 185 Cel sclipitor mă păzi mai întîi, și 'ndoită sub dînsul
 Platoș' apoi și colanu! lucratul de meșterii faurî.“
 Ast' auzînd a răspun. zicîndu-î Atrid Agamemnon :
 „Dare-ar norocul să fie cum zicî, o iubite Menelaū !
 Vindecătoru 'ngriji-va de rană și-asupra-î va pune
- 190 Leacuri alese ce-alină pe loc suferințele-amare.“
 Zice și 'ndată pe-un crainic zeesc, pe Taltibiū trimite :
 „Du-te Taltibie 'n grabă și cheamă-l încoa pe Mahaon
 Cel ce născut e din lecuiorul cel vrednic Asclepiū,
 Iute să vie să caute-acum de viteazul Menelaū,
- 195 Care-î rănit de vrîm meșter arcaș din oștirea troiană
 Ori dela Licîi, spre-auda lor și a noastră durere.“
 Zise, iar crainicul vorb' auzîndu-î voios se supuse.
 Merse dar iute prin oastea danae cea bine 'nzelatā
 Unde căta pe Mahaon. Văzutu-l-a 'n urmă pe dînsul
- 200 Printre vitezele cete de oameni cu paveze 'n spate
 Care-l urmarā din Trica, din țara-î de cai pășunată.

171. *Setos* e numit Argos, pentru că șesul acestei țări despre răsărit suferă de secetă ; de aici și legenda despre apeductele meșteșugite ale lui Danaos, reprezentantul mitic al Danailor ahaici.

200. *Mahaon* (împreună cu Podalir) era doftorul oștirii Aheilor. El e fiul lui Asclepiū („Asclepiad“), care mai tîrziu e adorat de Elini ca zeu al medicinei (la Romani trece sub numele de Esculap).

- Stîndu-î aproape, cuvinte ce zboară-î grăi lui Mahaon :
„Asclepiade, tu hai! Te chiam' Agamemnon stăpînul,
Tu să 'ngrijeşti de Menelaū, viteazul născut din Atreus,
205 Care-î rănit de un meşter arcaş din oştirea troiană
Orî dela Licîi, spre lauda lui şi a noastră durere.“
- Asta îi zise, şi inima 'ndată-î sări lui Mahaon;
El cu Taltibiū atunci pornîră prin tabăr' ahee.
Cum aū sosit pe la locul, pe unde s'afla săgetatul
210 Şi-unde pe 'mpreajmă venind cu toţi oştenii de frunte
Roată s'aū strîns --- iar în mijlocul lor ca un zeū sta Menelaū —
Din cheutori dela briū Mahaon îi trase săgeata,
Rupse-ascuţitele-î cîngî cînd o scoase cu mîna din rană ;
Briul măestru apoi desfăcu şi degrabă-î desprinse
215 Platoşa pusă sub el şi colanul, lucratul de faurî.
Locul apoi nemerind pe unde săgeata-l împunse
Sîngele-î stoarse şi puse, destoinicul, leacurî uşoare
Tatălui său hărăzite de Hiron fiindu-î prieten.
- Tocmai cînd ei se trudiaū 'ngrijind de viteazul Menelaū,
220 Prins-aū să vie a-Troenilor cete-apărate de scuturî ;
Arme-apucară din nou Danaii setoşi de bătae.
N'aî fi văzut pirotind pe craiul mărit Agamemnon,
Nici îndosindu-se acuma şi nici şovăind a se bate,
Ci fără preget zorind spre lupte ce 'nalţă bărbaţii.
225 Decî şi-a lăsat telegarii cu caru 'nflorit în aramă ;
Ei sforăiaū de departe pe cînd îi strunia Evrimedon,
Vrednicul lui Ptolemeos fecior şi nepot lui Pireos.
Lui porunci într'adins să-î oprească ori unde ar fi dînsul,
Cînd pe mulţimea de-oşteni rînduind obosit o să fie.
- 230 El dar pedestru 'ncepu să colinde-a bărbaţilor rîndurî ;
Şi-unde vedea că daū zor Aheiî cu caii cei repezi,
Stîndu-le aproape, 'ncepea să-î îndemne cu vorbele aceste:
„Nu mai slăbiţi, o Ahei, în năvalnica voastră tărie !
N'o să-î ajute părintele Zeus pe cei care 'nşală.
235 Vulturî mînca-vor de-acuma din tînărul trup al acelor
Care greşiră întîi şi jurata credinţă călcară,

219. *Hiron*, centaurul înţelept de pe muntele Pelion (în Tesalia) a fost după poveşti cel dintîi doctor al Elinilor şi un vestit educator al tinerimei din vremea eroică. Leacurile erau burueni uscate presărate pe rîni.

- Iar pe nevestele lor precum și pe prunciilor lor fragezi
Cînd cuceri-vom cetatea-î vom duce cu noi în corăbii.“
Iară pe ceice vedea părăsind urgisita bătae,
240 Tare-î mustra minios răsîndu-se așa tuturoră :
„Nu vi-î rușine, Argii? Fricșilor, bunî doar de gură !
Ce-mî stați acolo 'mpietriți de teamă ca puî de ciute
Care trudindu-se dup' alergare pe 'ntinsa cîmpie,
Nu măî pot merge și staî cu totul sleiți de putere ?
245 Ce 'ncremenirăți întocmăî și voi, de nu stați de bătae ?
Orî așteptați măî aproape să vie Troeniî, pe prundul
Mării cărunte, la dalbele cozî ale vaselor noastre,
- Poate ca voi să vedeți dacă Zeus vă 'ntinde a lui mină ?“
Astfel pe toți rînduînd mergea între cete 'mpăratul ;
250 Și la Cretanî a sosit umblînd prin a oasteî desime.
Dînșii sub aprigul Idomeneu, se gătiaî să se 'nclește.
Idomeneu sta în șirul întîî ca . 'strețu 'n virtute.
Iar Merione da zor la cetele cele din urmă.
Vesî aruncă privirea la dînșii Atrid Agamemnon
255 Și căpetenieî lor rostit-a cuvinte blajine :
„Dintre Danaî cu iuți telegarî măî pe sus doar pe tine,
Idomeneu, te cînstesc și 'n lupte și 'n trebî de tot felul
Cum și la mese, la care fruntașii din tabăr' ahee
Mestecă vin lucitor în ulcioare și-și toarnă spre cînst.
260 Însă pe cînd căpitanîî ceialți la ospăț își beaî partea
După măsură, deapururea plin îți stă ție păharul
Tot ca și mie, și beaî dintr'însul oricînd aî plăcere.
Haî dar la luptă și-arată-te așa cum aî fost înainte !“
Capul Cretanilor, Idomeneu, lui Atrid îi răspunse :
265 „Eu îți voiî fi, Agamemnon, cu totul statornic tovarăș
Cum juruit-am întîî și datu-mi-am ție cuvîntul ;
Tu pe ceialți din pletoșii Ahei întetește-î la harță
Număî decît să luptăm, căci aî rupt legătura Troeniî.
Nu le rămîne de-acum fără numai amar și peire ;
270 Eî doar întîî aî greșit și eî aî călcat jurămîntul !“
Asta i-a zis, iar Atride voios a pășit măî departe.

260. Elinî beaî de obiceiî vinul amestecat cu apă, în deobște 3 părți apă și una saî două părți vin ; după eî, numai barbarî beaî vinul neamestecat.

- Merse la Aias cei doi umblînd prin a oastei desime ;
Dînsii porniau la bătae urmași de un nor de pedestri.
Tocmai ca norul văzut de păstor undeva de pe-o culme :
- 275 Dus este dînsul de vînt și 'ntins peste apele mării
Și 'n depărtare fiind s'arată mai negru ca zmoala
Peste noianuri plutind și 'n sinu-i purtînd vijelia,
Tremură 'n față-i păstorul și-și mîna sub peșteră turma ;
Tocmai așa cu părechea făloșilor Aias spre luptă
- 280 Negre 'ndesite a voinicilor rînduri, odrasle a lui Zeus,
Înaintau nemișcate ținînd a lor scuturi și suliți.
Vesel acum și la ei s'a uitat Agamemnon Atride
Și-amînduror a strigat și-a zis zburătoare cuvinte:
„Aias voinici căpitanî în oastea 'nzelată din Argos,
- 285 Vouă, socot, nici de cum nu vă trebuie 'ndemn și poruncă ;
Voî dela sine destul îmi siliți să se bată poporul.
Dare-ar și Zeus și Palas Atene și Febos Apolon,
Inimă s'aibă ca voî prin tabără toți căpitanii!
Iute ar cădea spulberată cetatea 'mpăratului Priam
- 290 Lesne luată fiind și stricată de mîinile noastre.“
Asta zicînd, a plecat dela ei și pornit-a spre alții.
Dat-a de Nestor în drum, de sfetnicul meșter din Pilos,
Care așeza pe tovarășii lui și-i mîna spre bătae.
Stau împrejuru-i înaltul Pelagon și Hromiū și-Alastor,
- 295 Emon așîderea, craiul și Bias, păstor de popoare.
Nestor întîi așeza călăreții cu cai și cu care,
Iar după ei o grămadă de bunî pedestrași, ca să fie
Zid la războiū ; pe cei slabî la urmă i-a împins pe la mijloc,
Silnic măcar să se bată, nevrînd a se bate de voe.
- 300 El porunci mai întîi călărimei și-i dete povață
Caii să 'nfrîne la mers și să nu dea în gloată de-a valma :
„Orî cît ar pune temeiū pe sine și-ar ști călăritul,
Nimenî să nu mai alerge răzleț ca să 'nfrîngă dușmanii,
Nici să se dea înapoi, căci pururea slab o să fie.
- 305 Cine din caru-i pe drum vrăjmașele care 'ntilnește
Lancea să întindă lovînd, căci asta-i prierste mai bine,
Numai voința și gîndul acesta punîndu-și în suflet,
Oamenii cei de demult surpaū și orașe și ziduri.“
Asta zicea îndemnînd bătrînul călit la războaie.
- 310 Vesel privi și la el împăratul Atrid Agamemnon

- Și minunându-se a zis lui Nestor cuvinte ce zboară:
 „O, de-ar fi fost, o bătrîne, cum ești tu la inimă verde,
 Sdravăn să fii și la trup și genunchii ușor să te poarte!
 Dar, ca pe toți, bătrîneța te-apasă. Ce bine ar fi totuș
 315 Altul să-ți ducă povara de ani, iară tu să fii tânăr!“
 Dar călărețul, cumintele Nestor la rîndu-î răspuse:
 „Ce-aș mai dori, o Atride, și eu să fiu astăzi acelaș
 Ca mai de mult cînd ucis-am pe falnicul Ereftalion!
 Însă la oameni nu toate 'mpreună le deteră zei.
 320 Tânăr eram pe atunci, dar azi bătrîneța m'ajunse.
 Totuși voiū merge prin oaste și tot voiū mîna-o la luptă
 Doar cu porunci și cu sfaturî, căci asta e dat bătrîneții.
 Lănci mînuî-vor oștenii mai tineri și toți ei, 'ătorii
 Cei decît mine mai tari și care se bizue 'ntr'înșii.“
 325 Asta vorbi, iar Atrid voios a pășit mai departe.
 Pe-a lui Peteos fecior Meneste, de căi strunitorul,
 El îl găsi cu voinicii oșteni ai cetății Atena.
 Craiul sfătos Odiseu pe aproape stătea, iar în preajmă-î
 Staū fără grijă 'nșirați Kefalenii cei tari de virtute,
 330 Ńu auziseră ei a luptașilor strigăte 'n față,
 Căci se porniseră abia îmbulzindu-se 'n gloate Troeniî,
 Domolitorii de cai, și-Aheii; iar dinșii deoparte
 Mai așteptau vre o trîmbă de-ai lor să le treacă 'nainte
 Cătră dușmanî năvălind, ca pe urmă să 'nceapă bătaia.
 335 Cum îi văzu nemișcați împărații Atrid Agamemnon,
 Prinse să-î certe pe ei și așa se răsti cu minie:
 „Fiū al măritului domn Peteos și tu Odiseus,
 Ne'ntrecute în răū vicleșug, fără saț la ciștiguri,
 Ce stați departe de luptă pitiți și-adăstați voi pe alții?
 340 Amînduror vi se cade să mergeți în capul oștirii
 La 'ncăerările aprinse amîndoî să vă bateți tot una:
 Voi doar răspundeți întîi chemărilor mele la mese
 Care sînt date de-Aheî în cinstea mai marilor, nouă,

330. *Kefalenii*, supușii lui Odiseu; în sine ei sînt locuitorii celei mai mari insule din marea ioniană spre apusul Greciei, numită la Omer Same sau Samos, pe cînd mai tîrziu se numește Kefalonia (astăzi Kefalonia), lat. Cefallenia. Ea era despărțită de Itaca, patria lui Odiseu, numai de o strîmtoare.

- Cînd din alese fripturi vă 'mbuibaiți și vă place din cupe
 345 Vin ca și mierea de dulce să beți amîndoi după vrere.
 Ce bucuroși ați fi totuș acum, de v'ar trece înainte
 Zece șiraguri de-Ahei spre a 'ncepe bătaia cea cruntă!“
 Dar Odiseu cel isteț încrețind din sprîncene răspunde:
 „Ce fel de vorbă scăpat-ai din gură-ți, Atrid Agamemnon?
 350 Zici că fugim de război? Dar cînd cu Troenii din care
 Noi ne vom prinde curînd și fi-va în toiū vălmășagul,
 Dacă poștești dup'aceea și-ți pasă 'ntr'atita, vedea-vei
 Tu pe părintele lui Telemah înclășîndu-se 'n frunte
 Cu călăreții Troeni; ci în vînt ți-i acuma cuvîntul.“
 355 Zise, dar spusa-i cu zimbet întîmpin' Atrid Agamemnon,
 Cum îl văzu necăjit și astfel întoarce vorbirea:
 „Os din Laerte, mărite și prea iscusite Odiseus,
 Nicî nu te mustru mai mult și nicî te silesc cu porunca;
 Știu doar că nu-mî ești dușman; din potrivă, tu ai pentru mine
 360 Gînduri prielnice numai și una sîntem în părere.
 Hai dar, acum de s'a zis vr'un rău, mai pe urmă căta-vom
 Răul să-l dregem, ci dare-ar în vînt să-l împrăștie zeii!“
 Ast' a vorbit și lăsîndu-i îndat' a pornit cătră alții.
 Dete pe drum de-oțelitul războinic Tidid Diomede,
 365 Care stătea între cai în teleaga cea bine 'ntărită
 Lîngă tovarășul său Stenelos a lui Capaneus.
 Cum îl văzu Agamemnon, a prins și pe-acesta să-l certe
 Și-astfel, cu vorbe ce zboară, la el se răsti împăratul:
 „Fiū al voinicului domn Tideus, de cai strunitorul!
 370 Ce stai așa tupilat și te uiți pînditor între rînduri?
 Nu i-a plăcut lui Tideus nicî cînd să se pitule în luptă,
 Ci să se bată 'naintea oștenilor săi cu dușmaniî.
 Spun doar acei ce-l văzură la lucru; eū n'am fost de față,
 Nicî îl văzuî, dar poveste-i c'a fost mai bărbat decît alții:
 375 Pașnic odată ca oaspe 'n Mikeue s'a dus cu viteazul

354. *Telemah* e fiul lui Odiseu. El joacă rol numai în Odisea. Numele lui a slujit ca titlu al unei vestite cărți a scriitorului francez Fénelon.

370. *Tideu Etolul*, bine cunoscut din legendele eroice, a fost fiul lui Oineu (Oinide) din Calidon, oraș în Etolia, ținut în partea despre apus a Greciei. Refugindu-se în Argos, la curtea regelui Adrastos, a luat de soție pe fiica acestuia și cu ea a născut pe Diomede.

- Cel ca un zeu Polinike vrînd oameni de arme s'adune —
 Căci se oștiser' atunci în potruva puterniceî Tebe.
 Mult se rugău să le dee tovarăși aleși de-ajutorare ;
 Ceî din Mikene staū gata să dee ascultîndu-le 'ndemnul,
 380 Insă-î întoarse Cronion vādînd neprielnice semne.
 Dacă plecat-aū de-acolo și-aū mers cu oștirea 'nainte
 Pînă la rîul Esepos, mānosul în stuhurî și 'n iarbă,
 Sol pentru pace-aū trimis pe Tideus Aheîi la Teba.
 Dînsul acolo s'a dus și-a dat de Cadmeî o mulțime,
 385 Cînd ospătaū în palatul vînjosului craiū Eteocle.
 Singur era și străin prin mulțîi nepoțî a lui Cadmos,
 Totuș a stat inimos călărețul destoinic Tideus,
 Și i-a chemat să se 'ntreacă la joc și-ă eșit întru toate
 Biruitor — într'afîta i-a fost ajutorul Atene .
 390 De-asta pe el necăiiți Cadmeî, de caî bolditorîi,
 Cînd să se 'ntoarcă Tideus, îi puseră 'n cale la pîndă
 Cinzeci de oameni voinici, cu doi căpitani și anume
 Maion feciorul lui Emon, bărbat deopotrivă cu zeîi
 Și-a lui Autofon fecior Polifonte cel dat la războaie ;
 395 Strașnică moarte aū avut și ei, căci pe toți îi ucise.
 Numai pe Maion, urmînd ale zeilor semne, Tideus
 Viū l-a lāsāt să se 'ntoarne, ca vestea peiriî s'aducă.
 Astfel Etolul Tideus a fost, dar feciorul său astăzi
 Este mai slab în războiū și mai de gură mai tare.“
 400 Zise, dar nu i-a rāspuns vînzul Tidid Diomede
 Vrînd să cinstească muștrarea 'mpăratului vrednic de cinste.
 Numai Stenelos, a lui Capaneus fecior, îi rāspunse:
 „Nu mai minți, Agamemnon, cînd știi să grāești adevărul ;
 Nouă ni-î fală c'am fost cu mult mai viteji ca părințiî.
 405 Povățuiți de-ale zeilor semne, ajutați și de Zeus,

377. *Polinike* e fiul lui Edip, făcut celebru de poeziîi tragici elinî. După moartea lui Edip, Polinike provoacă războiul în potruva fratelui său Eteocle, care ocupase tronul Tebei. La acest războiū au luat parte alături de el alți șase domnitori din Grecia (de aici și numirea „expediția celor șapte împotriva Tebei“). Intre acești șapte eroi a fost și Tideū, tatăl lui Diomede. Înainte de-a începe lupta, Tideū a fost trimis ca sol la Eteocle ca să ceară tronul pentru Polinike ; dar el fiind refuzat a provocat la duel pe mulți Tebani, și i-a învins pe toți. Omer numește pe Tebani *Cadmeî* (sau Cadmeeni), ca fiind de origină dela Cadmos Fenicianul, întemeetorul Tebei, capitala Beoției.

- Noi cucerirăm al Tebei oraș cel cu porțile șapte,
Chiar de mînarăm popor mai puțin sub un zid mai puternic.
Hula și nelegiuirea aduser' a lor prăpădire;
Deci pe ai noștri părinți nu-î pune 'ntr'asemenea cinste.“
- 410 Crunt la Stenelos privind a zis oșelitul Tidide:
„Taci, tu firtate, și nu mai vorbi, ci ascultă-mi cuvîntul:
Nu mă mai supăr de fel pe al oștilor domn Agamemnon
Că 'mbărbătează la luptă pe-Aheii cu mîndre pulpare,
Căci doar a lui va fi slava la urmă cînd ei zdrumeca-vor
- 415 Oastea dușmană și-or sparge-ale Troei temeinice ziduri;
Mare și jalea-î va fi, dac'acea peri-vor Aheii;
Hai dar și noi să gîndim la năvalnica noastră tărie.“
Zice și sare din car cu armele toate pe dînsul.
Groaznic aram' a 'nceput să zornăe asupra-î cînd craiul
- 420 S'a repezit; și pe cel mai bărbat l-ar fi prins un cutremur.
Cum cătră țarm zgomotos, de vîntul de-apus răscolite,
Repezi și dese pornesc dup'olaltă ale mării talazuri;
Ele se 'nalță pe larguri întii, și venind cu putere
Gem cînd se sfarmă de stînci și se 'ncovăe 'nalte la maluri,
- 425 Și pe uscat risipindu-se 'mproască săratele spume;
Tot așa des dup' olaltă pornesc a Danailor cete,
Grabnic, întins la război; și 'ndeamnă pe-ai lor fiecare
Din căpetenii, și toți 'naintează tăcuți, cît ai crede
C'astă nespusă mulțime cu rost amuțit îi urmează;
- 430 Molcom tăcuți și cu team' ascultîndu-și a lor căpetenii
Toți se tot mișcă 'nainte cu arme 'nflorite și lucii.
Cum și în țarcul durat de oerul, bogatul în turme,
Nenumăratele oi, cînd laptele alb li se mulge,
Behăe 'ntrun' auzind din țarc ale mieilor glasuri;
- 435 Strigă tot astfel atunci și Troenii în tabăra 'ntinsă,
Nu deopotrivă cu toții în grai și în chipul strigării,
Ci mestecate sînt feluri de limbă și bărbați de tot neamul.

410. Intre cei șapte eroi care au luat parte la expediția cea dintîi în contra Tebei (a doua se numește expediția epigonilor, fiii aceloră) afară de Polinike și Tideu mai era Capaneu, tatăl lui Stenelos, și Adrastos, socrul lui Polinike și a lui Tideu. Ei au perit cu toții afară de Adrastos din pricina neevlaviei lor față de zei. Cînd Capaneu s'a suit pe zidurile Tebei, a strigat „că nu se teme nici de fulgerul lui Zeus“; dar acesta l-a trîsnit și a făcut să se împrăstie armata aliată.

Ares pe unii stîrneşte şi Palas Atene pe alţii,
 Teama şi Groaza şi Vrajba cea pururi cu inim' aprinsă
 440 Care-î tovarăşă scumpă şi soră lui Ares cel crîncen.
 Din început ea răsare puşină, pe urmă tot creşte
 Pînă ce capul de cer îşi razemă şi-umblă pe fărî —
 Dînsa se poartă mereu prin mijlocul lor şi sădeşte
 Sfadă la fel între toţi şi măreşte al bărbaţilor vaer.
 445 Dacă şiraguri păşind s'apropie unii de alţii,
 Iute se 'ncaeră paveze, lănci şi puteri şi războinici
 Tari în veşminte de aramă. Şi cînd se izbesc între ele,
 Sună cu vuet prelung mulţimea de scuturi boltite.
 Gemete-auzi laolaltă şi chiot de fală prin valma
 450 Celor ce mor şi omoară; dă sînge scăldat e pămîntul.
 Cum şivoesc de pe munte potrivnice rîuri la vale
 Şi 'n curmătură puhoiul de ape şi-l varsă 'n amestec;
 Ele din mari obîrşii se răped în rîpoasele-adîncuri,
 Cît a lor clocot departe pe munţi îl aude păstorul —
 455 Astfel era 'n bătălie şi urletul lor şi ciocnirea.
 Iată, întîi Antiloh a ucis la Troeni pe voinicul
 Inaintaş Ehepolos, fecior lui Talisiu. Pe-acesta
 El nemeritu-l-a 'ntîiul în coiful păros, şi în frunte
 Suliţa lui l-a împuns; trecu dar în os ascuţişul
 460 Moartea-î grăbind; iară el cu ochii cuprinşi de 'ntunec
 S'a prăbuşit ca un turn în mijlocul crîncenii lupte.
 Grabnic atuncea de jos îl luă de picior Elefenor
 Din Halcodonte născutul, fruntaşul Abanţilor aprigi;
 El din bătaia de lănci afară 'ncepu să-l tîrască
 465 Vrînd ca să-l prade mai iute. Dar scurtă i-a fost străduinţa,
 Căci inimosul Agenor văzînd că este pe mortul,
 Suliţa 'n coaste i-a 'nfipt cînd el se plecuse lăsîndu-şi
 Coastele 'n vază sub scut, şi trupul îi frînse cu lancea.
 Sufletu-î astfel s'a dus, şi 'n juru-î se 'ncinse măcelul
 470 Intre Ahei şi Troeni; ca haite de lupi laolaltă
 S'aû năpustit şi bărbat cu bărbat se izbiau între dinşii.

440. *Teama şi groaza* (Deimos şi Fobos), sînt odraslele lui Ares, zeul războiului; *Vrajba* (Eris) e o zeitate a luptelor. Aceste zeităţi nu aparţin vre-uncia din cele două tabere luptătoare, ci sînt numai întrupări ale simţirilor şi patimilor ce frămîntău inimile amînduror părţilor.

464. Despre *Abanţi* v. Cantul al 3-lea, vers. 536 şi urm.

Aias fecior lui Telamon apoi a strivit pe-Antemidul
Zis Simoisîu, un verde flăcău. Oare-cînd a lui mamă
S'a coborît de pe Ida și lîngă Simois pe maluri
475 Zilele-î dete, cînd fu cu părinții să vad'a lor turmă.
De-asta 'l chema Simoisîu. El n'a mai putut să plătească
Grija ce dragii părinți îi purtară, căci scurt îi fu veacul,
Bietul fiind secerat de arma viteazului Aias.
El mai întîi l-a lovit în pept, la gurguiul din dreapta;
480 Dincolo vîrful de aramă i-ajunse trecîndu-î în umăr.
S'a prăvălit la pămînt flăcăul întocmai ca plopul,
Care cu netedul trunchiû și numai la creștet cu ramuri
Mare crescut-a pe umedul șes al live îi întinse;
Însă cu fer sclipitor îl tae rotarul și-l sîrpiă
485 Viînd să-l îndoae făcîndu-l obezi pentru dalba-î teleagă —
Plopul pe-al rîului mal căzut vestejîndu-se zace;
Pe Simoisîu tot astfel cu sulița-î lucie-l culcă
Aias mărîtul atunci. Dar mîndru 'narmatul Antifos,
Fiul lui Priam, pe acesta-l ochi cu o lance-ascuțită;
490 Nu-l nimeri și în locu-î lovi în deșerturi pe Leucos,
Tocmai cînd el începuse departe să tiră leșul;
Mortul îi cade din mîna și el se răstoarnă pe dînsul.
Tare de moartea viteazului soț supărat Odiseus
Merse prin șirul întîi strălucînd în veștîminte de-aramă
495 Și-apropiîndu-se foarte și bine chitînd, azvîrlit-a
Lucia-î lance; din față 'napoi se dădură Troenii
Cînd aû văzut-o, dar n'a fost în gol a viteazului țintă;
Căci nimeri 'n Democoon, copilul din florî a lui Priam
Cel ce veni din Abidos, din țara sirepelor epe.
500 Tocmai în tîmplă pe acesta-l lovi Odiseu în minie,
Și-l răzbătu pîn' la tîmpla cealalt' ascuțîșul de aramă;
Fiul lui Priam atunci cu ochii cuprinși de 'ntunec
Cade bufnînd, și prelung răsun' armătura pe dînsul.
Datu-s'a 'nlăturî oștirea din frunte și falnicul Ector.
505 Lung chiotiră Danaî și morții răpiră spre dînșii
Și 'naintară vîrtos. Dar ciuda îl prinde pe-Apolon,
Dacă văzu din Pergamos, și astfel Troenilor strigă
„Iureș nainte, Troeni voi ceice struniți telegarii!
Nu mai fugiți de Argii, nici fer nu li-î pielea, nici piatră,
510 Ca în a voastre loviri să rabde tăioasele arămurî.

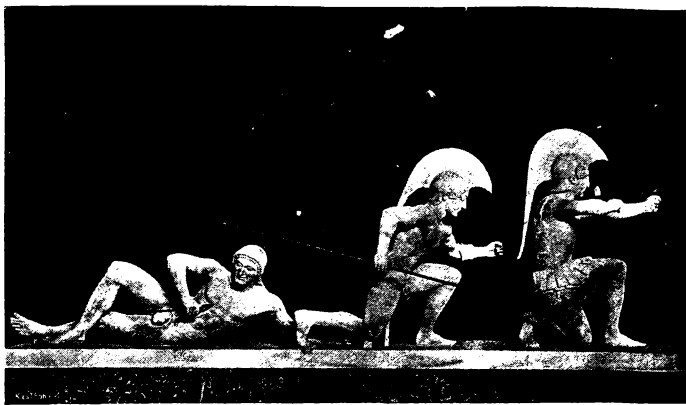
Nici se mai bate feciorul zeiței pletoase, Ahile;
 El și acum la corăbii își mistue amarul miniei.“
 Zise de sus, din cetate, năpraznicul Febos Apolon.
 Însă copila lui Zeus, Atene cea foarte slăvită
 515 Merse să ’ndemne pe-Aheî orî-unde slăbiau în bătae.
 Pe-Amarinkide Diores atunci osînditu-l’a soarta,
 Căci pe la glesne, la pulpa cea dreaptă de moarte-l ajunse
 C’un bolovan ascuțit feciorul lui Imbrasos Pirus
 Care în capul oștirii de Traci coborîse din Enos,
 520 Iar nemilosul petroiū sfărmatu-i-a ’ndaț amîndouă
 Vinele și-osul; în colb căzut-a pe spate Diores
 Ambele-î brațe ’ntinzînd degeaba spre dragii tovarăși
 Cînd își da duhul; căci cum l-a lovit, alergat-a la dînsul
 Pirus, în pîntece lancea i-a ’nfipt, și din el se vărsară
 525 Jos măruntaele lui și noaptea pe ochi i se puse.
 Toas Etolul grăbit se ’ntoarse cu lancea spre Pirus
 Și nemerindu-l în pept, arama-î străpunse plămîni.
 Merse pe urmă la el și dupăce zdravăna-î lance
 Zmulse din peptu-î, își scoase cuțitul tăios și lovindu-l
 530 Toas îl spintec’ atunci pe Pirus și-î curmă suflarea.
 Armele n’a mai putut să-î prade, căci soții lui Pirus
 Tracii moțați îl încinseră ’ndață cu lungile suliți.
 Cît era Toas de mare și plin de vîrtute și fală,
 Tot fu de dînșii respins și silit ca să plece cu teamă.
 535 Astfel în pulbere aū stat lungiți ling’ olaltă Diores,
 Capul Epeilor cei îmbrăcați în aramă și domnul
 Tracilor; iar împrejur o groază de oameni perîră.
 N’ar fi putut să se plîngă dînsu’ crul oștenilor nimeni,
 Dacă venind la războiū ar fi stat tot pîn’ la mijloc
 540 Fără să fie atins cumva de săgeți de suliți,
 Dus el de Atene fiind cu pază în toiu ’ncleștării,
 Căci o grămadă de Aheî și Troeni aū căzut pe cîmpie
 Doar într’o zi, și prin colb pe spate zăceaū ling’ olaltă.

517. *Diores*, fiul lui Amarinkeū, e căpetenia Epeilor, populație din Elida, ținutul din apusul Peloponezului. El adusese cu dînsul 10 corăbii la Troia.

527. *Toas*, fiul lui Andremon, e regele și conducătorul Etolilor între Aheî.

CÎNTUL AL CINCILEA.

Cuprinsul: Diomede, întărit de zeița Atene, înaintază biruitor. Pandaros îl rănește cu arcul, dar el dobîndind puteri nouă reîncepe războiul cu mai multă furie. Pandaros și Enea vin împotriva lui, dar Diomede omoară pe cel dintîi. Afrodite, încercînd a scăpa pe Enea, e rănită de Diomede. Ea pleacă în Olimp. Apolon scapă pe Enea și stărnește pe Ares asupra lui Diomede. Ares și Ector îmbărbătează pe Troeni și resping pe Ahei. Hera și Atene se coboară din Olimp și sprijină pe cei din urmă. Diomede ajutat de Atene rănește pe Ares și îl silește să plece în Olimp. Hera și Atene se întorc la locuințele lor.

LUPTĂTORI AHEI

După sculpturi de marmoră antice. (La dreapta un arcaș ingenunchiat, cu arcu
în mână și cu coiful pe cap. La mijloc un lîncer cu lancea în mînă și la stînga
un oștean căzut, cu vîrfu sulitei împlîntat în piept.)

V.

- Inimă plină de-avînt și puteri lui Tidid Diomede
Datu-i-a Palas Atene prin tabără vrînd să se 'nalțe
El mai pe sus de Ahei și să capete 'naltă mîrire.
Pară nestinsă pe coif și pe scuț îi aprinse zeița
5 Tocmai ca Rarița 'n cer cînd se toamna răsare
Mai luminos strălucind, dacă ea 'n Ocean e scîldată;
Astfel ardea și văpaia pe cap și pe umăr aprinsă,
Cînd repezit a fost el pe unde fîcea vîlmășagul.
Fost-a 'n poporul troian ca preot slujind lui Efestos
10 Dares, om tare și-avut, și-avea doi feciori, pe Ideos
Și pe Fegeu, amîndoi dibaci în tot felul de luptă.
Ruptu-s'au ei din aî lor și fug' au pornit spre Tidide;
Dinșii cu carul mergeau, iar el năvălit-a pedestru.
Cînd mai aproape-au sosit și stau să se bată 'ntre dinșii,
15 Sulia lungă Fegeu întii slobozi 'n Diomede
Dar ferecatul ei bold ușor îi trecu pe la stîngul
Umăr, și nu-l nimeri. Dac'apoi s'a izbit Diomede,

- Cătră Fegeu, în deșert nu-î vijăe lancea din mână,
 Căci pe la mijloc în pept îl ajunse din car prăvălindu-l.
- 20 Grabnic Ideos s'a 'ntors lăsindu-și măiastra teleagă,
 Nebizuindu-se fratelui mort să-î străjue trupul.
 Nu mai scăpa nici-de-cum și dînsul de neagra urgie,
 Însă Efestos milos, păzitu-l-a 'n ceață 'nvălindu-l,
 Vrînd ca durerea deplin să nu frîngă pe Dares bătrînul.
- 25 Caii acestor' apoi gonind neînfrîntul Tidide
 Datu-i-a soților săi la vase-adîncate să-î ducă.
 Cînd inimoșii Troeni văzură pe fiii lui Dares
 Pe-unul fugind, iar pe altul ucis lingă dalba-î teleagă,
 Tare s'aprinseră toți. Și-a zis cea cu ochii de fulger,
- 30 Palas Atene, de min' apucînd pe vifornicul Ares :
 „Crîncene Ares, tu biciul orașelor, pacostea lumii !
 N'om părăsi pe Troeni și pe-Ahei încleștați laolaltă,
 Darea izbîndeii lăsînd-o pe samă părintelui Zeus ?
 Haide 'napoi să pornim, fugind de-a lui Zeus minie.“
- 35 Asta i-a zis și din luptă l-a scos pe vifornicul Ares.
 Dînsul a stat după aceea pe 'nalt-țărîmuitul Scamandru.
 Birue-atunci pe Troeni Danaii, și-alor căpetenii
 Cîte-un protivnicucid. Intîi împăratul Atride
 Pe-Odiu cel mare, stăpîn pe-Alizoni, îl trînti din teleagă.
- 40 Tocmai cînd Odiu s'a 'ntors să fugă, el iute-î împlintă
 Sulița 'n spatele lui între umeri și peptu-î străpunge ;
 Cade viteazul bufnînd și-î zurue-arama pe dînsul.
 Idomeneu a răpus pe fiul lui Boros Meonul,
 Festos, la Troia venit din Tarne, din rodnică țară.
- 45 El, luptătorul vestit, îi împunse cu sulița lungă
 Umăru 'n dreapta, cînd Festos era să se urce 'n teleagă.
 Decî a căzut de pe car, cuprins de o jalnică noapte.
 Soții viteazului craiu apoi îl prădară pe dînsul.
 Fiul lui Strofiu, acel priceput la vînatu-ri, Scamandriu,
- 50 Cade de-o lance-ascuțită răzbit de Menelau Atride —
 El vîntătorul cel bun, învățat de zeița Artemis
 Bine s'așinte tot felul de fiare crescute prin codri :
 Nu mi-l ajută de-acum nici meștera 'n arcu-ri Artemis,
 Nici săgetatul departe, din care pe toți covîrșise :
- 55 Căci laudatul lăncer Menelau fecior lui Atreus
 Cînd a dosit-o în față-î Scamandriu, puternic împlintă

- Sulița 'n spatele lui între umeri, și peptu-î străpunge;
Cade Scamandriu pe brînci și-î zurue-arama pe dînsul.
Și Merione-a strivit pe fiul lui Armon, Fereclos,
60 Care cu mîna știa să lucreze tot felul de lucruri
Meșteșugite, căci drag era foarte zeiței Atene.
El și lui Paris durase corăbii tot una de 'nalte,
Izvoditoare de rău — căci lui și Troenilor fură
Relelor cap — neștiind a zeilor planuri ascunse.
65 Tocmai pe-acesta din goan' apucîndu-l atunci Merione
Repede 'n bucă la dreapta-l lovi, și-ascuțișul de-aramă
Crud în beșic'a pătruns, și sub os i-a trecut înainte;
Geme Fereclos și cade 'n genunchi cutropit de 'ntunerec.
Mege și el a răpus pe Pedeos, pe care Antenor,
70 Nelegiuit îl născu, dar Teano, măreța femeie,
Ca pe un fiu cu iubire-l crescă mulțumindu-și bărbatul.
Mege Filide, vestitul în lupte de lănci, năpădindu-l
Lute-l împunge sub cap, cerbicea cu arma răzbindu-î:
Vîrfu de-aramă prin dinți străbate și limba-î rătează;
75 Cade pe țărna Pedeos mușcînd din arama cea rece.
Iar Evripil a ochit pe mărețul Ipsenor, feciorul
Lui Dolopion, bărbat inimos care fu lui Scamandru
Preot în Troia, cinstit de norod d'opotrivă cu zeii.
Falnicul Evemonid Evripil apucînd pe Ipsenor
80 Cînd înainte-î a prins să fugă, puternic împlîntă
Sabia 'n umărul lui și țapănul braț îi rătează;
Deci singerat la pămînt i-alunecă brațul, iar noaptea
Morții și-a silnicii sorți i-acoperă zarea vederii.
Astfel acum se trudiau aceștia 'n ferberea luptei
85 Numaî viteazul Tidid nu știi în ce parte se bate.
Oare-î alături de-Aheî, ori în mijlocul oastei troene?
Aprig s'avîntă pe cîmp ca rîul sporit de șivoae,
Care sălbatec curgînd potopește și rupe zăgazuri;
Nici nu măi pot să-l împedece-a podului tari stăvilare,
90 Nici să-l oprească vr'un gard pe luncile bine 'nverzite,
Cînd de năprazn' a venit în urma furtunei lui Zeus,
Stău dup' aceea culcate-o grămadă de mîndre ogoare:
Astfel în față-î abate Tidid a Troenilor cete
Slabe' mpotrivă-î fiind, ori-cîte-s de multe și dese.
95 Dacă-l văzu arătosul viteaz, din Licaon născutul,

- Cum se răpede pe cîmp și 'mprăștie 'n față-î oștirea,
Arcul sucit își strunește deodată și trage dintr'însul
În răpezitul Tidid, și 'n umărul drept îl chitește,
Între-ale platoșei plăci. Săgeta-î amarnică 'mpunge
100 Carnea, prin umăr trecînd, și haina cu singe-î stropește.
Dete dar strigăt prelung și zise chiposul Pandaros :
„Iureș nainte, războinicî Troeni, călăreșî fără samăn !
Cel mai viteaz din Aheî e rănît. Lovitura-mî cea tare
Nu va putea să o rabde mai mult, dacă dreptu-î c' Apolon
105 Fiul lui Zeus aici din al Licieî plaiu mă trimise.“
Zise fălos, dar Tidid nu moare lovit de-o săgeată.
Dînsul înlăturî s'a dat și-oprindu-se 'n fața telegeî
Chiamă pe soțu-î Stenelos, pe care-l născu Capaneus :
„Repede sai din teleagă și vino, prietene, 'ncoace,
110 Iute din umerî să-mî scoți amarnic înfipta săgeată.“
Asta i-a zis, și din car Stenelos îndată s'aruncă,
Merge la el și din umăr îi scoate săgeata ce zboară,
Sînge țîșnește pe loc din haina cea bine 'mpletită.
Roagă-se-apoi Diomede cel vajnic în valma bătaîi :
115 „Neîmblinzită copil' a lui Zeus, de scut purtătorul !
Dacă vr'odată ne-ai stat prielnică 'n ferberea luptei
Mie și tatălui meu, tu iară pîrște-mî Atene.
Fă tu pe-acela s'omor și lancea s'ajungă la țîntă,
Căci nemeritu-m'a 'ntîi și-acum se mîndrește și zice
120 Cum că eu n'am să mai văd a soareluî dalbă lumină.“
Asta rugîndu-se-a zis; auzitu-l'a Palas Atene,
Trupu-î făcut-a ușor și brațele lui și genunchiî
Și-a cuvîntat cătră el venindu-î cu totul aproape :
„Haî Diomede, de-acuma cuteaz'a lupta cu Troeniî,
125 Căci pîrinteasca tărie în peptu-șî am pus-o și fi-vei
Ne 'nfricoșat ca Tideu, călăreșul, de scut clătitorul.
Ți-am ridicat de pe ochî întunerecul care-î la oameni,
Bine să fii dumerit de te prinzi cu bărbașii sau zeiî.
Decî dacă vine pe-aici vr'un zeu să te cerce la luptă,
130 Nu căuta să te 'ncaerî peptîș cu nici unul din zeiî.
Nemuritorî, ci de vezî pe-Afrodite, copila lui Zeus,
Amestecată 'n războiî, lovește-o cu arm' ascuțită.“
Asta zicîndu-î s'a dus Atene cu ochiî de fulger,
Iar Diomede s'a 'ntors din nou prin oștenii din frunte.

- 135 Sufletu-î fuse și 'ntii arzător cu Troenii să lupte;
Rivna-l aprinde de-acum de trei orî pe atît, ca pe leul .
Care s'azvirle pe cîmp în ocolul lînoaselor turme;
Fără să-l poată răpune abia de-l julește păstorul,
Furia-î doar întețind, dar necutezînd să-l înfrunte
- 140 Țarul înfundă grăbit și se sperie turma pustie;
Oile-atunci grămădite cad jertfe polog la olaltă,
Și 'nverșunată e fiara și sare din strunga cea 'naltă —
Tocmai așa în Troeni sălbatec se 'ndeasă Tidide.
Culcă dintîi pe Astinoû și pe capul de oaste Ipiron,
- 145 Pe-unul în pept la gurguiu cu lancea de-aramă-l împunge,
Pe-altul cu paloșul mare de-alungul în umăr lovindu-l
La 'ncheeturî, din grumaz și din spate tot umăru-î rupse.
Morți părăsindu-î apoi sări la Polid și la Abas,
Fiii lui Evridamante bătrînul, tîlmaciul de visurî;
- 150 Visele n'a tîlcuit bătrînul cînd fiii plecară,
De-asta perir'amîndoi cosiți de vînjosul Tidide.
Merge pe urmă spre Xantos și Toon, tîrziele-odrasle
A lui Fenop care jalnic se mistue 'n zile bătrîne:
N'are pe-al treilea fecior să-l lase moștean pe avere,
- 155 Iute-î doboară pe dînșii Tidid și suflarea le curmă
Amînduror, de rămîne moșneagul cu plîns și cu jale:
Nu-și va primi pe feciorî în viață venind dela luptă
Și pe la rude va fi nevoit să-și împart' avuția.
Doi mai omoară, pe Hromiû și-Ehemon, feciorî de-a lui Priam,
- 160 A lui Dardanos nepot, cînd staû într'un car împreună.
Tocmai ca leul ce sare în ciurdă pe-o juncă saû taur
Ghiara-î de 'nfige prin ceafă, pe cînd pășunează 'n pădure;
Sare tot astfel voinicul născut din Tideû, și-î răstoarnă
Pe-ambii cu sila din car i 'ndată le prad' armătura;
- 165 Soșilor caii pe urmă i-a dat spre corăbiî să-î mine.
Dacă-l văzu risipind a Troenilor rîndurî, Enea
Merge grăbit în războiû, prin groaznicul clatin de suliți
S'afla pe cel de-o măsură cu zeii născut din Licaon.
Cînd dup'aceea-l găsi pe voinicul și-alesul Pandaros,
- 170 Repede-oprindu-se 'n față-î acest-fel îi zice Enea:
„Unde, Pandare, ți-e arcul și-a tale săgeți zburătoare
Și-unde ți-e vaza ce nu e pe-aici întrecută de nimenî,
Care și 'n Licia însăși nu-î unul s'o poată întrece ?

- Minile 'nalță spre Zeus și dă cu săgeata 'n bărbatul
175 Ce covirșește pe-aici și pagubă multă ne-aduse
Fără 'ncetare zdrobind puterile-atîtor războinicî.
Mi-e să nu fie vr'un zeu supărat pe a noastră oștire
Pentru lipsite jertfirî, că-î amar cînd se mînie zeii.“
Vorba-î întoarse mărețul Pandaros, fecior lui Licaon :
- 180 „Tu căpitan al oștirii troene, bun sftenic Enea !
Eû pe acela-l gădesc leit oțelitul Tidide,
Căci îl cunosc de pe scut și pe coiful cu creasta 'mpătrită
Și telegarii îi văd ; de-î zeu îns' aeve, eû nu știu.
Iară de-î tocmai, cum cred, călitu 'n războiû Diomede,
185 Numai de-un zeu sprijinit, el poate într'atît să turbeze.
Umerii învăluind prin nourî aproape-î stă zeul,
Care pe-aiurea mi-a 'ntors săgeata ce dat-am într'însul,
Căci mai acum îl ochii din arc și în umăr la dreapta,
Colo 'ntr'a platoșei plăci a intrat ascuțișul săgeții ;
190 Chiar socotii că pe el în iad l-am zvîrlit pe vecie,
Totuș eû nu l-am ucis ; vr'un zeu dar ne stă cu mînie.
Și-uite, că nu mi-s pe-aici telegarii și carele mele,
Ca să mă urc, ci s'afllă departe 'n palat la Licaon,
Unsprece care frumoase și nouă, abia 'ntruchipate,
195 Și-acoperite sînt ele cu scoarțe, și-apoi la tot carul
Stau telegarii părechî, hrăniți cu orz alb și alace.
Ce-a mai vorbit cătră mine bătrînul războinic Licaon
Cînd mă gătiam să pornesc din bine-ziditele-mî case ;
Povățuitu-m'a el să umblu de-apururî pe care
200 Cînd voiû mina pe Troeni prin focul aprinselor lupte.
N'am vrut povața-î s'ascult. Ce bine făceam ascultîndu-l !
Caii cruțat-am, de teamă să nu le lipsească nutrețul,
Dacă 'n cetate am fi închiși ; erau doar deprinși cu belșugul.
Deci părăsindu-î acasă, pedestru venit-am la Troia
205 Numai în arc bizuit, dar nu vrea nici el să m'ajute.
L-am îndreptat adineaorî spre doi neprietenî de frunte,
Unul născut din Tideû, celalt din Atreu, și făcut-am
Sînge să curgă din ei ca doar să s'aprindă mai tare.
Vezi, în ceas răû, din cuer desprinsu-mi-am arcul în ziua,
210 Cînd de departe pornit-am spre Iliion fermecătorul
Lîngă Troeni să mă 'ncaer de dragul mărîtului Ector.
Însă de-o fi să mă 'ntorc și cu ochii să-mî văd vreodată

Țara iubită, nevasta și casa cea mare și 'naltă,
Capul cu sabia atunci să-mi tae pe loc oare-cine,
215 Dacă cu arcul nu frîng și 'ndată nu-l leapăd în para
Focului strălucitor, căci el în zadar mă 'nsoțește.“

Dar căpitanul troian Enea grăi lui Pandaros :
„Nu mai vorbi așa fel. Nicî nu va fi chip din potrivă
Pină ce noi amîndoi eșindu-î nainte cu carul
220 Nu vom căta pe Tidid să-l înfrîngem cu armele noastre ;
Hăi dar, în caru-mî tu urcă-te 'n grabă să vezi feleșagul
Mindrilor cai a lui Tros, cum ei se pricep pe cîmpie
Goană să dea în dușmanî ca vîntul de iuți și să fugă.
Ei spre cetate zburînd scăpa-ne-vor, chiar dacă Zeus
225 Lui Diomedede Tidide din nou îi va da biruință.
Haide, primește curînd lucioasele hățuri și biciul,
Eû în teleagă mă suiû dușmanul să 'ntîmpin cu arma,
Orî mi-l întîmpină tu, telegarii lăsîndu-mî în seamă.“

Însă mărețul viteaz Pandaros a zis lui Enea :
230 „Ține, prietene, frîul și mină tu însu-ți fugarii,
Căci arcuita te eagă vor duce-o mai bine sub biciul
Unui stăpîn cunoscut, dacă noi am fugi de Tidide.
Mi-e să nu stee 'ndărătnici de spaimă, nevrînd să ne poarte
Din bătălie 'napoi, de dorul poruncilor tale
235 Și repezindu-se atunci Tidid pe-amîndoi să ne piarză
Și să ne prade și caii cei nedespicați la copită.
Mină-ți tu dar înainte cum știi telegarii și carul,
Eû priimi-l-voiû cu lancea, cînd el va veni împotrivă.“

Asta vorbir' amîndoi și 'n caru 'nflorit se suiră,
240 Grabnici apoi spre Tidid zoriaû telegarii cei repezi.
Cînd îi văzu de departe venînd strălucitul Stenelos
lute cu vorbe ce zboară grăi și vesti pe tovarăș :
„Tu Diomedede Tidide, mult scumpe tu inimei mele,
Iată doi zdravenî bărbați care ard să se bată cu tine,
245 Nebiruiți în puterî ; întiul, Pandaros, e meșter
Săgetător și vestit ca născut din Licaon, și-al doilea
Este Enea vestit deopotrivă, căci are de tată

222. *Tros*, nepot a lui Dardanos și străbun a lui Priam, e tatăl lui Ganimede, cel mai frumos între oameni, pe care Zeus l-a răpit în cer spre a-l face nemuritorul său paharnic. Ca răsplată Zeus a dat lui Tros caii, despre care e vorba mai la vale.

- Toćmaĩ pe dırzul Anhise ŝi mamă pe zin' Afrodite.
Haĩ dar 'napoĩ să ne tragem cu carul ŝi-opreŝte-ŝi avıntul,
250 Nu da prin oastea din frunte orbiŝ, cã-ŝi primejduĩ viața.“
Crunt pe sub gene privind ı̃ zice vınjosul Tidide :
„Nu maĩ vorbi de fugit, cãci nu veĩ putea sã mã 'nduplecĩ ;
Din bătãlie sã fug ori de teamă cumva sã mã pitul
Firea mea nu-ı̃ nicidecum ; nu-mĩ ŝovăe încă virtutea.
255 Preget ın car sã mã suiũ. La dınŝii chiar astfel pedestru,
M'oiũ repezi, cãci sã tremur nu 'ngãdue Palas Atene.
N'o sã-ı̃ maĩ ducă 'napoĩ ferindu-ı̃ de brațele noastre
Caii cei iuŝi de picior, măcar de scăpa-ne-va unul.
Dar ı̃ŝi voiũ spune o vorbă ŝi 'n minte tu 'nseamnă-ŝi-o bine :
260 Dacă voiũ fi dăruiť cu slavă de-Atene sfãtoasa
Pe-ambii bãrbaŝi sã-ı̃ omor, tu caii aceŝtia repezi
Colea-ı̃ opreŝte prinzı̃nd la marginea carului frıul,
ŝi repezindu-te apoĩ la caii ce mină Enea
Fuga spre-aĩ noŝtri sã-ı̃ ducĩ din mijlocul oastei troene.
265 Doar ı̃s prãsiŝi din sirepii ce Zeus ın norĩ tunãtorul
Pe Ganimede rãpind, luĩ Tros ı̃ dădu ca rãsplată,
Cei maĩ puternici fiı̃nd din caii ce fură sub soare.
Craiuł Anhise furat-a prãsilă din ei fãră ŝtirea
Luĩ Laomedon, unindu-ŝi cu epele luĩ armãsarii.
270 Ele din sı̃ngele lor minzi ŝase-ı̃ fãtară la curte,
Patru din ei a pãstrat ŝi crescut-a ın grajdurĩ Anhise,
Iară pe-aceŝtia ce 'mprãŝtie groază-ı̃ dădu luĩ Enea.
Dacă noi pradă-ı̃ luãm, avea-vom ınaltă mãrire.“
Asta vorbiră 'ntre ei vitejiĩ. Dar iatã, spre dınŝii,
275 Iute duŝmanii veniaũ grãbind telegarii cei repezi.
Vorba 'nceput-a dı̃ntĩ de-aproape mãreŝul Pandaros :
„Tu oŝelite viteze, tu os din mãritul Tideus !
Drept e cã nu te trı̃ntii la pãmı̃nt cu sãgeat' ascuŝitã ;
Iarã cu suliŝa' acum cerca-voiũ sã vãd de te-ajunge.“
280 Zise, ŝi suliŝa mare rotind o azvirle la dı̃nsul,
ŝi-l nemereŝte la scut ; al suliŝei bold de aramă
Scutul ın zbor ı̃ rãzbi ŝi-aproape de platoŝ' ajunse.
Dete dar strigăt prelung de fală mãreŝul Pandaros :

269. *Laomedon*, tatăl luĩ Priam ŝi nepotul luĩ Tros, dela care el a moŝtenit caii dăruiŝi de Zeus.

- „Iată-te-acuma străpuns în deșerturi. Nu cred că putea-vei
285 Mult s'o mai duci de acum, și ce slavă îmi deteși prin moarte !“
Ne 'nfiorat îi răspunse vînjosul Tidid Diomede :
„Ținta greșită ți-a fost. Dar nu veți avea voi astîmpăr
Pînă ce unul din doi nu cade zdrobit ca să 'mbuibe
Pe-Ares, de răni răbdătorul, cu singele-î scurs pe cîmpie.“
290 Zise, și lancea zvîrli; iar Atene cu mîna-î o 'ndreaptă
Tocmai la nas lîngă ochiul de-î trece prin dinți de zăpadă,
Limba-î râtează arama puternică din rădăcină
Și pe la capul bărbiei răsare subțire-ascuțișul.
Cade Pandaros din car, și armele-î dalbe și lucii
295 Zurue strașnic pe el. Înlăturî feriră de spaimă
Sprinteniî caî; și-acolo el perde putere și viață.
Sare Enea din car cu lancea 'narmat și cu scutul,
Teamă fiindu-î că trupul din față răpi-vor Aheii.
Decî ocolește pe mort ca un leu ce se birue 'n sine,
300 Ține nainte-î și lancea și scutul rotund apărîndu-l,
Gata s'omoare pe cel ce păși-va spre mortul tovarăș,
Groaznic urlînd. Dar Tidide de jos ridicat-a cu mîna
Un bolovan uriaș ce n'ar fi putut să-l urnească
Doi muritorî de acum; dar dînsul ușor învîrtindu-l,
305 Singur atunci l-a izbit pe Enea în partea pe unde
Coapsa se 'mbucă cu șoldul — și care cotile se chiamă;
Osul acolo strivit-a și vinele lui amîndouă,
Și-a spărcuit a lui piele cu asprul petroiu. Iar Enea
Cade pe țărână 'n genunchi proptindu-se 'n mîna-î carnoasă,
310 Și-un întunerec adînc ca noaptea i-acopere ochii.
Dus ar fi fost negreșit și el, căpitanul Enea,
Însă deodată-l văzu Afrodite, copila lui Zeus,
Care pe el îl născu îndrăgind pe oerul Anhise.
Zîna pe scumpul ei fiu cu brațe de-omăt îl cuprinse
315 Dupăce ea l-a 'nvelit în cutele hainei strălucii,
Bun adăpost de loviri, nu care cumva să-l împungă
Vr'un călăreț din Ahaia și viața să-și piardă feciorul.
Astfel pe fiul ei drag zeița-l fură din bătae.
Iată, Stenelos atunci aminte și-aduse de vorba
320 Ce-î poruncise Tidid Diomede cel bun de războae.
Caii cei tarî de copită departe de fierberea luptei
El 'și-î oprește prinzînd la marginea carului friul;

- Și 'naintind cătră caii cei netezi aduși de Enea,
Dela Troeni i-a gonit spre Aheii cu mîndre pulpare ;
325 Datu-i-a lui Deipilos — cinstia doar viteazul pe-acesta
Dintre tovarăși mai mult, căci dragi își erau deopotrivă —
Caii să mine spre vase boltite. Pe urmă Stenelos
lute suindu-se 'n car luă sclipitoarele hățuri,
Și telegarii cei tari de copită porni spre Tidide
330 Invihorat. Diomede gonia într'aceea cu arma
Și-amenința pe-Afrodite știind-o că-i slabă de fire —
Nu-i doar zeiță din cele ce duc pe bărbați la războae,
Nici surpătoarea de ziduri Enio, nici Palas Atene ;
Dinsul în valmeșul toiū din goană 'n sfișit o ajunse.
335 Repede atunci s'a întins voinicul născut din Tideus
Și năvălind, i-a împuns cu sulița gingașa mină,
La 'ncheetura din palmă ; în piele-a intrat ascuțișul
Prin strălucitul veșmint țesut de frumoasele Grații.
Numai decît a 'nceput să curgă zeescul ei sînge —
340 Șucul ce curge ușor din a zeilor rane, căci zeii
Nu beaū nici vin lucitor, nu gustă bucate și pîne,
De-asta lipsiți-s de sînge și nemuritori ei se chiamă.
Tare țipînd Afrodite lăsat-a să-i cadă feciorul.
Însă pe el l-a păzit în brațe luîndu-l Apolon
345 Și 'nvăluindu-l în nori, nu care cumva să-l împungă
Vr'un călăreț din Ahaia și viața să-și piarză voinicul.
Cătră zeii' a strigat puternic atunci Diomede :
„Fugi, tu copila lui Zeus, din crîncene lupte și-omoruri !
Nu ți-e destul că înșeli niște biete femei păcătoase ?
350 Dacă războae cutreeri, heî iată, de-acum tremura-vei
Prinsă de groază, cînd chiar de departe-auzi-vei războiul.“
Zise, iar zîna s'a dus ameițită de-amarul durerii.
Vinteșa Iris a prins'o și-a scos-o din deasa mulțime,
Invinețită de chin și cu mina 'nroșită de sînge.
355 Ea pe năvalnicul Ares găsit-a la stînga bătăii,
Unde cu caii stătea și cu sulița 'n taină prin nourî.
Cade la fratele-î drag și ferbinte se roagă să-î dee
Carul și sprintenii cai ce poartă fruntare de aur :

333. *Enio*, lat. *Bellona*, e personificarea furiei războinice, pe cînd *Atene* reprezintă chibzuința și ordinea, cu care sînt duse războaele prin inteligența omului.

- „Du-mă, o frate iubit, orî lasă-mî tu carul cu caii
360 Iute să merg în Olimp, unde sînt ale zeilor case.
Straşnic mă chinue rana ce 'n luptă-mî făcu Diomede,
Un muritor care-acum ar putea să se bată cu Zeus.“
Zise, şi Ares i-a dat doi zmei cu fruntare de aur;
Zîna 'n teleagă s'a pus cu sufletul plin de mîhnire.
365 Iris alături a stat şi luînd sclipitoarele hături,
Caii pocnit-a din biciu, iar ei au zburat cu plăcere;
Repede au fost în Olimp, pe culmea de zei locuită.
Iris cea iute ca vîntul acolo-şi opri telegarii:
Ea dela car îi deshamă şi-ambrozică hrană le 'mbie,
370 Iar Afrodite 'n genunchi s'aruncă la mama-i Dione,
Care văzînd-o cu drag îşi cuprinse în braţe copila
Şi netezînd-o cu mîna, mirată o 'ntreabă şi zice:
„Care din zeii cereşti, copilo, făcutu-ţi-a asta
Fără temeiū, caşi cînd tu rele făcut-ai pe faţă?“
375 Galeşa zin' Afrodite răspunse plîngîndu-se mamei:
„Cel din Tideus născut mă răni, Diomede trufaşul,
Căci pe ascuns imi răpii din luptă pe fiul Enea,
Care mi-e foarte iubit, mai tare ca toţi muritorii.
Nu se mai măsură 'n crunta bătae Troenii şi-Aheii,
380 Nemuritorii acum la harţă s'au prins cu Danaii.“
Dar îi vorbi mîngăios Dione, mărta 'ntre zîne:
„Inimă prinde, copilo, şi rabdă, măcar că te doare.
Mulţi din olimpicii zei ca tine de mult pătîmiră
De muritori, între ei făcîndu-şi amaruri grozave.
385 Ares întîi suferi cînd odraslele lui Aloeus,
Otos şi-acel Efialt în straşnice fiare-l legară.
Vreme 'ndelung' a zăcut în temniţa neagră de-aramă;
Şi prăpădit ar fi fost el, zeul setos de măceluri,

370. *Dione* după Omer e mama Afroditei (la oracolul din Dodona Dione era adorată ca soţie a lui Zeus; dela ea provine numirea luno latinească a Herei) pe cînd după Esiod Afrodite se naşte din spuma mării.

374. Pe faţă, adică în faţa tuturor, în vileag, coram populo; căci după moravurile eline activitatea femeii se mărginea în casă.

385. *Otos* şi *Efialt*, fiii lui Aloeū („Aloazii“ sau „Aloizii“), fiul zeului mării Poseidon, după poveştile de mai tîrziu, au prins pe Ares şi l-au legat, făcînd astfel pe placul Afroditei, căci el de pizmă omorise pe Adonis, iubitul acestei zeiţe.

- Dac' a lor vitregă mamă, nespus de frumoas' Aribea
 390 Nu da de știre lui Hermes: acesta furat-a pe Ares,
 Care 'ncepuse a se stinge muncit de răstriștea robirii.
 Her' a pățit-o cînd fiul puternic a lui Amfitrion
 Sînul ei drept nemeri c'o săgeată în trei vîrfuită;
 Nesuferite dureri zeița simți dup' aceea.
- 395 Marele Hades și el suferi săgetat într'o vreme
 Tot de acelaș bărbat, Eracle, sămînța lui Zeus;
 Dînsul la poarta din iad îl rîni și-l supuse durerii.
 Hades venit-a pe 'naltul Olimp, la palatul lui Zeus,
 Inim' avînd obidită de caznă și-amar, căci săgeata
 400 Umăru-î zdravăn pătrunse de nu mai putea de durere.
 Peon cu leacurî ușoare încet presărate pe rană
 L-a vindecat; muritor din fire doar nu era dînsul.
 Om ticălos și hain și nelegiuît e ori-cine,
 Cînd se ridică cu arma și vatămă zeii olimpici.
- 405 Numai Atene l-a 'mpins pe-acela să-ți stea împotrivă.
 Nu-și mai dă seamă viteazul născut din Tideus, nebunul,
 Că viețuește puțin bărbatul ce luptă cu zeii.
 Nicî pe genunchi gîngurind copiii săi tată i-ar zice,
 Cînd se va 'ntoarce la vatră din grele bătăi și măceluri.
- 410 Cugete dar Diomede, ori-cît de puternic se simte,
 Poate cu vr'unul mai tare ca tine să lupte — și-atuncea
 Vaî de femeea cuminte, născuta de craiul Adrastos
 Egialea, bărbata nevastă a lui Diomede!
 Cum deștepta-va pe-aî săi în casă cu jalnicul gemet,
 415 Dornic pe soțu-î bocînd, pe cel mai viteaz din Ahaia!“
 Zice și-î șterge cu mîna tot sîngele ei de pe mină,
 Iute-î se vindecă rana și crudele chinurî s'alină.
 Palas Atene și Hera vîzînd pe rînit' Afrodite
 Prins-au pe Zeus s'ațițe și-au zis cîrtitoare cuvinte,
 420 Vorba 'nceput-a întîi cea cu ochii de fulger, Atene:

392. Fiul lui Amfitrion se numește *Eracle* (Ercule), deși adevăralul său tată se credea că era Zeus; de aici ura neîmpăcată cu care Hera l-a urmărit pe Eracle din copilărie pînă la moarte. El a săgetat pe Hera ca să-și răzbune.

395. Eracle a rînit cu săgeata pe Hades sau Pluton, zeul iadului, cu prilejul răpirii *Cerberului* din iad, cînd zeul voia să-l oprească dela această faptă.

401. *Peon* era doctorul zeilor în Olimp.

- „Oare de ceeace spune-voiū eū supăra-te-vei, tată ?
Zeū c' Afrodite silind pe vr'una din fetele-ahee
După Troeni a fugi, căci ea după ei nebunește,
Cînd să dezmerde pe fata gătită frumos din Ahaia
425 Mîna cea mică și-a 'mpuns, umblînd la vr'o sponcă de aur.“
Asta i-a zis ; a zimbit al lumii și-al zeilor tată,
Și pe-aurit' Afrodite chemînd o învață și zice :
„Nu a războiului trebî, tu fata mea, date sînt ție,
Grija ta fie mereū legăturile dragi ale nunții ;
430 Date-s acele în sama lui Ares cel iute și-Atenei.“
Zeii așa cuvîntău și vorba schimbaū între dînșii ;
Dar spre Enea năval' a pornit Diomedede viteazul
Aprig, deși a știut că-l străjue însuși Apolon.
Nesocotia și pe marele zeū și doria să doboare
435 Numai decît pe voinic și să-î prade slăvitele arme.
Deci a sărit de vr'o trei orî asupra-î turbat să-l răpue,
Dar îi răzgudue luciul scut de vr'o trei orî Apolon.
Cînd de al patrulea iară sări ca un zeū de puternic,
Zise strigînd fioros la dînsul arcașul Apolon :
440 „Bine ia sama, Tidide, și 'n lături ferește ! Cu zeii
Nu căta una să fiî, căci nu-s deopotrivă cu neamul
Nemuritorilor zei bărbații, făpturi pămîntene.“
Asta vorbi, iar Tidide se trase doi pași mai în urmă
Cutremurat de mînia lui Febos Apolon, arcașul.
445 Zeul apoi pe Enea îl duse din gloată departe
Tocmai în sfîntul Pergamos, pe unde-î zidiseră templul.
Leta în largu-î altar și meștera 'n arcuri Artemis
L-aū lecuît amîndouă curînd și mai tare-l făcură.
Dar plăzmuît-a 'n războiū Apolon un chip cu 'nadinsul ;
450 Chipul aidom' a fost Enea la față și 'n arme.
Prinseră dar să se bată 'mprejuru-î Troeniî și-Aheii
Crîncen izbindu-se 'n piept cu paveze mari și rotunde,
Toate din piele de boū, și cu scuturi mai mici și ușoare.
Febos Apolon atunci a zis furiosului Ares :
455 „Cruntule Ares, tu biciul orașelor, pacostea lumii !
Nu vii, din mijlocul luptei să 'nlături pe-acest Diomedede,
Care 'ndîrjindu-se-acum și lui Zeus ar sta împotrivă ?
Dînsul întîi a rînit pe zîn' Afrodite la mînă,
Chiar și la mine pe urmă sări ca un zēū de puternic.“

- 460 Asta zicîndu-î a stat pe culmea cetății Pergamos.
Dar între cete pășind azmuța pe Troeni sîngerosul
Ares leit căpetenia Tracilor, iutele-Acamas.
Și-asta zicea îndemnînd pe fiii măriți a lui Priam :
„Voî ai lui Priam feciori, pînă cînd oare 'n chipul acesta
465 Nepăsători veți lăsa pe-Ahei să ne pearză poporul ?
Aû aștepta-veți s'ajungă la porțile mîndre-a cetății?
Mort e bărbatul pe care-l cinstiam ca pe falnicul Ector,
Craiul Enea pe care-l născu inimosul Anhise.
Haide din creștetul crunt să scoatem pe bunul tovarăș!“
- 470 Asta vorbit-a și-a dat bărbăție și-avînt tuturoră.
Prinse să certe vîrtos pe Ector într'asta Sarpedon:
„Ector, aû unde s'a dus vitejia ce-aveai înainte ?
Tu ne spuneai că și 'n lipsă de oști și de soți la bătae
Numai de frați și cumnați ajutat o să mîntui cetatea.
- 475 Inșă eû nu pot vedea nicăiri măcar unul dintr'înși,
Staû tupilați ca dulăii cînd leul la mijloc răsare.
Noi singurateci ne batem, deși vă sîntem ajutoare ;
Iată, eû unul pe voi să v'ajut am venit de departe,
Tocmai din Licia, țara din părțile rîului Xantos.
- 480 Colo 'mî lăsaî pe copil un prunc, și pe draga femeie
Și o grămadă de-averi dorite de cel care n'are.
Armia 'mî totuș îndemn la luptă și stăruiu eû însu-mî
La 'ncăerări cu dușmanul, măcar că eû n'am pe aproape
Bunuri să-mî prade Danaîi ori neamuri să-mî ia în robie.
- 485 Inșă tu stai nemișcat, nici sprijini la trudă pe oameni
Tare să stea și să scape femeile lor de peire.
Mie mi-e teamă că prinși ca 'n mreață ce totul cuprinde
Jertfă și pradă cădea-veți în mina vrăjmașilor voștri,
Care pe urmă curînd strica-vor a voastră cetate.
- 490 Trebuie tu să 'ngrijești de aceste și ziua și noaptea
Și să te rogi de tovarășii tăi și de-a lor căpetenii
Lupta să ducă mereu și să-ți cruțe muștrările grele.“
Zise, și Ector atunci de vorbă mușcat ca de-un șarpe
Iute sărit-a din car cu toat' armătura pe dînsul.
- 495 Sulița el răsucind prin oaste s'a dus pretutindenî
Și-a 'nflăcărat pe oșteni, și strașnică luptă se 'ncinse.
Ei vîrtejindu-se atunci Aheilor se 'mpotriviră,
Steteră des înglotiți Danaîi și nu se temură.

- Cum cite-odată un vînt prin arie spulberă pleava
 500 Dacă se vîntură griul, cînd zina bălae Demetra
 Hoaspa și-alege de roadă la iutea bătae de vînturi;
 Locul albește sub maldări de pleavă — tot astfel! Aheii,
 Cînd s'au întors înapoi și-au prins să s'amestece iarăși,
 Pînă la creștet albiră sub praful, pe care 'ntre dînșii
 505 Caii în trap îl sculau pin' l-a cerului boltă de-aramă.
 Brațele tari întindea: să se 'ncește. Iar aprigul Ares
 Lupta cu noapte umbrind se tot năpustia pretutindenii
 Și sprijinia pe Troeni, făcînd după voia lui Febos,
 Zeul cu paloș de aur, căci el îl rugase pe dînsu!
 510 Să 'mbărbăteze pe ei de cum oblicise că dusă-i
 Palas Atene și nu mai ajută oștirii danae.
 Febos Apolon atunci din templu-i avut lui Enea
 Drumul îi dete și 'n suflet îi puse mai mare tărie.
 El se ivi la Troeni prin oaste, și fură ei veseli
 515 Cînd pe Enea-l văzură venind, și că viu e și teafăr
 Și de virtute tot plin; dar nu-l cercetară pe dînsul:
 N'aveau odihnă de grija trezită de-Apolon și Ares,
 Secerătorul de vieți, și de Vrajba cea pururi aprinsă.
 Aias vitejii cei doi, Odiseu și Tidid Diomede
 520 La 'ncăerare 'ntețiau pe Danaï; ei stau bărbătește
 Ne 'nfricoșați de năpada și sila puterii dușmane.
 Stau nemișcați ca și nourii mari ce născutul din Cronos,
 Cînd liniștit e văzduhul, adese 'i așază statornic
 Peste 'nălțimea de munți, pe cînd adormit e turbatul
 525 Crivăț și ceata cumplitelor vînturi ce nourii negri
 Șuerătoare suflînd îi împrăștie încoace și 'ncolo:
 Tocmai așa pe Troeni adăstau fără spaimă Danaii.
 Iar Agamemnon umblînd prin gloate 'i zoria cu porunca:
 „Fiți, o prieteni, bărbați și puneți în piept vitejie!
 530 Cinstea păziți laolaltă silindu-vă 'n luptele grele;
 Nu mor, ci scapă mai mulți, cînd cinstea păzesc între dînșii.
 Nu se cîștigă puteri de-apărare și slavă prin fugă.“
 Zise, și lancea zvîrlind străpunse pe Deicoonta,

500. *Demetra*, lat. Ceres, zeita roadelor pămîntului, a cerealelor; e numită *bălae*, adică cu părul bălan. după culoarea grinelor coapte, precum Poseidon (Neptun) e numit „cel cu părul negru“ după culoarea apelor mării, al căror zeu este.

- Înaintașul voinic și tovarășul drag lui Enea;
535 Fiū a lui Pergas fu el, cinstit de Troeni ca feciorii
Craiului Priam, de bun ce a fost ca războinic în frunte.
Tocmai în pavază craiul Atrid îl ajunsese pe dînsul,
Ne 'mpedecată prin el străbate ascuțita 'i aramă,
Și-alunecîndu-î la brîu în pîntec îi trece la vale;
540 Cade voinicul bufnind și zurue arama pe dînsul.
Dar și Enea pe cîmp ucise doi oameni de frunte
Ceî de Diocle născuți amîndoi, Orsilohos și Creton.
Tatăl acestor' a fost în Fere cea bire zidită
Om cu beșug de avuții și cu neamul din riul Alfeios,
545 Care prin țara Pilenilor curge în albie lată.
Riul născu pe-Orsilohos, stăpîn pe mulțime de oameni,
Care pe urm' a născut pe ne 'nfricoșatul Diocle,
Iară Diocle-a născut doi fiî, pe-Orsilohos și Creton;
Gemeni erau și știuți amîndoi în tot felul de lupte.
550 Tineri aceștia fiind, urmară pe negre corăbii
Oastea din Argos la Ilion cel cu fugarii cei mindri,
Vrînd de Troeni să răzbune pe frații Atrizî, pe Menelaū
Și pe-Agamemnon, dar ceasul peiriî acolo-î ajunsese.
Cum o păreche de lei care s'află pe-a munților culme
555 Unde cu muma crescură 'n desișul adîncilor codri;
Lacomî răpesc și sfășie mulțime de boî și oi grase,
Staulul multor golind, pînă cînd istoviți de putere
Cad sub povara de lănci zvirlite de brațe vînoase;
Astfel atuncea și ei, răzbiți amîndoi de Enea
560 S'aū prăvălit la pămînt ca brazii cei naltî în pădure.
Milă de-oștenii căzuți avut-a Menelaū viteazul;
Deci a eșit înainte în haine de-aramă lucioasă
Sulița tot răsucind și cu inim' aprinsă de Ares,
Care voit-a pe el să-l culce cu brațul Enea.
565 Cum îl zări Antiloh, feciorul măritului Nestor,
Merse prin șirul întii după el; tremura să nu piară
Craiul Menelaū cumva și deșert să nu fie războiul.
Cînd ascuțitele lănci și brațele ei ridicară
Gata fiind amîndoi în furia lor să se bată,

566—7. Căci dacă peria Menelaū, era pierdut și scopul războiului troian, care fusese început numai pentru el.

- 570 Iute-Antiloh a venit aproape de craiul Menelaū.
 Oricît a fost de războinic, Enea se trase deoparte
 Cum a văzut că stăteaū laolalt' amîndoi luptătorii.
 Ei dup' aceea pe morți tiraū înspre tabăr' ahee;
 După ce-apoi pe aceștia 'n mîna i-aū dat la tovarășii,
 575 S'aū repezit înapoi să se 'ncaere 'n oastea din frunte.
 Iată, căzut-a întii Pilemene, potriua lui Ares,
 Capul vitezei oștiri paflagone păzite de scuturi.
 Cel din Atreus născut, Menelaū bun meșter în sulii
 Cînd se opri lîngă el, andreaua 'i străpunse la umăr.
 580 Iar Antiloh a lovit pe Midon, de caî minătorul,
 Cel din Atimniū născut; cînd carul coti să se 'ntoarcă,
 Tocmai la mijloc în cot c'un greū bolovan nemerindu-l,
 Frînele 'i albe de fildeș în colb îi căzură din mîna;
 Decî a sărit Antiloh și-î sparse cu sabia tîmpla.
 585 Midon atunci, horcăind, din trainicul car se răstcarnă
 Jos peste cap și prin colb își îngroapă și creștet și umăr;
 Astfel o vreme stă el adîncit în nisipul cîmpiei
 Pînă ce-l leapadă jos din urmă zvîrlind telegarii,
 Cînd îi pocnește din biciu spre-Ahei Antilohos gonindu-l.
 590 Cum îi văzu pe-amîndoi, năvăli între rînduri la dînșii
 Ector răcnind; îl urmaū a Troenilor gloate viteze.
 Ares pe toți îi mîna și temuta zeiță Enio;
 Dinsa ducea vîlmășala 'ntre toți însetată de singe.
 Ares cumplitul cu mîna rotind o năpraznică lance
 595 Ba se purta înainte, ba 'n urma viteazului Ector.
 Cînd Diomede-l văzu, deodată-l cuprinse fiorul.
 Cum oarecine, mergînd pe-o 'ntinsă cîmpie, s'oprește
 Nedumerit pe la rîul ce repede curge spre mare;
 Vede cum spumegă undele 'n clocot și 'ndată s'abate —
 600 Astfel înlăturî se dă Diomede și zice oștirii:
 „Prea ne mirăm, o prieteni, că falnicul Ector s'arată
 Bun la zvîrlirea de lănci și cutezător la războae;
 Veșnic un zeū doar îi umblă pe-aproape și-l scapă de moarte.
 Iată și-acuma pe-alăturî ca un muritor îi stă Ares.
 605 Hai dar mereū înapoi, ci tot spre dușmanî cu privirea!
 Nu mai doriți ca nebunii vîrtos să vă bateți cu zei.“
 Zise Tidid, iar Troeniî s'apropie 'ntr'una de dînșii.
 Seceră Ector atunci doi tineri dibaci la războae,

- Cînd iuruşiaû cu teleag' amîndoi Anhial şi Meneste.
 610 Milă de dînşii i-a fost înaltului Aias Telamon
 Şi-apropiindu-se foarte, cu suliţa culcă pe Amfiû
 Cel din Selagos născut, care-a fost cu lăcaşul în Pesos,
 Tare bogat în averi şi ogoare. Dar soarta-l împinse
 Craiului Priam şi fiilor lui să 'e-ajute la Troia.
- 615 Aias Telamon atunci chititu-l-a 'n brîul de pază,
 Şi spiniecat el fiind de suliţa-î lungă, cu bufnet
 S'a prăbuşit la pămînt. Zvirilitu-s'a marele Aias
 Gata de pradă la el. O ploaie de lănci scilpitoare
 L-a 'ntimpinat; în zadar, căci steteră 'n scutu-î înfipte.
- 620 El sub picior apăsînd pe mort şi-a tras cu putere
 Lancea de-aramă din trup; dar n'a mai putut să desprindă
 Alta din dalbe gătelî: lovirile tot se 'ndesiră,
 Şi se temu să nu-şi apere mortul mai tare Troeniî
 Care şi mulţi şi voinici cu lăncile 'i staû împotrivă.
- 625 Cît a fost Aias de mare şi plin de virtute şi fală,
 Tot fu de dînşii respins şi silit a se trage cu teamă.
 Astfel aceştia tot se trudiaû în cumplitul incaer;
 Iată pe-un craiû Eraclid, Tlepolemos, om trupeş şi tare,
 Soarta la luptă l-a 'mpins cu dumnezeescul Sarpedon.
- 630 Cînd cu minie aû venit mai aproape şi staû să se bată
 Ambii — nepotul şi fiul lui Zeus, stăpînul furtunei,
 Vorba pe loc începu Tlepolemos aceste zicîndu-î:
 „Tu eşti al Licilor domn, o Sarpedon? Ce vînt mi te-aduse
 Oare pe-aici să te-ascunzi şi mişelnic să tremuri de arme?
 635 Mint cei ce spun că tu eşti odrasla prea-marelui Zeus.
 Mult îţi lipseşte să fii tot una 'n puteri cu bărbaţii
 Cei din semînţa lui Zeus născuţi în trecutele vremuri.
 Altfel cu totul se zice că fostu-mi-a tatăl Eracle,
 Ne 'nfricoşat la războiû şi aprig la fire ca leul;
 640 El şi pe-aici a venit oare-cînd ca să capete caii

640. *Laomedon*, regele troian, căruia aû slujit zeii Apolon şi Poseidon, a refuzat să dea acestora răsplata făgăduită pentru slujba lor, din care pricină zeii i-aû trimis un monstru marin. *Laomedon* făgăduieşte caii moşteniţi dela Tros (vezi vers. 222) aceluia care va ucide monstrul. Eracle împlineşte această faptă, dar *Laomedon* îi dă nişte cai de rînd în locul celor făgăduiţi. Supărat de călcarea cuvîntului, Eracle a încunjurat şi a luat Troia cu ajutorul citorva tovarăşi şi îndeosebi a lui Telamon, tatăl lui Aias. Tot neamul lui *Laomedon* a căzut jertfă răzbunării lui şi n'a fost cruţat decît numai fiul său Priam.

Lui Laomedon cu oameni puțini și cu șase corăbii;
Troia ușor a luat și pustii a lăsat a ei uliți.
Dar vlăguit îmi ești tu și poporul îți duci la peire;
Nici nu-mi închipuii ca tu cel venit din a Liciei țară
645 Oastea din Troia să poți ajuta ori-și-cît ai fi zdravăn.
Astăzi, de mine zdrobit, vei trece pe-a iadului poartă.“

Însă al Licilor craiū Sarpedon îi zise 'mpotrivă:
„O Tlepoleme, e drept că Eracle a luat Ilionul,
Și l-a surpat de prostia măritului craiū Laomedon,
650 Care, deși l-a slujit, dar greu îl jigni cu mustrarea;
Nu vru să dea a lui cai pentru care veni de departe.
Ție 'ți spun eu: dela mine pe-aici tu găsi-vei peirea
Și nenorocul pe loc; acum doborât de-a mea lance,
Sufletul iadului da-vei și mie-a izbîndeii mărire.“

655 Zise Sarpedon, și lancea de frasin a 'ntins Tlepolemos
Grabnic în sus, și din mină deodată le zboară 'mpotrivă
Lăncile lungi. În cerbice dintii îl ajunse Sarpedon
Pe Tlepolemos: amarnic acolo se 'nfipse-ascuțișul;
Deci ca o noapte cernită cuprinsu-i-a zarea vederii.
660 Iar pe Sarpedon în coapsă la stînga-l ochi Tlepolemos;
Lacom al suliței bold prin coapsă-î îndată pătrunse
Osul abia scrijelind; de moarte feritu-l-a Zeus.

Iute Sarpedon atunci purtat de mărății tovarăși
Fu depărtat de războiū, dar lancea pe drum la tîrîre
665 Rău îl muncia, și nici unul n'a stat să ia samă la dînsul,
Lancea să-î zmulgă din șold ca să poată fi dus pe picioare -
Grabnici atîta erau în lupta cea dată 'mprejuru-î.

Pe Tlepolemos la fel Aheii cu mîndre pulpare
Din bătălie l-au scos. Dar cum îl văzu Odiseus,
670 Cutezătorul, o mare dorință de-omor îl cuprinse.
Sta socotindu-se 'ntii cu inima lui și cu gîndul:
Oare să meargă întins spre fiul lui Zeus Sarpedon,
Aū din a Licilor oaste pe mulți să secere dînsul?
N'a fost atuncea venit pe fiul voinic a lui Zeus,
675 Dîrzul viteaz Odiseu să-l culce cu-aram' ascuțită.
Sufletul dar îi întoarse Atene spre-a Licilor gloată,
Și-a doborât pe Coiranos întii, pe Alastor, pe Hromiū
Și pe Alcandru, pe Haliū, apoi pe Pritan și Noemon.
Și-ar fi culcat la pămînt din ei o mai mare mulțime,

- 680 Însă de grabă-l văzu încoifatul, puternicul Ector,
Care 'n veșmînt lucitor de aram' a eșit înainte
Și-a 'nfricoșat pe Danaï. Voios lîngă sine văzîndu-l,
Zise cu jalnice vorbe Sarpedon, odrasla lui Zeus :
„Nu 'ngădui să ajung Aheilor pradă, o Ector !
- 685 Dă-mi tu mai iute ajutor ; măcar într'a voastră cetate
Duhul pe urmă să-mi dau, de nu mi-a fost scris a mă 'ntoarce
Casele mele să văd în drag' a părinților țară,
Să 'nveselesc pe copilul meu scump și iubita-mî soție.“
Zise ; iar Ector, din coif clătitorul, nimic nu răspunse ;
- 690 Ci 'nflăcărât năvăli mai departe spre-Aheï, ca să-i dee
Cît mai degrabă 'napoi și pe mulți să omoare dintr'înșii.
Iar pe mărețul Sarpedon îl puseră 'nalții tovarăși
Sub minunatul stejar închinat furtunosului Zeus.
Lancea de frasin îi scoase pe urmă din coapsa cea stîngă
- 695 Unul dintr'înșii, voinicul Pelagon. Atuncea, deodată,
Sufletu 'ncepe să-l lase și-o ceață-î întunecă ochii ;
Totuș răsufală din nou, și-a vîntului lin' adiere
Viața-î cu totul perduță încet învioară și 'nvie.
Oastea din Argos acum hărțuită de Ector și Ares
- 700 Nicî purcedea înapoi să fugă spre negre corăbii,
Nicî cuteza să dea piept cu Troeniï, ci numai pe 'ncetul
Tot se trăgeau, oblicind că Ares era între dînșii.
Oare pe cine trăznit-a întîi și pe cine la urmă
Ector, odrasla lui Priam și Ares cu pieptul de-aramă ?
- 705 Cade și marele Teutra și-Oreste, de cai pleznitorul,
Trehos Etolul războinic ; așîderea și Enomaos,
Fiul lui Enop Elenos și falnic-încinsul Oresbiu,
Care la Hile trăia îngrijind de-avuția-î cea mare
Locuitor lîngă Jacul Kefisis, vecin și cu alții
- 710 Mulți din Beoți, care sînt stăpîni pe mănoase ținuturi.
Hera, zeița cu brațele albe, văzîndu-î pe dînșii
Cum risipiaû pe Danaï prin valma cea crîncen' a luptei,
Iute la Palas Atene se 'ntoarse cu vorbe ce zboară :
„Neîmblînzito, tu fiic' a lui Zeus, de scut mișcătorul,
715 Vaî în zadar o să fie făgada ce-am dat lui Menelaû
Că pustii-va cetatea lui Priam și-apoi se va 'ntoarce,
Dacă lăsa-vom așa să turbeze urgelnicul Ares.
Haide și noi să gîndim la năvalnica noastră putere.“

- Astfel îi zise, și ager' Atene ascultînd-o se duse.
- 720 Grabnică dar a 'nhămat doi zmei cu fruntare de aur
Hera fruntașa zeiță, născuta din marele Cronos.
Iut și Hebe la car cu al csei fier potrivit-a
Roate rotunde de-aramă cu spițe de două ori patru.
Veșnice, de-aur durate-s obezile lor, și deasupra
- 725 Bine 'ntărite staū cercuri de-aramă, minunea vederii.
Sulurî de-argint pe deoparte și alta lucesc între roate;
Podul telegii se 'ntinde 'mpletit din argint și din aur
Și ferecat e pe margini cu cercuri de-aramă 'ndoite.
Oiștea 'n față e toată de-argint. De-al ei capăt zeița
- 730 Jugul măestru de aur legă și pe dînsul ea puse
Mîndre pieptare aurite, iar caii cei iuși de picioare
Hera îi duse sub jug, dorită de harță și 'ncaer.
Dar și Atene, copila lui Zeus de scut clătitorul,
lute-a desprins în iatac părintesc și lăsat-a să-î curgă
- 735 Rochia 'nflorită frumos și țesută cu harnica-î mîna;
Puse cămașa de-aram' a lui Zeus, stăpînul furtuneî,
Și-armele toate luînd se găti de războiul amarnic.
Ea-și azvîrli peste umăr o strașnică pavază 'n ciucuri:
Spaima de jur împrejur îi era 'ncolăcită drept șarpe,
- 740 Vrajba năuntru, Tăria și Goana cea mult fioroasă
Și 'nfrișatul și groaznicul cap al scîrboasei dihăanii
Gorgo la mijloc era 'nchipuit ca un semn a lui Zeus.
Puse și-un coif încrestat cu patru gurgue de aur.
Ce 'nchipuia luptători din o sută orașe pe dînsul.
- 745 Și 'n strălucitul ei car se sui spriginită de-o lance
Mare și grea și vîrtoasă, cu care-a bărbaților rînduri
Fulgeră, cînd mănioasă-î născuta din tatăl puternic.
Sprintenă Hera pe urmă din biciu a pleznit telegarii;
Poarta deodată cu bufnet în cer s'a deschis dela sine:
- 750 Străjue Orele-acolo și cerul cel mare și-Olimpul;
Lor le e dat a deschide și-a închide desimea de nourî.
Zînele mers-au pe poartă din plează zorind telegarii.

•:

750. Orele, zeițele anotimpurilor, se credea în epoca de după Omer că sînt trei, pentrucă Elinii de obiceiū socotiau numai trei anotimpuri: primăvara, vara și iarna; mai tîrziu erau chiar patru la număr. Omer ni le arată ca slujitoare a lui Zeus și cu deosebire ca portărițe ale Olimpului.

- Ele pe Zeus departe de zei nemeritu-l-aū singur
Stînd pe-a Olimpului culme, pe cea mai înaltă din toate.
- 755 Hera cu brațele albe oprind telegarii pe-aproape,
Zise prea 'naltului Zeus și-așa începu să-l întrebe :
„Cum nu te mîniî, Părinte, de-aceste cruzimî a lui Ares ?
Ce fel și ce de bărbați ucis-a prin oștile ahee
Fără pricină și drept ! Mi-e jale de ei, dar Apolon,
- 760 Zeul cu arcul de-argint, și-Afrodite se bucură 'n tihnă
Pe-Ares stirnind, pe nebunul ce calcă și legi și dreptate.
Fi-vei tu, Doamne, cumva mînios, dacă eū cuteza-voiu
Pe-Ares lovindu-l amar să-l scot cu rușine din luptă ?“
Datu-i-a voe și-a zis stăpînul umbroșilor nourî :
- 765 „Du-te și scoală 'mpotrivă-î pe-Atene prădalnica zînă,
Ea se pricepe mai bine să-î dea lovituri dureroase.“
Asta i-a zis, și-auzit-a voios cea cu brațele albe,
Caii pleznit-a din biciu, iar ei aū zburat cu plăcere
Sus între negrul pămînt și-a cerului boltă cu stele.
- 770 Cît e cuprinsul ce omul îl vede cu ochii în zare
Cînd de pe-o culme se uită pe apele negre-ale mării —
Tocmai atîta deodată săltaū nechezînd telegarii.
Cînd dup'aceea sosiră la Troia și fură pe malul,
Unde Simois și-amestecă valul cu riul Scamandru,
- 775 Hera cu brațele albe din fugă-și-opri telegarii,
Îi deshămă dela car și-î ascunse în negura deasă ;
Scoase Simois atuncî și le dete pășuni de-ambrozie.
Zinele-apoi cu pășit de sfioși porumbei se grăbiră
Pline de rîvnă fiind oștirea dānae s'ajute.
- 780 Cînd aū ajuns amîndouă pe unde stăteaū la bătae
Ceî mai viteji și mai mulți alături de craiul Tidide,
Toți deopotrivă cu leiî ce mistue carnea de crudă
Orî ca sălbatecii vierî care nu mai slăbesc în putere —
Zîna cu brațele albe deodată se-oprește și strigă
- 785 Tocmai ca Stentor, oșteanul vînjos și cu glasul de-aramă ;
Parcă cinzeci de bărbați strigaū din puternica-î gură ;
„Vaî ce rușine, o mirșavi Ahei, voi viteji doar cu chipul !

785. *Stentor* se zice că a fost un Trac sau un Arcad și că și-a găsit moartea luîndu-se la întrecere cu zeul Hermes prin puterea glasului.

- Pină ce-alături de voi luptat-a măritul Ahile
 Nu mai eșiau din dardanice porți niciodată Troeniî,
 790 Numai fiindcă ei toți tremurau de năpraznica-î lance ;
 Iată-î acum depărtați de cetate se bat la corăbii.“
 Asta le zise, și-aprinse la toți bărbăția și-avîntul.
 Palas Atene din ochi fulgerînd a zburat la Tideide.
 Dins' a găsit pe viteaz aproape de căi și de care
 795 Rana-î făcută din arc de Pandaros în vînt răcorindu-și,
 Căci nădușeli îl munciau sub larga curea dela scutu-î
 Cel cu podoabe de cercuri, și brațu-î de chin amortîse.
 Sus el cureaua fiind ștergea 'ntunecatul său sînge.
 Zîna de-al cailor jug se razemă și-asta-î vorbește :
 800 „Cît de puțin lui Tideu la arme îi seamănă fiul !
 Fost-a o palmă de om Tideu, dară bun la războaie.
 Chiar cînd opritu-l-am eu a se prinde la 'ntrecere dînsul
 Și-a străluci vitejînd, căci fără de-Ahei se dusesse
 Singur la Teba ca sol între mulții nepoți ai lui Cadmos —
 805 L-am sfătuit în zadar tîhnit în palat s'ospăteze ;
 El, inimosul bărbat, la fel cum fusese 'nainte,
 Prinse a chema pe Cadmei și la luptă 'ntru toate-î învinse
 Lesne pe toți : într'atîta i-am fost de-ajutor la nevoie.
 Iată și ție tot astfel îți stau și te apăr deaproape.
 810 Și-ți poruncesc înadins să te 'ncaeri cu oastea din Troia.
 Însă orî truda de multa năvală slăbitu-ți-a trupul
 Orî mi te ține pe loc mișeleasca codire și frică —
 Nu ești tu os din Oinidul Tideu, încercatul în arme.“
 Vorba-î întoarse zicînd voinicul Tidid Diomede :
 815 „Eu te cunosc, o zeiță, tu fiica 'nzelatului Zeus,
 De-ast' apriat îți voiî spune și nu-ți voiî ascunde-adevărul.
 Nicî nu mă ține pe loc mișeleasca codire și frică,
 Numai mi-e gîndul mereu la porunca cea dată de tine ;
 Nu m'ai lăsat să mă prind peptîș cu nici-unul din zeii
 820 Cei fericiți, doar de văd pe-Afrodite, copila lui Zeus,
 Parte luînd la război, s'o împung cu aram' ascuțită.
 De-asta mă dau înapoi cu teamă și dat-am poruncă
 Oștilor toate-adunîndu-se 'ncet să se 'nghesue 'ncoace,
 Căci cunoscut-am că lupta-î acum cîrmuită de Ares.“
 825 Dar în potrivă i-a zis Atene cu ochii de fulger :
 „Tu Diomede Tideide, prea scumpe tu inimei mele !

- Nu te mai teme de Ares, nici de-altul ori-care din zeii
Nemuritori, căci alături îți stați sprijinindu-te foarte.
Mîna spre dînsul întii fugarii cei tari de copită,
830 Bate-l de-aproape și nu te sîii de vifornicul Ares,
Un zvînturatec, nebun, și în veci răutate 'ntrupată,
Care dintii s'a legat zicînd cătră mine și Hera
Că sprijini-va pe-Ahei și lovi-se-va doar cu Troeniî;
Însă uitat-a pe-Ahei și-acuma 'nhăitat e cu dînșii.“
835 Asta vorbi, și pe urmă cu mîn' apucînd pe Stenelos
Ea îl brînci de pe car; degrab' azvîrlitu-s-a dînsul.
Aprig' apoi s'a suit alături de craiul Tidide,
Osia cea de stejar grozav scîrșit-a de greul
Înfrișatei zeite și-al unui fruntaș la războae.
840 Biciul apucă pripită și frînele Palas Atene,
Mîna spre Ares întii sirepii cei bunî de picioare;
Ares atunci omora pe-un oștean cît un brad, pe Perifas,
Cel mai șoiman din Etoli, arătosul fecior a lui Ohes.
Cînd singeratecul zeu îi strivia pe Perifas, Atene
845 Cușma lui Hades și-a pus să n'o vadă puternicul Ares.
Zeul urgentic atunci văzînd pe măritul Tidide,
lute-a lăsat pe înaltul Perifas în țarnă, pe locul
Unde lovitul-l-a 'ntii curmîndu-î a vieții suflare;
Fuga pe urm' a pornit spre Tidide, de cai strunitorul.
850 Cînd dup'aceea grăbiți se apropie unul de altul,
Ares întii s'opinti și cu sulița 'ndată se 'ntinse
Peste-a fugarilor hamuri și jug, și turba să-l omoare.
Sulița-î prinse de vîrf Atene cu ochii de fulger
Și dela car înapoi o 'mpinse, puterea slăbindu-î.
855 Cînd Diomede viteazul apoi repezit-a spre Ares
Lancea de-aramă, pe loc Atene a înfipt'o într'însul,
Jos în deșerturi, adînc, pe unde-î colanul de-aramă.
Dupăce-acolo-l răni, sfișiiînd a lui piele frumoasă,

845. *Cușma lui Hades* era o expresie proverbială (*Hades* însemnează „nevăzutul“), întrebuințată pentru cine se face nevăzut de alții, ceva analog este așa numita *Nebelkappe* sau *Tarnkappe* în eposul vechi german.

- Sulița trase 'napoi. Răcnit-a puternicul Ares
 860 Cîț ar țipa dintr'odată 'n războiū pîn' la nouă sau zece
 Mii de bărbați luptători, cînd setea de harță s'aprinde.
 Stat-aū de groază 'nlemniți oștenii Troenī și Aheī
 Toți tremurînd : așa groaznic fu răcnetul cruntului Ares.
 Cum se arată 'negrit de-a norilor noapte văzduhul
 865 Cînd dup' o arșiță grea se ridică un vînt de furtună ;
 Astfel păru lui Tidide și zeul încins în aramă,
 Ares, cînd el s'a suit spre-a cerului boltă prin nourī.
 Iute sosi pe-al Olimpului creștet, al zeilor scaun,
 Unde cu suflet mîhnit a stat lingă Zeus Cronion ;
 870 Singele-ī dumnezeesc arăta cum îi curge din rană
 Și tînguindu-se el zicea supărat cătră dînsul :
 „Cum nu te mîniī, o tată, cînd vezi grozăviile aceste ?
 Cele mai crude dureri pătîmirăm noi zeii deapururi
 Noi înde noi dușmăniți, de dragul bărbaților numai.
 875 Lupta ni-ī toată cu tine, căci tu mi-ai făcut pe-o nebună
 Și prăpădită de fată ce tot făr-de-legi iscodește.
 Nemuritorii ceilalți ce șed pe-a Olimpului culme
 Ție se pleacă zmeriți și toți închinămu-ne ție ;
 Numai pe dînsa nu vrei s'o astîmperi cu graiul său fapta,
 880 Ci după voe mi-o lași, urgisita, fiindu-ți copilă.
 Dînsa e zîna ce-acum pe semețul Tidid Diomede
 La 'ncăerare turbată cu cei făr de moarte-l împinse.
 El mai întii a rănit în palmă pe zîn' Afrodite,
 Dar și la mine pe urmă sări ca un zeu de puternic ;
 885 Numai picioarele-mi iuți mă scăpară ; căci altfel, acolo,
 Răul din urmă pățiam în mormanul scîrboaselor hoituri
 Orī, de trăiam, aș fi fost nevolnic în urma lovirii.“
 Dar îl privește pieziș și-ī zice stăpînul furtunei :
 „Nu-mi sta 'nainte scîncînd, tu cel zvînturat și sălbatec !
 890 Mai uricios în Olimp nu-mi este nici-unul ca tine ;
 Tu ești mereu îndrăgit de certe, bătăi și războae.
 Nesuferit de amaric și neîmblînzit ești la fire
 Tocmai ca Hera, ca mama-ți ce-abia pot struni-o cu vorba.
 Urma povețelor ei, gîndesc, e pățania aceasta.
 895 Totuș eū nu mă îndur să te las suferințelor pradă :
 Tu ești cu mine de-un neam, căci mie născutu-te-a Hera.
 Dacă vr'un altul în cer ți-ar fi dat urgisita viață,

Prăpăstuit ai fi fost de mult mai afund ca Titanii.“

Astfel îi zise și dete poruncă să-l vindece Peon.

900 El presurîndu-î atunci pe rană prielnice leacuri
Iar l-a făcut sănătos, căci fără de moarte e zeul.
Iute cum laptele alb cu suc de zmochin se încheagă
Cînd cu grăbire-l clătești, cu toate că el curgătoru-î;
Repede așa pe năvalnicul Ares îi vindecă Peon.

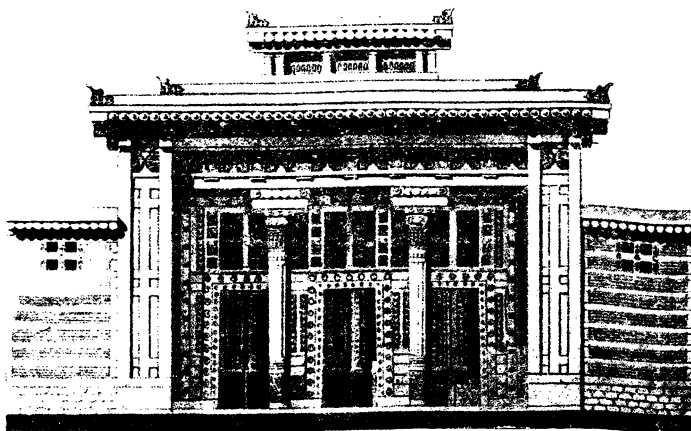
905 Hebe pe dînsul apoi l-a spălat și gătitu-l-a mîndru;
El strălucind de putere s'a pus lîngă Zeus Cronion.

Tocmai atunci s'a u întors spre curțile marelui Zeus
Hera, slăvita în Argos și ocrotitoarea Atene,
Dupăce ele au oprit măcelul hainului Ares.

898. *Titanii* erau fiii lui Uranos și a zeiței Gaia. De ură în
contra lor Uranos i-a aruncat în Tartar. Titanul Cronos și-a răz-
bunat pe tatăl său, detronîndu-l și liberînd pe Titanii. Mai tîrziu
Cronos ajutat de Titanii (de „Ciclopii“ și „Ecatonhiri“, „cei cu o
sută de brațe“) a luptat cu fiul său Zeus, care era ajutat de cei-
lalți zei olimpici. Lupta aceasta se numește a Titanilor (Titanom-
ahia). Zeus biruind pe Titanii i-a zvîrlit în Tartar, „care e atîta
de jos dedesuptul pămîntului, pe cît e pămîntul dedesuptul ceru-
lui“ (Cîntul 8-lea, vers. 10 și urm.).

CÎNTUL AL ȘASELEA.

Cuprinsul: Războiul urmează fără de zei în paguba Trocnilor. Ector se duce în cetate și îndeamnă pe mama lui Ecabe să se roage la templul Atenei. Întîlnirea lui Diomede cu Glaucos. Ector și Ecabe. Rugile femeilor din Troia. Ector chiamă pe Paris și-și ia rămas bun dela soția lui Andromache. Paris se întoarce cu Ector la bătălie.

Palat omeric. Reconstruire după Ch. Chipiez.

VI.

Singurî acum aũ rămas la luptă Troeniî și-Aheîi.
Neîncetate pe cîmp urmaî înceștările crunte ;
Lăncî ferecate zburău repezite de-oparte și de-alta
Între Simois și undele repezî a riului Xantos.

- 5 Aias Telamon întîi, meterezul oștirîi ahee,
Rupse-a Troenilor gloată și soșilor zare deschise,
Cînd tăvăli la pămînt pe-al Tracilor domn, pe Acamas
Cel din Evsoros născut, om tare de vînă și mare.
El nemerindu-l întîi în creasta din coif, îi înfipse
10 Sulița 'n frunte ; prin os răzbi ascușitul de-aramă,
Și peste ochî i se puse deodată 'ntunerecul morșii.
Iar Diomede cel aprig apoî toropi pe-a lui Teutras
Fiũ, pe Axilos acel din orașul temeinic Arisbe.

4. *Simois* și *Xantos*, cele două riuri care străbăteau cîmpia din Troia. *Xantos* e al doilea nume al riului Scamandru, provenit dela culoarea apelor lui (*Xanthos* = bălaiu, gălbuiũ ; cfr. *flavus* dat bunăoară Tibrului).

13. *Arisbe* era unul din cele cinci orașe mai însemnate din Troia.

- Om cu prisos de-avuții și de oameni iubit el fusese,
15 Căci cu sălașul în cale fiind, ospăta pe oricine ;
Însă din oaspeții lui nu-l scapă de moarte nici-unul
Dându-i acum ajutor, și-î curmă suflarea Tidide
Lui și firtatului său Calesiū ce-a fost mînătorul
Cailor lui dela car, și perir' amîndoi sub țărînă.
- 20 Iar Evrial a culcat pe Ofeltiū atunci și pe Dresos,
Și-a năvălit la Esep și Pedasos, feciorii naiadei
Abarbarea, năcuți cu alesul bărbat Bucolion ;
Iar Bucolion a fost a mărितului craiū Laomedon
Cel mai în vîrstă copil zămislit din ascunsă iubire.
- 25 Turma de oi păstorind Bucolion iubit-a pe zînă,
Care din dragostea lui născut-a pe dînșii — doi gemeni,
Căror acum le-a strivit măduarele zdravene, dalbe
Mekistead Evrial și apoi le-a răpit armătura.
Și Polipoite cel dat la războiū a zdrobit pe-Astialos,
30 Iar pe Pidot din Percote cu lancea de-aramă-l întinse
Laertiad Odiseū, și Teucros apoi pe-Aretaon.
Și-a 'nșuliat pe Ableros oșteanul voinic Antilohos,
Fiul lui Nestor ; apoi Agamemnon a frînt pe Elatos,
Care ședea 'n prăvălatul Pedasos, aproape de riul
35 Lin curgător Satniois. Din fugă-l izbi pe Filacos
Leitos viteazul, apoi Evripilos trînti pe Melantiū.
- Iată, pe-Adrastos atunci Menelaū cel bun de războae
Prinse de viu : telegarii, de spaimă fugind pe cîmpie,
'Și 'mpletecîră 'n tufiș prin crengi arcuita teleagă
40 Și-oiștea 'n față rupînd, luară ei vînt spre cetate,
Pe-unde și caii ceilalți fugiaū speriați de bătae.
Iar luptătorul, de dînșii purtat, lunecînd lîngă roată
Cade pe brînci și cu fața prin țărîă, de mușcă pămîntul.
Dar îl ajunge Menelaū Atride cu sulia lungă.

21. *Naiadele* erau zinele apelor de uscat ; Abarbarea era una din ele. Zinele mării se numiau Nereide, ale Oceanului Oceanide.

23. Despre *Laomedon* v. cîntul 5, 269.

30. *Percote* vechiū oraș în Misia între Abidos și Lampsacos, astăzi Bergas. Asemenea Pedasos ; Satniois un riū în Misia.

36. *Leitos* rege din Beoția. Luase parte și între Argonauți.

37. Acest *Adrastos* nu e numit decît numai aici. Nu trebuie confundat cu vestitul rege din Siciona.

- 45 Roagă-se-Adrastos de el, și-î zice apucîndu-î genunchii :
„Zilele cruță-mî, Atride, și cît se cuvine primi-vei,
Tata-î bogat, și la dînsul odoare găsești o grămadă :
Are și aur și-aramă și fier ce cu greu se lucrează.
El o să-ți dee din toate o mare grămadă de daruri,
50 Cînd o să afle că-s viu și trăesc la corăbii ahee.“
Asta i-a zis ; și mișcat, voia să-l asculte Menelaū ;
Gata era să-l predea slujitorului său ca să-l ducă
Rob la corăbii ahee ; dar iată, grăbit Agamemnon
Ese 'nainte-î țipînd și răsîndu-se astfel la dînsul :
55 „Ce ți-e, sărmane Menelaū, de cruți pe dușmanî într'atîta ?
Oare frumos se purtară cînd fost-au acasă la tine ?
Nimenî acum să nu fugă de moarte năpraznică ! Nimenî
Nu ne mai scape din mîni ! Nicî pruncu' ce 'n sînu-î îl poartă
Mama nicî el să nu scape, ci toți și cu totul, deavalma,
60 Peară din Troia pe loc fără urmă și cinstea 'ngropării !“
Fratelui asta zicîndu-î viteazul întorsu-i-a gîndul,
Căci cu dreptate a vorbit. Menelaū atunci pe Adrastos
lute cu mîna l-a 'mpins ; iar Atrid Agamemnon cu ciudă
L-a prăvălit în deșerturi lovindu-l, apoi cu piciorul
65 Zdravăn în pieptu-î călcînd își zmulse măzdracul de frasin.
Nestor într'asta pe-Aheî îndemna și zicea cu glas mare :
„Dragî luptători din Ahaia, voinicî slujitori a lui Ares !
Nimenî acum după prăzi alergînd înapoi să nu stee
Lacom cît poate mai multe să ducă cu el la corăbii,
70 Ci pe dușmanî să ucidem, și-apoi pe 'ndelete și 'n tihnă
Voi despoia-veți pe cei care fi-vor căzuți pe cîmpie.“
Asta le zise, și-aprinse la toți bărbăția și-avîntul.
Și cotropiți de Danaî Troeniî din nou spre cetate
Fug' ar fi dat înapoi cu totul sfîrșiți de putere,
75 Dac' a lui Priam fecior, Elenos prorocul de frunte,

48. *Fierul ce cu greu se lucrează*, pentru că abia se introdusese în epoca omerică și întrebuintarea lui era puțin cunoscută.

56. Face aluzie la purtarea lui Paris cînd s'a dus ca oaspe la Menelaū și i-a răpit femeea călcînd dreptul sfînt al oșteiei.

75. *Elenos*, unul din cei 50 de fii ai lui Priam, se impune ca sfetnic din pricina darului său de-a ghici după zborul de paseri și a proroci viitorul. Vezi cîntul 7, 44 și urm., unde el împărtăsește lui Ector hotărîri de ale zeilor.

Nu s'ar fi dus la Enea și Ector așa să-î învețe :
„Vouă grăesc, o Enea și Ector, căci voi mai cu samă
Grijă purtați de Troeni și de Licii — sînteți doar întii
Cînd vă sumeteți la trebî, de-î vorba de sfat ori de luptă —
80 Stați, și 'nainte la porți de grabă mergînd pretutîndenî,
Țineți oștenii, ca 'n brațe cumva la femeî să nu cadă,
Dîndu-se tot înapoi, și să ridă dușmanii de dinșii.
Dupăce gloatele toate veți fi 'mbărbătat la bătae,
Noî stărui-vom aici și ne-om bate virtos cu Danaî,
85 Cît ar fi greul de mult — nevoia de-acum ne silește ;
Însă, tu Ector, dă fuga 'n cetate la scumpa-ne mamă,
Spune-î s'adune curînd fruntașe femeî dela Troia
În cetățue la templul Ateneî cu ochii albaștri.
Dupăce poarta locașului sfînt va deschide cu cheea,
90 Vălul ce ea socoti-va că-î cel mai frumos și mai mare
Și decît toate mai scump, de-acasă cu sine luîndu-l,
Ea pe genunchî să-l așeze la chipul pletoaseî Atene,
Și să mai jurue-apoi o jertfă de douăsprezece
Junci cu păr luciu, nepuse la jug, de cumva se îndură
95 Zîna de-a noastre femeî și de prunci și de 'ntreaga cetate
Și-are s'alunge departe de Troia pe-acel Diomede,
Hărțuitorul sălbetec ce 'mprăștie grozile morții.
El mi se pare 'ntre Aheî, că-î cel mai grozav în putere.
Nu ne temurăm atîta de-Ahile, a bărbaților frunte,
100 Cel ce se zice din zîna purces ; dar acesta turbat e
Peste măsură, și nimenî nu poate 'nainte să-î stee.“
Zise, și Ector voios ascultă frățeștile sfaturi ;
Iute s'aruncă din car cu toat' armătura pe dînsul.
Lance-ascuțită rotînd prin oaste da zor pretutîndenî
105 Și 'mbărbăta pe Troeni ; și-o strașnică luptă s'aprinse.
Se 'nvirtejiră Troeniî și-Aheilor steteră 'n față.
Decî s'abătură pe loc și de-omor se lăsară Danaî,
Căci le păru că un zeu venit-a din cerul cu stele

81. E vorba de nevestele lor, de mamele și surorile lor, care cum vedem din vers. 238, acelaș cînt, eșiau afară de Porțile Skee.

90. *Vălul* — așa numitul *peplos*, haina de căpetenie, cu care se îmbrăcău femeile eline. El trebuia așezat pe genunchii chipului zeiței, adică ai unei statui de lemn scobit, care înfățișa pe zeiță șezînd (un idol primitiv al cultului antic).

- În ajutor la Troeni și că de-asta se 'ntoarseră dinșii.
- 110 Ector cu strigăte mari a prins să-și îndemne oștirea :
„Tari de virtute Troeni, voi falnici tovarăși ai noștri!
Fiți, o prietenî, bărbați, și-apărați-v'acum bărbătește
Cît voiû lipsi, căci la Troia voiû merge să spun și la sfetnici
Și la femeile noastre s'alerge la temple cu toți,
- 115 Rugă să 'nalțe la zei și să jurue jertfe mărețe.“
Zise, și 'ndată s'a dus viteazu 'ncoifat ; iar în mersu-i
Peste-a lui spate apărat se bătea dela ceafă la glezne
Pielea chenarului negru din pavăza-i mare, boltită.
- Glaucoș, a lui Ipolohos fecior, și Tidid Diomede
- 120 Iată se 'ntîmpină 'n mijlocul luptei și ard a se bate.
Cînd se apropie crunți și staû să se 'ncingă la luptă,
Vorba începe zicînd Diomede, virtos strigătorul :
„Care ți-e neamul și cine ești tu, o prietene, spune-mî ?
Nu te văzuî nicăiri în războiû dătător de mărire.
- 125 Dar întrecut-ai pe toți acuma cu-a ta îndrăzneală,
Dac' ai venit să dai piept cu vajnica-mî suliță lungă.
Vaî de părinții acelor ce vin să-mî înfrunte puterea !
Dacă din cer te coborî și ești vre un zeû fără moarte,
Spune-mî ; cu zeii cerești eû n'aș vrea puterea să-mî măsur.
- 130 Nicî a lui Drias fecior, voinicul Licurgos odată
Nu mai trăi, cînd se puse în vrajbă cu zeii olimpici.
El urmări oarecînd pe sfiintele coaste-ale Nisei
Zînele-doice-a chefosului Bacchus, iar ele de teamă
Bețele și-au lăpădat la pămînt, că le-ajunse cu boldul

117—118. Era dar -- așa cum se arată în monumentele micedonice — un scut în formă ovală, adîncată, care, pornind dela cele două capete ale umărului ajungea pînă la picioare. El era atîrnat de o curea trecută în jurul umărului stîng și purtat fie de această curea, fie de toarta dinăuntru a scutului („canon“) Acum scutul lui Ector atîrna de curea pe spatele lui, în vreme ce el mergea la Troia.

130. *Licurg*, un rege în Tracia, care s'a împotrivit la introducerea în țara lui a cultului zeului Dionisos (Bacchus). Acesta era fiul lui Zeus și al Semelei și ca copil a fost încredințat nimfelor din pădurile Nisei (dela care a primit numele de Dionisos) ca să fie crescut într'o peșteră de acolo. Nisa era un loc — dacă n'a fost cu totul fantastic — aflător în Beoția ; mai tirziû se credea că se află în Tracia (ca în cazul de față), în Arabia, în India etc. Bețele (thyrsos, tirs) purtate de zînele crescătoare ale lui Bacchus erau de trestie și aveau în virful lor frunze de vișă sau ederă.

- 135 Ucigătorul Licurg; și Bacchus, gonit deopotrivă,
S'a cufundat în al mării talaz, de primitu-l-a 'n brațe
Tetis pe el tremurînd, căci strașnică spaim' avu zeul
De-amenințările lui. Dar zeii ce 'n tihnă duc traiul
S'aū supărat pe Licurg, și-orbitu-l-a fiul lui Cronos.
- 140 Nici viețuit-a mai mult, de cum oropsitu-l-aū zeii.
N'aș vrea dar eū să mă bat cu zeii ceī pururī ferice.
Însă de ești din bărbații hrăniți cu-a pămîntului roadă,
Vin' mai încoace să-ți vezi mai repede-a morții hotare.“
Zise la rîndu-ī a lui Ipolohos fecior ca un soare :
- 145 „Ce mă întrebī tu de neam, făloase Tidid Diomede ?
Cum e cu frunzele așa-ī și cu neamul sārmanilor oameni.
Unele vîntul le-așterne pe jos, iar pe altele codrul
Face din nou sã răsarã pe ramurī cînd dã 'n primãvarã.
Tocmai și neamul de oameni pe rînd se tot naște și moare.
- 150 Iarã de vreī ca sã afli și-aceea ce 'ntrebī, o viteze,
Și sã-mī cunoști obîrșia ce-mī este de mulți cunoscutã :
Nalță-se 'n Argos, pãscutul de cai, o cetate Efira ;
Cel mai viclean muritor acolo trãit-a : Sisifos.
Tatãl acestuī a fost Eol, și Glaucos, fecioru-ī ;
- 155 Fiul lui Glaucos apoi fu vrednicul Belerofonte.
Dînsul a fost dãruit de zeī cu plãcuta vîrtute
Și frumusețe. Dar Proitos îi puse gînd rãu, și de-aceea
El îl goni dela dînsul, din țarã, fiind mai puternic
Între Argiī, căci schiptruluī cãu il supuse Cronion.
- 160 Antia, mîndra nevast' a lui Proitos, de patim' aprinsã,
Vru sã s'apropie 'n tainã de el. Dar Belerofonte,
Inimã bunã și tare, învinse ispita femeii.
Dînsa lui Proitos atunci așa-fel îi zise mințindu-ī :

152—155. *Efira* după anticī ar fi vechiul nume al Corintului. *Sisifos*, fiul lui Eol (eponimul Eoliienilor), e regele și întemeietorul acestui oraș. Viclenia și răutatea lui se referă la caracterul cu totul negustoresc al orașului zidit de dînsul. Felul pedepsei la care a fost supus Sisif de cãtrã zeī în iad — de-a ridica pînã pe culmea unuī munte o stîncã ce aluneca mereu la vale ca s'o rîdice iar și iar pînã în vecie — e necunoscutã lui Omer. Belerofonte s'a numit așa, fiindcã a omorît pe corintianul Beleros. După acest omor el s'a refugiat la curtea lui Proitos, rege în Argos, și servia sub acesta („Cronion il supusese schiptruluī sãu.“ adecã a lui Proitos).

- „Morî tu, o Proite, acum orî omoară-mî pe Belerofonte !
 165 Dragoste silnic' a vrut cu mine să facă mişelul.“
 Zise, şi ciuda l-a prins pe craiū auzindu-î cuvîntul ;
 Dar s'a ferit să-l omoare, de teama muştrării de cuget.
 Decî în Likia-l trimise cu semne de rău vestitoare,
 Semne mărunte de-omor pe 'ndoite tăbliţi scrijelate ;
 170 Socrului său porunci să le-arăte voind ca să-l pearză.
 Bine de zeî ocrotit, se duse 'n Likia viteazul.
 Cînd a şosît în a Licilor ţară udată de Xantos,
 Craiul acolo voios l-a cinstit cu ospeţe de nouă
 Zile, şi jertfe de nouă juncanî a făcut pe altare.
 175 Iar într'a zecea din zile, cînd rumene zorî răsăriră,
 El a 'ntrebat pe voinic şi semne-a cerut ca să vază
 Ce fel de sarcină-î dete iubitul său ginere Proitos.
 Cînd a primit cele două tăbliţe cu semnele morţii,
 l-a poruncit să omoare întîi îndrăcita Himeră,
 180 Care din zeî se trăgea şi era firoasă lighioană :
 Leū înainte, în dos un balaur şi capră la mijloc,
 Groaznic din gură pufnind cu flacări de foc arzătoare.
 Dar în cereşti arătări bizuindu-se el o ucise.

168—9. *Indoite tăbliţi*: adică diptycha, două plăci de lemn ceruite, care se puteau închide, ca să nu fie ştiut de purtătorul lor cuprinsul semnelor scrijelate într'insele ; *semnele mărunte de omor*, prin care adică Proitos însărcina pe socrul său ca să pearză pe Belerofonte. Că se cunoştea scrisul în epoca miceniană, e azi un fapt constatat din descoperirile arheologice (ieroglife şi semne lineare): aici însă avem numai o indicaţie vagă, din care nu putem deduce cu siguranţă că autorul cunoştea scrisul. Pasajul acesta a fost foarte mult discutat în chestia omerică.

172—175. *Xantos* e riul, care izvora la hotarele dintre Licia şi Pisidia (sudul Asiei mici) şi străbătea prin mijlocul Licieî o mare cîmpie, care şi-a luat numele dela riū. Regele Licieî, la care e primit Belerofonte se numia Iobates. Cifra de *nouă şi zece* e o formulă poetică a lui Omer. Adevărul e că un oaspe nu era întrebat de găzduitorul său decît numai dupăce era găzduit o vreme oarecare. Aici regele a făcut în cînstea eroului un ospăţ mare, fiindcă acesta venia dela ginerele său.

179. *Himera* monstru născut — după Esiod — de Tifaon şi Ehidna. Omer (v. cîntul 16,328—9) zice că a fost crescută de Amisodaros, regele Cariei şi era pacostea oamenilor. Locuinţa ei era pusă în diferite locuri (în Frigia, Libia, Egipt, India etc.) Unii au văzut în ea un fenomen vulcanic ca şi în generatorul ei Tifaus sau Tifaon (v. cîntul 2,781.)

Și cu vestiții Solimî, al doilea, luptat'a viteazul,
185 Luptă crezută de el mai grea decît toate în lume ;
Iară și-al treilea luptînd ucise bărbate Amazoane.
Craiul pe urmă la 'ntors întinsu-i-a cursă vicleană :
Dupăce-alese pe cei mai bărbați din întreaga lui țară,
Dînsul îi puse la pîndă ; dar nu se întoarse nici-unul :
190[~] Neprihănitul fecior a lui Glaucos pe toți îi răpuse.
Craiu 'nțelese, că el e de-a zeilor 'naltă semînță ;
Decî lingă sine la curte-l opri și pe fiică-sa-î dete.
Cinstea crăească pe urmă cu el împărți pe din două ;
Licii-î dădură moșie, pămînt osebit întru toate,
195 Mîndră livadă cu pomi și cîmp roditor ca să-l are.
Treî fii avut-a nevasta viteazului Belerofonte :
Pe Ipolohos, pe Laodameia și-apoi pe Isandru.
Laodameia 'ndrăgită fiind de cumintele Zeus,
A odrăslit pe Sarpedon, oștean ca un zeu în putere.
200 Dar și acesta la urmă, de cum dușmănitul-a zeei,
Pe-a lui Aleius cîmpie stingher și pustiū rătăcit-a,
Pasuri de om ocolind cu sufletul ros de durere.
Ares, setosul de sînge apoi prăpădi pe Isandru
Cînd se bătea cu vestiții Solimî, și de ciudă Artemis,
205 Zîna ce scîntee 'n aur, ucise pe Laodameia.
Iar Ipolohos mi-e tată și-ți spun că mă trag dela dînsul :
El mă trimisc la Troia și-mi dete 'nadins o povață,
Veșnic întiul să fiū și 'n toate să birui pe-oricine ;
Nu de rușine să-mî fac al părinților neam, care-mî stete
210 Cel mai de frunte 'n Efira precum și 'n Likia cea largă.
Iată din ce fel de neam și de sînge purced cu mîndrie.“
Astfel îi zise, și vesel fu craiul Tidid Diomede ;
Sulița 'nfipse deodată 'n mînosul pămînt și cu graiul
Prietenos dup' aceea vorbi căpitanului Glaucos :

184. *Solimîi*, unul din popoarele primitive ce-au locuit peninsula sudică a Asiei mici, Licia.

186. *Despre Amazoane* v. cîntul 3 189.

201. *Despre o cîmpie Aleius* vorbește Erodot VI, 95.

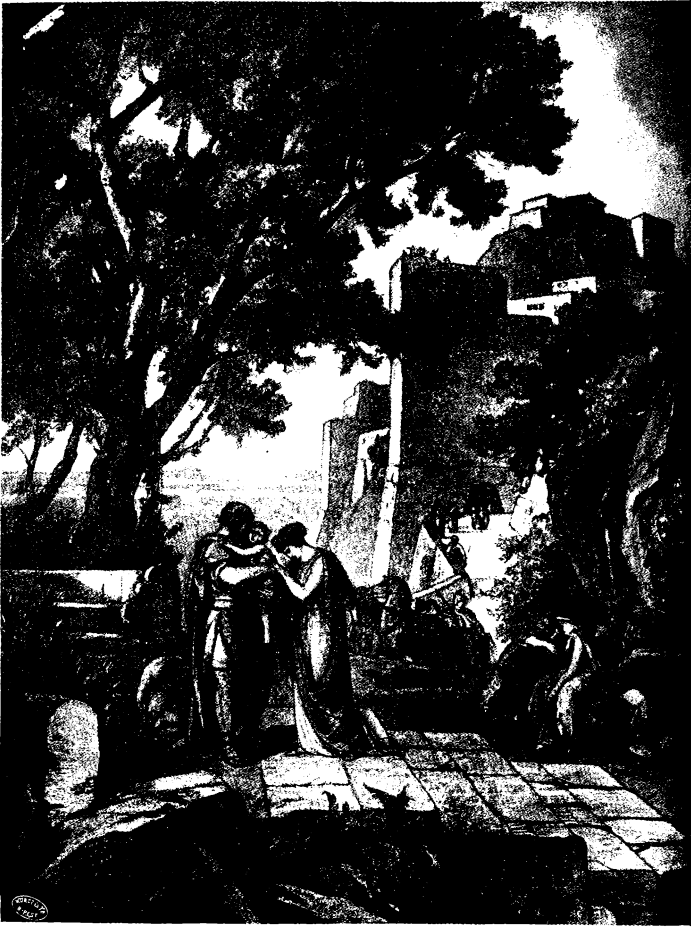
204. *Artemis* (Diana) cu săgețile ei ce lovesc fără greș ucide femeî (vezi în acelaș cînt vers. 428) — așa se explică de antîci moartea subită a femeilor. Artemis e zîna ce „scîntee în aur“ ca întruparea lunii.

- 215 „Vezi tu aevea îmi ești părintescul și vechiul prieten !
Căci prea-măritul Oineu a primit și cinstit-a ca oaspe
Trei săptămîni oare-cînd pe Belerofonte viteazul.
Daruri frumoase schimbă ca semn de-ospeție 'ntre dinșii :
Moșu-mî Oineu dăruit-a un briu sclipitor de porfiră,
220 Belerofonte, o cupă de aur cu torți îndoite.
Cupa și-acum o păstrez ; plecînd, am lăsat-o acasă.
Nu măi țin minte pe tata Tideus ; în fragedă vîrstă
M'a părăsit, cînd periră la Teba luptîndu-se Aheii.
Fi-vei tu dară de-acuma prin Argos iubitul meu oaspe,
225 Eû voiû fi oaspele tău în Likia, de-oîu merge pe-acolo.
Deci ne ferim în de noi să ne batem în gloată ori singuri.
Mie destui mi-s Troenii ceialalți și-a lor falnici tovarăși :
Pot să dobor pe oricine-mî dau zei și eû !-oiu ajunge,
Ție-s Aheii de-ajuns : omoară pe cine putea-vei.
230 Armele dar să schimbăm între noi, ca pe-aceia să știe
Toți, că ne leagă de-acum ospeția părinților noștri.“
Astfel aû zis amîndoi și sărit-aû îndată din care,
Veseli de mină s'aû strîns și datu-și-aû semn de credință.
Zeus atuncea pe Glaucos orbi, de-a schimbat cu Tidide
235 Daruri, luînd a lui arme de-aramă cu preț doar de nouă
Boi și dînd armele-î scumpe aurite de-o sută de tauri.
Ector într'asta sosi la stejar lîngă porțile Skee :
Iute-alergară la el neveste și fete din Troia,
Care de care să 'ntrebe de frați, de feciori și de rude
240 Și de bărbați ; dar poruncă le dete la toate de-a rîndul
Zei să roage ; iar multe plecau copleșite de jale.
Ector ajunse pe urmă la curtea cea mîndr' a lui Priam ;
Curtea-î avea netezite pridvoare cu stîlpî, și 'năuntru
Lîngă olaltă cinzeci de iatacuri, cu toate zidite
245 Numai din piatră cioplită ; și 'n astea dormiaû a lui Priam
Fii, odihnindu-se alături de-a lor legiuite neveste.

221. Diomede zice că nu-și aduce aminte de tatăl său Tideu, căci era mic cînd acesta a perit la impresurarea Tebei; dela el prin urmare, măi ales că Diomede crescuse la bunicul său Oineu. n'a putut avea amănunte despre ospeția amintită aici; puținul cît știe l-a aflat dela Oineu.

224. Zeus îl orbi pe Glaucos, adică Glaucos s'a prostit făcînd schimbul acesta de arme.

Altele 'n dreptul acestora staū, în aceeaș ogradă,
Douăsprezece iatacuri durate din netedă piatră,
Toate 'nșirate pe rînd; și 'n ele dormiaū a lui Priam
250 Gineri alături de-a lor rușinoase, cinstite neveste.
Iată, lui Ector îi ese blajina și darnica-ī mamă,
Cînd să se ducă la cea mai frumoasă din fiici Laodike;
Mina-ī cuprinde cu drag și astfel începe să-ī zică:
„Ce-ai părăsit singerosul războiū și-ai venit, o copile!
255 Rău ne mai supăr' acuma luptîndu-se 'n jur pe la ziduri
Mult blăstemații Ahei, și poate dorința te mină
Brațele tale să 'nalți lui Zeus pe dealul cetății.
Dar mai rămii să-ți aduc vin luciū mai dulce ca mierea
Zeilor nemuritori să închini cași tatălui Zeus,
260 Lor mai întii, și apoi bînd, și ție-ți va fi cu priință.
Vinul, cînd ești oboșit, virtos îți sporește tăria,
Căci istovit ești de trudă pe-ai tăi apărînd de primejdii.“
Marele Ector, din coif clătitorul, atunci îi răspuse:
„Nu mă 'mbia cu pahar de vin dulce, o mamă cinstită,
265 Trupul să nu mi-l înmoī și să pierd vîrtoșia și-avîntul.
Vin lucitor să închin lui Zeus cu mîna mînjită
Tare mă tem; nici se poate, lui Zeus, umbritul în nourī,
Rug' a rosti, cînd pătat e trupul de praf și de sînge.
Du-te tu însă la templul Atenei, prădalnica zînă,
270 Strînge acolo frunțașe femeī cu prinoase și jertfe.
Vălul țesut care-ī cel mai frumos înflorit și mai mare
Și decît toate mai scump din cîte păstrezi în cămară,
Tu pe genunchi il așază la chipul pletoasei Atene
Și juruește-ī apoi junci dalbe, la jug nesupuse
275 Douăsprezece pe-altar, de-ar fi să se 'ndure zeița
S'apere a noastre femeī și copiii și 'ntreagă cetatea
Și să alunge departe de Troia pe-acei Diomede,
Hărțitorul sălbatec ce 'mprăștie grozile morții.
Du-te dar, mamă, la templul Atenei, prădalnica zînă;
280 Eū mă voiū duce la Paris să-l chem la războiū, dacă dînsul
Vrea să-mi asculte povața; mai bine 'nghiți-l-ar pămîntul!
Pacoste mare prin el a dat împăratul olimpic,
Tatălui Priam măritul și fiilor săi și cetății.
Doamne, vedea-l-aș pe el coborîndu-se 'n umbra lui Hades!
285 Doar aș putea să mai uit mîhnirea și scîrba vieții.“

Ector își ia rămas bun dela soția lui. (Cîntul VI, 390 și urm.)

Zise, iar mama-i ducindu-se 'n casă trimise pe fete,
 Slugile ei, de chemaū fruntaşe femeii în cetate.
 Dînsa 'n cămara cu dulce miros coborîtu-s'a 'ndată ;
 Văluri acolo erau frumos zugrăvite 'n tot felul,
 290 Lucrul de mîn' a femeilor Sidoniene ce-aduse
 Chipeşul Paris din Sidon, pe apele 'ntinse ale mării,
 Tocmaî pe unde venise cu fata lui Zeus Elena.
 Unul din astea Ecabe-l alese să'l ducă zeiţei,
 Cel maî frumos inflorit, maî scump şi maî mare ca toate ;
 295 Strălucitor ca o stea îl păstraū tainuit pe sub văluri.
 Dînsa cu el a pornit şi multe femeii o 'nsoţiră.
 Cînd aū sosit pe colina cetăţii la templul Atenei,
 Poarta cea 'naltă deschise frumoasa la faţă Teano
 Cea din Kiseus născută, ce-a fost lui Antenor soţie ;
 300 Ea preoteasă era de Troeni rînduită la templu.
 Braţele lor aū întins cu toate bocindu-se Atenei ;
 Vălul pe urmă luînd preoteasa cea mîndră Teano
 Lin pe genunchi il aşterne la chipul pletoasei zeiţe,
 Roagă-se apoi şi urează născutei din marele Zeus :
 305 „Sfîntă zeiţă, tu stîlp al cetăţii, coroană 'ntre zîne !
 Frînge tu suliţa lui Diomede, şi chiar pe el însuşi
 Fă-mi-l să cază pe brînci înainte la porţile Skee !
 Jertfe de tinere junci nepuse la jug, strălucite.
 Douăsprezece pe-altar ţi-om aduce, de-ai milă şi mîntui
 310 Bietele a Troii femeii şi pruncii şi-a noastră cetate.“
 Zise, dar ruga-i a fost respinsă de Palas Atene.
 Pînă ce ele să roage pe-a marelui Zeus copilă,
 Ector în grabă s'a dus la casa cea mîndr' a lui Paris,
 Care fusese de mult zidită de el cu zidarii
 315 Ceî maî isteţi între meşterii vremii din rodnică Troe.
 Dinşii odae aū făcut şi sală şi curte lui Paris
 Lîng' a lui Priam palat şi-a lui Ector pe dealul cetăţii.
 Ector, iubitul lui Zeus, în cas' a intrat cu o lance
 Lungă de unsprece coţi, înainte ţiînd lucitorul
 320 Virf din aramă făcut şi încins c'o verigă de aur.

316. Prin odae (*thalamos*) se înţelege încăperea destinată pentru femeii, haremul iar prin sală (*dona* sau *megaron*) locuinţa bărbaţilor. Aceste două încăperi împreună cu curtea erau părţile de căpetenie ale locuinţei domneşti din vremea lui Omer.

- El în odae-l găsi îngrijind de măestrelor-î arme,
Tot căuta pipăind ba plata, ba arcul, ba scutul.
Iară Elena din Argos şedea între slugile casei
Şi le da zor la vâtaie să ţese podoabe măreţe.
- 325 Ector pe Paris văzînd, îl muştră cu vorbe de-ocară :
„Tu ticăloase, nu-î bună minia ce-ai pus pe oştiră ;
Ea se tot bate în preajma cetăţii şi 'nalte!or ziduri
Şi-î spărcuită mereu, şi doar pentru tine-î războiul
Care ne 'nceise cu foc. Mai bine ai certa tu pe altul,
- 330 Cînd l-ai vedea părăsînd cumplit' a războiului valmă.
Hai dar, să n'ardă curînd cetatea 'n pîrjo!ul peirii!“
Paris cu chipul de zeu la vorbele fratelui zise :
„Ector, muştrarea ţi-a fost cu temeiu şi deplină dreptate,
De-asta eü vreaü să-ţi răspund ; ia sama tu dar şi m'ascultă.
- 335 Nu de minie şi ciudă pe oaste rămas-am acasă,
Ci hotărisem mai mult să staü cufundat în durere.
Dar mai acum mi-a vorbit nevasta, şi vorbele-î blînde
M'aü notărit să pornesc la războiü ; dar cred şi eü însu-mî
Că mai cuminte-î aşă, căci statornică nu-î biruinţa.
- 340 Hai dar aşteaptă puţin să-mî pun vitejeasc' armăturā,
Orî mi te du ; după tine venînd, te-oiü ajunge din urmā“.
Zise ; iar Ector, din coif clătitorul, nimic nu răspunse.
Însă cu farmec în graiü Elena vorbi cătră Ector :
„Scumpe cumnat urgisitei femeii şi-urzitoarei de re!e !
- 345 Bine-ar fi fost dacă 'n ziua cînd fui odrăslită de mama
Un viforatic vîrtej mă ducea în prăpăstii de munte
Orî mă zvîrlea peste valuri în marea ce fierbe cu clocot !
Valul m'ar fi înghiţit înainte de-aceste păcate.
Însă de vremece zeii această răstrişte 'mî menirā,
- 350 Soţul măcar să-mî fi fost un om mai de treabă ca dînsul,
Care să ştie de-a lumii nespuse huliri şi batjocuri.
N'a fost la minte întreg vr'odată şi nici o să fie,

326. Din muştrarea ce face Ector lui Paris reese, că el nu ştie nimic despre mîntuirea celui din urmă prin mijlocirea Afrodităi ; el presupune numai că Paris, care de altfel e recunoscut şi de el ca vrednic, s'a retras numai de minia ce avea pe Troeniî care îl urău (cf. cîntul 3, 454).

336. „Să staü cufundat în durere“ se înţelege pentru înfrîngerea ce a suferit din Partea lui Menelaü.

- De-asta și cred că primi-va curînd cuvenita răsplată.
Haî tu, cumnate, poștește și intră, pe scaun te-așază
- 355 Tare vei fi obosit de-atîta războinică trudă
Numai din vina lui Paris și-a mea, o sfruntată femeie,
Căroră datu-ne-a Zeus în lume o jalnică soartă,
Veacului celui de apoi s'ajungem de rîs și poveste!“
- Marele Ector, din coif clătitorul, la asta-î răspunse :
- 360 „Cît m'ai pofti de cu drag, tu n'ai să mă 'ndupleci, Eleno ;
Inima-mî tot mă grăbește să-mî dau mai curînd ajutorul
Oștilor mele ce dornic în luptă mi-așteaptă sosirea.
Dar mai zorește pe Paris și însuși silească-se acuma,
Cît mă gălesc în cetate, să-mî easă mai repede 'n cale.
- 365 Eū am să intru acasă la mine să văd înc'odată
Oamenii mei și copilu! meū fraged și draga-mî soție ;
Nu știū de-acum, înturna-mă-voiū oare din luptă la dînșii
Orî cu-a dușmanilor brațe curînd prăpădi-mă-vor zeii.“
- Asta i-a zis, și plecînd viteazul măreț-încoifatul
- 370 Intr'o minut' a sosit la curtea-î cea bine-zidită.
Însă lipsea din odae nevasta-î, bălăia Andromahe,
Căci se dusese cu fiul și slujnica-î bine-gătită
Și s'așezase la turn cu plîns și cu vaete-amare.
Neîntîlnindu-și acasă nevasta cea plină de daruri
- 375 Ector oprindu-se 'n prag, zicea cătră slugile sale :
„Fetelor, spuneți-mî drept și nu-nî tăinuți adevărul,
Unde s'a dus Andromahe cea dalbă lăsîndu-și odaia ?
Poate cumva la surorî aū chiar la cumnatele mele ?
Orî a plecat cu femeile noastre la templul Atenei
- 380 Parte la rugă să ia și să 'mbune pe strașnica zînă ?“
- Zise lui Ector atunci mult harnica lui chelăriță :
„Dacă 'nadins poruncești, stăpine, să-ți spun adevărul,
Află că nu-î la surorî și nici la cumnatele-ți mîndre,
Nici a plecat cu pletoase Troene la templul Atenei
- 385 Parte la rugă să ia și să 'mbune pe strașnica zînă ;
Ci s'a grăbit să se ducă la turn, auzind că Troenii
Sînt cotropiți de dușmanî și că birue 'n totul Aheii.

373. Andromahe s'a dus la turn, se înțelege la turnul dela Porțile Skee, de unde se vedea în față ca într'o panoramă desfășurarea luptelor. Ea era îngrijată de soarta bărbatului ei și a Troenilor și voia să-și dec seamă singură de starea lor.

Dînsa luîndu-și copilul și-o fată cu ea ca să-l poarte,
Tocmai acum a pornit spre ziduri în grabă nebună.“

- 390 Asta i-a zis chelărița; iar Ector napoi se răpede
Iară pe unde a venit, prin bine-poditele uliți.
Trece prin marea cetate și, cînd să apuce în dreptul
Porților Skee, pe unde era să se 'ntoarcă la luptă,
Grabnic aleargă 'nainte-i bogat înzestrata-i soție
395 Alb' Andromahe, copila măritului domn Aetion,
Care trăise în Teba la poalele muntelui Placos
Cel păduros și fuse stăpînul poporului Cilic;
El pe copilă-și dăduse lui Ector, oșteanul puternic.
Dînsa eșitu-i-a 'n drum însoțită de-o fată de casă,
400 Care la sinu-i purta pe iubitul copil a lui Ector,
Prunc fără grijă, voios, asemenea stelei frumoase.
Ector pe el îl numise Scamandriū, ceilalți Astianax,
Străjuitorul, căci Ector fu singura straj' a cetății.
Tatăl, văzîndu-și copilul, zîmbit-a de drag în tăcere,
405 Iar Andromahe aproape-i stătu podidită de lacrimi,
Mîna-i cuprinse cu dor și pe nume chemîndu-l îi zise:
„Inima ta te va pierde, sărmane; și n'ai măcar milă
De copilașul tău prunc și de mine, o biată femeie.
Văduvă fi-voiū curînd, căci iată, curînd te-or ucide
410 Toți repezindu-se asupra-ți Ahei; și dacă te-oiū pierde,
Fi-mi-ar mai bine să intru 'n pămînt, căci n'o să-mi rămîe
Altă nădejde și rază, cînd tu vei muri, fără numai
Negre dureri. Că nici tata-mi trăește, nici mama cinstită.
Știi că pe tata de mult îl ucise viteazul Ahile,
415 Cînd a luat a poporului Cilic bogată cetate,
Teba cu 'naltele porți; răpusu-l-a el pe Aetion,

395. Aetion era rege în Teba din Asia-mică în Cilicia, la poalele muntelui Placos, care se presupune că era o prelungire a muntelui Ida. Această Tebă a fost cucerită de Ahile (v. mai jos vers. 415).

402. *Scamandriū* se numia copilul lui Ector dela rîul Scamandru, iar *Astianax* (*asty* = cetate, *anax* = străjuitor), în cinstea tatălui său care era cel mai mare apărător al cetății, al patriei sale.

416. Ahile a cruțat leșul lui Aetion și nu i-a refuzat îngroparea cu toată cinstea cuvenită, un contrast față de purtarea lui la căderea lui Ector. Cremațiunea și ridicarea unei movile pe cenușa mortului era obișnuită înmormîntare omerică. Sădirea ulmiilor făcută dinadins pentru cinstirea răposatului e atribuită nimfelor de munte (Orestidelor).

- Inima-î nu l-a lăsat să-î prade măestrelor arme.
 Arsu-i-a trupul gătit cu toat' armătura, și-asupra-î
 Măgură el a 'nălțat ; și ulmii îi sădiră în preajmă
 420 Zănele munților, fetele împlătoșatului Zeus.
 Șapte la număr au fost voiniciii mei frați în palate ;
 Toți într'o zi săgetați coborît-au în noaptea lui Hades :
 Iutele Ahile 'î ucise cînd ei își mînau la pășune
 Ciurda chiloșilor boii și turmele oilor albe.
- 425 Iară pe mama ce-a fost crăiasă sub codrii lui Placos
 El împreună cu alte dobinzi o aduse la Troia ;
 N'o dezrobi fără numai primind o grămadă de daruri,
 Dar în sălaș părintesc răpuse Artemis cu arcul.
 Tu-mî ești dar, Ector, și tată și mamă cinstită și frate,
 430 Tu-mî ești bărbatul în floare. Decî hai și te 'ndură de tine,
 Colo la turnul înalt rămii, ca să nu-ți lași în urmă
 Fiul de tată lipsit și văduvă biata-ți femeie.
 Oastea-ți oprește pe lîngă zmochinul sălbatec, pe unde
 Lesne se urcă 'n cetate și zidul se bate mai lesne ;
- 435 Căci pe acolo venind de trei ori cercat-au vitejii,
 Idomeneu prea-vestitul și Aias cei doi cu oștirea,
 Ambii Atrizii cu ai lor și craiul născut din Tideus,
 Ori că le-o spuse vr'un bun știutor de-ale zeilor taine
 Sau că și inima lor la asta-î zorește și 'ndeamnă.“
- 440 Marele Ector, din coif mișcătorul, îi zise la rîndu-î :
 „Grijile aceste mă bat și pe mine, o femeie ; dar strașnic
 M'aș rușina de Troeni și Troene ce tirie haina,
 Dac' aș fugi de război și-aș sta tupilat ca mișelul.
 Nu sînt la asta pornit, căci eu m'am deprins să fiu pururi
 445 Vrednic în luptă și 'n capul Troenilor tot să mă 'ncaer,
 Numai să sprijin a tatălui meu și-a mea 'naltă mărire.
 Bine știu totuș — mi-o spune și mintea și inima 'ntr'una :
 Are să fie o vreme, cînd Troia cea sfîntă peri-va,
 Priam, și el și poporul în lănci iscusitului Priam.

433. „Zmochinul sălbatec“, era însemnat prin vîrsta și mărimea lui și se afla aproape de cetate, pe o înălțime. La zidirea cetății Troia de către cei doi zei Poseidon și Apolon se credea, după legendele de mai tîrziu, că partea zidului despre zmochin era făcută de un muritor, de Eac, și de aceea era mai slabă la atacuri.

- 450 Nu de durerea Troenilor însă mă doare 'ntr'atita,
Nici de-a părinților mei, a Ecabei și-a craiului Priam,
Nici de-a iubiților frați care, citu-s de mulți și de zdraveni,
Tot o să cadă prin colb sub arma dușmanilor noștri ;
Cît mai cu seamă de tine cînd plînsă răpi-te-va vr'unul
- 455 Dintre oștenii Ahei și tiri-te-va 'n neagra robie.
Dusă prin Argos vei țese ascultînd de porunca stăpînei
Și din Iperia sau din Meseis căra-vei tu apă
Fără să vrei, ci silită fiind de cumplita nevoie ;
Cînd oarecine, văzînd plînsorile tale, va zice :
- 460 Iată femeia lui Ector, războinicul cel mai de frunte
Între voinicii Troeni în cruntul războiū dela Troia.
Asta va zice și 'n inimă-ți nouă dureri se vor naște,
Căci va lipsi un bărbat să-ți scuture jugul robiei.
Dar să mă soarbă mormîntul nainte s'ajungă 'n auzu-mî
- 465 Plînsul și vaetul tău, cînd dusă vei fi în robie.“
Zise și brațele 'ntinse spre fiu-său falnicul Ector,
Dar copilașul pe sînul femeii cea mîndru încinsă
lute se 'ntoarse țipînd, de spaimă lovit la vederea
Tatălui cel cu veșmîntul de-aramă și creasta din coada
- 470 Lungă de cal, care 'n coif mereu filfiia 'ngrozitoare.
Rise și tatăl iubit și mama-î cinstită văzîndu-l.
Coiful îndată luînd din creștetu-î falnicul Ector
Pusu-l-a repede jos, de-a stat orbitor de sclipire.
Și sărutîndu-și copilul și-apoi legănîndu-î în brațe,
- 475 Rugă rosti cătră Zeus și zeii ceilalți deopotrivă :
„Nemuritorilor zeî, voi faceți-mî fiul s'ajungă
Cel mai slăvit la Troeni, întocmai ca mine, tot astfel
Vrednic în arme să fie și 'n Troia domnească puternic !
Cînd se va 'ntoarce din luptă, mirat oare-cine să zică :
- 480 „E mai viteaz decît tatăl !“ S'aducă și prăzi sîngerate
Dela dușmanul ucis, să se bucure sufletul mamei !“
Zise și 'n brațele scumpei femeii încrezu copilașul ;
Dînsa la sînu-î cel plin de mireazmă-l primi și-l cuprinse
Dulce cu lacrimi rîzînd. Iar Ector, privind-o cu milă

457. *Iperia*, izvor în Tesalia, iar *Meseis* în Laconia. Locuitorii din Farsala (Tesalia) țineau că amîndouă aceste izvoare se aflau lângă orașul lor. Poeții de mai tirziu înfățișeau pe Andromahă cu adevărat purtînd apă.

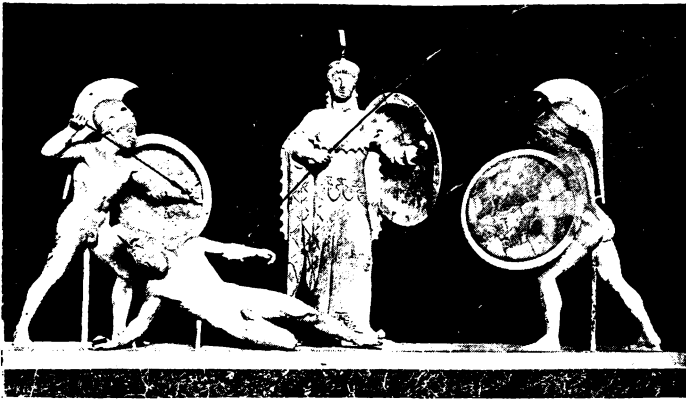
- 485 Și netezind-o frumos, îi zise cuvintele aceste :
„Inima nu-ți amări fără cumpăt, săracă femeie :
Nimenea, dacă nu-î scris, viața nu-mi poate răpune,
Căci de poruncile soartei nu poate să scape nici-unul,
Fie voinic ori mișel, odată ce 'n lume se naște.
- 490 Ha! dar întoarnă-te acasă și cată-ți de trebile tale ;
Vezi de război și de furcă și 'ndeamnă pe slugi ca să fie
Sirguitoare la trebî, și las' că de arme și luptă
Grijă purta-vor bărbații din Troia și eū doar în frunte.“
Zise, și coiful cu creasta păroasă luindu-și viteazul
- 495 S'a 'ndepărtat ; iar femeea pornind să se ducă la curte,
Fața mereū întorcea înapoi năpădită de lacrimi.
Dinsa degrab' a sosit la curtea frumoas' a lui Ector —
Cel ce doboară bărbați, și-acolo găsit-a pe multe
Slujnice, care văzînd-o cu toate 'ncepură să plîngă ;
- 500 Ele cu zile jăleaū pe Ector acasă la dînsul :
N'aveaū nădejde de-acum, că el se va 'ntoarce din luptă
Zmulș din puterea și mîna dușmanilor săi din Ahaia.
Nu zăbovi îndelung nici Paris în casele-î 'nalte ;
Dupăce puse armătura lucioasă de-aramă 'nflorită,
- 505 Fuga porni în cetate 'ncrezut în picioarele-î repezi.
Cum odihnindu-se 'n grajd, cînd orzul îi este nutrețul,
Rupe căpăstrul un cal și 'n tropot s'așterne cîmpiei,
Căci e deprins să se scalde la riū în frumoasele valuri :
Fuge cu fală, și capul și-l poartă pe sus, și pe umăr
- 510 Flutură coama-î în vînt ; el mindru de-a lui frumusețe
Sprinten se saltă și merge în pajiștea lui cunoscută ;
Tocmai și Paris, feciorul lui Priam, porni din Pergamos
Strălucitor ca un soare 'n găteli, coborîndu-se vesel
Din cetățue purtat de picioarele-î repezi. Și 'ndată
- 515 Dete de fratele-î Ector, în clipa cînd sta să se 'ntoarcă
Tocmai din locul, pe unde stătu cu nevasta-î de vorbă.
Paris cu chipul de zeū îi apucă nainte și-î zice :
„Prea te oprește zăbava-mi cu toată grăbirea-ți, o frate ;
Nu m'am silit ca să vin la vreme precum porunciseși.“
- 520 Dar îl întîmpină blînd viteazul, din coif mișcătorul :

512. Porni din Pergamos, adică de pe *acropolă*, unde se găsea palatul lui, ducîndu-se spre Porțile Skee, pe unde avea să meargă cu Ector pe cîmpul de luptă.

„Nimenea, drept judecînd isprăvile armelor tale,
Nu te-ar putea 'nvinui, o iubite, că doară ești vrednic.
Dar te lenești înadins și nu vreî, de sîngeră 'n mine
Inima, tot auzind ce rău te defaimă Troeniî;
525 Și cu dreptate, căci multă li-î truda ce aș pentru tine.
Totuș să mergem, căci bune-ar fi toate de-ar fi să ne-ajute
Zeus pe noi, ca în cinstea cereștilor zei fără moarte
Slobod păhar să 'nchinăm voioși în palatele noastre,
Cînd alunga-vom pe mîndrii Ahei din hotarele țării.“

CÎNTUL AL ȘAPTELEA.

Cuprinsul : Intoarcerea lui Ector și Paris la luptă. Troenii se apără cu izbîndă. Înfelegerea lui Apolon cu Atene. Ector chiamă la duel pe cel mai viteaz între Ahei. Teama Aheilor și cuvîntarea lui Nestor. Nouă viteji vor să se bată cu Ector. Sorșul cade asupra lui Aias. Duelul lui cu Ector e intrerupt de noapte. Nestor propune Aheilor o pace de răgaz cu Troenii pentru îngroparea morților și întărirea lagărului ahaic. Antenor propune Troenilor să înapoeze pe Elena. Paris respinge propunerea lui. Un crainic, trimis a doua zi de Priam, încheie pacea de răgaz și înlesnește îngroparea morților de amîndouă părțile. Aheii își întăresc lagărul cu șanțuri și ziduri și supără pe Poseidon. Zeus arată semne rele Aheilor.

PALAS ATENE,
înarmată cu scutul și cu lancea, între luptători. După sculpturi antice.

VII.

Astfel a zis, și pe poart' a eșit repezindu-se Ector.
Fratele-î Paris alături a mers, și erau deopotrivă
Și-unul și altul aprins să s'apuce de luptă vitează.
Cum e prielnicul vînt slîrnit de un zeu după voia
5 Bieților corăbierî care 'ntruna cu netede vîsle
Marea despică plutind și frînt de-obosire li-î trupul;
Astfel ivitu-s'au ei Troenilor dornici de dînșii.

Paris ucise pe fiul măritului crai Areîtoos,
Sălășluitul în Arne, Meneștiu, pe care Areîtoos
10 Ce! purtător de măciucă cu Filomedusa-l născuse.
Ector cu sulița 'n ceafă lovi pe Eîoneu sub chenarul
Coifului mîndru de-aramă, și-î frîse trupeasca tărie.
Glaucos, a lui Ipohos fecior, căpitan peste Licî,
Sulița 'n crîncenă goană zvîrlind, nemerit-a în umăr
15 Pe-a lui Dexios vlăstar, lfinou, cînd acesta diî a caru-î

9. *Arne* o cetate în Beoția; unii o identifică cu împunătoarele ruine din epoca miceniană, numite acum Gulas, care se află la capătul despre răsărit al Copaidei.

Dete-se jos, și-a căzut la pământ istovit de putere.

Dacă din cer a văzut cu ochii de flacăr' Atene
Oștile-ahee perind în valmă de cleștete crunte,
Iute din naltul Olimp zbură spre puternica Troe.

20 Dar a zărit-o de sus, din dealul Pergamos, Apolon
Și s'a zvirlit înainte-î voind să învingă Troeni.

Cînd la stejar amîndoi protivnicii zei se 'ntîlniră,
Zise întîi a lui Zeus fecior, domnitorul Apolon :

„Care ți-e iar năzuința, tu fiic' a 'năițatului Zeus,

25 De-ai coborît din Olimp grăbită de inima-ți tare?

Vrei tu Aheilor poate să dai schimbătoarea izbîndă ?

Știu eu că n'ai nici-decum de moartea Troenilor milă.

Vorba-mî ascultă măcar — ce-ți spun doar e mult mai cu cale :

Facem acu să 'ncezeze cumplita vărsare de sînge.

30 Mîne pe urmă din nou să înceap' a se bate 'ntre dinșii

Pînă ce-Aheii de rîpă vor da Ilionul, căci vouă

Zînelor bine vă pare s'o pierdeți această cetate.“

Zise lui Febos Apolon, Atene cu ochii albaștri :

„Fie, tu meștere ținteș ; eu însă-mi, cu gîndul acesta,

35 M'am coborît din Olimp la oastea troiană și-ahee.

Ce fel tu însă gîndești că-î chip să curmăm bătălia ?“

Numaî decît a răspuns feciorul lui Zeus Apolon :

„Haî să 'ntețim oțelita putere-a viteazului Ector,

Doar va chema din Ahei pe oare-cine, ca numaî cu unul

40 Singur acum să se măsure 'n mult fioroasa bătae.

Plinî de uimire Danaîi cu lucii pulpare de-aramă

Pe-unul de-ai lor o să 'ndemne la luptă cu falnicul Ector.“

Zice și zîna cu ochi luminoși îi ascultă cuvîntul.

Fiul lui Priam Elenos, în minte-auzindu-le sfatul

45 Zeilor nemuritorî, cînd ei amîndoi se vorbiră,

Iute la Ector s'a dus, și stîndu-î aproape grăit-a :

20. Apolon, după cîntul 5. 460, se așezase la cetățuia Pergamos, și de aici acum întîmpină pe Atene. Teama lui a fost ca nu cumva aceasta, prin amestecul ei, să hotărască lupta în favorul Aheilor.

22. E tot acelaș stejar frumos și înalt (adese-orî amintit în Iliada) care era închinat lui Zeus și se afla aproape de porțile Skee.

44. Despre Elenos v. cîntul 6, 76.

- „Ector, fecior a lui Priam, tu cel înțelept ca și Zeus,
Oare veți vrea să mă ascuți? Tu ești doar iubitul meu frate.
Fă să înceteze din luptă cu toții, Troenii i-Aheii;
50 Și pe întiul viteaz din rîndul Aheilor chiamă,
Sîngur cu el să te măsurî în mult fioroasa bătae.
Nu ți-e doar încă menit sfîrșitul, nici jalnică soartă;
Ast' auzii mai acum că zeii 'ntre dinșii vorbiră.“
Zise, iar Ector adînc se bucură spus' auzindu-î.
55 Merge 'ntre armii grăbit și cu sulița prinsă de mijloc
Cetele ține pe loc, și 'ndată stătură Troenii.
Dar și pe-Aheii cu dalbe pulpare-î opri Agamemnon.
Febos cu arcul de-argint într'asta și Palas Atene
S'au așezat, de păreau la chip unor pajuri asemeni,
60 Sus pe stejarul înalt a lui Zeus, de scut purtătorul.
Dinșii cătau bucuroși la bărbații, a căror șireaguri
Dese stăteau — o pădure de coifuri, de lănci și de scuturi.
Ca vâlurele lățite pe mare de vîntul furtunei
Care-î pornit de curînd, de se 'ntunecă marea sub ele —
65 Tocmai atîta de des sta 'n șiruri deoparte și alta
Oastea pe cîmp. Iară Ector acestea zicea între dinșii:
„Dați ascultare, Troeni și Ahei cu frumoase pulpare,
Vreau un cuvînt să vă spun dup' a inimei mele poruncă.
Nu vru 'mplinirea tocmelii Cronion înalt-domnitorul,
70 Ci dușmănos cătră unii și alții ne 'mpinge la arme
Pînă-ce său cuceri-veți cumva Ilionul puternic
Său veți peri ling' a voastre corăbii, pe mări plutoare.
Ceî mai de frunte viteji din toat' aheimea-s de față.
Care dintr'înșii se bizue sîngur să lupte cu mine,
75 Easă din rînduri acum și vină 'mpotriva lui Ector.
Asta mi-î însă 'nvoiala și Zeus ne fie ca martor:
Dacă strivi-mă-va el cu sulița lungă de-aramă,
Armele-mî prade și ducă-le-apoi la boltite corăbii,
Celor de-acasă doar trupul să-mî dee, ca'n urmă Troenii
80 Jalnici femeii și bărbați, după moarte, pe rug să mi-l ardă.
Dar dacă eî îl răpun și Apolon imî dă biruință,

69. E vorba de învoiala ce s'a făcut de cătră amîndouă tabelele cu prilejul duelului dintre Menelau și Paris și care a fost stricată din partea Troenilor.

Toat' armătura-î luind o voiû duce în Troia 'n cetate,
Şi-oiû atîrna-o la templul lui Febos Apolon arcaşul ;
Iar al lui trup îl voiû da la frumoasele voastre corăbii
85 Grija 'ngropării să-î poarte pletoşii Ahei, şi pe maluri
La Elespontul întins, spre cinste mormînt să-î înalţe.
Zice-va 'n vremea de-apoi oare-cine, cînd negre talazuri
Bate-va 'n faţă-î pe vasul cu multe şireaguri de vîsle :
Iată mormîntul aceluî perit mai de mult, luptătorul
90 Care căzut-a în luptă vitează cu falnicul Ector.
Asta va zice cîndva, şi slava mea veşnică fi-va."
Zise şi-Aheiî cu toţii rămaseră 'n linişte-adîncă ;
Teamă le-a fost a primi şi ruşine-a-î respinge chemarea.
Dar se sculă în sfîrşit şi 'ncepu să vorbiască Menelaû
95 Ceartă rostind şi ocară cu grele suspinuri din suflet :
„Lăudăroşilor, voi ! Mueri, nu bărbaţi din Ahaia !
Fi-va ruşine cu drept, nespus de cumplită ruşine,
Dacă nici unul din voi n'ar sta să se bată cu Ector.
Ci vă prefaceţi mai bine cu toţii în ţărnă şi 'n apă
100 Colo pe loc, unde staţi fără suflet şi fala mării !
Eû mă gîtesc să mă prind cu el, căci norocul izbîndei
Pururea sus atîrnat stă 'n mîinile zeilor veşnici."
Asta vorbit-a, şi-a prins să 'mbrace frumoasele-î arme.
Ţie sosit ţi-ar fi fost, o Menelaû, sfîrşitul vieţii:
105 Ector acum te-ar fi stins, fiind mai puternic ca tine ;
Însă pe loc aû sărit să-l 'mpedice-Aheiî de frunte.
Însuşî Atrid Agamemnon, acel cu mai mare domnie,
Repede-l prinse de dreapta şi-î zise cuvintele-aceste :
„Vino-ţi în fire, mărîte Menelaû ! Nu-ţi trebuie ţie
110 Faptă nebună să 'ncercî ; dar rabdă cu toată mîhnirea.
Nu căuta să te apuci cu unul mai tare ca tine,
Ce-î şi de alţii temut, cu Ector feciorul lui Priam.
Se 'nfiora să-l înfrunte în lupta cea plină de slavă
Însuşî Ahile, cu toate că el e mai tare ca dînsul.
115 Haî dar întoarnă-te-acum şi stăi între mulţii tovarăşi ;
Las' că trimite-vor pe-altul Aheiî 'mpotriva lui Ector.
Care, cu toate că-i fără de teamă şi saţ la războaie,
Tot va fi el bucuros să-şi plece în tihnă genunchii,

85. Mai tîrziu se arătau în adevăr pe ţărmul Elespontului (Dardanele) *tumulii* lui Aias, alui Ahile, a lui Patroclu şi Antilohos.

- Dacă scăpa-va din crudul război, și din cleștetul crincen.“
- 120 Fratelui asta zicind, viteazul întorsu-i-a gândul,
Căci cu dreptate-a vorbit. Se supune Menelaū, și veseli
Soții apoi i-au desprins de pe umeri frumoasele arme.
Scoală-se Nestor atunci și-Aheilor asta vorbește :
- „Vai, ce durere și jale cuprinde poporul ahaic !
- 125 Mult ar mai geme bătrînul Peleū, călărețul destoinic,
Al Mirmidonilor craiū vestit la vorbiri și la sfaturī,
Care cînd-va bucuos cercetîndu-m' acasă la dînsul,
Tot întreba de-obîrșia și neamul vitejilor noștri,
De-ar auzi că ei staū tupilați înaintea lui Ector !
- 130 Brațele el și-ar întinde spre cer să se roage ferbinte,
Doar ar putea să coboare mai iute în noaptea veciei !
Doamne tu Zeus, tu Palas Atene și Febos Apolon,
Tînăr de-aș fi ca de mult, cînd pe riul cel iute Keladon
Se 'ncăeraū cu Pilenii Arcazii cei meșteri la sulii
- 135 Strînși lîngă Feia sub ziduri în prejmetul apei Iardanos.
Ereūtalion era la dușmanī ca un zeū în putere
Și se lupta între ei cu armele lui Areītoos,
Craiū-Areītoos, slăvitul viteaz, purtătorul de ghioagă —
Cum îi ziceaū și bărbați și femei care-s falnic încinse.
- 140 Nu se slujia doar în luptă de arc și de suliță lungă,
Ci cu măciuca de fer spărgea bărbăteștile rînduri.
Dar viclenește și nu cu puterea, Licurg, îl ucise
La o strîmtoare, pe unde cu greu îi slujia buzduganul.
Colo în strîmta cărare Licurg apucîndu-ī nainte
- 145 Lancea-ī înfipse în mijloc, și fu răsturnat Areītoos.
Armele-ī, darul lui Ares, ca pradă luîndu-ī viteazul
Însuși apoi le purta pretutindenī în luptele grele.

127—128. Întîlnirea lui Peleū cu Nestor a avut loc înaintea războiului, cînd cel din urmă a fost trimis împreună cu Odiseu în Ftia, ca să hotărască pe Ahile să ia parte la războiū.

133. și urm. Arcazii sau Arcadienii, locuitorii *Arcadieī*, ținutul central, cel mai muntos al Peloponezului. Feia, un port la sudul Elidei, ținutul cel mai despre apus din Peloponezul, lîngă riul Iardanos. Keladon se presupune a fi un afluent al acestuia. Pilenii lui Nestor veniau din Pilos, un port în Mesenia, spre sud-vest.

136. Ereutalion, viteazul arcadian în slujba lui Licurg, regele Beoției, e amintit în cîntul 4, 319. Acest Licurg nu trebuie confundat cu celalt Licurg, despre care a fost vorba în cîntul 6, 130.

- Cînd mai pe urmă Licurg bătrîn în palatu-î ajunse,
Ereŭtalion, ca bun slujitor, le primi să le poarte.
150 Dînsul cu ele încins chema pe vitejî la bătae ;
Tojî tremuraŭ îngrozijî și nimenî nu-î sta împotrivă.
Eŭ cutezat-am atunci să es înainte-î, eŭ singur
Nepăsător de primejdîi, deși între-aî noștri mai tînăr.
Prinsu-m'am dară cu el și-Atene mi-a dat biruință,
155 Și-am toropit un bărbat nespus de puternic și mare :
Lat cît o namilă 'ntins se zbătea la pămînt uriașul !
Dac' aș fi iară voinic și verde cum fost-am odată,
Cum s'ar afla între-Aheî potrivitul marelui Ector !
Ceî mai de frunte vitejî din toat' Aheimea-s de față,
160 Nimenea totuș voios nu sare 'naintea lui Ector.“
Astfel bătrînu-î certa, și din eî ridicatu-s'au nouă.
Cel mai întîi a sărit al oastei păstor Agamemnon
Și după el s'a zvîrlit viteazul Tidid Diomede,
Aias ceî doî luptătorî ferecați în tăria năvalei ;
165 Idomeneŭ dup'aceea, și soțu-î iubit Merione
Care era ca și Ares acel ce omoară bărbați ;
Evemonid Evripil arătosul, și-alătura Toas
Cel din Andremon născut și-apoi Odiseŭ prea-măritul.
Dînșii cu tojîi voiaŭ să se prindă la luptă cu Ector ;
170 Dar le vorbi călărețul Gereniŭ, cumintele Nestor :
„Sortul acum aruncați, ca unul din voi să se-aleagă ;
El o să bucure mult pe mindrii feciorî din Ahaia
Și 'nveseli-se-va 'n sine și el, de putea-va să scape
Teafăr acuma de crudul războiŭ și de 'ncaerul crîncen.“
175 Astfel a zis, și 'nsemnînd fiecare un sort dup'aceea
Eî îl aruncă în coiful măritului craiŭ Agamemnon.
Armia prinse la zeî să se roage cu brațele 'ntinse
Și-asta zicea oare-cine privind cătr' a cerului boltă :
„Zeus părinte, fă sortul să cadă lui Aias Telamon,
180 Lui Diomede, ori craiului cel din bogata Mikene !“

171. Hotărîrea sortului e socotită ca venind dela zeî ; de aceea urmează după ea rugăciunea oștirii.

180. Mikene (Micena) era, pe lîngă Orhomenos din Beoția, cea mai bogată din cetățile vremii eroice. Descoperirile celebre făcute de arheologul Schliemann dovedesc că adjectivul lui Omer („bogata în aur“) se întemeiază pe o stare adevărată din trecut.

Ziseră ; coiful mișcînd cu mîna cumintele Nestor,
Sorțul lui Aias din el sări, tuturora pe voe.
Deci pretutindenî un crainic în deasa mulțime ducîndu-l
Prinse vitejilor crai să-l arate, pornind dela dreapta ;
185 Nu-l cunoscă și pe rînd fie-care din ei îl respinse.
Dacă prin gloată s'a dus mai departe și-ajunse la Aias,
Care-aruncatu-l-a 'n coif făcîndu-î un semn pe deasupra,
Mîna și 'ntinse viteazul, iar crainicul sorțul îi dete.
El cunoscă a lui semn și 'ndată fu vesel la față.
190 Sorțul pe jos la picioare 'l zvîrli și grăi tuturora :
„Sorțul acesta i-al meu, o prietinî, și însu-mî mă bucur,
Inima-mî crede că eu birui-voiî pe falnicul Ector.
Haide, voi rugă roștiți împăratului Zeus Cronion,
Pînă ce eu îmbrăca-voiî acuma vitezele arme.
195 Ruga 'ntre voi pe tăcute roștiți, să n'auză Troienii
Orî glăsuți-o fățiș, căci n'am nici o teamă de nimenî.
Ori-cît ar vrea dinadins, nu-î unul din loc să m'abată
Prin meșteșug de războiî orî silnic; nu cred doar că 'n arme
Neștiutor într'atît m'a născut și crescut Salamina.“
200 Zise, și toți se rugău împăratului Zeus Cronion
Și-asta în rugă ziceau cu privirea spre cer ațintită :
„Zeus părinte, tu 'nalte, slăvite stăpîn peste Ida,
Fă tu să birue Aias și dă-î strălucirea izbîndeî.
Drag de ți-e însă și Ector, și grijă de porți și de dînsul,
205 Amînduror deopotrivă le 'mparte putere și slavă.“
Asta ziceau pe cînd Aias punea sclipitoarele-î arme.
După ce dînsul pe toate la urmă frumos și le 'ncinse,
Iute porni, și la mers părea ca năpraznicul Ares,
Care se poartă 'n prigoana bărbaților, cînd îi aprinde
210 Zeus la luptă pe ei prin vrajba de vieți cositoare.
Astfel și el uriașul, al armiei zid de-apărare,
Merse 'nainte cu zimbet în fața-î sălbatec de cruntă,
Sulița lungă rotind și-umblînd cu pași mari de mîndrie.

184. Crainicul umblă de la dreapta la stînga, pentru-ca să le fie spre bine.

195. Aias spune oștirii să se roage pe tăcute, fiindcă cuvintele cobitoare, rugăciunile din potrivă, sau părăerile neprielnice ale dușmanilor puteau slăbi rostul rugăciunii.

199. *Salamina*, patria lui Aias, fiul lui Telamon. Salamina e o insulă în golful saronic, în fața Atenei.

- Inima soților lui creștea de plăcere văzându-l,
 215 Iar pe Troeni i-a trecut prin trup un cutremur de ghiată.
 Prinse de team' a se zbate și inima 'n pieptul lui Ector,
 Inșă zadarnic: el nu mai putea să s'ascundă de frică
 Dîndu-se 'n gloată 'napoi, căci el de la sine 'l chemase.
 Iată 'i se apropie Aias, și 'nalt ca un turn îi e scutul,
 220 Care din piei a boi șapte cu-aramă 'l lucrase Tihios
 Cel mai isteț curelar ce trăise vr'odată în Hile;
 Luciul scut i-a lucrat de minune din pieile-a șapte
 Boi încălați, pe deasupra cu-aramă virtos ferecîndu-i.
 Scutul acesta ținînd la piept înainte 'i viteazul
 225 Și-ameninșînd a grăit lui Ector cu totul de-aproape:
 „Ector, acumă cunoaște-vei bine luptîndu-te singur
 Ce fel de oameni viteji mai aū între dînșii Danaii,
 Nenumărînd pe-acel leu, de bărbați strivitoru! Ahile.
 Dînsul acum la corăbii bolțite, pe mări pluiitoare,
 230 Șade cuprins de minie pe-al oastei păstor Agamemnon.
 Dar și 'ntre noi sînt de-aceia ce pot să te 'nfrunte cu arma,
 Și 'ncă sînt mulți. Inșă haide și 'ncepe lovitul și harța!“
 Marele Ector, din coif mișcătorul, răspunse la rîndu-î:
 „Aias, fecior lui Telamon, mărite stăpin de popoare,
 235 Nu mă cerca tu la fel cum cerci pe copilul cel firav
 Saū pe o slabă femee ce nu se pricepe la luptă.
 Eū îs deplin știutor de-a bărbaților sfezi și măceluri.
 Știū doar la dreapta și știū și la stînga să port argăsitul
 Scut, și de dînsul păzit să mă bat cu ne 'nfrîntă putere.
 240 Știū să dau buzna cu carul în valma de cai și de care,
 Știū și pe jos să mă prind în hora cumplitului Ares.
 Inșă eū nu voiū să dau în tine, viteaz așa mare,
 Vr'o lovitură pe-ascuns, ci pe față de pot să te biruī“.

219. Scutul lui Aias aici e ca și a lui Ector în cîntul 6, 117. Cetea Hile se afla în Beoția, probabil lîngă lacul actual Likeri (lîngă Copaida). Scutul lui Aias care joacă un oarecare rol în Iliada este atît de legat cu amintirea eroului, încît fiul său s'a numit după el Eurisakes („cel cu scutul mare“), iară Salamina împodobia cu el monedele sale.

242. Ector își curmă cuvîntul numai decît și trece la faptă, ca să nu treziască bănuiala în Aias, a cărui vrednicie o recunoaște, că el dinadins lungeste vorba pentru-ca în vremea asta să descopere vr'un gol, vr'o parte neferită de arme, ca să atace „pe ascuns“, adică cu șiretenie.

Zise, și-apoi răsucind zvîrli a lui suliță lungă,
 245 Și nimeri în de piele puternicul scut a lui Aias
 Tocmai deasupra de tot prin pătur'a opta de-aramă.
 Șase din pături le rupse lovindu-le strașnic' aramă
 Și 'nțepeni într'a șaptea din piei. Dar pe urmă și Aias,
 Nobilă viță din Zeus, aruncă năstrușnica-i lance
 250 Și nimerește pe loc în scutul rotund a lui Ector.
 Prin lucitorul său scut străbate năprasnica lance,
 Trece cu vîrfu' apoi în platoșa-i mult măestrită
 Și-alunecînd spre deșerturi îi rupe cămașa de zale ;
 Pleacă-se Ector atunci și scapă de neagra urgie.
 255 Dar cu nepreget luînd amîndoi lungărețele suliți,
 S'aũ năpustit ca și leiî ce mistue carnea de crudă
 Ori ca sălbatecii vierî ce nu mai s'ăbesc în putere.
 Fiul lui Priam întîi la mijloc izbitu-i-a scutul,
 Făr' a-l răzbate ; căci, dînd de aramă, 'ndoitu-s'a vîrfu'.
 260 Aias la rîndu-î, sărînd, în pavăză-i dete cu lancea
 Și-o răzbătu zguduînd înapoi pe năvalnicul Ector ;
 Ceafa-î atinse tîînd, și sînge țîșnitu-i-a negru.
 Nu sta din lupt'a lui Priam fecior, ci cu toată rînirea,
 Repede 'n lături ferînd, cu mîna cîrnoasă ridică
 265 Un bolovan ce pe cîmp sta mare și negru și aspru,
 Și slobozîndu-l apoi spre Aias, lovește în scutu-î
 Strașnic de piele de boũ, și zîngăne-arama pe dînsul.
 Aias atunci apucînd o piatră mai grea și 'nvîrtînd-o,
 Numai-decît a izbit-o cu toată nespusa-î putere.
 270 Scutul lui Ector a spart cu steiul cît piatra de moară
 Și l-a rînit în genunchi ; iar Ector cîzut-a pe spate,
 Dar sprijînîndu-se 'n scut, ci 'n grab ridicatu-l-a Febos.
 Ei ar fi prins a se bate cu săbiî în luptă de-aproape,
 Dacă doi crainici, doi solî trimiși de bărbați și de Zeus,
 275 N'ar fi venit repeziți dela oaste de-oparte și de-alta,
 Oamenî cuminți amîndoi, Ideos precum și Taltibiũ.
 Dînșii toiagu 'ntre ei aũ țînut, și vorbit-a Ideos,
 Crainicul cel știutor de multe 'nțelepte povețe :
 „Dragiî mei fiî, contenîți din luptă și nu vă mai bateți.

259. Arama scutului, care a nimicit aici puterea loviturii, era o placă rotundă, mai groasă, cu care era prevăzut mijlocul de afară al scutului și care servea la pararea atacurilor dușmane.

- 280 Zeus, al norilor domn, la fel amîndoi vă iubește ;
Ambii războinici sînteți, cunoaștem aceasta cu toții.
Iată de-acuma-î amurg, se cade să știm și de noapte.“
Aias Telamon atunci așa cuvînta lui Ideos :
„Spuneți lui Ector, Idee, aceasta să-mi zică el însuși ;
285 El doar pe cei mai de frunte viteji îi stîrni la bătae,
Facă 'nceputul, și eû voios voiû urma după dînsul.“
Marele Ector, din coif clătitorul, acestuia zise :
„Aias, de vreme ce zeii ți-au dat și puteri și mărime
Și 'nțelepciune, de ești întiiul în lupta de sulii
290 Printre Ahei, să sfîrșim acum bătălia cea cruntă.
Mine pe urmă din noû lupta-ne-vom, pînă ce zeii
Vor hotărî despărțirea dînd unora slava izbîndei.
Iată de-acuma-î amurg, se cade să știm și de noapte.
Numai așa 'nveseli-vei pe-Aheii ce șed la corăbii,
295 Dar mai cu samă pe-ai tăi și oastea venită cu tine.
Astfel și eû, de mă 'ntorc în marea cetate-a lui Priam
Voiû bucura pe Troeni și Troene ce tirie haina,
Care se vor închina pentru mine-adunate la templu.
Haî dar acu ne cinstim la olaltă cu daruri mărețe,
300 Pentru-c'ășa oarecine din ambele taberi să zică :
Vrajba ce seceră vieți i-a pus pe-amîndoi să se bată,
Dar, împăcați între ei, părăsiră la urmă bătaia.“
Astfel îi zise și-un paloș cu ținte de-argint îi întinse
Cu săbierul cel bine croit și cu teaca 'mpreună.
305 Brîu porfiriû lucitor îi dete și Aias la rîndu-î ;
Și despărțindu-se, unul se duse la tabăr' ahee,
Iară celalt la Troeni ; voioși îl primiră pe dînsul,
Dacă văzură că viû și teafăr la dînșii se 'ntoarce
Ector scăpat de puterea și mîna ne'nfrînt' a lui Aias.
310 Eî spre cetate 'l duceau și-abia mai credeau că trăiește.

303—305. Mînerul paloșului avea ținte de-argint, care băteau la ochi, din pricina colorii închise a mînerului făcut din os sau din lemn. După legendele ulterioare, acesta e paloșul cu care mai tîrziu s'a sinucis Aias, pe cînd „brîul“ dăruit lui Ector de Aias i-a servit lui Ahile ca să lege leșul lui Ector de carul său, cînd l-a tîrit împrejurul mormîntului lui Patroclu. *Săbierul* (baudrier) era din piele „bine croită“, ferecată cu metal, dupăcum se arată din repețita lui caracterizare („de aur sau de argint“). *Brîul* era încătărâmat pe partea din afară la marginea de jos a platoșei. (cf. cîntul 5, 133).

- Dar și pe Aias Aheii 'n duium îl duceaă cătră cortul
Lui Agamemnon, și vesel era de izbîndă viteazul.
Cînd dup'aceea, sosind la corturi, intrară la dînsul,
Craiu Agamemnon, în cinste le dete să 'njunghie un taur,
315 Boû de cincî ani, închinîndu-l a-tot-țitorului Zeus.
Harnici apoi îl jupiră și 'n multe bucăți despicîndu-l,
Carnea tăiară felii și frumos în frigări o trecură,
Bine o fripseră toată și-o traser' apoi din jăratec.
Cînd isprăviră 'n sfîrșit cu toate, și-ospățul gătiră,
320 Eî ospătaû, și avea deopotrivă mertic fie-care.
Lungul al bouluî arm îl dete lui Aias, cinstindu-l
Marele domn Agamemnon, viteazul născut din Atreus.
Cînd și-alinară pe urmă cu toții și sete și foame,
Prinse întii între eî să-și spună gîndirea bătrînul
325 Nestor, al căruia sfat fu cel mai cuminte deapururi,
El sănătos cugetînd, vorbi adunării și zise ;
„Tu Agamemnon și voi ceilalți căpitanî ai oștirii,
Mulți din oștenii pletoși din Ahaia pe cîmp ne periră.
Aprigul Ares stropi 'ntunecatul lor sînge pe malul
330 Limpedei ape Scamandru, și sufletu 'n iad le trimise.
De-asta tu mîne din zori se cade să curmî bătălia ;
Noi adunîndu-ne-apoi pe morți să-î aducem în care
Trase de boi și catîri, și-aici împreună să-î ardem
Lîngă corăbiî, ca oasele lor fie-cine să poată
335 Duce cu sine la fii, cînd o fi să ne 'ntoarcem acasă,
Și să 'nălțăm dup'aceia la rug tuturor o movilă,
Numai un singur mormînt, și iute 'nainte să facem
Ziduri cu turnuri înalte, adăpost pentru noi și corăbiî ;
Și la tot turnul apoi porți marî și vîrtos îmbrate,
340 Cale prin ele deajuns pentru carele noastre să fie.
Și să săpăm lîngă zid un șanț mai adînc pe afară,
Șanțul săpat împrejur va putea să opriască dușmaniî,
Cînd cu tărie venind cotropi-ne-vor eî, inimoșii.“
Zise și craii cu toți lăudară povața lui Nestor.
345 În cetățue pe deal și Troeniî făceaă adunare

334. Acest vers și următorul erau respinse de cei vechi ca străine de text; ele conțin o contradicție față de propunerea lui Nestor de-a „arde osemintele celor morți și de-a ridica un mormînt comun“. Odată ce osemintele erau arse și amestecate cu celelalte, cum le mai puteau deosebi și lua cu dinșii ?

Strașnică, plină de zgomot, la poarta măritului Priam.

Vorba dinții începu înțeleptul Antenor și zise :

„Dați ascultare, Troeni, Dardanî și tovarăși de arme :

Vreaū să vă spun un cuvînt precum mă povățue mintea..

350 Haide acum pe Elena și-averea 'î cu ea împreună

S'o 'napoiem la Atrizî, ca s'o ducă ; jurata credință

Noî am călcat și 'nzadar ne batem, căci n'o să ne fie

Spre fericire de-acum, dacă nu vrem să facem noi asta.“

Zise, și 'ndată șezu ; dar pe loc se sculă între dinșii

355 Falnicul Paris, bărbatul Elenei cea 'n plete bogată,

Și la bătrînul Antenor așa se răsti de minie :

„Nu după poftă 'mî vorbești dînd astfel de sfat, o Antenor.

Știi tu și altă povață mai bună să spuî decît asta.

Dacă tu însă 'nadins grăit-ai cuvîntul acesta,

360 Drept e că mințile-atuncî luatu-ți-au zeii cu totul !

Dar cuvînta-voiū eū însumî Troenilor și-una voiū spune

Fără de 'ncunjur acum : Danailor nu daū femeea ;

Numai averea ce-adus-am acasă cu dînsa din Argos

Toată sînt gata s'o daū, ba chiar să sporesc dela mine.“

365 Zise și 'ndată șezu ; dar pe loc se sculă între dinșii

Priam, nepot lui Dardanos, întreg ca și zeii la minte ;

El sănătos cugetînd, aceste vorbi adunării :

„Dați ascultare, Troeni, Dardanî și tovarăși ai noștri,

Vorba ce eū vă voiū spune i-a inimei mele dorință.

370 Ca și 'nainte voi mergeți acum și cinați în cetate

Și la păzire gîndiți, și cu toții mereū să vegheze.

Mînece mîne din zori Ideos să meargă la vase

Lui Agamemnon să spue și fratelui său, lui Menelaū,

Vorba rostită de fiul meū Paris, pricina 'nvrăjbirii ;

375 Și-adăugîndu-le-apoi ca măsură cuminte, să 'ntrebe

Dac'ar voi să 'ncetăm cu luptele, pînă vom arde

Morții ; pe urmă din nou război-ne-vom pînă ce zeii

Vor hotări despărțirea dînd unora slava izbîndeî.“

Asta vorbi ; iară ei voios îi ascultă cuvîntul.

380 Oastea în cete 'mpărțită prin tabăr' a prins să cîneze.

Iar dimineată porni la corăbii să meargă Ideos ;

346. Adunarea Troenilor se ținea la „poarta lui Priam“, adică a palatului regal, unde, după obiceiul oriental, regele judecă pricinele dreptății (cfr. expresia „Sublima Poartă“).

- Dînsul la sfat îi găsi pe Danaî, slujitorii lui Ares,
Tocmai la coada corăbiei lui Agamemnon Atride.
Crainicul cel strigător stătu între ei și le zise :
- 385 „Voi din Atreus născuți și voi căpitanî din Ahaia,
Priam acum și ceilalți fruntași ai norodului nostru
Mi-aū poruncit să vă spun — de poftiți și vă place și vouă —
Vorba grăită de Paris, pricina războiului nostru ;
Toat' a femeii avere ce 'n vase-adîncate din Argos
- 390 Dînsul aduse la Troia — mai bine perea înainte ! —
Gata-î s'o dee, ba chiar și cu alta de-a lui s'o sporiască.
Dar a slăvitului craiū Menelaos dreaptă soție
Nu vrea s'o dee 'napoi, deși îl indeamnă Troeniî.
Mai îmi dădură poruncă pe voi să vă 'ntreb dup'aceea,
- 395 Dac'ați voi să 'ncetăm cu luptele pînă vom arde
Morții ; pe urmă din nou război-ne-vom pînă ce zeii
Vor hotări despărțirea dînd unora slava izbîndeî.“
Asta le-a zis și cu toții rămaseră 'n liniște-adîncă,
Dar mai pe urmă vorbi inimosul Tidid Diomede :
- 400 „Nu! mai primiască nici unul acum avuția lui Paris,
Nici pe Elena, căci chiar și-a pruncului minte pricepe
Că 'mpresurați-s acum Troeniî de mreaja peirii!“
Asta le zise, și-Aheii 'nvoindu-se toți chiuiră
Plini de mirare auzind ce spuse viteazul Tidide.
- 405 Craiū Agamemnon atunci așa cuvînta lui Ideos :
„Iac' auzit-ai cuvîntul Aheilor însuși, Idee,
Cum cătră tine răspund ; plăcut mi-e și mie răspunsul.
Cît despre oamenii morți, de loc nu împiedec să-i ardem ;
Nu e nimic de cruțat, cînd vorba-î de-a morților trupuri !
- 410 Cade-se 'ndată ce mor cu foc să 'mpăcăm a lor umbre.
Iată, iaū martor pe Zeus al Herei bărbat, tunătorul !“
Zise și schiptrul apoi spre zeî a 'nălțat Agamemnon,
Grabnic Ideos atunci se 'ntoarse la deal în cetate,
Unde steteaū în sobor Troeniî, Dardaniî și soții.
- 415 Toți adunați așteptaū pe crainicul lor ca să vie.
Dînsul în urmă venind, 'și-a spus adunării solia

411. Prin cuvintele acestea, Agamemnon primind propunerea cu privire la îngroparea morților, se leagă sărbătorește că se va ținea de cuvînt; ridicarea sceptrelui cătră zeî e întărirea externă a jurămîntului său.

- Stîndu-le 'n mijloc, iar ei se gătiră cu multă grăbire
Unii să care la leşuri, iar alţii la trunchiuri de lemne,
Dar şi Aheii la fel se tot îndemnau la corăbii
420 Leşuri s'aducă şi ei şi sarcini de lemne să care.
Prinse şi soarele-atunci pe cîmp să-şi reverse lumina ;
El cătră cer se suia părăsind a oceanului valuri
Lin curgătoare şi-adînci, iar ei se 'ntîlniau laolaltă.
Dar era greu între morţi a cunoaşte pe-ai lor fie-care ;
425 De-asta de sînge şi praf îi spălaū, şi aşa cunoscîndu-î
Dînşii cu lacrimi ferbinţi în căruţe-aşezaū a lor trupuri.
Marele Priam să plîngă 'i opria, dară ei în tăcere
Morţii pe rug aşezaū cu inima frîntă de jale ;
După ce-î arseră, dînşii plecară pe urmă la Troia.
430 Nu mai puţin se munciaū şi-Aheii cu mîndre pulpare ;
Morţii pe ruguri puneau cu sufletul plin de mîhnire,
După ce-î arseră, dînşii se duser' apoi la corăbii.
Încă 'nainte de zori, cînd noaptea cu ziua se 'ngîină,
Oaste de-Aheii într'ales se strînse la rug, şi de grabă
435 Prinse să 'nalte în jurul cenuşei de morţi o movilă,
Numai un singur mormînt ; oştenii făcură pe urmă
Ziduri cu turnuri înalte, adăpost pentru ei şi corăbii,
Şi la tot turnul apoi porţi mari şi virtos îmbinate,
Cale prin ele de-ajuns să aib' a lor care de luptă ;
440 Iară pe-aproape de zid, dealungul, săpară ei şanţul
Mare şi larg şi adînc, şi parii într'însul bătură.
Astfel atuncea lucrau pletoşii oşteni din Ahaia.
Zeii la sfat aşezaţi lîngă Zeus ce fulgeră 'n nourii
Se 'nminunaū de mareaţa zidire, de-Aheii ridicată.
445 Vorba 'nceput-a Poseidon acel care mişcă pămîntul :
„Zeus părinte, e oare pe 'ntînsul pămînt oare-cine
Care de-acuma la zeii să 'ncreadă simţirea-î şi gîndul ?
Nu vezi tu iarăş acolo pletoşii oşteni din Ahaia ?
Dînşii un zid ridicară la vase cu şanţ şi părcane
450 Fără ca zeilor jertfe alese înainte să 'nchine.
Merge-va zidului vestea departe cît soarele-ajunge

423. „Ei“, adică Aheii şi Troenii, care umblau pe cîmp ca să care pe morţi.

Și-o să se uite de zidul ce eă împreună cu-Apolon
Lui Laomedon muncind făcut-am în preajma cetății.“

455 Mult oțerindu-se Zeus, al norilor domn, îi răspunse :
„Ce fel grăit-ai, tu zeă prea tare ce zguduă pămîntul ?
Gîndul acest' ar putea să cutremure numai pe zeul
Cel ce se simte cu mult mai slab de vîrtute ca tine.
Ins' a ta slavă trăi-va cît soarele 'mprăstie raze.
Hai dar, tu lasă-î acum ; ci după războiă cînd Aheiă
460 Aă să se 'ntoarcă 'napoi pe corăbiă în scumpa-le țară,
Sparge-le zidul întreg și cufundă-l în apele mării ;
Țărmlul întins dup'aceea cu prund îl acopere iarăș,
Urmă din marele zid pe-acolo să nu mai rămie.“

Zeii acestea ziceau și-așa se vorbiaă între dînșii.
465 Soarele-apuse pe urmă și zidul Aheiă gătiră,
Boi înjunghiară la corturi și-apoi s'ățezară la cină.
Iată, 'ncărcate cu vin din Lemnos venind poposiră
Multe corăbiă la mal ; trimise erau de Eüneos,
Al Ipsipilei fecior născut cu viteazul Iason.
470 El a trimis osebit ca dar la corăbiă s'aducă
Vedre o mie de vin lui Menelaă și lui Agamemnon.
Vin neguțau la corăbiă pletosii feciori din Ahaia
Unii cu fier lucitor și alții în schimb cu aramă,
Alții cu-a vitelor piei precum și cu vitele înșeși
475 Și-alții cu oameni robiți, și masă bogată făcură.
Stau peste noapte pe urmă voinicii pletosi din Ahaia
Și chefuiaă ; la fel în cetate cu-aî lor și Troeniă.
Însă cumintele Zeus gînd rău le-a purtat pîn' în ziuă
Groaznic în noură tunînd, și galbeni de teamă Danaii
480 Vinul turnau la pămînt din cupe, și nu bea nici-unul
Fără să 'nchine o parte lui Zeus a-tot-țiitorul ;
Dar adormiră la urmă primind ale somnului daruri.

452. Zidul cetății Troia era, după legendă, făcut de Poseidon și de Apolon, care au fost puși de Zeus ca pedeapsă pentru o vină a lor să slujiască lui Laomedon, regele Troei : dar în cîntul 21, 441 și urm. se spune că la ziduri a lucrat numai Poseidon, pe cîtă vreme Apolon păștea cireada de boi a regelui.

469. *Iason* cunoscut după legende ca conducător al Argonauților. *Ipsipile* era copila unui rege din Lemnos. Această insulă era acum colonizată de tribul elin al Minienilor.

CÎNTUL AL OPTULEA.

Cuprinsul: Zeus cuvîntează cătră zei și-i oprește de-a lua parte la război; apoi pleacă spre Ida. Lupta fiind nehotărîtă, el cîntărește soarta războitorilor și menește a rău Aheilor. Fuga acestora. Diomedee în luptă cu Ector apărînd pe Nestor. Ector își îndreaptă armia și caii și dă goană Aheilor. Agamemnon deznădăjduit, ocărește pe Ahei și se roagă de Zeus; acesta, de milă, îi trimite un : SCUN prielnic. Aheii înaintează din nou. Vitejia lui Teucros, care apoi e rănit de Ector. Aheii dau dosul iară, și Hera cu Atene se găsesc să-l ajute; dar Zeus trimite pe Iris și le oprește pe loc. Zeus se întoarce la Olimp și rîde de încercarea zeitelor. La venirea nopții Troenii țin sfat; Ector cuvîntează și ia măsuri de pază împotriva Aheilor.

Carul cu patru cai și minătorul. (După un vas pictat, antic.)

VIII.

- Cînd Aurora în văl șofraniū luminase pămîntul,
 Zeus ce fulgeră 'n nori făcu adunare cu zeii
 Sus pe-a Olimpului culme, pe cea mai înaltă din toate.
 Prinse pe urm'a vorbi și-auziaū cuvîntarea'i cu toții:
- 5 „Zeii și zeițe, plecați-v'auzul la tot ce voiū spune,
 Ceea ce eū vā vorbesc i-a inimei mele dorință.
 Nimeni acuma din cei din Olimp, fie zeū, orii zeiță,
 Nu mai cuteze să-mi calce porunca, ci toți la olaltă,
 Una să-mi fiți, să sfirșesc mai iute lucrarea 'ncepută.
- 10 Dacă vedea-voiū că vr'unul din zeii pe furiș se desparte
 Și-umblă s'ajute vr'o oaste din cele 'nceștate la Troia,
 El se va 'ntoarce 'n Olimp bătut și făcut de ocară,
 Ori de 'l voiū prinde, zvîrli-l-voiū în bezna Tartarului negru,
 Colo departe de tot, sub pămînt, în prăpastie-adîncă,
- 15 Temnița oarbă cu poarta de fier și cu pragul de-aramă,

1. Culoarea șofranie ca și cea purpurie era foarte prețuită în Orient ca expresie a luminei și a măreției. Epitetul omeric arată o înrîurire orientală ca și cea din cîntul 20, 4

2. E o adunare extraordinară deosebită de obișnuitele adunări ale zeilor, care erau ținute în palatul lui Zeus.

11. Zeus nu spune care e anume „lucrarea 'i începută“. E vorba de împlinirea făgăduelii ce el a dat zeiței Tetis ca să redue cîntea lui Ahile.

- Jos într'afîta sub iad pe cît pe sub cer e pămîntul.
Ști-va pe urmă cît eû pe toți vă întrec în putere.
Haide poftim și cercați, o zei, ca să știți fie-care :
Dac' afirna-veți un lanț de aur de-a cerului boltă
- 20 Și vă veți prinde de el cu toții, voi zei și zeițe,
Nu veți putea la pămînt din cer să mă trageți pe mine,
Cel mai înalt domnitor, cu toată strădania voastră.
Dar de m'oiu pune 'ntr'adins eû singur și trage-voiû lanțul,
Sus vă voiû zmulge spre cer cu pămîntul și mările toate ;
- 25 Lanțul lega-voiû de jur împrejur de-a Olimpului culme
Și voiû lâsa plutitor să spînzure totul în aer !
Iată cît eû covîrșesc în putere bărbații și zeii.“
Zise, iar dînșii rămaseră toți cufundați în tăcere,
Plini de uimire auzind cumplitele vorbe-a lui Zeus.
- 30 Dar mai pe urm' a răspuns Atene cu ochii albaștri :
„Fiû a lui Cronos, al nostru părinte, tu vîrfu puterii !
Bine cunoaștem și noi că 'n tine-î tîria ne 'nfrîntă,
Insă ni-e jale de bieții Danaî, de oștenii războinici,
Care loviți de năpastă tot pier pe cîmpia din Troia.
- 35 Dar de războiû ne-om feri negreșit, dac' așa ți-e porunca,
Numai cu sfatul îi vom sprijini, poate bine le-ar prinde ;
Ni-î să nu piară cu toții, căci tu 'nverșunat ești pe dînșii.“
Zinei zimbînd a răspuns furtunosul fecior a lui Cronos :
„Tu Tritogenio, fiica mea scumpă, să n'ai nici o teamă ;
- 40 Nu spun eû ție 'ntr'adins, tu'mi ești doar tot una de dragă.“
Zise și duse sub hamuri doi zmei cu copite de-aramă

13. Tartarul (ca persoană e zeul eterului și a pămîntului) aici e o parte deosebită din cele trei care alcătuiu universul. Mai tîrziu însă Tartarul era o altă numire a iadului. El era închipuit ca o închisoare sub-pămînteană în felul acelora ce erau la Atena și în alte părți din Grecia.

21. Icoana e împrumutată de la jocul tragerii a două părți potrivnice ; pentru a o înțelege trebuie să presupunem, că Zeus ar sta în cer unde ar fi legat capătul de sus al lanțului afirnător, iar zeii pe Olimp, unde ar fi ajuns celalt capăt al lanțului, și precum aceștia trebuiau să doboare pe Zeus împreună cu cerul, așa și Zeus trebuia să ridice în slavă pe zeii împreună cu pămîntul, din a căruî suprafață plană ca a unui disc se înălța Olimpul.

39. *Tritogenia* se numește Atene dela numele Triton, un riu din Beoția, unde zeita era adorată din vremile cele mai vechi ; templul ei trebuie să fi fost pe locul unde acest riu se vărsa în lacul Copaida și unde era un oraș cu numele Atena.

- Aprigi în zbor și făloși în podoaba de coame aurite.
Haine de aur își puse și bine 'mpletitul din aur
Biciu dup' aceea luînd și 'n caru-î suindu-se Zeus,
45 Zmeii plesnit-a din biciu, iar ei au zburat cu plăcere
Jos între negrul pămînt și-a cerului boltă cu stele.
Repede-ajunse pe Ida, bogata 'n izvoare și 'n fiare,
Sus pe Gargaron, pe unde-î e templul și-î fumeg' altarul.
Zmeii acolo 'și-opri al lumii și-al zeilor tată
50 Și deshămîndu-î apoi, într'o negură deasă 'i ascunse.
Strălucitor de mărire șezu pe-o 'nălțime și dînsul
Ochii țintînd la orașul troian și la vasele-ahce.
Lingă corăbii pletosi Ahei din merinde luară
Grabnici în corturi; apoi se gătiră cu arme viteze.
55 Dar și oștenii Troeni alergată la arme 'n cetate,
Și deși mult mai pușini, staū gata să 'nceapă războiul
Pentru copii și femei, căci fost-au siliți de nevoe.
Porțile toate-aū deschis, și curgeaū pedestrime și care,
Cît răsuna durduind de trap și de zgomot pămîntul.
60 Dacă șiraguri pășind s'apropie unii de alții,
Iute se 'ncaeră paveze, lănci și puteri de războinici
Implătoșați în aramă. Și cînd se izbesc între dînșii
Sună cu vuet prelung mulțimea de scuturi boltite.
Gemete-auzi laolaltă și chiot de fală prin valma
65 Celor ce mor și omoară; de singe scăldat e pămîntul.
Cît mai era dimineață și 'n creștere ziua cea sfîntă
Oștile tot se loveaū, și deapururi cădeaū luptătorii;
Dar mai pe urmă cînd soarele 'n cruce deasupra-le-ajunse,
Cumpăna-î de-aur destinse cu mina 'i olimpicul tată,
70 Două din sorțile jalnicei morți pe-a ei talgere puse:
Soarta Troeniilor una și alt' a oștirii din Argos;
Cumpăna prinse de mijloc, iar talgerul cel cu ursita
Oastei ahee atirna înspre țarna cea mult roditoare;
Talgerul oastei troene spre cer se urca, din potrivă.

48. *Gargaron*, partea centrală a muntelui *Ida* (pînă la 1750 m.), înfățișază o vedere deplină peste toată cîmpia troiană.

66. Ziua și noaptea e numită *sfîntă*, fiindcă perîndarea zilei și a nopții e socotită ca lucrarea unei puteri dumnezeesti.

70. *Ida* a ursitei (*Moiră*) la *Omer* nu este tocmai lămurită; uneori această putere se crede a fi deopotrivă cu aceea a zeilor, alteori superioară. Aici *Zeus* hotărește soarta celor două taberi.

- 75 Zeus atuncea din Ida 'ncepu 'ngrozitor să tot tune :
Fulgerul lui șerpui între Aheī, care 'ndată văzindu-l
Inmărmuriră pe loc și galbeni stătură de groază.
Nu îndrăzneaū să se bată și Idomeneū și-Agamemnon,
Nici cutezaū să mai stea împotrivă războinicii Aias.
- 80 Nestor, ahaicul turn, el singur în luptă rămase,
Însă de silă, fiind-că rănit îi fusese fugarul
Dintr'o săgeat' a lui Paris, bărbatul pletoasei Elene.
El nemeritu-l-a 'n creștet, la cap, unde calului crește
Șuvița coamei întâi și lovirea-i urmată de moarte.
- 85 Boldul în creer întrînd a săltat de durere fugarul,
Și tăvălindu-se jos făcu să s'amestece caii.
Cînd a sărit din teleagă bătrînul să tae fringhia
Calului cel lăturaș, năpădiră sirepii lui Ector
Repezī acolo prin goană mînași de el însuși, de Ector
- 90 Cel îndrăzneș. Și era în primejdie viața lui Nestor ;
Însă deodată 'l văzu Diomede vîrtos strigătorul
Și 'ngrozitor a țipat zorind pe-Odiseū la bătea :
„Laertiad Odiseū, tu 'nalte și prea iscusite,
Oare 'ncotro ai dosit-o și fugi ca mișelul în gloată ?
- 95 Vezi nu cumva să te 'mpungă dușmanul cu sulița 'n spate ;
Stăi s'alungăm dela bietul bătrîn pe bărbatul sălbatec.“
Astfel îi zise, dar nu-l asculta Odiseū încercatul,
Ci neoprit alerga spre boltite corăbiī ahee.
Singur Tidide rămas, da fuga prin oastea din frunte.
- 100 Caii oprindu-ī în fața telegii bătrînului Nestor
Prinse să strige la el și zise cuvinte ce zboară :
„Cît ești de mult necăjit de oștenii cei tineri, bătrîne ;
Tu din putere-ai slăbit, căci greu bătrîneța te-apasă.
Slab e și-al tău vizitiū și zăbavnici îi sînt telegariī.
- 105 Urcă-te dar mai curînd în caru-mī, să vezi cum e felul

80. Nestor e numit „turnul, adăpostul Aheilor“, nu pentru vitejie, căci era prea bătrîn pentru aceasta, ci numai pentru înțelepciunea sfaturilor cu care conducea războiul.

88. Calul lovit era un cal *lăturaș*, adecă un cal de rezervă, care de obicei însoțea carul luptătorilor. El tăvălindu-se jos a împiedicat mersul celor doi telegari de la carul lui Nestor. Ca să se dezbare de dînsul, bătrînul trebuia să tae fringhia cu care era legat de car.

Hera, Palas Atene și Iris. (Cintul VIII. 392 și urm.)

- Mîndrilor roibî a lui Tros, ce bine-s deprinşi pe cîmpie
(Goană să dea în duşmanî ca vîntul de iuţi ori să fugă.
Eû îi răpii lui Enea, acel care 'mprăştie groază.
Las' pe tovarăşi să cate de-ai tăi, iară noi pe ai noştri
110 Să-i sumuţăm spre vitejii Troeni, ca să ştie şi Ector
Dacă şi suliţa-mî poate s'aducă omor şi urgie.“
Zise ; şi n'a pregetat să-l asculte cumintele Nestor.
Iar de-ai bătrînului cai tovarăşiî lui îngrijiră,
Unul Stenelos, om zdravăn, şi Evrimedonte voinicul.
115 Iute cei doi căpitanî se puseră 'n car la Tidide.
Nestor în pripă luînd în mîna lucioasele hăţuri
Dete cu biciul în cai, care 'ndat' aû şi fost lingă Ector.
Grabnic acesta venind, cu lancea-l ochi Diomede ;
Nu neneri pe-a lui Priam fecior, ci p' Eniopeus
120 Cel din Tebaios născut, ce-a fost vizitiu a lui Ector ;
Dînsul în piept l-a chitit, cînd el îşi mîna telegariî ;
Bietul căzut-a din car, şi 'n lături de spaimă feriră
Sprinteniî cai, iară el perdut-a putere şi viaţă.
Ci de-a lui moarte durere grozavă-l cuprinse pe Ector ;
125 El pe tovarăşul mort, cu toată mîhnirea, lăsîndu-l
Jos la pămînt, căuta pe un alt mînător de teleagă.
Cailor nu le-a lipsit îndelung vizitiul, căci iute
Pe-a lui Ifitos fecior, pe aprigul Arheptolemos
Ector în cale-î aflînd, i-a dat ale cailor hăţuri.
130 Pacoste mare-ar fi fi fost şi straşnic omor dup'aceea,
Şi caşi oile 'n ţarc era să se strîngă Troeniî
Toţi în cetate 'mbulziţi ; dar văzutu-i-a Zeus din munte
Şi bubuînd, a zvîrlit fioros lucitorul său fulger,
Care-a căzut înaintea sirepilor lui Diomede.
135 Flacăra groaznic' atunci a zbuclit din aprinsa pucioasă ;
Înfriçoşaţi telegariî sub car amîndoi se pitiră.
Nestor îndată din mîni a scăpat sclipitoarele hăţuri
Şi, de cutremur cuprins, zicea îndemnînd pe Tidide :
„Mîna la fugă napoi telegariî cei tari de copită !
140 Nu vezi tu oare că nu ne mai vine ajutor dela Zeus ?

106. Despre caii lui Tros v. cîntul 5, 221—223.

135. Mirosul de pucioasă ce va fi răspîndit arsura fulgerului
a dat naştere acestei păreri (cfr. cîntul 14, 415).

Azi a lui Cronos fecior izbîndă dă numai lui Ector.
Da-ne-va mine și nouă la fel, dac' ar vrea să ne dee.
Nimeni în lume nu poate a lui Zeus gîndire să schimbe
Cît de puternic ar fi ; pe toți doar îi birue Zeus.“

145 Dar Diomede, vîrtos strigătorul, răspunse lui Nestor :
„Vorbele tale, bătrîne, sînt toate frumoase și drepte ;
Dar mă muncește un gînd și 'n suflet amar mă mai doare ;
Zice-va Ector odată vorbind la Troeni cu mîndrie :
Eû l-am gonit la corăbiî pe craiul Tidid Diomede.

150 Asta va zice fălos și-atunci înghiți-m'ar pămîntul !“
Dar îi vorbi împotriva bătrînul, cumintele Nestor :
„Aleî, ce vorbă mi-ai spus, tu os din voinicul Tideus !
Chiar de va zice că ești fricos și lipsit de vîrtute,
Dar niciodată n'or crede oștenii Troeni și Dardaniî
155 Și mai ales a Troenilor nenorocite neveste,
Cărora tu le-ai trîntit la pămînt pe bărbații în floare.“

Zise, și caii cei bunî de copită-î întoarse la fugă
Iute prin valmă 'napoi ; dar cu vuet grozav după dînșii
Ector și oastea-î aû prins să toarne loviri nemiloase.

160 Marele Ector apoi striga după ei cu putere :
„Mult te cinstiaû, o Tidid Diomede, pe tine Danaî,
Dîndu-ți și locul de frunte și carne și pline pahare,
Cinstea veî perde de-acum ; căci iată, te-asemeni femeî.
Cară-te, mirșave tu ! Eû nu 'ndărăptez înainte-ți.

165 Geaba ! Pe ziduri tu nu te mai suî, și femeî de-ale noastre
Roabe nu duci la corăbiî ; mai iute și-oî pune eû capul.“

Astfel a zis ; între două păreri șovăi Diomede :
Caii să 'ntoarcă napoi și să stea împotriva lui Ector.
Asta prin minte și inim' atunci îi trecu lui Tidide,
170 Inșă de trei orî din munte tunat-a mintosul Cronion,
Semn că Troenilor dă biruința cea nestătătoare.

Ector cu strigăt prelung a prins să-și întarte oștirea :
„Licii, Troeni și Dardani, voi bunî luptători de aproape,
Fiți, o prietenî, bărbați și gîndiți la năvalnică luptă.
175 Știû că-mî vrea binele Zeus acum și mi-a dat biruință,
Naltă mărire mi-a dat și-Aheilor numai înfrîngerî.
Niște nebunî ! In zadar s'aû căznit să înalțe-a lor ziduri
Șubrede și de nimic ; doar n'o să mă 'mpedice 'n cale :
Peste adîncul lor șanț eû lesne sări-voiû cu caii ;

- 180 Cînd dup'aceea sosi-voiû la tabăra lor, la corăbii,
 Grijă s'aveți fiecare de foc arzător, cu tăciunii
 Foc să daū vaselor lor și-apoi să-î omor și pe dînșii,
 Cînd tremura-vor buimaci de fumul eșit din corăbii.“
 Zise, și-apoi telegarii așa începu să-și îndemne :
- 185 „Tu pintenogule, murgule, șargule și tu bălane !
 Hai răsplățiți-mi acum prea marea 'ngrijire ce-avurăți
 Odinioară, cînd fata măritului craiū Aetion
 Vouă plăcutul nutreț înaintē v'a pus și ea însăși
 Vin v'a turnat, dac'avurăți voi poftă, mai repede vouă
- 190 Chiar decît mie, măcar că eū is bărbatul ei tînăr.
 Haide cu mine 'mpreună dați zor să luăm dela Neștor
 Scutul frumos de minune, căci slava și 'n cer îi ajunse,
 Doar ferecat e cu aur și scutul și torțile sale ;
 Și de pe trupul viteazului craiū Diomede să zmulgem
- 195 Platoș' atît de măiestru lucrată de zeul Efestos.
 Dacă pe-acestea prăda-vom, aș trage nădejde c' Ahei
 Chiar astă noapte cu toții fugi-vor în repezi corăbii.“
 Zise mîndrindu-se el ; pe loc tresări de minie
 Hera pe tronu-î ceresc și-umplu de cutremur Olimpul.
- 200 Zeului mare Poseidon apoi supărată ea zise :
 „Vai, tu puternice zeū, care zguduī pămîntul, cum oare
 Inima nu ți se frînge, cînd pier pe cîmpie Danaii,
 Ei care ție ți-aduc în orașul Elike și 'n Eghe
 Daruri frumoase și multe ? Fă dar ca să birue 'n luptă.
- 205 Dac'am voi dinadins noi toți care ținem la dînșii
 Să 'nlăturăm pe Troeni și piedici să punem lui Zeus,
 Singur acesta pe muntele Ida și-ar plînge norocul.“
 Dar mișcătorul pămîntului plin de necez îi răspunse :
 „Ce fel grăit-ai, o Hero, tu cea îndrăzneată la limbă ?
- 210 N'aș vrea noi zeii ceilalți să 'ncepem cu Zeus Cronion
 Sfadă nebună, căci el e neîntrecut în putere.“
 Astea și-acesfel atunci vorbir' amîndoi între dînșii.

185. Ector numește patru cai ; dar deoarece carele luptătorilor erau trasē numai de doi, trebuie să presupunem că ceilalți doi erau cai de rezervă.

202. Elike (Helike) vechia capitală a ținutului Ahaia, unde era slăvit Poseidon *Eliconios* ; templul de acolo era al tribului Aheilor. Eghe (Aigai), oraș în Ahaia, vestit de asemenea prin cultul zeului Poseidon.

Cît era locul întins dela zidul cu şanţ la corăbii
 Plin era numai de cai şi de armii păzite de scuturi,
 215 Care se tot grămădiau, căci asemenea iutelui Ares
 Ector din urmă-î zoria dăruit cu mărire de Zeus.
 Vasele dînsul atunci ar fi ars, dară Hera slăvita
 Nu se grăbia să-l întarte pe craiul Atrid Agamemnon
 lute să 'ndemne pe-Aheî, cînd prinse şi el să se mişte.
 220 Merse viteazul grăbit spre vase şi corturi ahee ;
 Mantia-î roşie, mare ţiind-o cu mîna cea plină
 Stete pe-a lui Odiseu corabie neagră şi lată,
 Care la mijloc în tabăr' a fost, să-l audă deoparte
 Şi-alt'a oştirii, de sus dela cortul lui Aias Telamon
 225 Pîn' la Ahile, căci ei la capăt aveau a lor vase:
 Doar se puteau bizui în tăria de suflet şi braţe.
 Zise de-acolo cu glas ce pătrunse prin armia 'ntreagă :
 „Nu vii ruşine, Danaî, nemernici, bărbaţi doar cu chipul ?
 Unde-s făloasele vorbe, că sîntem viteji fără seamăn
 230 Cum voi fuduli şi deşerţi în Lemnos ziceaţi într'o vreme,
 Cînd cu friptura cornoşilor boi vă 'mbuibaţi, şi cînd lacomi
 Vinul din cămile pline cu ochi vă tot beaţi pe 'ndelete ?
 V'aţi laudat că duşmanî cite-o sută şi două veţi bate
 Fieşte-cine 'n război, dar nu mai plătiţi voi cît unul
 235 Ector măcar, care vasele-acuma curînd ne va arde !
 Oare, tu Doamne,-ai lovit şi lipsit-ai de slava cea 'naltă
 Pe-unul din craii puternici atît de amar ca pe mine ?
 Dar nici-odată 'n corăbii cu multe şiraguri de visle
 Nu-ţi ocolii strălucitul altar, cînd venit-am încoace,
 240 Ba şi grăsime şi coapse de boi îţi jertfii pretutindenî,
 Dornic odată să surp ale Troei temeince ziduri.
 Dar împlineşte-mi încalte o singură numai dorinţă:
 Fă măcar noi să putem fugi, să scăpăm de peire,
 Nu 'ngădui nici-de-cum pe Aheî să-î omoare Troenii.“

221. Agamemnon şi-a luat în mînă mantia (care nu făcea parte din portul de război) ca un fel de semnal, ca să atragă asupra sa luarea aminte a luptătorilor.

222—6. După acest pasaj reese, că tabăra Aheilor ocupa pe ţărmul mării un loc semicircular şi anume dela Sigeion pînă la Roition, cele două promontorii lingă care se aflau oştile celor doi eroi numiţi aici. În mijlocul acestui semicerc era trasă corabia lui Odiseu.

- 245 Zise, iar tatăl ceresc cu milă se 'ntoarse la plinsu-î;
 Făgădui dar oștirea să-î scape, de moarte ferind-o.
 Vite trimise un semn mai bun decît toate, un vultur
 Cate ținea 'ncătușat în ghiare un puiū de cerboaică;
 Lîngă mărețul altar lăsat-a el puiul să-î cadă,
 250 Unde Danaîi jertfiau a-tot-vestitorului Zeus.
 Pasărea cum aū văzut-o venind dela Zeus, săriră
 Toți mai aprins la Troeni și-și aduser' aminte de luptă.
 Fost-aū Aheiî prea mulți, dar nici-unul din ei înainte
 N'ar fi putut să se laude-acum ca Tidide în goana
 255 Cailor și 'n săritura de șanț și 'n puterea luptării.
 El înainte de toți doborî pe-Agelaos Troianul,
 Fiul voinic a lui Fradmon, cînd dete cu carul să fugă.
 Sulița 'n spatele 'ntors între umeri adînc îi înfipse
 Pieptu-î îndată răzbind; de moarte lovit Agelaos
 260 Cade cu bufnet din car și zurue arama pe dînsul.
 După Tidid, Agamemnon urma și Menelaū, Atrizii;
 Aias pe urmă, cei doi ferecați în tăria navelei,
 Idomeneū și alături de el minătorul telegii,
 Uciătorului Ares asemenea 'n tot, Merione;
 265 Și-a lui Evemon fecior, fălosul oștean Evripilos,
 Teūcros, al noulea, arcul strunind a venit dup'aceea.
 Dînsul se puse sub scutul viteazului Aias Telamon;
 Pavăza-î Aias înlături dedea, și războinicul Teūcros,
 Bine din arcu-î ochind, lovia cîte unu! în gloată.
 270 Cînd săgetatul dușman pica la pămînt fără suflet,
 El ca și fiul sub poalele mamei se da înspre Aias,
 Care sub luciul scut mereū îl lua 'n apărare.
 Cine fu 'ntîi răsturnat de arcu! voinicului Teūcros?
 Ormenos cel mai întîi, apoi Orsiloh și-Ofeleste;

247. Vulturul, paserea favorită a lui Zeus, e totodată prevestirea cea mai sigură a lui. Atotvestitor e numit Zeus, căci el era zeul prevestirilor, al oracolelor și-al semnelor. Altarul lui se afla probabil în fața corăbiei lui Odiseu, unde se țineau și adunările și se judecau pricinile oștirii.

266. *Teūcros*, fratele de altă mamă a lui Aias, fiul lui Telamon; el era cel mai bun arcaș al Aheilor. Mama lui a fost Esione, fiica regelui troian Laomedon, care fusese dobîndită ca răsplată de Telamon din partea lui Eracle, cînd acesta înainte de războiul troian bătuse pe tatăl ei Laomedon și luase Troia. Omer zice lui Teūcros „nelegiuit“ ca fiind născut cu o femeie nelegitimă și nu ca Aia s care era născut cu soția lui legitimă Eriboia sau Periboia.

- 275 Daitor pe urmă și Hromiū și cel ca un zeū Licofonte
 Și Melanipos și-a lui Poliemon fecior Amopaon ;
 Toți dup' olaltă căzură pe țarna cea mult-roditoare.
 Vesel văzu Agamemnon, al oștilor domn, pe viteazul
 Teucros din strașnicul arc risipind a Troenilor cete.
- 280 Fuga se duse la el și stîndu-î aproape îi zise :
 „Teücre, tu suflete scump, căpitane, tu os din Telamon,
 Bate tot astfel și fiū mîndria oștirii danae
 Și-a lui Telamon părintele-ți, care, deși te născuse
 Nelegiuit, de copil te crescū îngrijindu-te-acasă.
- 285 Fie că el e departe, tu numele 'nalță-î în slavă.
 Ție-ți spun eū un cuvînt ce-avee 'mplinit o să fie :
 Dac' ajuta-mă-vor Zeus, de scut purtătorul, și-Atene
 Pînă la urmă să surp a Troenilor mîndră cetate,
 Tu după mine întiiul primi-vei răsplata de cinste
- 290 Orî un triped osebit, orî doi telegari cu teleaga
 Saū ca părtaşă la pat o femee din cele robite.“
 Dar lui Atrid a răspuns așa negreșelnicul Teucros :
 „Prea luminate Agamemnon, de ce mă zorești tu pe mine,
 Cînd mă tot străduiū și eū ? Doar nu încetez a mă bate
- 295 După putință ; de cînd pe dușmanî îi gonirăm spre ziduri,
 Eū după dînșii m'ațin și culc la pămînt cite unul.
 Opt ascuțite săgeți pe rînd aruncat-am în gloată ;
 Toate pătrunser' adînc în trupul vitejilor tineri !
 Doar pe-acel cîne turbat, pe Ector, eū nu-l pot ajunge.“
- 300 Asta vorbi, și-a zvîrlit o nouă săgeată din strună
 Drept în puternicul Ector, și tare-a dorit să-l omoare.
 Nu-l nemeri, ci lovi pe alesul oștean Gorgition,
 Fiul voinic a lui Priam, și 'n piept cu săgeata-l împunse.
 Dînsul avut-a de mamă pe Castianira, femeea
- 305 Cea din Esime, ce-a fost frumoasă la chip ca o zînă.
 Cum la o parte s'apleacă o floare de mac în grădină,
 Împovărată de rod și bătută de ploî primăvara —

290. *Triped* era un vas cu trei picioare, un fel de pirosție încoronată cu o căldare cu torți, în care se încălzia apă, se amesteca vinul cu apă, și care decî servia ca premiu la jocuri.

295. Spre zidurile cetății Troia.

305. Esime, oraș în Tracia. Gorgition nu e amintit decît numai aici. El era fiū nelegitim a lui Priam.

- Astfel, de coif apăsată, căzu și-a voinicului frunte.
Teücros cu pizmă din nou da drumul săgeții să zboare
310 • Iarăș asupra lui Ector, și tare doria să-l omoare.
Dar, abătută de-Apolon, săgeata-î n' ajunse la țintă,
Ci nemeri pe hățarul lui Ector, pe Arheptolemos,
Cînd năzuia îndrăzneț spre luptă, și 'n piept îl împunse.
El lunecat-a din car; de spaimă se deteră 'n lături
315 Sprinteniî caî, iar din el se stinse putere și viață.
Ci de-a lui moarte durere grozavă-l cuprinse pe Ector;
Decî pe tovarășul mort lăsat-a, cu toată mîhnirea,
Și pe Kebrion, un frate de-a lui, a chemat de aproape
Caii să-î hățue-atunci; el n'a pregetat să-l asculte.
320 Ector apoi s'a zvrilit deodată din caru-î străluciu,
Groaznic urlînd; și de jos a luat un pietroiū cît o stîncă
Și cătră Teücros întins porni 'nflăcărat să-l izbiască.
Scoase și-acesta grăbit săgeata-î amară din tolbă
Și-o potrivi el pe arc; dar Ector, în clipa cînd Teücros
325 'Struna-î distinse spre umărul drept ca să tragă într'însul,
lute cu piatra-l izbi în andreaua din umăr, pe unde
Pieptul de gît se desparte și rana-î urmată de moarte.
Arcul îi rupse, și 'ndat' amorți 'ncheetura-î la mînă;
El a căzut în genunchi și din mînă scăpatu-i-a arcul.
330 Aias văzîndu-l atunci, nu stete-o minută pe gînduri,
Ci se grăbi spre-ajutor și-î ascunse cu pavăza trupul.
Doi dup'aceea din soții lui Teücros în spate luîndu-l,
Unul Mekiste, fecior a lui Ehiū și 'naltul Alastor,
lute-l duceau la corăbiî, cînd Teücros ofta de durere.
335 Dar întărit-a din nou pe Troeni împăratul olimpic
Și înspre șanțul adînc aî împins a Danailor gloate.
Ector în frunte semeț pășia încrezut în putere-î,
Ca un dulău care-adulmecă iute mistrețul orî leul
Și după fiară s'aține mereu, și cînd ea cotigește,
340 El se avîntă și-o tot încolțește în bucă și 'n coapse;
Astfel și Ector gonია pe Ahei, și pe cel mai din urmă
El îl trîntia la pămînt, și fugiau fără cumpăt Ahei.
Cînd dup'aceea, fugind, trecură părcanul și șanțul
Dupăce mulți aū perit răzbiți de-a Troenilor arme,
345 Steteră 'n urmă pe loc și făcură popas la corăbiî.
Unii pe alții se tot îndemnaū, și cu brațele 'ntinse

- Zeilor tare strigînd se rugau tuturor deopotrivă;
Caii frumos-încomați rotia pretutindenea Ector,
Crunt ca urgelnicul Ares, ca Gorgo de crunt la privire.
- 350 Hera cea albă văzu pe Aheî și-avu milă de dînșii,
De-asta cu vorbe ce zboară se 'ntoarse pe loc spre Atene :
„Vaî și amar, o copil'a lui Zeus de scut purtătorul !
N'o să ne pese de-Aheî nici chiar în clipita din urmă ?
Năpăstuiți de o vitregă soartă ei pier la lovirea
- 355 Numai a unui bărbat, a lui Ector, odrasla lui Priam.
Nesuferit e ; nu vezi ? potopitu-i-a 'n rele turbatul !“
Numai decît a răspuns zeîta cu ochii albaștri :
„El ar peri negreșit și toată turbarea-î cu dînsul,
Chiar pe pămîntul părinților săi l-ar întinde Danaii,
- 360 Însă mi-e tata nebun și prins de turbare ca dînsul.
Răul, el pururi nedrept stă 'n calea dorințelor mele,
Uită ce-adesese-am scăpat de patimi pe fiu-î Eracle,
Cînd Euristeu mai de mult la muncile grele-l supuse ;
Plînsu-î Eracle mereu spre cer îndrepta, iară Zeus
- 365 Nu trimitea decît numai pe mine s'ajut pe fecioru-î.
Cum nu știusem acestea în mult priceputa mea minte,
Cînd Euristeu îl trimise la iad, să-î aducă din beznă
Cînele, paznicul rău la poarta cumplitului Hades!
N'ar fi putut să mă scape de-a Stixului grabnice valuri.
- 370 Zeus acum mă urăște și-î face pe voe zeîței
Tetis, căci ea la genunchi i-a căzut și rugatu-l'a foarte
Cinste să dea lui Ahile cel pustiitor de orașe.
Las' că el tot părintește'mă va zice iubită copilă,
Hai dar gătește tu caii cei nedespicați la copilă,

349. Gorgo, Gorgona. Din acest pasaj se vede că încă din epoca lui Omer Gorgoneion era reprezentat ca o mască cu ochii holbați și înfiorători (artiștii îl reprezentau mai târziu pe scutul lui Zeus).

363. Euristeu, regele din Micena, era vărul lui Eracle, care se născuse din Zeus și din muritoarea Alcmene. Eracle într'o furie a lui ucide pe fiii săi; pentru spășirea acestei crime oracolul din Delfi îl povățuește să robiască de bună voe. În acest scop el se duce la Euristeu, iar acesta îl supune la cele 12 munci, adică îl însărcinează să-î facă douăsprezece slujbe din cele mai grele; unul din ele era și aducerea din iad a Cerberului, cînele cu trei capete, care păzia la poarta iadului. Eracle nu le-a putut îndeplini decît prin ajutorul tatălui său Zeus. Stixul e riul cel mai năvalnic al iadului.

- 375 Pînă ce eū mă cobor în cāmara părintelui Zeus ;
 Armele-mī pun și pornim la războiū, ca să văd dacă Ector
 Cel cu străluciu coif, voios o să fie pe urmă
 Cînd amîndouă fă luptă ivi-ne-vom noi între rînduri.
 Ce de Troeni cu grāsimea și trupul curînd o să 'mbuibe
- 380 Cîni și vulturi, cînd pica-vor pe lîngă corābiū ahee!“
 Zise, și Hera, zeița cu brațe de-omăt, se supuse.
 Grabnică dar a 'nhāmat doi zmei cu fruntare de aur
 Hera, zeița frunțașă, nāscută din marele Cronos.
 Dar și Atene, copila lui Zeus, de scut purtătorul,
- 385 Iute 'n iatac părintesc a desprins și lāsāt-a sā-i curgā
 Rochia 'nfloritā frumos și țesutā cu harnica-ī mînā;
 Puse în locu-ī veșmîntul lui Zeus, stāpînul furtunei,
 Și-armele-ī toate luînd se gāti de războiul amarnic.
 Și 'n luminosul ei car se sui sprijinitā de-o lance
- 390 Mare și grea și virtoasă, cu care-a vitejilor rînduri
 Fulgerā, cînd minioasă-ī nāscuta din tatāl puternic.
 Sprintenā Hera pe urmă din biciū a pocnit telegariū;
 Poarta deodată cu bufnet în cer s'a deschis dela sine:
 Strājue Orele-acolo și cerul cel mare și-Olimpul ;
- 395 Lor li e dat a deschide și-a 'nchide desimea de nourī.
 Zīnele mers-aū pe poartā din pleaznā zorînd telegariū.
 Dar le văzu de pe Ida și mult necājindu-se Zeus,
 Sol le trimise pe zīna cu aripī de aur, pe Iris :
 „Du-te, tu Iris, curînd și le 'ntoarce 'nainte să vie.
- 400 Nu le-o fi moale cînd noi în de noi vom începe războiul.
 Ceea ce spune-voiū eū aave 'mplinit o să fie :
 Cînd voiū trāzni, ologi-le-voiū caī ceī iuți de picioare,
 Carul le-oiū sparge și jos trînti-le-voiū chiar și pe ele.
 Curge-vor anī rotitorī o zecime și tot nu vor trece
- 405 Rānile lor: așa tare vor fi fulgerate de mine.
 Vreaū ca să știe Atene, ce răū e cînd luptā cu tatāl,

385. În locul *peplosului*, haina lungă ce ajungea pînă la picioare, Atene pune *hitonul* lui Zeus, adică veșmîntul cel scurt al luptătorilor. Peplosul era încătărāmat la piept; zeița a desprins sponcile și haina i-a lunecat joc.

389—396 v. cîntul 5, 745 — 752.

398. Iris, zeița curier, poartā aripī de aur. E singura zeitate inaripată la Omer.

- Nu mi-e atîta de mult necazul și ciuda pe Hera,
Ea doar la orî-și-ce spun se pune mereu de pricină.“
Zise, și vintea Iris la ele porni cu solia ;
- 410 Iute spre 'naltul Olimp se duse din muntele Ida.
Tocmai la poartă 'naintea Olimpului plin de ponoare
Dînsa pe drum le opri și le spuse-a lui Zeus poruncă :
„Oare 'ncotro vă pornirăți și ce nebunie vă prinse ?
Nu vă îngăduie Zeus pe-Ahei s'ajutați la bătae.
- 415 Dînsul așa v'amenință și-aeve 'mplini-va ce spune:
Cînd va trăzni, ologi-vă-va caii cei iuți de picioare
Și țînduri-vă-va carul și voi veți cădea răsturnate.
Curge-vor anî rotitorî o zecime și tot nu vor trece
Rănilile voastre, așa tare veți fi fulgerate de dînsul.
- 420 Ști-vei atunci, o Atene, ce rău-î a te pune cu tatăl.
N'are 'ntr'atîta de mult necaz și minie pe Hera,
Ea doar la tot ce vorbește se pune mereu de pricină ;
Dar tu obraznico, nerușinato, tu fi-vei haină,
De-î cuteza să ridici spre Zeus năpraznica-ți lance.“
- 425 Asta grăindu-le Iris se duse mai iute ca vîntul.
Hera, temîndu-se-atunci a zis cătră Palas Atene :
„Vaî, tu copil' a lui Zeus, nu vreaî mai departe, de dragul
Unor bărbați muritorî, să ne punem la luptă cu Zeus.
Las' dar pe unii să peară 'n războiî și să viețue alții
- 430 După noroc. Numai Zeus, cum vrea și găsește cu cale,
Între Danaî și Troeni hotărască precum se și cade.“
Zise, și caii cei tari de copită 'napoi își întoarse.
Orele-atunci dela carul zeitelor marî deshămară
Caii cei netezi la păr și-î legară de iesle mărețe,
- 435 Carul apoi sprijiniră de mult-lucitorul părete.
Hera și-Atene s'aû dus la zei, și pe jilțurî de aur
S'aû așezat, dară sufletul lor era plin de mîhnire.
Zeus dînd cailor goană din carul cu roți strălucite
Merse din Ida 'n Olimp să stee la sfaturî cu zeii.
- 440 Caii lui Zeus desprinse Poseidon ce mișcă pămîntul,
Carul îi puse 'n podiș și trase pe el coviltirul.
Stete pe tronu-î de aur Cronion, în cer tunătorul,
Iar sub picioare-î a prins să tremure cerul și-Olimpul.
Singure Hera și-Atene deoparte de Zeus stătura,
- 445 Nu-l întrebără pe el și nimic nu putură să-î spue.

- Dar înțelese-a lui Cronos fecior și grăi cătră ele :
„Ce stați așa necăjite, tu Hero și Palas Atene?
Nu vă trudirăți de-ajuns în lupta cea plină de slavă,
Doar veți zdrobi pe Troeniți ce voi prigoniți cu turbare ?
450 Dar înzadar, căci atita-i puterea-mi în piept și în brațe!
Nu vor putea nicidecum s'o 'nfrîngă toți zeii olimpici.
Dar-mi-te voi, ale căror picioare au prins să se 'ndoae
Fără să fi 'ntîmpinat războiul și-a lui grozăvie.
Dar apriat vă voi spune ce-avea era să se 'ntîmple :
455 Voi în teleagă lovite de trăsnet fiind amîndouă,
Nu v'ați fi 'ntors în Olimp la veșnicul zeilor scaun.“
Zise; dar Hera și-Atene răspuns-au cu murmur de ciudă :
Stat-au aproape, hrînind Troeniilor cugete rele.
Palas tăcu și nu zise nimica, deși ea pe Zeus
460 S'a supărat, și era stăpînită de neagră minie.
Hera, ea singură 'ndată zbucni de necaz biruită :
„Ce fel de vorbă mi-ai spus, tu prea 'nfricoșate Cronion ?
Bine cunoaștem și noi, că nu ești tu slab de vîrtute ;
Insă ni-e jale de bieții Danaî, de oștenii războinicî,
465 Care loviți de năpastă tot pier pe cîmpia din Troia.
Dar de război ne-om feri negreșit, dac'așa ți-e porunca ;
Numai cu sfatul îi vom sprijini, poate bine le-ar prinde :
Ni-i să nu peară cu toții, căci tu 'nverșunat ești pe dînșii.“
Vijeliosul fecior a lui Cronos așa îi răspunse :
470 „Lasă că mine din zori, o Hero ochioaso, slăvito,
Tu vei vedea, dacă-ți place și vrei, pe puternicul Zeus
Mai nemilos risipind oștirea cea multă din Argos.
Nu va 'nceta să se lupte cu dînșii feciorul lui Priam
Pînă ce n'o să se 'nalțe la vase șoimanul Ahile,
475 Și-asta în ziua cînd ei se vor bate în dos la corăbii
Pentru căzutul Patroclu, în cea mai cumplită strîmtoare.
Astfel de mine-i menit. Nu-mi pasă de-a ta supărare
Dacă fugind peste mări și pămînturi departe vei merge,
Pînă la marginea lumii, pe unde-i Iapetos și Cronos,
480 Zeii ce nu se mai bucură nici de-ale soarelui raze,

479. Iapetos, tatăl lui Prometeu și a lui Atlas și Cronos (Satur-n), tatăl lui Zeus, sînt la Omer reprezentanții de căpetenie ai Titanilor aruncați și închiși în Tartar de cătră Zeus.

Nici de-adierea de vînt, căci afund îi cuprinde Tartarul ;
Chiar și acolo sosind rătăcită, de-a ta supărare
N'o să-mî mai pese de fel, căci de-obraznică n'ai tu pereche.“

Zise, dar Hera cu brațe de-omăt nimic nu răspunse.

485 Soarele cel luminos apuse 'n ocean dup' aceea ;
Noaptea cea neagră-aducînd după el pe mînoasa cîmpie.
Soarele-apuse, dar n'a fost pe voia oștirii troene,
Pentru Danaî fu de trei ori dorit întunerecul nopții.

Falnicul Ector atunci făcu să s'adune Troeniî

490 Lîngă vultoarea lui Xantos, departe de vase ducîndu-î,
Unde văzuse că locul e gol de-a oștenilor leșuri.
Dîndu-se jos de pe care Troeniî stătură s'asculte
Vorba lui Ector, iubitul lui Zeus ; purta el o lance
Lungă de unsprece coți, cu virf ascuțit de aramă,
495 Care frumos strălucia 'mpodobit c'o verigă de aur.
Și sprijinindu-se 'n lance, vorbit-a Troenilor Ector :
„Vorb' auziți-mî, Troeni și Dardanî și voi falnici tovarăși!
Eû socotii că de-acum pologi-vom pe-Aheî la corăbiî
Și ne-om întoarce cu slavă la Troia ce vîntul o bate.

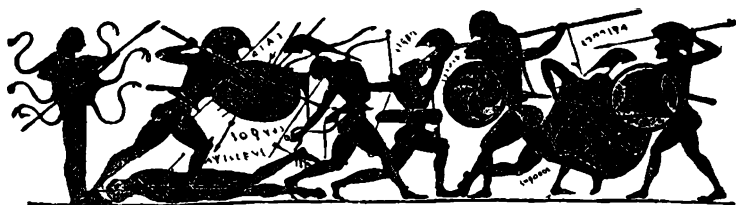
500 Dar întunerecul nopții venind, a scăpat de peire —
El mai cu samă — pe-Aheî și vasele lor de pe țarmuri.
Haî dar acuma să facem precum ne povățue noaptea,
Cina dintîi să gătim ; deci haî deshămați dela care
Caii cei netezi la păr și 'n față le puneți nutrețul,
505 Repede-apoi din oraș oi grase și boî să v'aduceți,
Vin ca și mierea de dulce 'n burdufurî și pine de-acasă ;
Alții alerge s'adune 'n păduri o mulțime de lemne,
Focuri s'aprindem și pînă spre zori, cît e noaptea de mare,
Arză grămada de focuri și para la cer să le-ajungă ;
510 Mi-e că cerca-vor pletosiî Aheî pe 'ntunerec să fugă
Vasele lor îndreptînd pe spetele largi ale mării.
Nu voiû să intre cumva fără luptă și trudă 'n corăbiî,
Ci și acasă de-amarul lovirii să sîngere unii,
Dacă vor fi săgetați ori împunși de o lance-ascuțită,
515 Cînd vor sări în corăbiî ; să tremure cine va 'ncepe
Jalnica luptă cu noi Troeniî, de cai strunitorii.
Crainiciî dragi lui Cronion acum în cetate să strige,
Tinerii feți și bătrîniî cărunți să se pue de pază
Sus pe la turnuri, de zei ridicate în jurul cetății ;

- 520 Iară femeile slabe de înger foc mare s'aprinde
Toate la vetrele lor; și statornică pază să fie,
Nu cumva oastea lipsind să intre iscoade 'n cetate.
Fie cum eū poruncesc, o Troenilor aprigi în luptă!
Spusu-v'am ceceace acum folosi-ne-va nouă, iar mine
- 525 Da-vă-voiū altă poruncă, Troeni călăreți fără seamăn.
Plin de nădejde mă rog la zeii ceilalți și la Zeus
Să 'nlăturăm pe Ahei, acest neam încănit și obraznic,
Care spre moarte purtat e de soartă pe negre corăbii.
Noi cei din tabăr' acu să veghem cît e noaptea de mare;
- 530 Mine sculîndu-ne 'n zori și luîndu-ne armele luciū,
Crîncena luptă să 'ncepem apoi în boltite corăbii.
Ști-voiū atunci dacă el, războinicul craiū Diomede,
Dela corăbii spre ziduri goni-mă-va sau din potrivă,
Eū o să-l culc și-o să-i prad armătura mînjită de sînge.
- 535 Mîni va cunoaște ce poate, cînd el va veni să-mi înfrunte
Sulița 'ntinsă; dar cred că în șirul întii al oștirii
El o să cadă străpuns, și 'mpreajmă-i un pîlc de tovarăși,
Mine cînd soarele 'n cer răsări-va. De-aș fi așa sigur
Nemuritor și deapururea tînăr în zilele mele,
- 540 Cinste să am pe cît are și Palas Atene și-Apolon,
Cum va fi ziua de-acum prăpădul oștirii danae.“
Ector aceste vorbe, și cu chiot primiră Troeni.
Ei telegarii, sub jug asudați, s'au grăbit să deshame
Și de telegile lor fiecare să-i lege cu friul.
- 545 Repede-apoi din cetate și-aduseră boi și oi grase,
Vin cași mierea de dulce și pine de-acasă 'ngrijiră
Toți să-și aducă degrab' și să care-o mulțime de lemne.
Nemuritorilor zeii închinară ei jertfe depline:
Vîntul urca înspre cer plăcuta mireazm' a fripturei.
- 550 Nu era însă primită de zeii cei pururi ferice;
N'o suferiaū, căci nespuse de urit le era Ilionul,
Priam precum și poporul în lănci iscusitului Priam.
Plini de mîndrie voinicii Troeni, împărțindu-se 'n trîmbe,
Staū peste noapte păzind, și-ardeaū o mulțime de focuri.
- 555 Cum strălucește 'n senin mîndreța de stele în jurul
Lunii ce 'mprăștie raze, cînd dorm a văzduhului vînturi;
Culmile-atunci și-ale munților piscuri și văile toate
Es la lumină, și 'n cer nesfirșit se deschide văzduhul;

Stelele toate se văd, de se bucură 'n sine păstorul —
560 Tot așa dese și multe păreaă între vase și Xantos
Vetrele-aprinse 'naintea cetății de oastea troiană.
Focuri o mie pe cîmp ardeaă, și steteaă la tot focul
Cîte cinzeci de oșteni veghind cît e noaptea de mare.
Iar telegarii rodiaă orz alb și alac la tot carul
565 Și așteptaă să răsar' Aurora pe tronul cel mîndru.

CÎNTUL AL NOULEA.

Cuprinsul: Aheii în mare strimtorare fiind, se sfătuiesc în adunare. Agamemnon îndeamnă oastea la fugă, dar se împotrivesc Diomede și Nestor. Se pune strajă la șanț ca să vegheze noaptea și se ține sfat între căpetenii. Nestor propune împăcarea lui Agamemnon cu Ahile. Propunerea e primită. Odiseu, Fenix și Aias sînt trimiși la Ahile ca mijlocitori. Acesta-i primește și-i ospătează. Odiseu ia cel dintii cuvîntul, dar Ahile respinge propunerea și darurile lui Agamemnon. Fenix caută de asemenea să înduplece pe viteaz, dar el rămîne neclintit în hotărîrea lui. Solii, afară de Fenix, se întorc înapoi și aduc răspunsul lui Ahile. Diomede îndeamnă pe Aheii să urmeze cu războiul, și oastea se învoește.

Lupta în preajma luptătorului căzut. (După o pictură pe vas antic.)

IX.

Astfel Troeniî atunci veghiau străjuind, iar Aheii
 Staî înghețați de cutremur, tovarășul fugei grozave;
 Jale nespus' a cuprins pe toți căpitanii din Argos.

Tocmai cum marea cea plină de pești vinzolită-î de vînturi
 5 Din mează-noapte și-apus ce bat din a Traciei plaiuri,
 Cînd de năprazn'aî venit, și 'nalță-se negre talazuri
 Maldări de erburî din ape zvîrlind peste țărături afară —
 Tot așa mult se zbăteau sfîșiate ale-Aheilor piepturi.

Craiî Agamemnon cu inima strînsă de-o mare durere
 10 Tot alerga poruncind vîrtos strigătorilor crainici
 Oastea s'adune la sfat, anume poftind pe tot insul
 Fără strigare; chiar el da zor între domniî de frunte.
 Toți cu mîhnire ședeau în sobor; între ei Agamemnon
 Sta în picioare plîngînd, iar plînsu-î curgea ca izvorul,
 15 Care-și prelinge din rîpa de stînci mohorîtele-î unde;
 Și-asta viteazul, din greu suspinînd, a vorbit adunării:
 „Dragi căpeteniî și sfetnici înalți ai oștirii din Argos,
 Prea 'ncătușatu-m'a 'n lanțul osîndeî născutul din Cronos,
 Crudul! El doar se 'nvoise prin semne, că nu m'oiî întoarce
 20 Fără să spulber întîi cetatea cea tare-a lui Priam.
 Însă de-acum hotări să mă 'nșele cumplit, și mă 'ndeamnă
 Plin de rușine spre Argos să plec după pierdere multă.
 Astfel e voia și pofta lui Zeus a-tot-șitorul,
 Care 'ntăritele culmî a multor cetăți prăbușit-a

5. Prin Tracia se înțelege toată țara ce se află la mează-noapte
 despre marea Egee.

- 25 Și prăbuși-va mereu, căci nebiruit e 'n putere.
Ha! dar cu toții să facem acuma ce e! vă voi! spune:
Las' să fugim cu corăbi! cu tot spre iubita-ne țară;
Nu mai e chip să luăm cetatea cu largile uliți.“
- Asta le zise, și toți au rămas cufundați în tăcere
- 30 Și-au amuțit îndelung de mare mîhnire Danai.
Dar mar mai tîrziu începu cuvîntarea bărbatul Tidide:
„Craiu-Agamemnon, întii cu tine m'oi! pune la sfadă
După dreptate, căci prost ai vorbit, și să nu mi te minii.
Tu defăimîndu-mi întii vitejia 'nainte! oștirii
- 35 Zisu-mi-ai neputincios și nevrednic; aceste cuvinte
Bine-s știute de-Ahei, de cei mai bătrîni și de tineri.
Numai un dar ai primit dela fiul vicleanului Cronos,
Schiptrul îți dete să fii mai mare ca noi în domnie;
Nu-ți dărui vitejia, în care stă culmea puterii.
- 40 Nenorocite, tu crezi că oștenii Ahei la războaie
Sînt precum zici într'atîta lipsiți de tărie și vlagă?
Dacă grăbit ești tu însă de-un dor neînvins de-a te 'ntoarce,
Du-te! Deschisă ți-e calea și-ți sta! înșirate pe țarmuri
Multele tale corăbi!, cu care-ai venit din Mikene.
- 45 Dar rămînea-vor ceilalți din Ahei! pletoși și s'or bate
Pînă ce Troia peri-va cu totul. Iar dacă și dînșii
Vrău! pe corăbi! să fugă cumva spre iubita-le țară,
Eu! cu Stenelos și-ai mei vom duce nainte războiul,
Pînă ce Troia surpa-vom; un zeu doar aici ne trimise.“
- 50 Asta grăi, și cu toții zbucniră în chiot Ahei!
Plini de mirare-auzind pe Tidide, de ca! strunitorul.
Nestor atunci, călărețul, se scoală 'ntre ei și vorbește:
„Tu din Tideu! odrăslite, și 'n arme tu vrednic ești foarte,
Dar și la sfatur! ești fără pereche 'ntre soții de-o vîrstă.
- 55 N'o să-ți defaimaie vorbirea niciunul din capii de față,
Nici o să 'ntoarcă răspuns, dar neisprăvit ți-e cuvîntul.
Tînăr ești încă, ba chiar putere-ai să-mi fii tu feciorul
Cel mai din urmă născut; chibzuită ți-e totuș vorbirea
Între mai marii Ahei, căci vorbele tale sînt drepte.
- 60 Eu! îns' acuma ca unul ce sînt mai în vîrstă ca tine,
Am să vorbesc și să 'nchei! cuvîntarea; și nu va fi unul
Vorba să-mi poată deszice, nici craiul Atrid Agamemnon.
Necinstitor de-a lui neam, de legi și de casă-! tot omul,

- Care 'ntre-ai lui pămîntenî pofteste vărsarea de sînge.
65 Hai îns' acuma să facem precum ne povăţue noaptea;
Cina curînd să gătim, şi străji să s'aşeze spre pază
Fieştecare la loc, afară de zid, unde-î şanţul.
Asta-î porunca ce dau celor tineri; pe urmă tu însuţi
Pune-te 'n frunte, Agamemnon, doar tu eşti stăpîn tuturoră.
70 Cheamă la masă pe sfetnicii tăi — căci se cade din parte-ţi;
Corturi atîtea ţi-s pline de vinul ce vasele noastre
Zilnic pe marea cea largă 'ţi-aduc din a Tracilor ţară,
Şi-ai la oştepe de toate, căci multora eşti domnitorul.
Nu vei urma 'n adunare făr' numai pe cel ce dă sfatul
75 Mai înţelept, căci Aheilor sfatul ales şi cuminte
Tare le trebuie-acum, cînd aproape de vase-s duşmanii
Focuri atîte-aū aprins — şi cine se bucură de-asta?
Noaptea de faţă orî pierde cu totul orî mîntue oastea.“
Zise, iar ei cu plăcere-l aud şi-î ascultă cuvîntul.
80 Iute eşiră 'narmaţi străjerii de noapte în jurul
Lui Trasimed, a lui Nestor fecior, căpitan de oştire;
Merser' alături de el şi-a lui Ares odrasle, Ascalafos
Şi lalmen, Merione, Afareū, Deipiros voinicul
Şi Licomede, slăvit a lui Creion fecior, cu-a lui ceată.
85 Şapte erau căpetenii de străji, şi-avea fiecare
Tineri o sută cu suliţe lungi înarmaţi deopotrivă.
Iute ducîndu-se ei, între ziduri şi şanţ s'aşezară;
Colo şi-aprinsēră foc şi de cină-şi găti fiecare.
Iar Agamemnon luînd pe sfetnicii lui laolaltă
90 Dusu-i-a 'n cort, unde-o masă bogată le puse 'nainte;
Mînile ei întindeaū la bucatele gata din faţă.
Cînd şi-alinară la urmă cu toţii şi sete şi foame,
Prinse întîi între ei să-şi spună gîndirea bătrînul
Nestor, al căruia sfat fu cel mai cu minte deapururi;
95 El sănătos cugetînd, aceste vorbi adunării:
„Prea luminate tu domn al oştirii, Atrid Agamemnon,
Eū voiū încep? cu tine, sfîrşi-voiū cu tine, căci multor
Gloate tu eşti împărat şi datu-ţi-a Zeus în mînă
Schiptru de domn şi de jude, cu care tu poţi să le cîrmui.
100 Trebuie dar cuvîntări să ţii şi s'ascuţi, şi chiar sfatul
Altuia tu să 'mplineşti, cînd vre-unul vorbind dela sine
Spune ceva de folos; doar spusa-î atîrnă de tine.

- Iată, eu îie vorbi-voiū cum cred că e foarte cu cale.
Nimenea nu va găsi o mai bună gândire vr'odată
- 105 Cași aceea gândită de mine și-acum și nainte,
Cînd, o slăvite, te-ai dus și luat-ai cu sila din cortul
Celui născut din Peleū, miniosul, pe fata lui Brise,
Fără de-a noastră 'nvoire; eu tare stătui cătră tine
Vrînd dela rău să te-abat; dar vai! biruit de trufie,
- 110 Tu pe bărbatul de frunte, pe care și zeii-! cinstiră,
L-ai necinstit, căci luata-i-ai darul oștirii. Dar haide,
Vreme-i și-acum să gândim cum noi pe viteaz îmbuna-vom
Și cîștiga-vom cu daruri plăcute și vorbe blajine.“
- Zise lui Nestor atunci al oștilor domn Agamemnon :
- 115 „Foarte cu drept arătat-ai păcatele mele, o bătrîne!
Păcătuit-am, nici eu nu zic altfel; oști multe plătește
Numai un singur bărbat, cînd domnul ceresc îl iubește.
Iată cum el îl răzbună prin pierderea cetelor noastre!
Însă fiindcă greșit-am urmînd ticăloasa mea minte,
- 120 Iară voesc să mă 'mpac și să-i dau o grămadă de daruri.
Dalbele daruri eu voiū să le spun tuturor pe față:
Șapte tripeduri nepuse pe foc și talanturi de aur
Zece, și lucii căldări douăzeci și de două ori șase
Zdraveni fugari, care-avură la jocuri răsplata izbîndei.
- 125 N'ar fi sărac de pămînt oarecine și nici întru lipsa
Scumpului aur, cînd numai atita putere-ar să aibă
Cît dobîndiră la joc fugarii cei tari de copită.
Da-voiū și șapte femeii de măiestre lucrări știutoare,
Lesbice fete, pe care cînd el luă falnicul Lesbos,
- 130 Eu le-alesei, că 'ntreceaū în mindrețe femeile toate.
Astea i-oiū da; pe deasupra și-aceea pe care-am răpit-o,
Fata lui Brise. Și fac jurămint cu sfințenie mare
Cumcă eu nu mă 'ndrăgii cu dînsa, nici fui împreună
Cum la femeii și bărbații din fire e dat ca să fie.
- 135 Astea cu toate urma-vor pe loc, iară dacă pe urmă
Face-vor zeii ca 'ntinsa cetate-a lui Priam să cadă,
Poate cu aur și-aramă destulă el vasu-i să 'ncarce,
Cînd o să 'mpartă prădatele-averi între sine Danaii.
El douăzeci să-și aleagă din fetele roabe din Troia,
140 Care mai mindre vor fi după cea mai frumoasă, Elena.
Cînd vom ajunge 'n Ahaicul Argos, mănoasa-ne țară,

- Ginere eă il voiă face și drag îmi va fi cît Oreste,
Fiu-mă din urmă născut și crescut în prisos de-avutjie.
Trei în palatul meu trainic în Argos sînt fiicele mele,
145 E Hrisotemis, apoi Laodike și Ifianasa.
Una pe care-ar dori nepețită cu daruri s'o iee
Și la Peleus acasă s'o ducă. Eă da-voi ca zestre
Bunuri atîtea cît nimeni n'a dat unei fiici măritînd-o.
Șapte frumos așezate cetăți îi vor da ling'aceste :
150 Ire bogată 'n pășuni, Cardamile precum și Enope
Fere cea sfîntă și-orășul cu 'ntinsele pajiști Anteia,
Cea cu podgorii Pedasos precum și frumoasa Epeia —
Toate pe-aproape de țarm, vecine prundosului Pilos.
Locuitorii avuți prin turme de oi și de vite
155 Ca pe un zeă cu tot felul de daruri cinsti-l-vor deapururi,
Și-i vor aduce ca semn de plecare și dăjdiî bogate.
Astea-i voiă da ca răsplată cînd e! o să-și lase minia.
Las' să se moaie, căci neîmblînzit, fără milă-i dcar Hades,
De-asta pe e! între zei mai tare-l urăsc muritorii.
160 Plece-se mie, căci eă mai mare-s aici în domnie
Și-am precăderea că sînt cu mult mai în vîrstă ca dînsul.“
Zisu-i-a Nestor atunci, bătrînul voinic și cu minte:
„Tu preamăritule Atrid, al oștilor domn Agamemnon,
Daruri acuma deajuns lui Ahile sînt astea din parte-ți,
165 Hai dar din mijlocul nostru pe-ales niște soli să trimitem
Numai decît să se ducă la cortul, în care-i Ahile.
Iată, chiar eă voiă alege pe soli, iară ei să m'asculte :
Fenix, iubitul de Zeus, pășiască naintea soliei,
Aias cel mare și craiă Odiseă să-i fie tovarăși ;
170 Iară din crainici urmeze pe ei Euribate și-Odios.

141. *Ahaicul Argos*, toată țara lui Agamemnon în Peloponez și în genere Peloponezul, spre deosebire de Argosul pelagic din Grecia despre mează-noapte (v. Cîntul II, vers 681)

145. Tragicii greci cunosc numai pe Electra și Ifigenia. Sofocle cunoaște și pe Ifianasa.

150. Aceste cetăți trebuiesc socotite ca posesiuni particulare ale lui Agamemnon, primite de el ca parte de pradă la cucerirea țării.

168. *Fenix*, educatorul lui Ahile, apare aici pentru întîiadată. E greu de explicat prezența lui la cortul lui Agamemnon, deoarece prin legăturile lui de-aproape cu Ahile el trebuia să fie alături de acesta și nu cu Agamemnon.

Apă turnați-ne-acuma pe mîni și să tacă poporul,
Rugă să facem lui Zeus Cronion, de noi să se 'ndure.“

Asta bătrînul a zis și sfatu-î plăcu tuturor.

Crainicii apă turnară pe-a crailor mîni să se spele ;

175 Cămile pline cu vin aducînd dup'aceea feciorii
Le-au împărțit tuturor să 'nceapă din cupe să 'nchine.

După ce ei păosară dintii și băură pe voe,
Solii porniră din cortul măritului crai Agamemnon.

Multe povește le-a dat călărețul, cumintele Nestor,

180 Ochiu țintind la tustrei, la craiu Odiseu mai cu samă,
Chip ei să cate pe neîntrecutul Ahile să 'mbune.

Merseră solii pe marginea mării cea plină de valuri,
Rugă ferbinte rostind lui Poseidon ce mișcă pămîntul,
Ca să-î ajute să 'nfrîng' a viteazului mare trufie.

185 Cînd au sosit unde sta Mirmidonii cu vase și corturi,
Ei l-au găsit petrecînd cu cîntecul dulce din lira-î
Cea cu călușul de-argint și cu mîndre podoabe, prădată
Mai de demult, cînd a lui Aetion oraș risipise ;
Fapte viteze cînta veselindu-se-Ahile din liră.

190 Singur în față-î Patroclu ședea și-aștepta în tăcere
Pînă să mîntue cîntecul său Eacidul Ahile.

Solii pășiră spre cort avînd pe-Odiseus în frunte

Și se opriră nainte-î. Ahile sări de uimire

Lira-î în mîna ținînd și pe loc părăsi a lui scaun.

195 Cum îi văzu, se sculă și Patroclu deodată 'n picioare.

Numai decît priimindu-î Ahile cel iute ca șoimul

Zise : „Noroc, o firtați ; de vr'o mare nevoe venirăți

Voî ce, cu toată mînia, mai dragi îmi sînteți în oștire.“

Asta slăvitul Ahile grăind îi aduse sub cortu-î

200 Și 'n stacojiile scoarțe pe jeț îi pofți ca să șadă.

Repede-apoi porunci lui Patroclu, fiindu-î aproape :

„Adu-ne 'ncoace să bem în cană mai mare, Patrocle,

Mestecă vinul și fă-l mai tare și dă cîte-o cupă ;

Cei mai iubiți din prietenii sînt oaspeți acasă la mine.“

171. Spălatul minilor și porunca de a păstra liniște poporul, erau semne de pregătirea unei rugăciuni sărbătorești.

203. În obișnuitul amestec al vinului cu apă, Ahile, de bucurie, se roagă să pue mai puțină apă în vin, pentru ca acesta să fie mai tare.

- 205 „Astfel a zis și Patroclu voios s'a supus, iar Ahile
 Iute cogeamite fund așezînd la lumina din vatră,
 Puse pe el o spinare de oae și una de capră,
 Puse și spatele plin de grăsime-a 'ngrășatului mascur.
 Aütomedonte-î ținea, și tăia strălucitul Ahile
- 210 Și 'nfeliind-o frumos o trecea în frigări dup'aceea.
 Grabnic aprîncse foc mare Patroclu, un zeu în făptură.
 Cînd mistuit era focul de tot și se stîncse văpaia,
 Jarul apoî scormoli și frigările-asupra-î întîncse
 Și presurîncdu-le sare, el prîncse pe furcî să le 'ntoarcă.
- 215 După ce friptă fu carnea și-apoî răsturnată pe masă,
 Pînea 'n frumoase panere luîncdu, o 'mpărți tuturoră
 Cel din Menetiü născut, iar Ahile le dete friptura.
 Dîncsul în urmă de partea cealalt' așezîncdu-se 'n dreptul
 Luî Odiseü, a 'ndemnat măî întîî pe Patroclu să 'ncchine,
- 220 Zeilor jertfe, iar el felîî arunca în jăratec ;
 Mîncile-apoî întîncdeăü la bucatele gata din față.
 Dupăce ei potolîră cu totul și foame și sete,
 Aias făcutu-i-a semn luî Fenix. Văzu Odiseus
 Și, cu paharul umplut, ură luî Ahile și zîncse :
- 225 „Fîî sänătos, o Ahile. Dar nu după mese bogate
 Ducem noî jîncdul în casa 'nălțatului craîü Agamemnon,
 Cum și acuma pe-aîcî ; mereü doar ne staü la 'ndemîncă
 Multe bucate. Decî nu la dorite ospete ni-î gîncdul,
 Ci tremurăm, o slăvîte, văzîncdu o grozavă peire :
- 230 Nu se măî știe de-acum, scăpa-vor a noastre corăbîî
 Aü vor perî, dacă nu vîî degrab încarmat spre bătae.
 Tabăr' aproape de zîd și de vasele noastre făcără
 Mult încimoșîî Troenî și vestîîî tovarăși de arme.
 Focurî în tabăr' aprîncse-aü grămadă și mîncse — zîc dîncșîî —
- 235 N'o să măî stee pe loc, ci lovi-vor și negre corăbîî.
 Fulgeră Zeus în cer și le-arată prielncse semne.
 Ector în capul oștirîî, semeț de-a sa multă putere,
 Tare se 'ncverșun' acum bîzîncdu-se 'n Zeus și 'ncfruntă
 Zeî și bărbăți de-opotrivă, cuprîncse de-o nespusă turbare.
- 240 Roagă-se el și de-a zorilor zînc'a-și grăbîî răsăritul

220. Patroclu aruncă în foc felîî de carne crudă ca prîncse pentru zeî.

- Și amenință să tae ale vaselor creste din coadă,
Vasele 'n lacumul foc să ardă și 'n preajmă-î la urmă
Oastea de-Aheî buimăcită de fum să ne-o spârcue toată.
Sîrașnic în suflet mă tem, ca nu cumva zeii s'asculte
- 245 Amenințările lui și menit să ne fie sfîrșitul
Tocmai la Troia, departe de Argos, de cai pășunatul.
Haî dar te scoală, deși e firziu, dacă vrei pe Danaî
Ceî chinuișî, de-a dușmanilor oarbă năpadă să-î mintui.
Însușî amar mai pe urmă veî plînge; dar nu se găsește
- 250 Chip să tîmăduî un rău săvîrșit. Decî cît mai de vreme,
Cugetă ce fel pe-Aheî de pacoste acum apăra-veî.
Datu-ți-a bună povață și tatăl Peleu, o iubite,
Cînd te trimise din Ftia la craiû-Agamemnon zicîndu-ți:
Fiule, dați-vor Atene și Hera tîrie să birui
- 255 Dacă pe voe le-ar fi, dar a inimei tale trufie
Tu stăpînește-ți-o 'n piept, căci dragostea este mai bună.
Curmă și sfada cea rău făcătoare, de vrei tu mai bine
Cinstea să-ți fie sporită de-Aheî, de bătrîni și de tineri.
Asta bătrînul ți-a spus, povața-î tu îns'ăî uitat-o.
- 260 Haî încetează și-acum și lasă mînia cea neagră.
Desmîniîndu-te, darurî deajuns o să-ți dee Agamemnon.
Ia dar aminte și-ascultă, căci eû îți voi spune dearîndul
Ce fel de darurî în cort jurui Agamemnon să-ți dee.
Șapte tripodurî nepuse pe foc, și talanturî de aur
- 265 Zece și lucii căldărî douăzeci, și de douăorî zece
Zdravenî fugarî, care-avură la jocurî răsplata izbîndeî.
N'ar fi sărac de pămînt oarecine și nici întu lipsa
Scumpului aur, cînd numai atîta putere-ar să aibă
Cît dobîndiră la jocurî sirepiî ceî tari de copită.
- 270 Da-ți-va și șapte femeî de măestre lucrărî știutoare,
Lesbice fete, pe care cînd falnicul Lesbos luat-ăî,
El le-a ales, că 'ntreceaû în mîndrețe femeile toate.
Astea-ți-va da; pe deasupra și-aceea răpită de dînsul,
Fata lui Brise, și tare se jură că el laolaltă
- 275 N'a fost cu ea nicîdecum și n'a drăgostit-o pe dînsa
Cum la femeî și bărbați din fire e dat ca să fie.

241. Crestele aceste, care alcătuiă capătul pupei, erău meșteșugite din lemn scobit. Expresia înseamnă că „dușmanii se vor face cu totul stăpîni pe corăbii“.

Astea cu toate urma-vor pe loc; iară dacă pe urmă
Face-vor zeii să cadă oraşul întins a lui Priam,
Vasul încarcă-ţi atunci cu scule de aramă şi aur,
:280 Când o să 'mpartă prădatele-averi între sine Danaï.
Insuţi apoi să-ţi alegi douăzeci din Troianele roabe,
Care mai mîndre vor fi după cea mai frumoasă Elena.
Cînd vom ajunge 'n Ahaicul Argos, mănoasa-ne ţară,
Ginere el te va face şi drag îi vei fi cit Oreste,
:285 Fiu-î din urmă născut şi crescut în prisos de-avuţie.
Treî în palatul lui trainic în Argos sînt fiicele sale,
E Hrisotemis, apoi Laodike şi Ifianasa.
Una, pe care-ai dori, nepejită cu daruri lua-vei
Şi la Peleus acasă vei duce-o; el da-va ca zestre
:290 Bunuri atîtea cît nimeni n'a dat unei fiici maritînd-o.
Şapte oraşe zidite frumos va mai da ling' aceste:
Ire bogata 'n păşuni, Cardamile precum şi Enope,
Fere prea sfînta şi-oraşul cu 'ntinsele pajişti Anteia,
Cea cu podgorii Pedasos precum şi frumoasa Epeia,
:295 Toate pe-aproape de ţarm, vecine prundosului Pilos.
Locuitorii avuţi prin turme de oi şi de vite
Ca pe un zeu te-or cinsti pe tine cu feluri de daruri
Şi-ţi vor aduce ca semn de plecare şi dădii bogate.
Iată cu cite 'mbia-te-va el, dacă-ţi laşi supărarea.
:300 Dacă ți-e nesuferit cu totul Atrid Agamemnon,
El şi cu toate-a lui daruri, aibî milă tu 'ncalte de-Aheii,
Care se chinue 'n tabăr' acum; închina-se-vor ție
Ca la un zeu, căci slavă prea mare la ei dobîndi-vei,
Dacă pe Ector omorî, cînd el în turbarea-î cumplită
:305 Te-ar năpădi; doar el spune că nimenea nu e ca dînsul
Între vitejii Aheî, care fost-au aduşi de corăbii."
Dar îi răspunse zicîndu-î Ahile cel iute ca şoimul:
„Mult iscusite Odiseu, tu Laertiade mărite,
Trebue numai decît să vă spun fără 'ncunjur părerea-mî,
:310 Tocmai aceea ce cuget şi cum isprăvi-se-va lucrul,
Doar ca să nu m'asurziţi tăbărîndu-mî în preajmă cu toţii;
Căci deopotrivă cu-a iadului poartă urăsc pe bărbatul,
Carele una vorbeşte şi tăinue 'n sufletu-î alta.
Eû cuvînta-voiu acum ce-mî pare că-î foarte cu cale.
:315 N'o să mă 'nduplece, cred, nici craiu Agamemnon, nici altul

Dintre Danaï, căci la voi nu văd mulțumire nici-una
Față de cel ce vîrtos se luptă mereu cu dușmanii.
Din răputeri de te bați ori șezi, deopotrivă ți-e partea
Și-una e cinstea ce 'mparte bărbatul viteaz și mișelul.
320 Moare și cel ce de multe fu harnic la fel cu cel trîndav,
Nici un folos n'am avut, măcar că 'nduraî suferințe,
Traiul fiindu-mî în veci zbuciumat în primejdia luptei.
Cum puișorilor fără de aripî o pasăre 'mbie
Hrana ce 'n pliscu-î a prins, iar dînsa cu răul s'aiege —
325 Tocmai și eû petrecuî o mulțime de nopți nedormite
Și străbătui în războinică trudă doar zile de singe
Pentru femeile voastre mereu încleștat cu dușmanii.
Douăsprezece orașe prădaî cu-ale mele corăbiî,
Unsprece numai pedestru luptîndu-mă 'n rodnică Troe;
330 Multe și scumpe comori am strîns din orașele toate,
Dar le-am adus și pe toate le-am dat lui Atrid Agamemnon,
Lui care tot înapoi stătea lingă repezi corăbiî.
El le-a luat, măi puține a 'mpărțit și oprit-a măi multe;
Parte-a măi dat ca răsplată la crai și la toți căpitaniî.
335 Ei neatînse și-acum le păstrează la cort; numai mie
El mi-o răpi, și rămîne stăpîn pe femeea-mî iubită.
Dragostea-î fie de bine! Dar ce să luptăm cu Troeniî
Noi cei din Argos? Și ce-și măi aduse pe-aici adunate
Oștile craiul Atrid? Nu de dragui Eleneî pletoase?
340 Aû între toți muritorii iubescu-și femeile singuri
Cei din Atreu odrăslitî? Dar omul cel bun și cuminte
Dragoste poartă și grijă de-a lui; tot asemenea dînsa
Dragă și mie mi-a fost din suflet, măcar că fu roabă.
Însă de vreme ce el m'a 'nșelat și răpitu-mi-a darul,
345 Nu mă măi cerce, cînd bine-l cunosc: neclintit rămînea-voiû.
Dar chibzuiască-se el cu craii ceilalți și cu tine,
Craiu Odiseu, și să cate de foc a lui vase să scape;
Lucruri atîtea bag-seam' a făcut fără mine-Agamemnon;
Zidul întîi a durat și de-alungul acestuia șanțul
350 Mare și larg a săpat și apoi l-a 'ntărit cu pîrcane.
Stavilă totuș nu poate să pue puteriî lui Ector
Cel ce doboară barbați. Cînd eû mă trudiam cu Aheiî,
Nu măi sta Ector să lupte departe de zidul cetății,
Ci s'aținea la stejar și aproape de porțile Skee.

- 355 Singur acolo cîndva m'aștepta, dar abia la năvală
 El mi-a scăpat; ci de-acum nevrînd să mă 'ncaer cu dînsul,
 Mîne lui Zeus și zeilor jertfe 'nchinînd tuturoa,
 Vasele-mî bine 'ncărcate cu prăzi voiû împinge spre mare.
 Insuți vedea-vei atunci, de vrei și de-ți pasă de-aceasta,
- 360 Cum Elespontul, bogatul în pești, din zorî despica-vor
 Vasele-mî toate și 'n ele bărbații dînd zor la vislire.
 Dacă ne-ajută pe drum Poseidon ce mișcă pămîntul,
 Chiar în a treia zi fi-vom în Ftia, mănoasa-ne țară.
 Ce mai averi părăsii, cînd soarta-mî încoace mă 'mpinse!
- 365 Altele-aduce-voiû însă, și aur și roșie-aramă,
 Fier lucitor și femeî încinse frumos, care toate
 Partea din pradă mi-aû fost; dar darul ce dînsul imî dete,
 Mi-l-a luat înapoi rușinîndu-mă craiul Atride,
 Căruia toate cum eû vi le spun să le spuneți pe față,
- 370 Bine s'o știe și-Aheii ceilalți să-i cuprindă minia,
 Dacă mai umblă cumva între ei și pe altul să 'nșele,
 Nerușinat el deapururî fiind. Dar n'o să cuteze
 Neobrăzatul măcar să se uite la mine în față.
 Nu mai iaû parte cu el la sfaturi și nici la bătae,
- 375 El m'amăgi și-și făcu un păcat; niciodată de-acuma
 Vorbele-i n'o să mă poată zmomi; e destul pentru dînsul,
 Care-se 'n pace, căci mintea-i luă Dumnezeuî înțeleptul.
 Scîrbă mi-e doar de-a lui darurî, cît firul de păr nu le prețuî,
 Chiar de mi-ar da înzecit și de două ori zece mai multe,
- 380 Cîte și-acum slăpînește și cîte de-acum va mai strînge;
 Chiar de mi-ar da tot ce are Orhomenos și Teba 'n Egipt,
 Unde-adunate prin case se află comorile lumii —

381. *Orhomenos* din Beoția (mai era un *Orhomenos* și în Arcadia), care înainte de războiul troian ajunsese la o înaltă înflorire sub domnia Minienilor. Bogăția lui ne-o arată mormintul cu cupolă în formă de stup, numit „tezaurul lui Minias“, care se păstrează în ruine pînă astăzi. Teba, despre care e vorba aici, e capitala Egiptului de sus, vestită în jumătatea mileniului al doilea înainte de Hristos prin averile, prin mărimea și măreția clădirilor sale. Ii zice „cu o sută de porți“, cifră rotundă pentru a arăta mulțimea porților și deci mărimea orașului; asemenea Creta, tot pentru acelaș cuvînt, e numită „cea cu o sută orașe“ (v. cîntul 2, 649.) Numărul dat de poet arată întreaga putere militară, de care dispunea orașul. La cei 20.000 de oșteni pedestri trebuie să adăogăm și cei 10.000 de minători de care de război, care erau trase de 20.000 de telegari (socotindu-i cîte doi la tot carul).

- Teba cu-o sută de porți, pe care bărbați două sute
 Es dintr'odată cu cai și telegi osebit pe oricare ;
 385 Chiar de mi-ar da bogății cât este nisipul și colbul,
 Nu va putea nici așa să mă 'nduplece-Atrid Agamemnon
 Pînă ce nu mi-ar plăti pe deplin dureroasa rușine.
 Fiică de-a lui Agamemnon nu iaș nici decum de soție,
 Chiar de-ar întrece la chip cumva pe-aurit' Afrodite
 390 Și 'n hărnicie mi-ar fi deopotrivă cu Palas Atene,
 N'o voiș lua nici atunci. Din Ahei să-și aleagă pe altul,
 Care-l se cade mai mult și-i de viță mai naltă ca mine,
 Dacă scăpa-mă-vor zeii și-acasă voiș merge cu bine,
 Tata Peleu dup'aceea găsi-va nevastă să-mi dee.
 395 Cîte femei de-ale noastre nu s'află 'n Elada și 'n Ftia,
 Fete de oameni fruntași și de domni păzitori de orașe!
 Eū din aceste, de vreaū, mi-aleg de nevastă pe una.
 Inim' acolo vîrtos mă îndeamnă mereū a mă duce
 Dreaptă soție să-mi iaș și de tot potrivită cu mine,
 400 Și să mă bucur de-averea ce-a strîns-o bătrînul Peleus.
 Nu cumpănește cât viața-mi nimic : nici averile toate
 Care se spune că Troia, bogatul oraș,,dobîndise
 Cît petrecut-a în pace nainte să vie Danaii ;
 Nici bogăția cea 'nchisă la templul cu pragul de piatră,
 405 Cel închinat lui Apolon arcașul în Pito stîncosul.
 Boii și oile grase pot fi cîștigate ca pradă
 Și-agonisiți cu sudoarea pot fi doar și cai și tripeduri ;
 Sufletul omului însă nu-i chip înapoi a se 'ntoarce
 Orî cîștigat orî răpit, cînd scapă din străjile gurii.
 410 Tetis zeița cu talp' argintie, ca mamă mi-a spus-o :
 Sorți îndoite mă poartă pe cai osebite spre moarte.
 Dacă la Troia pe-aici voiș sta și m'oiū bate 'mprejuru-i
 Scris e să nu mă întorn, dar slava-mi în veac o să fie.
 Dacă sosi-voiș acasă cumva în iubita mea țară,
 415 Slava cea 'naltă voiș pierde, dar lungi vor fi zilele mele ;
 N'o să mă 'ntîmpene-atunci prea repede ceasul din urmă.
 Dar aș putea sfătui și pe alții, și una le-aș spune :

405. *Pito* numește Omer oracolul Delfi ce se află pe coasta despre mează-noapte a muntelui Parnas. Bogăția lui venia dela comorile strînse acolo ca daruri din partea credincioșilor.

- Calea s'apuce napoi; voi nu veți putea să răpuneți
 Iliion cel prăvălat, căci Zeus ce tună 'n văzduhuri
- 420 Brațul asupra-i a 'ntins și inimă prins-au dușmanii.
 Dar vă întoarceți acum și capilor oastei ahee
 Spuneți solia — căci asta e slujba de cinste la sfetnici —
 Minte să-și pue la sfat și să ia o măsură mai bună,
 Care să scape și vasele lor și poporul ahaic
- 425 Din adâncate corăbii. Aceia ce dinșii gândiră
 Nu li-i de nici-un folos, căci eu îmi ții încă necazul.
 Fenix aici să rămână cu noi împreună să doarmă;
 Vreau în corăbii tovarăș să-mi fie la 'ntorsul în țară
 Mîne de-ar fi bucuros, căci nu-l iaș deasila cu mine.“
- 430 Asta le zise, iar ei cu toți amuțiră 'n tăcere
 Plini de uimire auzind, căci strașnică-i fu cuvîntarea.
 Dar mai pe urmă grăi călărețul destoinic, bătrînul
 Fenix cu calde plînsori, căci teamă i-a fost de corăbii:
 „Dacă tu 'n minte ți-ai pus să pleci, lumnatele-Ahile,
- 435 Și nicidecum nu mai vrei s'abați de la repezi corăbii
 Pustietorul părjol fiind stăpînit de minie,
 Cum, o copile, aș putea să rămîn fără tine eu singur?
 Ție mă dete bătrînul Peleu, călărețul, în ziua
 Cînd te trimise din Ftia la craiul Atrid Agamemnon.
- 440 Încă erai un copil necercat în obșteasca bătae
 Și 'n cuvîntări de sobor, prin care se 'nalță bărbații.
 De-asta cu tine trimisu-m'a el să te 'nvăț cu 'nadinsul
 Meșter la vorbă să fii și vrednic la fapte. Decî n'aș vrea,
 Fătul meu drag, părăsit să fiu într'o doară de tine,
- 445 Chiar dacă însuși un zeu mi-ar da juruința vr'odată,
 Că-mi va lua bătrîneța făcîndu-mă tînăr în floare,
 Cum mai fusei în Elada, pămîntul femeilor mîndre,
 Cînd o lăsași și fugii, după sfada cu tatăl Amintor,
 Care de dragul ibovnicei lui se 'nciudase pe mine.
- 450 Tata, de ea îndrăgit, oropsia pe sărmana-î soție;
 Mama mereu îmi cădea în genunchi cu ferbinte rugare
 S'o 'ndrăgostesc pe aceea, ca ea pe bătrîn să-l urască.
 Eu ascultînd o făcuî; dar îndată simțitu-m'a dînsul

447. *Elada* omerică nu înseamnă ca mai tîrziu Grecia, ci par-
 tea despre meazănoapte a Greciei și anume pămîntul locuit de Mir-
 midonii lui Ahile. Era și un oraș cu acelaș nume (v. cîntul 2, 683)

Și blăstemîndu-mă greu s'a rugat firoaselor Furiî
 455 Pînă la moarte să nu văd odraslă născută din mine
 Stîndu-mî în brațe ; și vezi, blăstemu 'mplinitu-i-aū zeî,
 Hades, stăpînul în iad, și amarnica Persefoneia.
 Eū mă gîndiam să-l omor cu arm' ascuțită de-aramă,
 Dar supărarea mi-a 'ntors vre-un zeū amintindu-mî de zvonul,
 460 Care s'ar face 'n popor și de-ocările grele-ale lumii ;
 Teamă mi-era între-Aheî să mă chem ucigaș de părinte.
 Dar dup' aceea mi-a fost lehamite acasă la dînsul
 Eū să mai staū cîtă vreme bătrînul fierbea de mînie.
 Rudele-mî însă și-aî mei stăruiaū cătră mine, și-adesu
 465 Mă 'mpresuraū rugători oprindu-m' acolo la dînsul.
 Multe oi grase și boi cu păr lins și cu mersul agale
 Ei înjunghiaū, și-o grămadă de porci cu belșug de grăsimu
 Puși la frigări îi pîrliaū la foc și-î frigeaū pe jăratec.
 Doamne, ce vin mai băură din chiupuri la tata meseniî!
 470 Nouă nopți mari odihniră cu toții alături de mine ;
 Paza schimbaū între ei, și nici nu mai stinseră focul,
 Unu 'n pridvorul din curtea cea bine-apărată de ziduri,
 Altu 'naintea iatacului meu, lîngă ușa, în tindă.
 Dar în sfîrșit, cînd veni întunerecul nopții a zecea,
 475 Rupt-am atunci a iatacului ușa virtos întărită.
 Eū am eșit și sărit-am apoi peste zidul ogrăzii,
 Lesne pe paznicii mei înșelînd și pe slugile roabe.
 Și am fugit prin Elada cea mare și 'ntinsă, departe,
 Pînă sosit-am în Ftia cea rodnic', a turmelor mamă,
 480 La domnitorul Peleū. Acesta primitu-m'a bine
 Și m'a iubit cum un tată iubește pe fiul său însuși,
 Singurul fiū și născut mai tîrziu în prisos de-avuție.
 Datu-mi-a dînsul deajuns averi și popor spre domnie,
 Și pe Dolopi stăpînind locuit-am la marginea Ftiei,
 485 Și te-am crescut așa mare, ca zeî de falnic Ahile.
 Drag tu din suflet mi-aî fost, căci n'aveai plăcere cu altul

454. Invoca Furiile, pentru că acestea erau păzitoarele dreptului familiei ; ele locuiaū în iad.

457. Hades și Persefoneia (sau Persefone, lat. Proserpina, zeița iadului și soția lui Hades) răspund în locul Furiilor precum în vers. 572 Furia apare în locul lui Hades și al Persefonei — de unde se vede că rolul lor era încă nelămurit în credința de atunci.

- Pe la ospete să mergi ori acasă să guști din bucate
Pînă ce nu te puneam pe genunchi și, ținîndu-te 'n brațe,
Nu te 'mbiam cu felii de friptură și vin să te saturei.
- 490 Haina la pieptu-mi de cîte-ori tu mi-ai stropit-o cu vinul,
Care din gură-l vărsași în mult necăjita pruncie!
Nenumărate pățanii și trude-am răbdat pentru tine,
Numai cu gîndul că zeii din mine stîrpiră semînța.
De-asta pe tine, viteaz de-o seamă cu zeii Ahile,
- 495 Fiū te făcui să mă aperi cînd-va de primejdie mare.
Deci domolește în tine mîndria; nu trebuie, Ahile,
Inimă crudă să ai; se mlădie 'n urmă și zeii,
Care-s mai vrednici, mai mari și mai tari decît noi pămîntenii.
Doar și pe ei cu prinoase și daruri plăcute și jertfe
- 500 Și cu 'nchinare de vin îi pot cîștiga muritorii
Prin rugăciunile lor, cînd cad în greșeli și 'n păcate.
Sînt și zeițe-ale rugei născute din marele Zeus;
Ele se uită pieziș și-au fața zbîrcită și-s schioape
Și 'ngrijorate din urmă mereu însoțesc Rătăcirea:
- 505 Zină vînjoasă-î aceasta și iute la mers, și de-aceea
Rugile toate le 'ntrece vîrtos și străbate pămîntul,
Rău omenirii făcînd, dar Rugile vindecă răul.
Cine se teme de-acestea cînd vin mai aproape de dînsul,
Mult folosește, rugarea-î fiind ascultată de ele.
- 510 Dacă le 'nfruntă cumva și 'ndărătnic în poară se pune,
Ele la Zeus se duc și 'l roag' a lăsa Rătăcirea
Iute să-l pască din urmă pe Rugi să răzbune lovindu-l.
Deci, o Ahile, cinstește pe-aceste copile-a lui Zeus,
Căror și alții ca tine viteji cu zmerire se 'nchină.
- 515 Dacă 'mpăratul Atrid n'ar vrea să te 'mbie cu daruri
Și-alte să-ți jurue-apoi, ci ar fierbe mereu de minie,
Nu mai veniam să te 'ndemn, ca tu părăsindu-ți necazul
Oștile noastre s'ajuți, deși aū nevoe. Dar dînsul
Multe-ți dă ție pe loc și altele-ți jurue încă,
- 520 Și să te roage trimise la tine tot oameni de frunte,

502. Zeițele rugei și a pocăinței, Rugile, ca și Rătăcirea (minței), zeița care împinge pe om la păcat și deci la peire (vers. 511), sînt numai o alegorie. Rugile sînt „schioape“ și Rătăcirea „iute la mers“, pentru că cu cit omul ajunge încet la pocăință, cu atît mai repede e orbit de patimă.

- Care-s de dînsul aleși ; prietenî ai tăi, o Ahile,
 Ceî mai iubiți din Argii. Să nu faci tu dar de rușine
 Drumul și rugile lor ; pîn'acum îți fu dreaptă minia.
 Astfel ne spune povestea c'aũ fost înainte vitejii,
 525 Cînd vr'o minie cumplită pe ei i-apuca în războaie.
 Dînșii ușor se 'mpăcau cu daruri și vorbe blajine.
 Iată c'aminte mi-aduc de-o faptă din cele 'ntimplate
 Nu de curînd, ci de mult și vi-o spun tuturor, o prietenî.
 Luptă Cureții duceau cu Etoliî ceî dîrzi la războaie
 530 Și s'omoraũ între dînșii în jurul cetății Calidon.
 Unii, Etoliî, închiși păziau a lor mîndră cetate,
 Iară Cureții doriau cu arma s'o ia și s'o prade.
 Zîna cu tronul de aur, Artēmis, le-a dat nenorocul
 Numai de ciudă pe-Oineu, care nu-i adusese prinoase,
 535 Holdele lui secerînd ; toți zeii primiseră jertfe,
 Numai pe-a marelui Zeus copilă uitase orî poate
 Nicî nu gîndise la dînsa de fel, și-i fu mare păcatul.
 Decî supărată pe el zeița ce minue arcul
 Iute-i trimise un vier colțat, o năpraznică fiară,
 540 Care 'nnădită pe cîmp mult rău îi făcea lui Oineus,
 Căci doboră o mulțime de arbori înalți din adîncuri
 Cu rădăcină cu tot stricîndu-le mana de roade.
 Dar Meleagru, fecior lui Oineus, ucise gliganul
 Dupăce-a strîns vînători și-ogari din mai multe orașe.
 545 Nu se putea să-l ucidă bărbați mai puținî: așa mare
 Fiară era, și pe mulți ea puse pe jalnice ruguri.
 Inșă zei'a stîrmit mult zgomot de ceartă și zarvă
 Intre bărbații Cureți și Etoliî ceî aprigi la luptă
 Pentru păroas' a mistrețului piele și-a lui căpătină.
 550 Cît se bātu în războiũ viteazul ales Meleagru
 Rău pătimiră Cureții, de nu mai puteau să 'mpresoare
 Zidul cetății Calidon, cu toat' a lor mare mulțime.
 Dar Meleagru la urmă fu prins de minia ce-aprinde
 Chiar și pe alții, cu toate că-s oameni cu mintea întreagă.
 555 Dînsul cu inima 'n clocot de ciudă pe mama-i Altea

529. Cureții locuiau în Pleuron, un oraș din Etolia, iar Etoliî în Calidon, capitala Etoliei. Regele Etolilor era Oineu, din care s'a născut Tideu, tatăl lui Diomede.

Sta huzurind la nevasta-î cea mindră la chip Cleopatre,
 Fata Marpesei ce-a fost a lui Evenos gingașă fiică.
 Tată-î fu Idas, bărbat mai tare ca toți pămîntenii
 Ceî de demult, căci el și asupra lui Febos Apolon
 560 Arcul întinse de dragul sulegetei sale mirese,
 Care de tatăl și mama-î cinstită, cînd fost-a la dînșii,
 Fu poreclit' Alcione, căci mama-î, de jale cuprinsă,
 Tot se văita ca și paserea cea tînguioas' alcionul,
 Cînd ea răpită i-a fost de ținteșul Febos Apolon.
 565 Sta Meleagru la ea mistuindu-și amarul miniei
 Mult supărat de blăstemele mamei, cînd ea de mîhnire
 Că-î omorîse un frate 'n război, ruga pe toți zeii
 Neîncetat, și izbînd cu mîna puternic pămîntul,
 Jalnic, cu sînul stropit de lacrimi, chema 'ngenunchiată
 570 Zeii din iad, Persefone cumplita și Hades, să curme
 Viața feciorului ei. Auzit-a rugarea-î din umbra
 Iadului Furia, zîna cea neîmpăcată la fire,
 Zgomot și urlet pe loc stîrmit-a la porți, la Calidon ;
 Turnuri lovite trozniau. Și-au prins de viteaz să se roage
 575 Capii Etoii trimișînd pe preoții cei mai cu vază
 Și 'ntr'ajutor îl chemau juruindu-î o mare răsplată :
 Pe-unde e foarte mănoasă cîmpia cetății Calidon,
 Dînșii acolo-î ziceau să-și aleagă frumoasă moșie,
 Loc de pogoane cinzeci, jumătate din el pentru vie,
 580 Iar jumătatea cealaltă să-î fie pămînt de-arătură.
 Mult stăruia călărețul Oineus, bătrînul său tată,
 Stîndu-î în pragul iatacului său cel înalt, și ușorii
 Tot zguduind din țîțîni, ruga în genunchi pe fecioru-î.
 Mult se rugau și surorile lui și-a lui mamă cinstită.

562. Femeiușca pasării alcionul, cînd își pierde bărbătușul său puiul, nu încetează de a-și rosti jalea prin glasuri plîngătoare. Numirea copiilor după starea sufletească a părinților nu e rară la Elini.

564. Apolon „răpește în sus“ pe Marpesa, pe care Mesenianul Idas o luase ca nevastă din Etoția întocmai precum Zeus a ridicat în Olimp pe Ganimedee.

568. La invocarea zeilor cerești Elinii ridicau minile spre cer, la invocarea zeilor mării întindeau minile spre mare, iar cînd se rugau de zeii iadului se aruncau la pămînt și loviau cu minile țărîna ca și cînd era locuința lor.

574. Turnurile acestea se ridicau la fiecare poartă a cetății.

- 585 Totuș el tare le sta împotrivă, măcar că și soții
Cei mai iubiți și mai scumpi atît se rugău să-î asculte.
N'a fost puțință și chip să 'nduplece inima-î dînșii,
Pînă ce n'au început Cureții să bată 'n cămară-î,
După-ce zidul urcară și-aprinsēră toată cetatea.
- 590 Cade bocindu-se-atunci și-l roagă pe el Cleopatre,
Falnic încinsa-î nevastă, și-î numără relele toate,
Care pe oameni lovesc, cînd orașul le calcă dușmanii :
Uniiucid pe bărbați și cetatea prefac în cenușă,
Alții copiii robesc și femeile 'ncinse pe coapse.
- 595 Inima lui tresărind la auzul atîtor amarurî,
Strălucitoarele-î arme a 'ncins și s'a dus la bătae,
Și-a mîntuit pe Etoli de ziua cea neagr' a peiriî
Numai de sine-ascultînd ; de-aceea nu-î deteră darurî
Multe și-atît de frumoase, deși i-a scăpat de primejdii.
- 600 Cată să n'ăi tu asemenea gînd și să nu mi te 'mpingă
Zeiî la asta, iubite ; ar fi doar mai rău, de-apăra-vei
Vasele 'n flacări fiind, ci ia îmbiatele darurî
Și te grăbește să vii ; ca pe-un zeu te-ar slăvi doar Aheiî.
Dacă la urmă, de darurî lipsit, vei începe măcelul,
- 605 Nu-ți va fi cinstea tot una, măcar de-ai respinge dușmanii.“
Vorba-î întimpin' atunci Ahile cel iute ca șoimul :
„Tată moș Fenix, din Zeus purcese, nu-mî trebuie mie
Astă mărire ; socot că cinste eî am dela Zeus
Și-o să mai am la corăbiî mereu cîtă vreme-mî rămîne
610 Suflet în piept și tăria genunchilor mei mă mai poartă.
Dar îți voiî spune o vorbă și 'n minte tu 'nseamnă-ți-o bine :
Inima nu-mî tulbura cu a tale bocirî și jălaniî
Vrînd lui Atride să placî. Nu trebuie-atîta pe dînsul
Tu să-l iubești, dacă vrei ca iubirea să nu-mî schimb în ură.
615 Bine-î cu mine să 'nfrunți pe-acel ce pe mine mă 'nfruntă.
Fii tu cît mine ca domn și aibî jumătatea din cinste-mî.
Ducă-și solia ceilalți. Rămii tu, și 'n patul cel moale
Culcă-te-acolo, și-apoi cînd ivi-se-vor zorile mine,
Vom chibzui dacă 'n Troia mai stăm orî acasă ne 'ntoarcem.“
- 620 Zise, și semn lui Patroclu tăcut îi făcu din sprîncene
Pat cu de toate s'aștearnă lui Fenix, ca doar mai de grabă
Eî să gîndiască să plece din cort. Dar acestora zise
Aias Telamon atunci, viteazul ce-o seamă cu zeii :

„Mult iscusite Odiseu, tu Laertiade mărite,
625 Mergem! Degeaba ni-î drumul acesta, căci vorba-ne nu cred
S'aibă doritul sfîrșit; noi trebuie cît mai degrabă
Vestea, deși-î neplăcută, s'o ducem oștirii danae,
Care și-acuma tot șade-așteptînd. Ahile, vezi-bine,
Fără de milă, sălbatec ajuns de-atîta trufie,
630 Răul, și nu se îndură de dragul acestor prieteni,
Care-l cinstiau la corăbii cum nu mai cinstiră pe nimeni.
Crudul! Dar chiar dela un ucigaș oarecine primește
Plata spășirii, cînd el un fiu ori un frate-î ucide,
Și-astfel rămîne 'ntre-ai lui ucigașul plătind o avere;
635 Inima lui de bărbat și-astîmpăr' atunci primitorul
Răscumpărării de sînge. Dar neîmblînzită, haină
Inimă puseră zeii în tine, și nîmaî de dragul
Unei femeî, cînd șapte cu totul alese-ți dăm ție
Și-alte mai multe comori. Decî fii tu milos, o Ahile,
640 Și cinstitor de-a ta casă; trimisu-ne-aû doară Danaîi
Și-oaspeți la tine sîntem și ne credem mai mult decît alții
Ceî mai iubiți și mai scumpi prieteni ai tăi din Ahaia.“

Vorba-î întoarse lui Aias Ahile cel bun de picioare:
„Aias tu os din Telamon, slăvite stăpîn de popoare,
645 Intru cîtva mi-ai părut că din inimă spus-ai cuvîntul.
Pieptul îmi colcăe însă de ciud' aducîndu-mî aminte
Cum Agamemnon Atrid m'a făcut de batjocură 'n fața
Oastei întregi ca pe un venetic, necinstit între oameni.
Mergeți acum și le duceți ca veste răspunsul acesta:
650 N'oiu hotărî să iaû parte vr'odată la crîncena luptă
Pînă ce falnicul Ector, odrasla cercatului Priam,
Măcelărînd pe Argii și arzîndu-le vasele negre,
Nu va veni unde staû Mirmidoniî la vase și 'n corturi.
Dar între cort și corabia-mî neagră sînt sigur că Ector
655 Sta-va deodată pe loc, oricît e pornit spre bătae.“

Zise, iar dînșii luînd pahare cu torți îndoite
Aû închinat; apoi duși de-Odiseu s'aû întors la corăbii.
Dete Patroclu atunci poruncă la soți și la slujnici

648. *Veneticul*, adecă străinul așezat într'un oraș, putea deveni posesor de pămînt, dar era lipsit de drepturile și onorurile unui cetățean și suferia tot felul de jigniri și insulte.

- Numai decît să-î aştearnă un pat cu de toate lui Fenix ;
 660 Slugile i-au ascultat porunca și 'n pat aşternut-aū
 Pernă și gingașă pînză de in și o piele mițoasă ;
 Fenix, acolo culcat, aştepta dimineața cea sfîntă.
 Dar și Ahile-a dormit sub cortul înfipt cu țarie ;
 Lîngă viteaz s'a culcat o femeie din Lesbos adusă,
 665 Imbujorata la chip Diomede, copila lui Forbas.
 Pusu-s'a 'n partea cealaltă Patroclu, și-alături de dînsul
 Ifis încinsa frumos, pe care i-a dat-o Ahile,
 Cînd a bătut p' Enieū și-a luat prăvălatecul Skiros.
 Dacă trimișii sosiră la corturi, la craiul Atride,
 670 Capii Ahei răsărind le uraū cu pahare de aur
 Și 'mpresurîndu-î îi tot întrebaū. Intre ei Agamemnon,
 Domnul oștirii, eșit-a întîi și 'nceput-a să 'ntrebe :
 „Mult lăudate Odiseū, a neamului nostru mîndrie,
 Spune-mî, voește să 'nlătore focul dușman de la vase
 675 Aū nici-de-cum și-și păstrează necazul în inima-î mîndră ?“
 Dar îi răspunse măritul viteaz Odiseū, răbduriul :
 „Tu prea slăvitule Atrid, al oștilor domn Agamemnon,
 Dînsul nu vrea să-și potoale necazul, ba chiar se 'ndîrjește
 Tot mai vîrtos, și cu daruri cu tot te respinge pe tine.
 680 El te îndeamnă să chibzuî cu sfetnicîi teî și să cauți
 Chip ca să mîntuî acum poporul și vasele-ahée,
 Și ne-amenință din parte-î, că mine cînd zorî răsări-vor
 Bine poditele-î vase-arcuite va 'mpinge spre mare.
 Și tuturor celorlalți un sfat el le dă să urmeze :
 685 Marea s'apuce 'napoi ; nu crede că noi cucerî-vom
 Troia zidită pe deal, căci Zeus ce tună 'n văzduhuri
 Brațul asupra-î a 'ntins și inimă prins-aū dușmaniî.
 Asta ne-a zis, o pot spune și cei care 'mî fură tovarăși,
 Aias și crainicii noștri, cumînți amîndoi deopotrivă.
 690 Fenix, de el îndemnat, acolo rămase să doarmă,
 Vrea în corăbiî tovarăș să-î fie la 'ntorsul în țară,
 Mîne de-ar fi bucuros, căci nu vrea să-l iee cu sila.“
 Asta vorbit-a și toți aū rămas cufundați în tăcere
 Plini de uimire auzind, căci strașnică-î fu cuvîntarea.
 695 Stat-aū tăcuți îndelung de mare mîhnire Danaii,

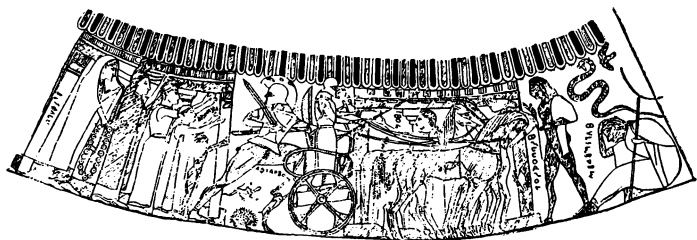
668. *Skiros*, o insulă stîncosă la nord-estul Eubeiî.

Dar a grăit mai tirziū Diomedē, vîrtos strigătorul:
„Tu prea slăvitule Atrid, al oștilor domn Agamemnon,
Mult mai cu cale-ar fi fost de nu te rugai de Ahile
Dîndu-î mulțimea de daruri; și-așa el trufaș e din fire;
700 Tu l-ai făcut ca să fie cu mult mai semeț decît fuse.
Însă mai bine-l lăsăm în voe, de vrea să se ducă
Orî să rămie, căci numai atunci se va 'ncinge la luptă,
Cînd o să fie de sine 'ndemnat orî un zeu o să-l mîne.
Hai dar să facem cu toții aceea ce eū vā voiū spune:
705 Mergeți acum să dormiți; ci 'ntîi mulțumiți-vă pofta
Vin și bucate gustînd, căci asta-î curaj și putere.
Mîne cînd zorile-apoi răsări-vor cu degete roșii,
Mină grăbit dela vase nainte călări și pedestri
Și 'mbărbătează pe-Aheî și-avîntă-te însuși în frunte.“
710 Astfel a zis, și strigară 'nvoindu-se toți căpitanii
Plini de mirare auzind pe Tidide, de cai strunitorul.
Zeilor jertfe 'nchinînd se duseră dînșii în corturi,
Unde la urm' adormiră primind ale somnului daruri.

CÎNTUL AL ZECELEA.

Cuprinsul: Agamemnon, neputînd dormi de grijă, noaptea deșteaptă pe Menelaù și pe toți capiî Ahei și întărește șanțul cu strajă. Apoi se ține sfat și se hotărește a se trimite Diomede și Odiseù ca iscoade la tabăra dușmană. În aceeași vreme Ector trimite pe Dolon să iscodiască pe Ahei, dar pe drum e prins de cei doi trimiși ai acestora; Dolon, temîndu-și zilele, trădează așezarea taberei troene și dă amănunte despre craiul Resos, de curînd venit din Tracia; totuș el e ucis de Diomede. Acesta cu Odiseù se strecoară apoi pînă la Resos, pe care Diomede îl omoară cu alți doisprezece tovarăși, pe cînd Odiseù ia cu sine caii mîndri ai craiului ucis. La îndemnul Atenei cei doi viteji, care erau în primejdie, se grăbesc a se întoarce la corăbii, unde ajung teferi.

1

Plecarea eroului la război. (După un vas antic.)

X.

- Lîngă corăbiî culcați mai-marii oștirii ahee
Noaptea cu toții dormeau robiți de plăcerea odihnei.
Numai pe-al oastei păstor Agamemnon Atride nu-l fură
Dulce-prielnicul somn, căci îl bate mulțimea de gînduri.
- 5 Tocmai cum fulgeră des bărbatul pletoasei zeițe
Hera, stîrnind un potop de ploaie său grindină multă
Orî și ninsoare, cînd albul omăt troenește cîmpia ;
Său deschizînd uriașul gîtlej al războiului crîncen —
Tot așa des suspina împăratul, și grele suspinuri
- 10 Inima-î tot frămîntău, și-un tremur tot trupu-î pătrunse.
Cînd se uita la Troeni pe șes, îl umpleau de uimire
Multe focuri dușmane ce-ardeau înaintea cetății,
Zgomotul lor și cîntarea și zisul dii. naiu și din fluer ;
Cînd dup'aceea căta spre oastea și vasele-ahee,
- 15 Zmocuri de păr de pe cap zmulgea plîngător cătră Zeus
Cel din Olimp și virtos gema din bărbatul lui suflet.
Cel mai cu cale din toate la urmă părutu-i-a gîndul
lute s'alerge la Nestor, întiiul bărbat al oștirii,
Doar va putea să înjghebe un plan potrivit de minune,
- 20 Care să mîntue-acum de pacoste 'ntreag' Aheime.
Deci ridicîndu-se 'n cort cămașa de lînă și 'mbracă
Bine și 'noadă mîndreța de-opincî la picioarele-î dalbe,
Zvirle pe dînsul a leului piele roșatică, mare,
Lungă de-ajunge la tălpi ; ia sulii' apoi și pornește.
- 25 Nu mai puțin tremura în patu-î Menelau și somnul
Nu-l mai fura nici pe el, de grijă cumva să nu peară
Oastea din Argos venită la Troia pe apele mării,

- Numai din pricina lui să se bată 'n războiū vitejește.
Spatele-î largî a 'nvălit cu-o piele vîrstată de pardos ;
30 El dup'aceea luînd un coif cercuit în aramă
Pusu-l'a 'ndată pe cap, și cu sulița 'n mîna-î cărnoasă
Merse să scoale din somn pe fratele-î, cel mai de frunte
Domn peste-Ahei și cinstit de norod deopotrivă cu zeii.
El îl găsește prinzînd podoaba de arme pe umeri
35 Tocmai la coada corăbiî. Voios de venire-î fu craiul.
Vorba 'nceput-a întîi Menelaū cel vrednic în arme:
„Ce te 'narmezî tu așa, o iubitul meu frate? Ce grabă-î?
Vrei din ai tăi la Troeni pe vr'unul să minî ca iscoadă?
Tare mă tem că nici-unul din ei nu s'ar prinde la asta,
40 Singur acum la dușmanî ducîndu-se 'n noaptea cea sfîntă
Să-î iscodiască 'nadins, căci mare i-ar fi cutezarea.“
Dar îi răspunse zicînd al oștilor domn Agamemnon :
„Una ne trebuie-acum, o frate slăvite Menelaū,
Sfatul ce poate sluji să găsim adăpost și scăpare
45 Vaselor și-armiei noastre, căci Zeus mutatu-și-a gîndul :
Inima-î trage mai mult spre jertfele-aduse de Ector.
N'am mai văzut de cînd sînt și nici auzit-am vr'odată
Cumcă un singur bărbat într'o singură zi așa multe
Rele-a făcut ca acum Danailor dragul lui Zeus
50 Ector, măcar că el nu e sămînță de zeu ori de zină.
Vreme 'ndelungă, socot, cu amar aminti-și-vor Aheii
Relele ce-au pățimit dela Ector — atîtea-s de multe!
Du-te tu însă și chiamă pe Idomeneū și pe Aias
lute la vase-alergînd, iar eū mă voiū duce la Nestor,
55 Craiul mărit, să-î daū zor să se scoale, de vrea ca să vie:
Ceata puternic'a străjiî să sprijine dîndu-î poruncă.
Lui s'ar supune mai mult, căci cel ce conduce străjerii
Fiul său este și soțul lui Idomemneū, Merione,
Căroră noi bucuros a taberii pază 'ncrezurăm.“
60 Zise la rindu-î atunci Menelaū cel bun de războae :
„Ce fel tu însă mă 'nveți și mă 'ndemnî ca să fac, o iubite?
Sta-voiū acolo 'mpreună cu ei așteptîndu-ți venirea
Ori după tine s'alerg, de 'ndată ce da-voiū poruncă?“
Fratelui zise din nou al oștilor domn Agamemnon :
65 „Stai tu acolo ; mă tem că noi rătăci-ne-vom poate
Noaptea prin oaste pășînd, că 'n tabără căile-s multe.

- Strigă ori-unde vei trece silind pe oșteni să vegheze ;
Tu pe tot insul anume să-l chemi după neam și părinte,
Cinste vădind tuturor și mîndru să nu fii cu nimeni.
- 70 Dar să dăm zor și noi înșine-acum, dacă datu-ne-a Zeus
Nouă din fașe 'ntr'atîta să ducem povara osîndeî.“
Asta grăi și trimise pe frate-său bine 'nvăîndu-l.
Craiul apoi s'a grăbit spre capul de armie Nestor.
Lîngă corabia neagră, la cort îl găsi 'n așternutul
- 75 Moale dormind, iar aproape-î stăteaū măestritele arme :
Pavăza, sulîțe două și coiful cel plin de scipire
Și săbierul cu felurî de fețe, pe care-l încinse
El cînd adese cu oastea pornind la războiū sîngeratic
Armele lui îmbrăca, nesupus bătrînețelor grele.
- 80 Capul atunci ridicînd și 'n cot rezemîndu-se Nestor
Lui Agamemnon Atrid zicea întrebîndu-l acest fel :
„Cine ești tu care singur în tabără printre corăbiî
Noaptea, cînd toți odihnesc, îmi horhăi așa pe 'ntunerec ?
Umbli cumva după vr'unul din paznici orî cați vr'un tovarăș?
- 85 Spune-mî ; să nu mi te-apropiî tăcut — ce treabă te mină ?“
Repede-î dete răspuns al oștilor domn Agamemnon :
„Neleiade tu Nestor, Aheilor mare mîndrie,
Află că eu sînt Atrid Agamemnon, sortitul de Zeus
Numai necazurî să 'ndur, măi mult decît alții, de-apururî,
- 90 Cît îmi rămîne răsuflet în piept și mă poartă genunchiî.
Umblu așa rătăcind pe 'ntunerec, căci nu mă măi prinde
Dulcele somn și mă doare cum luptă și sufer' Aheîi.
Strașnic mă tem pentru bieții Danaî și mi-e liniștea dusă,
Par'că-s din fire eșit și se zbate să sară din mine
- 95 Sufletul : astfel de team' a pătruns mădularele-mî toate.
Dacă te bate vr'un gînd și nu te măi prinde nici somnul
Mergem de vale, la strajă, de vreî să vedem împreună
Dacă străjerîi, sleiți de-atîta nesomn și trudire,
Nu adormiră cumva și uitară cu totul de pază.
- 100 Iată pe-aproape s'așîn dușmanîi, și nu știm aeve,
Poate că chiar astă noapte cerca-vor cu noi a se bate.“
Numai decît i-a răspuns călărețul, cumintele Nestor :
„Tu al voinicilor craiū, măritule Atrid Agamemnon,
Nu tot ce Ector dorește și cuget' acum împlini-va
- 105 Fiul mintos a lui Cronos, ba-mî pare că chiar din potrivă

Cumcă mai multe nevoi îl vor bate pe el, cînd Ahile
Infricoșata-î minie lăsa-va vr'odată cu totul.

Eū te-oiiŭ urma bucuros, decī hai să trezim și pe alții,
Pe Odiseū, pe vestitul în lupta cu lănci Diomede,
110 Pe-Aias cel iute precum și pe Mege cel tare de vînă.
Dar oarecine să meargă și pe-alții să cheme, pe Aias
Cel ca un zeū de viteaz și pe Idomeneū domnitorul.
Nu sînt aproape de tot cu vasele, prea sînt departe.
Dar pe Menelaū, măcar că mi-e drag și e vrednic de cinste,
115 L-aș dojeni și să nu-mī bănuiești — apriat o voiū spune, —
Pentrucă doarme lăsîndu-te singur așa să te strădui.
El trebuia înadins să se roage de toți căpitaniī
Fără să cruțe-osteneli, căci mare nevoe ne-ajunse.“

Zise la rîndu-ī atunci lui Nestor Atrid Agamemnon:
120 „Insumī oricînd aș fi zis să-l muștri, cinstite bătrîne,
Căci lăsător e din fire și preget' adese la muncă.
Nu doar că nu se pricepe și n'are spre asta plăcere,
Ci se tot uită la mine și-așteaptă din parte-mī îndemnul.
Inșă de vreme trezindu-se-acum a venit să mă 'ntrebe;
125 Eū l-am trimis înainte să cheme pe cei ce tu cauți.
Dar să pornim! Intîlni-i-vom îndată pe dînșii în dreptul
Porții, la strajă; acolo poruncă le-am dat să s'adune.“

Lui Agamemnon a zis călărețul Gerenios Nestor:
„N'o să se minie nimenī așa, ci cu toți o s'asculte
130 Sfatul și vorba-ī, cînd el zori-va pe-Ahei la bătae.“

Asta grăi, și pe trup cămașa de lînă 'și 'mbracă,
135 Bine-și 'noadă mîndreța de-opincī la picioarele-ī dalbe
Și pe la umăr cu sponci 'și 'nchee o mantie roșe,
Largă, frumos îndoită pe el și cu mițe-atîrnate.

135 Țapăna-ī lance cu vîrf de aramă luînd dup' aceea,
Merse la vase grăbit prin mijlocul oastei ahee.
Colo dintîi pe-Odiseū cel una cu Zeus la minte
Iute din somn a trezit călărețul Gerenios Nestor.
Glasu-ī, cînd el a strigat, pe loc la ureche-ī ajunse.

140 Sare viteazul din cort răsîndu-se astfel la dînșii:
„Ce mai umblați făr' astîmpăr în tabără printre corăbiī
Singurī în tainica noapte? Ce zor așa mare v'ajunse?“

Dar îl întîmpin' atunci călărețul Gerenios Nestor:
„Mult iscusite Odiseū, tu Laertiade mărite,

- 145 Nu fiî pe noi mînios, căci greū ne-a lovit nenorocul.
Vino și tu să trezim și pe-alții datorî să ne de
Sfatul, de trebuie-acum să fugim orî să stăm de bătae.“
Asta le zise ; și 'n cortu-î pe loc Odiseū iscusitul
Scutu 'nflorit își aruncă pe spate și-aleargă cu dînșii
- 150 După Tidid Diomede, pe care 'narmat îl găsiră
Stînd adormit lîngă cort, și-alături deoparte și de-alta
Soții cu scutul sub cap dormeau, și-a lor sulii aproape
Stău cu mînerul înfipt în pămînt. Scînteia la lumină
Toate-a lor vîrfuri de-aramă ca fulgerul-tatălui Zeus.
- 155 Sta Diomede culcat pe-o piele de taur sălbatec,
Iară sub capu-î întins era un covor de minune.
Nestor aproape venind îl trezi cu piciorul mișcîndu-l
Și-asta viteazului zise dînd zor și făcîndu-î muștrare :
„Scoală-te tu, Diomede ; ce horăî cît noaptea-î de mare ?
- 160 N'auzi tu oare c'aici pe tăpșan se opriră Troeniî,
Lîngă corăbiî, și-o palmă de loc ne desparte de dînșii ?“
Asta-î vorbi, și Tidid deodată din somn se repede
Și cuvîntează cu glas rostindu-le vorbe ce zboară :
„Rău ești, bătrîne. Nicicînd nu mîntui cu trebile tale.
- 165 Nu erau oare 'ntre Ahei prin tabără alții măi tinerî
Care s'alerge la craî pretutindenî acum să-î deștepte ?
Nedoborit de strădăniî și-amarnic îmi ești, o bătrîne !“
Dar îi răspunse zicînd călărețul Gerenios Nestor :
„Vorbele cite mi-ai spus, o fătul meu, drepte sînt toate.
- 170 Am și copii, și sînt unul și unul, și-oștenî o mulțime,
Care puteau negreșit s'alerge la craî ca să-î cheme ;
Insă năpasta căzută pe-Ahei e nespus de grovavă.
Iată în tabără toți se găsesc într'o cumpănă mare ;
Nu știu, scăpa-vor acum orî pieri-vor de-o moarte cumplită.
- 175 Dar te răpede la Aias cel bun de picior și la Mege,
Scoală-î din somn — căci tu ești măi tînăr — de-ai milă de mine.“
Zise, iar el a zvîrlit pe umerî a leului piele,
Roibă și largă și mare ; și lancea luîndu-și în mînă,
Iute-a purces și pe cel ce-a trezit îi aduse cu sine.
- 180 Cînd căpitanîi sosiră 'mpreună la ceata de pazniciî,
Nu măi găsiră dormind pe nimenî dintr'înșii acolo,
Ci laolaltă cu toții veghiaū înarmați deopotrivă.
Tocmai cum turma din țarc cu strașnică pază dulăii

Tot ocolesc, dac'aud de-o năpraznică fiară ce vine
185 Dinspre pădure din munți și tare prin preajmă răsună
Larma de oameni și cîni, dela care pierdut este somnul —
Astfel atunci a pierit și somnul blajin de pe ochii
Celor ce 'n noaptea cea tristă veghiau, căci toți spre cîmpie
Fața 'ntorceau, bănuind că Troenii veni-vor spre dînșii.
190 Veseli văzîndu-î bătrînul începe curaj să le dea
Și cuvîntează cu glas rostindu-le vorbe ce zboară :
„Bine păziți-mî așa, o copii, să nu fure pe nimeni
Somnul, de nu vreți să fim de risul dușmanilor noștri.“
Zise, și 'ndată sări peste șanț; alături de dînsul
195 Merseră craii Aheî, care fură chemați să se-adune.
I-au însoțit Merione și falnicul fiu a lui Nestor,
Care așîderea fură chemați să ia parte la sfaturi.
După ce șanțul trecură cu toții, șezură pe locul,
Care la mijloc era 'ntre mormane de trupuri căzute
200 Gol, și de unde 'napoi se trăsesese puternicul Ector,
Cînd dup'omorul de-Aheî îl ajunsese 'ntunerecul nopții.
Ei așezîndu-se-acolo țineau cuvîntări între dînșii.
Vorba începe întîi călărețul Gerenios Nestor :
„Nu-î, o prietenî, nici unul din voi care plin de tărie
205 Pin' la trufașii Troeni prin beznă se bizue a merge,
Dintre dușmani măcar unul, din oaste răznit, săucidă ;
Orî dela dînșii prinzînd de veste cumva să ne spue
Ce chibzuesc laolaltă Troenii : vreau ei să mai stee
Lîngă corăbiî, departe de-aî lor? Sau vor spre cetate
210 Numai atunci să ia drumu 'napoi cînd peri-vor Aheii ?
Dînsul aceste să aple și 'n urmă la noi să se 'ntoarne
Teafăr. O cit de înaltă mărire sub soare-l așteaptă
Printre ceilalți muritorî și ce dar prețuit dobîndi-va !
Noî domnitorî cu toți, stăpîniî acestor corăbiî,
215 Veseli îi vom dărui fie-care-osebit cîte-o oaie
Neagră cu miel, o răsplată ce n'are 'ntre daruri pereche,
Iar la ospețe și chefuri el pururi primit o să fie.“
Astfel a zis ; și cu toții au stat cufundați în tăcere.
Dar Diomede cel bun de război a vorbit adunării :
220 „Nestor, pe mine mă 'ndeamnă și mintea și firea-mî bărbată,
Voiu să mă furiș în oastea vecin' a dușmanilor noștri.
Inșă de-ar vrea un al doilea bărbat ca tovarăș să vie,

- Eū m'aş încrede mai bine şi-aş fi cu mai mare 'ndrăzneală.
Dacă la drumurī sînt doi, mai vede nainte doar unul
- 225 Ceea ce e de folos; dar singur, şi chiar dacă vede,
Mintea-ī gîndeşte mai greu şi slabă-ī a lui hotărîre.“
- Asta grăi, şi mai mulţi voiaū să-l urmeze pe dînsul :
Aias cei doi, slujitorī lui Ares, voiaū deopotrivă,
Şi Merione voia şi mai mult a lui Nestor odraslă ;
- 230 Cel din Atreus născut Menelaū, vestitul războinic,
Şi Odiseū răbduriul voia să se furişe 'n gloată,
Inima 'n pieptu-ī fiind deapănarea cutezătoare.
Dar mijlocit-a zicînd, al oştilor domn Agamemnon :
- „Tu Diomede Tidid, prea scumpe tu inimei mele,
235 Cată s'alegī ca tovarăş pe cel ce ţi-ī voia, pe 'ntīiul
Dintre iviţii vitejī, căci mulţi vor tovarăş să-ţi fie.
Tu nicīdecum să nu laşi de ruşine pe vr'unul mai vrednic
Şi de ruşine s'alegī pe unul mai slab ca tovarăş ;
Nu-ī lua neamul în samă, de-ī chiar mai de neam decît tine.“
- 240 Asta el zise, cu teamă gîndind la bălanul Menelaū.
Dar cuvîntează din nou Diomede, vîrtos-strigătorul :
„Dacă doriţi înadins eū însumi s'aleg pe tovarăş,
Cum pot eū oare să uit pe craiul slăvit Odiseus,
Care la orice primejdii cu mintea şi firea-ī bărbată
- 245 Gata-ī să 'ntreacă pe toţi, şi pe care-l iubeşte şi-Atene ?
Dacă 'nsoţi-mă-va el, prin foc şi potop de vom trece,
Tot ne-om întoarce 'napoi, căci ştiū că 'n pricepere-ī unul.“
- Zise la rîndu-ī atunci Odiseus cel plin de răbdare :
„Nu voiū nici laudă multă, nici ceartă din parte-ţi, Tidide,
- 250 Tu cuvîntezi unor oameni ce ştiū despre cine e vorba ;
Dar să purcedem, căci noaptea-ī grăbită şi ziua ne-apucă,
Stelele iată s'aū dus, şi trecut-aū mai mult decît două
Părţi ale nopţii şi nu ne rămîne făr' numai o parte.“
- Asta vorbir' amîndoi, şi 'ncinseră straşnice arme.
- 255 Nenfricoşatu 'n războiū Trasimede dădu lui Tidide
Scutul şi paloşul său, căci a lui rămăsese la vase,
Puse viteazul pe creştetu-ī coiful din piele de taur
Fără de creastă şi zimţi, căciulă războinică joasă,
Bună să apere capul voinicilor tinerī în luptă.
- 260 Iar Merione o tolbă, un arc şi o sabie-ī dete
Lui Odiseū, care-aşîderea puse pe creştetu-ī coiful

- Cel din o piele de boă, legat înlăuntru cu multe
 Bine 'ntărite curele. Colți albi de mistreți, în afară,
 Mîndru-î steteau și cu mult meșteșug potrivii lîng'olaltă
 265 Pe-ambele laturî de coif, și pîsl' așezată la mijloc.
 Coiful acesta-l răpi Aütolicos cîndva lui Amintor
 Cel din Eleon, călcînd sălașu-î cu trainice zidurî;
 Lui Amfidama ce-a fost din Kitera l-a dat în Scandea,
 Iar Amfidama l-a dat ca semn de-ospeție lui Molos,
 270 Care feciorului său Merione l-a dat ca să-l poarte;
 Pus de-Odiseus acum, el bine-î acopere capul.
 Dupăce dînșii atunci încinseră vajnice arme,
 Iute porniră lăsînd în urmă pe toți căpitanii.
 Iată de-adreapta, pe-aproape de drum, un bitlan le trimise
 275 Palas Atene, iar dînșii nimic nu văzură cu ochii,
 Beznă 'ntunerec fiind, doar al paserii glas auziră.
 Vesel de semnul acesta 'ncepu Odiseu să se roage:
 „Ruga mî-ascultă, născuto din Zeus, de scut purtătorul,
 Care la orice prilej m'ajuți și la care mi-e gîndul
 280 Cînd mă pornesc, ocrotește-mă iarăș virtos, o Atene.
 Fă să ne 'ntoarcem cu bine 'napoi la slăvite corăbii,
 După vr'o mare ispravă ce-ar pune vrăjmașii pe gîndurî.“
 Roagă-se-apoi și Tidid Diomede cel vrednic în arme:
 „Dă-mi tu și mie-ascultare, o fat' a lui Zeus, ne'nfrînto!
 285 Și mă 'nsoțește precum pe tata Tideu însoțit-ai,
 Cînd mai de mult ca sol al Aheilor merse la Teba
 Pe 'mplătoșaii Ahei lăsînd lîng' Asopos pe malurî;
 Pașnică vorb' aducea la Tebanî, a lui Cadmos odrasle.
 Însă la 'ntors a făcut vitejii așa marî și cumplite
 290 Numai cu-al tău ajutor, priitoare fiindu-î, o zîno.
 Astfel acuma cu drag te-apropie stîndu-mî de pază;

266. Aütolicos era bunicul lui Odiseu din partea mamei, cu locuința la Parnas. Amintor, fiul lui Ormenos, nu e tot una cu tatăl lui Fenix numit în cîntul 9, vers. 448. Eleon, oraș în Beoția.

268. Scandea, un port în Kitera (Citera), astăzi Cerigo, insulă între Peloponez și Creta.

274. Grecii, la ghicitul după zborul paserilor, își îndreptau privirea spre meazănoapte, unde era Olimpul, locașul zeilor; arătările ce veniau dela dreapta despre răsărit erau socotite de dînșii ca vestitoare de bine, ca în împrejurarea de față. Afară de Zeus numai Apolon și Atena puteau trimite semne.

Dolon. (Cintul X.)

- Eū închina-ți-voiū la rîndu-mi o tînără juncă fruntoasă,
 Nedomolită ce încă la jug nu o puse plugarul.
 Pe-asta ca jertfă ți-oiū da 'mpodobind a ei coarne cu aur.“
- 295 Astfel în rugă ziceaū, și-auzitu-i-a Palas Atene.
 Dupăce ei s'aū rugat copilei prea 'naltului Zeus,
 S'aū repezit ca doi lei și-aū mers pe 'ntunerecul nopții
 Pe-unde fusese măcelul, prin leșuri și arme și sînge.
 Nu da nici Ector răgaz Troenilor somnul să guste,
- 300 Ci 'n adunare la sfat împreună chema pe vitejii,
 Care erau la Troeni mai mari căpetenii și sfetnici.
 Dupăce dînsul îi cheamă, un plan înțelept potrivește :
 „Cine pe-o mare răsplată s'ar prinde la capăt să ducă
 Ceeace spune-voiū eū ? Mulțămît o să fie cu darul ;
- 305 Da-î-voiū un car și doi cai ce flutură mîndru din coamă,
 Cei mai aleși telegari dela repezi corăbiile ahee,
 Dacă, vrînd nume slăvit să-și capete, el cuteza-va
 Lîngă corăbiile să meargă pe-ascuns ca să prindă de veste :
 Oare mai staū priveghind și-acum la corăbiile Aheii,
- 310 Ori, de lovirile noastre cu totul zdrobiți în bătae,
 Cuget' acum să ia fuga pe mare, nevrînd să mai stee
 Noaptea de strajă, fiind istoviți de grozava lor trudă?“
 Astfel a zis, și cu toții aū stat cufundați în tăcere.
 Fost-a la ei un bărbat, unul Dolon, fecior lui Eūmede,
- 315 Crainic zeesc, și bogat era el în aramă și 'n aur,
 Slut întru toate la chip, dar neîntrecut de picioare ;
 Singurul frate 'ntre cinci surori la părinți era dînsul.
 Dolon acesta lui Ector în fața Troenilor zise :
 „Inima și bărbăția pe mine mă 'ndeamnă, o Ector,
- 320 Să mă reped la corăbiile și-acolo să aflu ce-ți place.
 Naltă tu însă toiagul în sus și jură că-mi dăruie
 Mîndra pereche de cai cu caru 'nflorit în aramă,
 Care prin tabără poartă pe-alesul viteaz, pe Ahile.
 Nu-ți voiū sluji de prisos ca iscoadă, ci după dorință.
- 325 Eū spre dușmanii voiū pași, pînă cînd voiū ajunge la vasul
 Lui Agamemnon, pe unde fruntașii făcînd adunare
 Sta-vor la sfat chibzuind, de-î fuga mai bună saū lupta.“
 Zise, iar Ector luînd toiagul făcu jurămîntul :
 „Iată iaū martor pe-al Herei bărbat, care tună 'n văzduhuri,
- 330 Nu va fi nici un Troian purtat de-a lui cai și telegă ;

Numai tu singur îți juruii pe veci să te bucuri de dînșii.“

- Asta jură înzadar și zori de plecare pe Dolon ;
Arcul sucit ridicînd el iute și-l puse pe spate,
S'acoperi pe deasupra cu-a leului piele cărunță,
:335 Capu-și viri într'o piele de dihor, și-o lance-ascuțită
Dolon luînd, o porni spre corăbii. Dar n'a fost să vie
Dinspre corăbii 'napoi, răspuns să-î aducă lui Ector.
Dînsul abia părăsise mulțimea de oameni și care
Calea de sîrg apucînd, și 'ndată-l zări pe 'ntunec
:340 Craiul slăvit Odiseu și asta șopti lui Tidide :
„Tu Diomede, s'apropie unul din oas'ea dușmană ;
Nu știu de vine cumva ca iscoadă la vasele noastre
Orî să despoae vr'un leș de-a oștenilor care periră.
Dar să lăsăm puțintel să s'apropie 'ntîi pe cîmpie,
:345 Numai decît dup'aceea, zvirindu-ne-asupra-î, îl prindem
Mult mai ușor. Dacă însă cumva din picior ne va 'ntrece,
Noi să-l gonim spre corăbii, departe de oastea dușmană,
Dîndu-î cu sulița zor să nu scape fugind spre cetate.“
Asta zicea, și cîrmind din cale 'ntre morți se culcară.
:350 Nepriceputul de Dolon grăbit a trecut înainte ;
Cînd depărtatu-s'a el ca de-o brazdă ce trag într'un singur
Suflet cătrii — căci ei îs mai buni decît boii la trasul
Plugului celui virtos pe cîmpuri, în țelin' adîncă —
Dînșii dau fuga spre Dolon. El stete-auzind tropăitul,
:355 Căci socoti că venia, tovarăși de-ai lui să-l întoarne
După vr'o nouă poruncă din partea viteazului Ector.
Cînd depărtați ca de-un zvirlet de suliți erau — nici atîta,
El cunoscute pe dușmani și repede-o rupse la fugă
Pașii iuțind, iară ei năval s'ațineau după dînsul.
:360 Tocmai ca niște copoi colțoși și deprinși la vînaturi,
Care se ia, după un cerb sau epure, goană-î dau pururi
Prin păduroasele văi, el țipă și-aleargă 'nainte ;
Astfel Tidid și-Odiseu cel pustiitor de orașe
Tot alungau pe dușman, din oastea troiană rupîndu-l.
:365 Cînd spre corăbii fugind fu Dolon s'ajungă la strajă,
Palas Atene cu nouă virtute-l umplu pe Tidide
Vrînd ca niciunul din mîndru 'narmații voinici din Ahaia
Fală să-și facă lovind pe Dolon nainte de dînsul.
Deci se repede cu lancea zicînd Diomede viteazul :

370 „Stai, ori cu lancea te 'mpung. Nu tocmai din minile mele
Vreme 'ndelungă putea-vei să scapi fără moarte cumplită.“

Zise și lancea zvîrlind, el nu-l nemeri cu 'nadinsul ;
Lancea cu vîrf ascuțit a trecut peste dreptul lui umăr
Și 'nțepenit-a pe loc ; opritu-s'a Dolon în tremur
375 Și dîrdăind — căci aū prins să-î clănțane dinții din gură —
Galben de spaimă, iar ei gîfîind îl ajunseră 'ndată
Și-l apucară de mîni. Dar Dolon cu lacrimi le zise :
„Nu mă ucideți, eū zilele vreaū dela voi să-mi răscumpăr,
Am eū și i aur și-aramă și fier ce cu greū se lucrează,
380 Tata v'ar da din aceste o mare mulțime de daruri,
Dac' auzi-va că eū sînt viu la corăbii ahee.“

Dar îl întîmpin' atunci zicînd Odiseū iscusitul :
„Fii liniștit și să nu mi te tulbure teama de moarte ;
Numai atît la 'ntrebare să-mi spuî, dar curat adevărul :
385 Unde-ai pornit-o din tabără singur așa spre corăbii
Noaptea pe-acest întunerec, cînd oamenii dorm în odihnă ?
Vrut-ai să prazi vre un leș de-a celor căzuți pe cîmpie ?
Ori te trimise-a lui Priam fecior la boltite corăbii
Să iscodești pe Ahei deamăruntul ? Sau vii dela tine ?“

390 Dolon atunci a răspuns de teamă cuprins de cutremur :
„Ector mă scoase din minți cu multe cuvinte vrăjite ;
El juruit-a să-mi dea teleaga 'nflorită 'n aramă
Și telegarii ceî iuți ce poartă pe-alesul Ahile,
Dacă m'aș prinde să merg acum pe 'ntunerecul nopții
395 Și de dușmani să m'apropiū și-așa iscodindu-î să aflu
Dac' a lor repezi corăbii Ahei păzesc ca 'nainte
Ori, în bătae zdrobiți cu totul de brațele noastre,
Cuget' acuma să plece pe mare, nevrînd să mai stee
Noaptea de strajă, fiind istoviți de grozava lor trudă.“

400 Dar a zîmbit Odiseū sfătosul și zise lui Dolon :
„Ei, că la daruri prea mari rîvnit-ai voind telegarii
Unui viteaz Eacid ! Dar dînșii cu greū și-anevoe
Fi-vor de-un alt muritor mînați și struniți la războae
Numai afară de-Ahile, născutul din mamă zeită.
405 Însă răspunde-mi la toate și spune-mi curat adevărul :
Unde lăsat-ai plecînd căpetenia voastră, pe Ector ?
Unde sînt armele lui și unde i-e carul cu caii ?
Cum e cu paza și locul de mas al oștirii troene ?

- Ce sfătuesc între dinșii Troenii? Vreaū ei să mai stee
 410 Lîngă corăbiî, departe de-aî lor, saū vor spre cetate
 Numai atunci să ia drumu 'napoi, cînd peri-vor Aheii? "
 Dolon, fecior luî Eūmede, răsponse și zise la rîndu-î:
 „Iată la toate răspons ți-oiū da și ți-oiū spune-adevărul;
 Ector chemat-a pe sfetnici și ține cu ei adunare
 415 Lîngă mormîntul înaltuluî Ilos, departe de vilvă.
 Despre vegherea ce 'ntrebî, să știi că nici unîi de-aî noștri
 Nu sînt acum nicăiri să străjue oștile noastre;
 Dar la tot focul aprins Troenii ce-aū grijă de asta
 Staū priveghind și mereū între dinșii se 'ndeamnă la pază.
 420 Numai tovarășii lor, care fură chemați de departe,
 Dorm în odihnă și lasă Troenilor paza mulțimii;
 Nu li sînt doară pe-aproape femeile lor și copiii.“
 Iarăși luî Dolon a zis Odiseū cel cu multe tertipurî:
 „Dorm ei de-avalma cumva cu Troenii, de caî strunitorii,
 425 Orî depărtați de Troeni? Răspunde, să știi de-amăruntuî.
 Dolon, fecior luî Eūmede, din noū le răsponse și zise:
 „Și-asta ți-oiū spune deplin și 'ntocmai precum i-adevărul.
 Cariî se află spre țarm și Peonii cu strîmbele arcuri,
 Dumnezeeshii Pelasgi, Cauconii precum și Lelegii;
 430 Licii căzură prin sorț spre Timbra și Misiî războinicî,
 Frigiî, voinici călăreți, și Meonii ce luptă în care.
 Însă de ce mă 'ntrebați, iscodind deamăruntuî aceste?
 Dacă doriți înadins în tabăra noastr' a pătrunde,
 Iată, veniți de curînd, la capăt departe sînt Traciî;
 435 Resos li-î craiul, feciorul luî Eioneū, și-î acolo.
 Caiî văzutu-i-am eū: n'aū seamă de marî și de mîndri,
 Albî ca zăpada sînt ei și la fugă mai repezi ca vîntul.
 Și 'mpodobit îi e carul cu aur și-argint, și mai are
 Arme aurii uriașe ce par la privit o minune.
 440 Nici nu le șade frumos muritorilor oameni să poarte
 Armele-aceste, ci zeilor numai cei fără de moarte.
 Însă pe mine la repezi corăbiî acum să mă duceți,

428—431. Despre feluritele neamuri, din care era alcătuită oastea ajutătoare a Troenilor, vezi întrod. p. XIX și cîntul 2 vers 840 și urm., unde însă lipsesc Lelegii și Cauconii, două puțin cunoscute neamuri din Asia mică și din Grecia, care sînt pomenite și mai tîrziu de istorie. Timbra, o cetate așezată înăuntrul țării troene.

- Orî, părăsindu-m'aici legat cu puternice lanțuri,
Drumul urmați înainte de vreți a vedea cu 'nadinsul,
445 Dacă sînt spuse cu drept cuvintele-mî orî dimpotrivă.“
Crunt îl privește și zice bărbatul Tidid Diomede :
„Nu te 'nșela socotind că fuga scăpa-te-va, Dolon,
Chiar de vestitu-ne-ai drept, cînd ești tu în minile noastre.
Dacă noi drumul îți dăm pe plată lăsîndu-te slobod,
450 Tu vei veni negreșit mai pe urmă la vasele-ahee,
Orî ca iscoadă umblind, orî chiar ca potrivnic în luptă.
Dacă cu lancea străpuns de mine-ți vei pierde viața,
N'o să mai fii după aceea spre paguba oștilor noastre.“
Zise, și Dolon era de bărbie să-l prindă cu mîna
455 Vrînd să se roage de el, dar sare cu pala Tidide
Și 'n beregată-i lovind, răteaz' a lui vine-amîndouă :
Capul i-alunecă 'n colb și bilbîie încă din gură.
Coiful din piele de dihor luatu-î-au dinșii din creștet
Cum și cojocul de lup și arcu 'ncordat și-a lui lance.
460 Craiul mărit Odiseu ridicîndu-le-atuncea pe toate
Astfel a zis rugător zeiței prădalnice Atene :
„Zîno, te bucură de-astea. Pe tine dintîi între zeii
Nemuritorî din Olimp te chemăm ; prielnică iarăși
Tu ocrotește-ne calea spre-a Tracilor care și corturi.“
465 Dînsul așa glăsuind ridic'a lui prăzi și le-aruncă
Peste-un tufiș, și ca semn de departe văzut pe deasupra-î
Puse-un mănunchiu de mlădițe și trestii ce rupse dintr'însul,
Locul voind a cunoaște la 'ntors pe 'ntunerecul nopții ;
Dînșii apoi naintară prin arme și chiaguri de sînge
470 Pînă sosiră curînd la cetele Tracilor, care
Rupți de trudire dormeau și-alături aveau pe țarină
Armele lor lucitoare așezate frumos în trei rînduri.
Caii aproape legați steteau cîte doi la tot carul,
Resos dormea pe la mijloc, iar caii cei iuți de picioare
475 Staû priponiți de pieptarul telegei aproape de dînsul.
Numai decît Odiseu îl arată văzîndu-l în față :
„Tu Diomede, acesta-î bărbatul și-acolo sînt caii
Cei despre care vorbitu-ne-a Dolon, de noi omorîtul.
Haî dar și-arată-ți acum vitejia ; nicî nu se cuvîne
480 Ție 'narmat în odihnă să stai. Decî caii dezleagă
Orî tu pe oameni ucide și lasă pe sama mea caii.“

Zise, iar el întărit de Atene cu ochii albaștri
 Moartea lățit-a 'mprejur, și groaznic a prins să s'audă
 Gemetul celor loviți, și de sînge roșit-a pămîntul.
 485 Cum uneori într'o turmă de capre sau oi nepăzite
 Leul năvalnic s'abate cu gîndul să sfîșie totul ;
 S'a năpustit și Tidide la Traci și ucis-a dintr'înșii
 Zece și 'n urmă vr'o doi, iar craiul sfătos Odiseus,
 Cînd pe-oarecine Tidid lovindu-l cu sabia-l culcă,
 490 lute luînd de picior pe mort îl tirăște deoparte
 Numai de una 'ngrijind, să treacă ușor între leșuri
 Caii cei mîndri la pâr și să nu li se sperie dinșii,
 Cînd ar umbla peste morți, căci n'aũ fost deprinși cu omorul.
 Dacă la craiũ a sosit pe urmă viteazul Tidide,
 495 Zilele dulci îi scurtă și la morți mai adaose unul.
 Craiul gemut-a din greũ, căci noaptea îi stete la creștet
 Visul cel rău, Diomede, din sfatul zeiței Atene.
 Iar Odiseu a desprins fugariĩ cei tari de copitã
 Și de curele deolaltã legîndu-ĩ, îi scoase din gloatã
 500 lute pleznindu-ĩ din arc, căci dînsul uitase s'aducã
 Strãlucitorul sãu biciu din carul, frumos înfloritul.
 Tot șuera Odiseu și semn îi făcea lui Tidide ;
 El mai rămase gîndind la o faptã cu totu 'ndrãzneatã :
 Carul de rud' apucînd cu mîndrele arme ditr'însul,
 505 Singur din oaste sã-l scoatã trãgînd orĩ pe spate sã-l ducã
 Orĩ sã doboare pe loc din Traci o mai mare mulțime.
 Tocmai cînd astea prin minte-ĩ treceaũ, se ivi de nãpraznã
 Palas Atene și zise slãvitului craiũ Diomede :
 „Haĩ, o bãrbate Tidid, gîndește-te acum sp.e corãbiĩ
 510 Calea s'apuci înapoi, sã nu mi te 'ntorci de nevoe,
 Dacă trezi-va vr'un zeu pe Troeni și te-ar pune pe fugã.“
 Zise, iar el cunoscũ dupã glas cã-ĩ vorbește zeița.
 Repede 'n car se sui, iar caii mînați de tovarăș
 Zboarã sub pleazna din arc spre repezi corãbiĩ ahee.
 515 Neadormitul Apolon, cu arcul de-argint înarmatul,
 Cum a vãzut pe Atene din urmă 'nsoțind pe Tidide,

501. De caii lui Resos afirmã soarta Troii: adevã se credea cã. dacã ei ar fi gustat hranã sau ar fi bãut apã din Xantos la Troia, orașul n'ar fi rãmas necucerit; de aceea Resos e omorit și caii lui furã luați de cei doi Ahei.

- Iute, pe ea supărat, pătruns'a prin oastea troiană,
Și deșteptat-a din somn pe-al Tracilor domn Ipocoon,
Bunul nepot a lui Resos. El sare din pat, și când vede
520 Golul în partea, pe unde steteau telegarii cei sprinteni,
Și 'nfricoșatul omor și pe oameni în zbuciumul morții,
Geme din suflet și-și chiamă pe nume iubiții tovarăși.
Larmă grozavă și țipăt atunci a zbucnit în oștire,
Când năvăliră Troenii glotiș și văzurăurgia
525 Ce-au săvârșit-o vitejii plecați la boltite corăbii.
Dacă sosir' amîndoi la răpusa iscoad' a lui Ector,
Caii cei iuți de picior opri Odiseu înțeleptul.
Dindu-se jos Diomede și-aflînd singerat' armătură,
Lui Odiseu a întins'o și-apoi s'a suit în teleagă.
530 El îndemnat-a din biciu; voios au zburat telegarii
Înaintînd spre corăbii, pe unde dorea ca să fie.
Nestor întîi auzi tropotitul și-Aheilor zise:
„Dragi căpetenii și sfetnici înalți ai oștirii din Argos,
Oare vă mint, ori vă spun adevăr? Bucuria mă 'ndeamnă,
535 Iată un tropot de cai pripiți îmi lovește auzul.
Doamne, de-ar fi Odiseu și voinicul Tidid Diomede,
Caii cei iuți de picior să mine spre noi dela Troia!
Însă mi-e teamă grozav că vitejii aceștia de frunte
Rău pătimi-vor încinși de valu 'nglotirii troene.“
540 Nu isprăvise cuvîntul și iată vitejii sosiră.
Datu-s'a jos amîndoi din car. Veselindu-se Aheii
Toți cu urări de sosire-î primeau și cu vorbe frumoase.
Prinse întîi a 'ntreba călărețul Gerenios Nestor:
„Spune-mi, slăvite Odiseu, tu a neamului mare mîndrie,
545 Cum ați răpit acești cai? Pătruns-ați în oastea dușmană
Ori dăruitu-i-au vouă vr'un zeu nemerindu-vă 'n cale?
Tare s'aseamănă ei cu-a soarelui mîndră lumină.
Doar mă tot bat cu Troenii și eu, și aici la corăbii
N'am stat degeaba, cred eu, deși sînt bătrîn ca războinic;
550 Totuș eu n'am cunoscut și văzut fugari deopotrivă.
Dar socotesc că vi-î dete vr'un zeu întîlnindu-vă 'n cale,
Căci pe-amîndoi vă iubește la fel furtunatecul Zeus
Și-ager' Atene, născuta din Zeus, de scut purtătorul.“
Dar il întîmpin' atunci din graiu Odiseu iscusitul:
555 „Neleiaze tu Nestor, Aheilor fală nespūsă,

- Numai să vrea dumnezeu, că și-alții mai chipeși ca dînșii
Ne-ar hărăzi el ușor, căci el covârșește 'n putere.
Caii aceștia de care tu 'ntrebî, o cinstite bătrîne,
Traciî abia i-aû adus; Tidide ucisu-le-a craiul,
560 Zece și 'n urmă vr'o doi tovarăși aleși îi răpuse,
Dupăce noi omorîsem întîi lîngă tabăra noastră
Pe-unul ce fuse trimis de mai-mariî Troeniî și de Ector
Noaptea ca iscoditor al oștilor noastre să fie.“
Zise și 'n hohot rîzînd, mîna peste șanț telegariî.
565 Veseliî în urmă-le Aheîi ceilalți după ei alergară.
Dînșii la trainicul cort a lui Diomede sosiră,
Caii legară de iesle cu bine-croite curele;
Staû odihnîndu-se acolo pe-alături ai lui Diomede
Cai cași vîntul de iuți și mîncău din mieroasele grîne.
570 Puse în dosul corăbii atunci Odiseu pe-a lui Dolon
Crunt' armătură, 'nenită s'o 'nchine zeiței Atene.
Ambii pe urm' aû intrat să se scalde în apele mării;
Multă sudoare-aû spălat pe pulpî, pe grumaz și pe coapse.
Dupăce 'n unda cea vînat' a mării de multa sudoare
575 Trupul spălatu-și-aû ei și-arsura și-aû stins în răcoare,
S'aû curățit peste tot îmbăîndu-se 'n căzi netezite.
Astfel în urmă cu trupul curat și frecat cu oleiul
Dînșii la masă s'aû pus, și 'n cupe turnîndu-și vin dulce,
Prins-aû din plinul ulcior să 'nchine cucernic Ateneî.

CÎNTUL AL UNSPREZECELEA.

Cuprinsul : Vrajba, trimisă de Zeus, așîță la luptă pe Ahei. Agamemnon se înarmează și începe războiul. Vitejiile lui. Zeus prin Iris poruncește lui Ector să se feriască de Agamemnon pînă cînd acesta va fi rănit. Agamemnon omoară pe Ifidamas, dar în urmă rănit de Coon părăsește bătălia. Ector înaintează biruitor, dar se dă înapoi, lovit fiind de Diomede; acesta e rănit de Paris și se retrage. Odiseu, rămas singur, e încins de Troeni; la urmă rănit, e scăpat de Menelau și de Aias. Pe aripa stîngă Mahaon, rănit de Paris, e dus de Nestor la tăbără. Evripilos e asemenea rănit. Ahile văzînd pe Mahaon cînd Nestor îl duce rănit, trimite pe Patroclu să întrebe de el. Nestor descrie lui Patroclu primejdia în care se găsesc Aheii și-l îndeamnă să hotărască pe Ahile să le vie în ajutor. Patroclu, la întoarcere, înfilnește pe rănitul Evripilos și, cuprins de milă, îl duce în cort și-l vindecă.

Eroii căzută răzimirându-se de scut. (După o statuie de marmură).

XI.

- Cînd Aurora din pat dela prea înălțatul Titionos
Lin s'a sculat ca lumină s'aducă la zei și la oameni,
Zeus din cer a trimis la repezi corăbiile ahee
Vrajba, zeiță haină ce poart' a războiului semne.
- 5 Dînsa pe-a lui Odiseu pieptoasă corabie neagră
Stete, căci vasul la mijloc era și puteau s'o audă
Ambele-a taberei părți dela oastea lui Aias Telamon
Pin' la Ahil', ale căror corăbii staū trase la margeni,
Căci bizuitu-s'au ei în tăria de suflet și brațe;
- 10 Prinse de-acolo să strige grozav de-ascuțit și de tare,
Multă virtute 'nsufiind oștenilor cei din Ahaia,
Vrînd să se bată mereu și măcelul să dăinue 'ntruna.

1. *Aurora*, zeița diminetii, e soția lui Titionos, fiul regelui Laomedon, pe care ea, din dragoste răpindu-l, l-a făcut nemuritor prin mijlocirea lui Zeus.

4. *Vrajba* (Eris, Discordia, v. pag. XVII; asemenea cîntul IV, 440) „poartă semnele războiului“, adică *egida*, scutul înfiorător și indestructibil a lui Zeus, care era lucrat de Efestos și avea închipuite pe dînsul fel de fel de dihăni sperietoare. Acelaș scut e purtat și de Palas Atene (v. cîntul V, 738).

- Oștile-aũ prins mãi cu drag sã lupte decit a se 'ntoarce
Vase boltite vîslind pe mare spre scumpa-le țarã.
- 15 Iute cu strigãt și craiu-Agamemnon silitu-și-a oastea
Arme sã 'ncingã, și el s'a gãtit în strãlucie aramã.
Pulpele 'ntii a 'mbracat în mîndre de-aramã pulpare
Bine 'ncheiate cu sponci de argint la picior pe la glezne,
Pieptul și spatele-apoi a 'nvelit cu o platoșã tare
- 20 Ce-ĩ dãrui mãi de mult Kinires ca semn de-ospeție,
Cãci și la Kipros, la el, zvon mare s'a dus, cã Danaĩ
Gata erau sã porniascã la Troia plutind pe corãbii;
De-asta 'mpãratului el, ca sã placã, fãcutu-i-a darul.
Platoșã-ĩ fost-a cu zece fãșii din oțelul cel negru,
- 25 Din cositor douãzeci și douãsprezece din aur.
Negri bal urĩ spre gît eșind cîte trei pe de lãturi,
Se 'ncovoiaũ și pãreaũ curcubee ce fiul lui Cronos,
Zeus, a pus între nori ca semn muritorilor oameni.
Dînsul de umãr și-a prins o sabie mult lucitoare
- 30 Și țintuitã cu aur în teac' argintatã și prinsã
De-un sãbier de curele frumos inflorite cu aur.
S'acoperi dup' aceea cu-o pavãzã meșteșugitã
Și 'mpodobitã 'mprejur cu cercuri de-aramã vr'o zece
Și douãzeci de cocoãșe ce albe sclipiaũ, fãurite
- 35 Din cositor, și la mijloc din negru oțel era una;
Și 'ncununatã-ĩ fu dînsa cu capul Gorgonei cea cruntã
Și 'nfricoșatã 'n priviri, și 'n jur era Fuga și Spaima.
Iar scutierul i-a fost de-argint, și pe el un balaur
Negru era 'nchipuit cum șerpue și rãsucește
- 40 Capete trei ce erau din singurul gît rãsarite.
Puse pe urmã un coif cu patru metalice creste;
Coada din pãrul de cal pe coif filfiia 'ngrozitoare,

20. *Kinires* la Omer numai aici amintit; în povești e cunoscut ca întiiul rege al insulei Kipros; el a fost cel dintii preot al Afroditei și a dat naștere neamului preoțesc al Kinirazilor.

24. Ca bazã platoșã aceasta trebuie sã fi avut o pãturã de bronz, în care erau încrustate, ca înfrumusețare, felurite plãci de metaluri cu colorii deosebite.

37. Descrierea podoabelor ce purta pavãza e nedeslușitã; e greu sã ne închipuim cum erau așezate pe suprafața ei figurile Gorgonei, a Fugei și a Spaimei cu cele 21 de cocoãșe de metal (bosses).

- Prinse și două lănci tari ascuțite cu virful de-aramă
Ce străluciau, de părea că la cer strălucirea le-ajunge.
- 45 Tunete-atunci bubuiaă dela Palas Atene și Hera,
Cinste vădind împăratului cel din bogata Mikene.
Iute poruncă dădu vizitiului său fiecare
Caii s'opriască la șant și 'n rînduri acolo să-î ție;
Dînșii cu toții apoi înarmați năvăliră pedeștri;
- 50 Prinse dar zgomot adînc nainte de zori să răsune.
Repede-ajunseră ei la șanț și se puseră 'n rînduri,
Dar și telegile lor sosiră curînd, iară Zeus
Strașnică zarvă 'ntre ei a stîrnit, și de sus din văzduhuri
Picuri de sînge-a lăsat, căci zeul în minte-și pusese
- 55 Multe vieți de viteji s'arunce în noaptea lui Hades.
S'aū înglotit și Troeniī atunci pe tăpșanul cîmpiei;
Marele Ector în frunte le-a fost, Polidamas alesul,
Cel cași zeii cinstit de Troeni, căpitanul Enea,
Și-a lui Antenor feciori, voinici deopotrivă, Polibos,
- 60 Naitul Agenor și-Acamas ce fost-a de-o samă cu zeii.
Ector cu scutul rotund mergea între ei, înainte.
Tocmai cum steaua din zodia cînelui ese din nourī
Strălucitoare și iar prin nourii negri se pierde —
Ector acum la codași, acum prin oștirea din frunte
- 65 Tot s'arăta poruncind, și 'n haina cea mîndră de-aramă
El strălucia ca un fulger în neagra furtun' a lui Zeus.
Tocmai cum șirul de-argați pășind din potrivnice laturī
Seceră brazde 'n ogorul de grîu său de orz pe pămîntul
Unui bogat moșier și dese poloage se lasă;
- 70 Astfel Troeniī și-Aheiī se tot omoraū între dînșii
Nemaī gîndindu-se-acum la fuga cea plină de rele.
Fruntea semeț ridicau luptînd și dau goană ca lupii.
Vrajba ce 'mprăștie vaer căta 'nveselită la dînșii,
Singură ea dintre zeī mestecat' alerga 'n bătălie.
- 75 Nemuritoriī ceialalți nu fură de față, ci 'n tihnă
Steteră 'n casele lor, în locul pe unde tot zeul
Dalbe palate zidise pe 'nalt' a Olimpului culme.
Dînșii dau vina cu toții lui Zeus, stăpînul furtuneī,
Care voia la Troeni să dee izbînda și slava.
- 80 Zeus, de fel nepăsîndu-ī de asta, se trase deoparte
Și singuratec a stat; de-acolo fălos de mărire

Dinsul la Troia pe cîmp căuta, și vedea la corăbii
Arme de-aramă lucind și oameni ce mor și omoară.

- Cît era soarele 'n cer și 'n creștere ziua cea sfîntă
85 Tot mai vîrtos se loviau între ei, și cădea luptătorii.
Cînd se gătește de prinz bărbatul ce lemne despica
Harnic pe-o vale de munți și greu îi e brațul de trudă
Arborii mari doborînd, și de muncă sătul e lemnarul,
Căci stăpînește simțirea-î o poftă de-o hrană plăcută —
90 Rupseră zdravăn atunci vrăjmașele gloate Danaii,
Toți laolaltă silindu-se 'n rînduri. Întîi Agamemnon
Dat-a năvală și-a 'ntins la pămînt pe frunțașul Bienor
Și pe țovarășul lui, pe-Oileus, de cai mînătorul,
Care sărise din car și viteazului stete 'mpotrivă.
95 Însă cu sulița 'n frunte deodată-l izbi Agamemnon ;
Nu l-a putut apăra cozorocul cel neted de-aramă,
Lancea pătrunse la os prin el, și țîșnit-a dintr'însul
Creerul tot, și cu toată năvala, trîntit fu Oileus.

- Dar Agamemnon, al oastei păstor, pe-amîndoi părăsindu-î
100 Unde cu piept dezgolit zăcea jăfuiți de-armătură,
Grabnic, omor cugetînd, porni cătră Isos și-Antifos,
Doi de-aî lui Priam feciori — legiuit era unul, iar altul
Nelegiuit — și 'n teleagă mergeau ; vizitiu era Isos
Și luptător prea-vestitul Antifos. Pe ei, cînd odată
105 Turma de oi își pășteau pe coastele Idei prinzîndu-î,
Pusu-i-a 'n lanțuri Ahile, dar drumul le dete prin daruri.
Pe-unul acuma, puternicul craiu Agamemnon Atride
Peste gurguiu pe la piept îl însuliță, iar pe Antifos
Jos îl doboară din car, la ureche cu pala lovindu-l ;
110 Repede 'n urmă s'a dus să-î zmulgă făloasele arme,
Căci cunoscut-a că-s ei ; îi văzuse la repezi corăbii,
Cînd de pe Ida robiți i-aduse șoimanul Ahile.
Tocmai ca leul cînd intră 'n culcușul cerboacei fugare,
Aprig în zdravenii colți și 'n crudele-î ghiare de-apucă
115 Puil, ușor îi strivește și frageda viață le farmă ;
Muma nici poate cumva să le-ajute, oricîtu-î de-aproape,
Doară-î ea însăși atunci de-o strașnică spaimă pătrunsă,

86—89. Aceste versuri alcătuesc o perifrază poetică, prin care autorul exprimă miezul zilei.

De-asta ia fuga de-odată 'n păduri și răzbate desișuri
Și se zorește și-asudă la goana năstrușnicei fiare —
120 Astfel, din partea Troenilor, nimeni de moarte pe dînșii
Nu-î apăra, căci fugeau și dînșii de oastea din Argos.

Iată Pisandros acum și dîrzul oștean Ipolohos,
Ambii născuți de un domn Antimahos, acel ce bogate
Daruri primind dela Paris mai mult decit alții la troia,
125 Nu vru 'napoi pe Elena să dea lui Menelaū bălanul.
Tocmai pe ei amîndoi Agamemnon acum îi ajunse,
Cînd se purtau în teleagă și-opreaū telegarii ceî repezi;
Dar lucitoarele hățuri din minî le scăpase, și caii
S'au înturnat speriați; ca leul asupra-le Atride
130 S'a repezit, iară ei zmeriți, îl rugau din teleagă:

„Prinde-ne, Atride, de vii și cît se cuvine primi-veî,
Are belșug de-avuți ascunse la el Antimahos,
Maldări de aur și-aramă și fier care greu se lucrează.
Da-ți-va părintele nostru o mare răsplată din ele,
135 Cînd o să afe că 'n viață suntem la corăbii ahee“.

Astfel, cu lacrimi în ochi, grăiră 'mpăratului dînșii
Vorbe duioase și dulci, dar neîmpăcat fu răspunsul:
„Dacă pe voi vă născu Antimahos, în lupte călitul,
Care 'n sobor mișelește silea pe Troeni. cînd Menelaū
140 Cu Odiseū prea-măritul venise la Troia 'n solie,
Fratele 'mî drag să omoare spre-a nu se întoarce 'n Ahaia,
Iată plăti-veți acum păcatul părintelui vostru.“

Zise, și 'ndată răzbind lui Pisandru cu sulița pieptul
Jos îl împinge din car, iar el se răstoarnă pe spate.
145 Cînd Ipolohos a vrut să sară, 'l ucise Agamemnon;
Brațele 'n urmă ciuntind și tăindu-î cu sabia gîtul,
Trupu-î brîncit-a, de-a mers ca un sul rotitor în mulțime.
Leșul apoi părăsi, și unde fu gloata mai deasă
Merse orbîș; după el urmaū a Danailor rînduri.

150 Moarte pedestri grăbiaū în pedestri siliți să ia fuga,
Carele 'n care, cînd ei daū buzna cu arme de-aramă.
Pulbere-atuncî s'a sculat din cîmpul bătut de copite
Durduitoare de cai, dar craiul Atrid Agamemnon
Dîndu-le Aheitor zor culca pe dușmanî urmărindu-î.

155 Cum, dacă lacumul foc ce cade 'ntr'o deasă pădure
Dus de vîrtejul de vînt și 'ndată lătit pretutindenî,

- Bungetul din rădăcină tot surpă 'n urgia vilvorii ;
Tocmai așa pe Troeni doboară din fugă 'mpăratul
Creștetul lor retezind ; cai mulți dar cu coamele 'nvoalte
160 Care deșerte trăgeau duruind pe cîmpia de luptă,
Dornici de-a lor vizitii ortomanii ce zăceau pe țărînă,
Mult mai doriți negreșit de vulturi decît de neveste.
Zeus feri doar pe Ector de rană, de colb și de-omorul
Cel de bărbați și de-a singelui val și de valma bătăii ;
165 Dar îl gonea împăratul, pe-Aheii întezind pe-o părere,
Iară Troenii fugeau spre mormîntul bătrînului Ilos,
Neam lui Dardan, și-alergau pe cîmp la zmochinul sălbatec,
Cătră cetate țintind. Cu strigăte mari Agamemnon
Tot i-alunga, și-a lor singe stropiau neînvinsele-î brațe.
170 Numai cînd ei au sosit la stejar și la Porțile Skee,
Prins-au să stee pe loc așteptîndu-se unii pe alții.
Dinșii așa pe cîmpie fugeau ca o mare cireadă,
Care se sporie toată, cînd noaptea se furișă leul ;
175 El de grumaz apucînd-o cu zdravenii colți o sfișie,
Sîngele hulpav îi soarbe și 'nfulic' a ei măruntae ;
Astfel din urmă da goană viteazul Atrid Agamemnon
Pururi pe cel mai din coadă zdrobind, și fugeau ei deapururi.
Mulți mai căzură din car pe brînci sau pe spate sub arma
180 Lui Agamemnon, căci el i-apuca răpezit ca vîrtejul.
Cînd la cetate s'ajungă Troenii sub naltele ziduri,
Iată coboară din cer al lumii și-al zeilor tată
Pe-una din culmile muntelui Ida cel plin de izvoare ;
Dinsul cu fulgeru 'n mîină s'așază și 'ndeamnă pe Iris,
185 Zîna cu aripi de aur, să meargă la Troia 'n solie :
„Zboară, tu Iris, și spune lui Ector cuvîntul acesta :
Pînă ce el va vedea pe-al oastei păstor Agamemnon
Grabnic în frunte pășind și cetele 'n cale rărindu-î,
Dee-se veșnic înlăturî și numai oștirea să 'ntarte
190 Neîncetat pe dușman să hărțue 'n crîncena luptă.
Cînd Agamemnon, împuns de-o suliță ori de-o săgeată,
Repede 'n car va sărî, eă da-voiū tîrie lui Ector
Să 'nainteze mereu spre vasele bine-podite,
Birutor pînă soarele apune și vine 'ntunerec.“
195 Astfel îi zise ; iar vînțeșă Iris voios auzindu-î,

Fuga purcese din munți, din Ida, spre oastea din Troia.
Zina pe nobilul Ector, feciorul cercatului Priam,
Lîngă teleagă și cai întilni singuratec deoparte.
Iris cea uite ca vîntul, oprindu-se-alături, îi zise :
260 „Ector, fecior a lui Priam, tu cel înțelept cași Zeus,
Tatăl ceresc mă trimise la tine cu graiul acesta :
Pînă ce tu vei vedea pe-al oastei păstor Agamemnon
Grabnic în frunte pășind și rărind a Troenilor cete
Pururi în lături să ferî și numai oștirea-ți întartă
205 Neîncetat pe dușmani se hărțue 'n crîncena luptă.
Cînd Agamemnon, împuns de suliță ori de săgeată,
lute sări-va în car, atunci o să-ți dee tărie
Plin de izbîndă s'ajungi la vasele bine-podite
Pînă spre sară, cînd soarele-apune și vine 'ntunec.“
210 Vorbele-aceste zicînd se duce mult sprintena Iris.
Ector atunci încîmat din car năvălit-a deodată,
Lance-ascuțită rînd prin tabăra mers pretutîndeni
Și-a 'mbărbătat pe Troeni trezînd fioroasă bătae.
Iară se 'ntoarseră ei și-Aheilor steteră 'n față,
215 Ci-i sprijiniră 'ndesite șiraguri de-Aheî fără spaimă.
Harța se 'ncepe din nou și se 'ncaeră, iar Agamemnon
Tabără 'n frunte, voînd să 'ntreacă pe toți în putere.
Spuneți-mî, Muzelor, voi cu sălașul pe virful olimpic,
Cine dintîi împotriva-i eși lui Atrid Agamemnon
220 Ori din vitejii Troeni ori chiar din vestiții tovarăși ?
A lui Antenor fecior Ifidamas, om zdravăn și mare,
Cel din al Traciei plaiu roditor și bogat în pășune.
El a crescut pe copil acasă la Kises, la tatăl
Mamei, acel ce-a născut pe Teano, chipoasa femeie.
225 Cînd pe copil l-aū ajuns apoi tinerețele mîndre,
Kises oprindu-l acolo, pe-o fiică i-a dat de soție.
Însă abia el nuntirea-și găti, și cu vase boltite
Douăsprezece-a plecat, auzînd că veniră Danaii.
Dar părăsi a lui vase tot una de 'nalte 'n Percote
230 Și cu oștirea pedestru veni să se bată la Troia.
El dar eși să-l întîmpine-acum pe Atrid Agamemnon.
Cînd amîndoi aū venit aproape și-aū prins să se bată,
Nu-l nemeri Agamemnon, căci lancea-i trecu pe delături.
Dar Ifidamas atunci la brîu sub pieptar îl ajunse,

- 305 Cum, dacă vîntul de-apus, venind cu putere de vifor,
Bate și 'mprăștie norii ce austrul alb îi ticsise:
Mii de crescute talazuri răstoarnă și spume tot zvîntă
Viforul cel minios, care vîntură 'ntinderea mării —
Capete-atîtea picaū secerate de arma lui Ector.
- 310 Pacoste mare-ar fi fost și fapte nespuse de grozave
Și 'nghesuiți s'ar fi strîns fugind la corăbii Aheiī,
Dar Odiseū a strigat pe loc lui Tidid Diomede:
„Ce-am pățit oare, Tidid, că uitaram de tot vitejia ?
Vino, prietene, 'ncoace și stai lingă mine, căci mare
- 315 Fi-va rușinea, cînd Ector cuprinde-va tabăra noastră.“
Dar îi răspunse zicînd voinicul Tidid Diomede:
„Sta-voiū cu tine să 'nfrunt dușmanii, ci vreme puțină
Fi-vom acum de-ajutor, căci vai, furtunatecul Zeus
Nu ne dă nouă, ci numai Troenilor slava izbîndeī.“
- 320 Zise, și 'ndată din car trînti la pămînt pe Timbreos
Insulițîndu-l în piept la stînga, pe cînd Odiseus
Grabnic ucise pe-a lui vizitiū, pe novacul Molion.
Dupăce jos i-aū lăsat s'odihniască pe veci de bătae,
S'aū îndirjît amîndoi în gloată răzbind; ca mistreții
- 325 Cînd cu o mare 'ndrăzneală se 'ndeasă 'n ogarii cei sprinteni,
Ei înapoi năvălind culcaū pe Troeni, iar Aheiī
Veseli aū priși să răsufle de goana slăvitului Ector.
Deteră dinșii de-un car și de doi căpitanī de oștire,
Fiii lui Merops acei din Percote ce-a fost în ghicire
- 330 Neîntrecut și-i oprise pe ei de-a porni la războiul
Mistuitor de bărbați, dar n'aū vrut s'asculte voinicii,
Duși spre peire fiind de negrele zîne-ale morții;
Cel din Tideū odrăslit Diomede vestitul războinic,
Viețile lor risipind, podoaba de arme le zmulse;
- 335 Frînt de-Odiseū a căzut Iperohos, apoi Ipodamos.
Zeus întrasta din Ida privind, a făcut bătălia
Dreaptă să fie 'ntre taberi, și toți se băteau cu turbare.
Lui Agastrofos, fecior a lui Priam, atunci Diomede
Lancea vîritu-i-a 'n șold, căci n'avea pe-aproape Agastrofos
- 340 Caii spre fugă 'napoi — atît de bezmetic fusese.

306. Alb e numit austrul ca aducător de senin (cf. *albus Notus* a lui Oraziū).

- Caii acum vizitiul departe-î mina, și pedestru
Dînsul în frunte lupta căpiat pîn' ce moartea-l ajunse.
Ector ochind pe-amindoi între șiruri, asupra-le zboară
Strașnic urlînd, și-l urmau pripite-a Troenilor trîmbe.
- 345 Cutremurat la vedere-î, Tidide cel bun de războaie
Zise firtatului său Odiseu, care sta lîngă dînsul;
„Iată peirea. Spre noi s'avîntă puternicul Ector,
Dar să ne-oprim și pe loc să stăm nemișcați împotriva.“
- Zice, și-apoi răsucind zburătue sulita-î lungă
- 350 Și fără greș nemerește chitindu-l la cap, pe la virful
Coifului său,ci arama răsaltă lovită de-aramă,
Pielea-î frumoasă crușînd, căci fost-a păzită de coiful
Cel cu trei pături și ochi, primit dela Febos Apolon.
Ector, împins înapoi departe, s'amestecă 'n gloată,
- 355 Unde și cade 'n genunchi proptindu-se 'n mina-î cărnoasă:
Negru 'ntunerec atunci i-acopere zarea vederii.
Însă pe cînd Diomede în fugă urma repejunea
Lăncii prin oastea din față, pe unde 'n pămînt i se 'nfișe,
Ector în fire-și veni, și sărînd înapoi în teleagă,
- 360 El în desime s'a 'ntors și fugit-a de neagra urgie.
Dar după el se răpede cu lancea Tidide zicîndu-î:
„Iară de moarte, tu cine,-ai scăpat. Și ți-a fost nenorocul
Chiar la un pas, dar și-acum te mîntue Febos Apolon,
Căruî tu poți să te rogi, cînd intri 'n bătaia de sulii.“
- 365 Dar doborî-te-voiî eî orî-cît de tîrziu te voiî prinde,
Dacă și mie vr'un zeu cumva 'n ajutor o să-mî vie.
Totuși acum voiî ucide pe alții, pe care brodi-voiî.“
- Zise, și dete să prade pe vrednicul fiu a lui Priam.
Paris întrasta, bărbatul Elenei cea mîndră la plete,
- 370 Se sprijini de un stîlp la mormîntul, movila 'nălțată
Unuî fruntaș de demult, lui Ilos, nepot lui Dardanos,
Și-arcuî întinse țîntînd în craiuî Tidid Diomede.
Tocmai cînd el ridica de pe mortuî viteaz Agastrosfos
Platoșa pusă pe piept și pavăza-î prînsă de umăr
- 375 Și-apăsătoruî său coif, spre sine dînd arcuî, îl trase

353. Coiful acesta era făcut din trei pături de metal așa cum arăta coifurile descoperite la săpăturile din Olimpia: adică din o pătură mai groasă, căptușită dinăuntru și din afară cu cîte o pătură mai subțire. *Ochiî* erau găurile de peste cozoroc.

- Și nemeri — căci pururi i-a fost fără greș săgetarea —
Talpa piciorului drept; prin ea străbătut-a săgeata
Și s'a băgat în pământ. Și-a ris hohotind cu plăcere
El dela pîndă eșind și fălos a grăit lui Tidide:
- 380 „Tu ești rănit, și zadarnică nu-mi fu săgeata. Ce bine
Dacă din zile-ți scurtam, lovindu-te greu în deșerturi!
Numai așa era chip să răsufle de rele Troenii,
Care de tine se tem ca mehăitoarele capre,
Cînd le alungă un leu.“ Dar zise Tidid fără teamă:
- 385 „Tu păunaș mueratic, viteaz doar în fală și 'n arcuți!
Dacă la luptă fățișă cu arm' ai cerca să te măsurî,
Nu și-ar sluji la nimic săgețile tale și arcul.
Geaba te lauzi acum, abia m'ai zdrelit pe la talpă;
Mi-e cași cînd m'ar lovi o femee și-un prunc fără minte.
- 390 Slabă-i lovirea bărbatului celui mișel și netrebnic;
Altfel e însă din parte-mi: ori-cît pe-oarecine-aș atinge,
Veșnic lovirea-mi în carne-i pătrunde și m-carnea-i grăbește,
Văduvă-i plînge nevasta și jalnic își rupe obrajii,
Fiii sărmanii îi rămnî, iar el putrezește pe cîmpul
- 395 Roșu de sînge 'ntre vulturî mai mulți ca femeii bocitoare.“
Astfel a zis, dar aproape-i veni Odiseu, și 'nainte-i
Stete păzindu-l; Tidid, la spate-i șezu și din talpă|
Acul săgeții a scos, și-amară durere-l străpunse.
Iute urcîndu-se 'n car zori pe tovarăș să mine
- 400 Cătră corăbiî 'napoi, fiind biruit de durere.
Singur atunci a rămas Odiseus vestitu 'n războae,
Nici un tovarăș nu-i stete pe-alături, ci toți îi fugiră.
Deci a oftat de mîhnire și-a zis cătră firea-i bărbată:
„Ce mă voiî face? Vai mie! Să fug, să mă tem de mulțime?“
- 405 Mare-ar fi răul, dar fi-va mai mare să cad în robie
Singur, cînd Zeus pe toți Danaii silit-a la fugă.
Însă de ce staî în sine grăind aste vorbe deșerte?
Știu doar că numai mișeiî purced înapoi dela luptă.
Cine-i aeeva viteaz, dator e mai tare să stee
- 410 Neșovăit la războiî, de este lovit ori lovește.“
Pînă ce mintea i-a fost de-aceste gîndiri frămîntată,
S'apropiară de el în cete dușmanii cu scuturi
Și 'mpresurară pe craiî, aducîndu-și la mijloc năpasta.
Tocmai precum la vînat, cînd oamenii zdraveni și-ogarii

- 415 Goană daū unui mistreţ ce ese din fundul pădurii
Colţii sei albi ascuţind fioros între fălcile-î strîmbe ;
Dinşii asupra-î s'asvîrl, mistreţul tot crişcă cu dinţii,
Dar vînătorii ţin piept, deşi 'nfricoşată e fiara —
Astfel atunci pe-Odiseū, pe dragul lui Zeus, Troeniî
- 420 Toţi îl loviaū, dar dînsul pe vrednicul Deiopite
Repede 'nsuliţă 'ntîi pe la umăr cu lance-ascuţită,
Culcă pe urmă pe Toon, apoi pe voinicul Enomos.
Cînd dup' aceea din car a vrut Hersidamas să sară,
L-a spintecat Odiseū şi pe el sub a scutului boltă,
- 425 Şi prăvălit Hersidamas cuprinse ţărîna cu pumnul.
El a lăsat pe cei morţi şi 'ndată lovit-a pe Harops,
Frate de-o mamă cu nobilul Socos, fecior lui Ipasos.
Socos, cu chipul de zeū, lui Harops venind să-î ajute,
S'apropiè de viteaz şi-î zise cuvintele-aceste :
- 430 „Mult lăudate Odiseū, om tare viclean şi strădalnic,
Orî lăuda-te-veî azi cu noi cei născuţi din Ipasos
C'ai prăpădit şi prădat doi oameni de soiul acesta,
Orî veî peri străbătut de-a suliţei mele tărie.“
Asta-î fu vorba, şi 'n scutul rotat îl împunse voinicul :
- 435 Prin lucitorul său scut răzbit-a năpraznica-î lance,
Care în clip' a trecut prin platoşa cea 'mpodobită,
Pielea la coastele lui sfişiind. Dar Palas Atene
Nu 'ngădai 'n măruntae să 'mplînte-ascuţişul de-aramă ;
Şi pricepu Odiseū, că nu-î fu de moarte lovirea.
- 440 Dîndu-se dar înapoi, lui Socos acest fel îi zise :
„Heî tu sărmane, amar ţi se-apropie-acuma sfişitul ;
Drept e că tu m'ai făcut să curm cu Troeniî bătaia,
Dar te asigur în schimb că moartea şi neagra ursită
Astăzi te paşte pe-aici ; răpus de puternica-mî lance,
445 Sufletul iadului da-veî, şi mie mărirea izbîndeî.“
Zise, iar Socos grăbit se 'ntoarse 'napoi ca să fugă,
Însă deodată l-a 'mpuns cu lancea la mijloc în spate,
Cînd a dosit-o 'ngrozit, şi 'n pieptu-î răzbi ascuţişul.
El a căzut răbufnînd, şi-a zis Odiseus cu fală :
- 450 „Socos fecior lui Ipasos, voinicul de cai strunitorul,
Tu eşti de moarte lovit, degeab' ai cătat să te mîntui.
Nefericite, părintele tău şi-a ta mamă cinstită
Pleoapele nu-ţi vor închide murînd, ci prădalnice paseri

- Te-or sfișia și în preajmă voios îți vor bate din aripă.
455 Dacă mor eu, îngriji-vor măriții Ahei să mă 'ngroape.“
Asta vorbi Odiseu și lancea vîrtoas' a lui Socos
Scoase din scutu-î rotund și de unde în trupu-î intrase,
Sînge din rană țîșni și 'ndată durerea-l pătrunse.
Cînd inimoșii Troeni pe el sîngerat îl văzură
460 Se 'ntăritau între ei și droaie porniră spre dînsul.
Dar Odiseu s'a întors înapoi și striga pe tovarăși,
Tare cît poate să strige un om, țîpat-a de trei ori;
Glasul de trei ori atunci i-aude viteazul Menelau.
Zice dar numaidecît lui Aias, fiindu-î aproape :
465 „Craiū odrăslite din zei, mărite tu Aias Telamon,
Strigătul lui Odiseu mi-ajunse 'n ureche ; ce-î oare ?
Samân' a glas de bărbat ce singur se bate. Pe semne,
Calea-î Troenii tăind, îl încinseră 'n strașnică luptă.
Hai dar să mergem în toiū s'apărăm pe tovarăș de moarte !
470 Mi-e, singuratic fiind, să nu piară cumva între dînșii,
El un viteaz, căci amar după dînsul ar plînge Danaii.“
Zice, și pleacă 'nsoțit de Aias cel mare ca zeii.
Iute-l găsiră pe el cînd tocmai din urmă Troenii
Goană-î dădeau gîfiind cum roibii șacalii pe la munte
475 Daū cornoratului cerb, pe care ușcr vîntorul
L-a săgetat, dar el fuge, și fuga de dînsul îl scapă
Cît mai e singele-î cald și pot să mi-l poarte genunchii ;
Însă pe urmă, cînd el de-amarul săgeții slăbește,
Lacomî de carne șacalii pe plaiū, într'o luncă umbrasă,
480 Prînd să-l înhape, dar nenorocirea i-aduce în cale
Leul hrăpareț, de-alungă șacalii și sfișie cerbul ;
Tocmai așa îl goniau pe-Odiseu cel isteț și destoinic
Mulți și puternici Troeni, dar dînsul cu șulița 'n mînă
Tot năpustindu-se 'n ei s'apăra de primejdia morții.
485 Aias în urmă venind cu pavăza 'naltă ca turnul
Stete pe-alături de ei ; de spaimă fugiră Troenii
Care 'ncotrō, iar Menelaū luîndu-l îl scoase din valmă
Pînă ce-aproape de el vizitiul i-aduse teleaga.
Aias apoi s'a izbit în Troeni și-a ucis pe Doriclos,
490 Fiu! din florii a lui Priam ; răpus fu de el și Pandocos,
Repede-apoi și Lisandru precum și Pilart și Pirasos.
Tocmai ca rîul ce crește din sloiuri topite pe munte

- Și prididit de puhoiul furtunei pe cîmp se coboară,
Mulți laolaltă stejari surpați și molizi o grămadă
495 Duce răpind și-un morman de nomol tăvălește la mare;
Astfel și falnicul Aias din urmă gonit pe cîmpie,
Cai și bărbați doborînd de-a valma, dar fără ca Ector
Încă să-î prîndă de știre; lupta doar în aripa stîngă
Lîngă Scamandru pe mal. Acolo mai mult ca ori-unde,
500 Capete moarte cădea și vuet grozav se stîrnise
Lîngă războinicul Idomeneu și marele Nestor.
Ector în latur' aceast' așerga, și cu carul și lancea
El săvîrșia grozăvii rîrind a Danailor cete.
Nu s'ar fi dat înapoi măriții Ahei, dacă Paris,
505 Soțul Elenei cea mîndră la plete, ivindu-se 'n luptă
N'ar fi curmat vitejia păstorului oastei Mahaon
Umăru 'n dreapta-î chitînd cu săgeata-î în trei vîrfuită.
Frica-î cuprinse pe-Ahei, oricît de cu suflet stătură,
Căci se temeău că de-or pierde bătaia, peri-va Mahaon.
510 Zise dar Idomeneu degrabă mărîtului Nestor:
„Nelejade tu Nestor, a neamului mare mîndrie,
Haide tu urcă-te 'n car și sue-se-alături Mahaon,
Caii silește și cît mai curînd la corăbiile aleargă;
Prețue oamenii mai mulți un om care vindecă oameni,
515 Tae săgeata din răni și-alină cu leacuri durerea.“
Zise, iar Nestor atunci, voios auzindu-î cuvîntul,
Repede 'n car se sui; și-urcîndu-se-alături de dînsul
Stete Mahaon, feciorul alesului doctor Asclepiu.
Deteră cailor biciu, iar caii zburară ca vîntul
520 Cătră scobite corăbiile; acolo-î fu ținta s'ajungă.
Dar Kebrione, văzînd că Troeniile fugiau în risipă,
lute ducîndu-se-atunci la Ector, așa-î cuvîntează:
„Ector, pe cînd amîndoi ne batem aici cu Danaii,
Tocmai la capul celalt al luptei cea plină de vaer
525 Fug în risipă Troeniile de-avalma și oamenii și care.
Aias Telamon îi vîntur' acum, știu bine că-î dînsul:
Poartă pe umeri o pavăză mare; decî hai într'acolo
Caii și noi să pornim; acolo, mai mult ca ori-unde,

506. Despre Mahaon, meșterul vindecător al oștirii Aheilor, v. cîntul IV, 200

- Crincenă hartă s'aprinse și toți, călăreți și pedestri,
530 Tot se omoară 'ntre ei, și larma-î nespusă, cumplită.“
După ce ast' a grăit, cu biciu pocnitor își îndeamnă
Caii cu părul frumos, care 'ndat' auzind pleznitura,
Repede carul purtau dînd razna prin scuturi și leșuri
Între Danaî și Troeni. În cale-î roșit-a de sînge
535 Osia toată de jos și pieptarul din fața telegii,
Căci ale roatelor cercuri și-a cailor repezi copite
Picuri de sînge stropiau. Prin gloată rîvni să s'arunce
Ector, de ruse-a bărbaților rînduri și-aduse 'mbulzire
Strașnică printre Danaî, cu lancea mereu hărțuindu-î,
540 Și 'nainta iurușind spre toate-a Danailor cete
Cu bolovanii cei mari, cu lancea și sabia 'n mînă ;
Numai de Aias fugia în războiū, să nu-l bănuie Zeus,
Dacă cu el s'ar fi prins, cu unul măi tare ca dînsul.
Tatăl, în cer domnitorul, făcu să se sperie Aias :
545 Stete o clipă 'nlemnit, dar scutul zvîrlindu-și în spate
Prinse să fugă spre oaste 'napoi pînditor ca o fiară,
Veșnic în preajmă-î chitind și pășind înainte pe 'ncetul.
Tocmai cum roibului leu, departe de-ocolul de vite,
Tot îi dau zor și-l alungă dulăi și bărbați dela țară,
550 Ei peste noapte veghind nu-l las'a gusta din grăsimia
Boilor strînși în ocol; dar el îndrăgindu-le carnea
Tabără 'ntins; înzadar, căci zdravene minî îndrăznețe
Des îl împrășcă pe el cu suliți și torți arzătoare,
Și, cît e leul de-aprins, în urmă slăbește de teamă
555 Și cu mîhnire se duce 'nsfîrșit cînd se crapă de ziuă —
Astfel și Aias s'a dus cu silă și multă mîhnire
Dintre dușmani, căci el tremura pentru vasele-ahee.
Cum cerbicosul asin silind pe copiii ce-l mînă,
Întră 'n ogor, deși multe ciomege i-au spart pe spinare,
560 Întră și strică bogatele grîne; deasurda copiii
Dau cu ciomegile 'n el, căci slabi ei fiind de vîrtute,
Nu-l pot urni fără numai cu greu, cînd sătul e de hrană —
Astfel era în războiū și trupeșul Aias Telamon,
Cînd inimoșii Troeni și nenumărații tovarăși,
565 Scutul izbindu-î cu lănci, îl tot alungaū dela dînșii.
Aias la rîndu-î, acu 'nsuflețit de puterea năvalei,
lute se 'ntoarnă iezind a Troenilor cete bărbate

- Și strunitoare de cai, acu o pornește la fugă ;
 El îi oprește po toți de-a merge la repezi corăbii,
 570 Și 'ntre Ahei și Troeni s'avintă mereu și s'aține ;
 Iar ascuțitele lănci zvirlite de mină îndrăznețe
 Parte spre el năzuind, se 'nfipseră 'n pavăza-î mare,
 Cele mai multe, nainte ca trupul cel alb să-î atingă,
 Steteră țapene 'n drum, dorind să se 'mbuibe din carne-î.
 575 Cînd strălucitul voinic Evripilos, fecior lui Evemon,
 Pe-Aias văzu copleșit de ploaia zvirlitelor arme,
 Repede merse la el ; dînd zbor unei lănci sclipitoare
 El neneri pe un domn, a lui Faüsü fecior Apisaon,
 Tocmai sub coastă 'n ficat și-î tăie într'o clipă genunchii.
 580 Sare pe loc Evripil din umăr să-î zmulg' armătura.
 Paris cu chipul de zeu văzîndu-l în față pe Aias
 Armele lui Apisaon răpînd, fără preget destinde
 Arcul într'însul ochind și 'n coapsă la stînga-î ajunge ;
 Trestia dată din arc se rupe și-î ustură 'n coapsă,
 585 Decî ca să scape de rău el dîndu-se 'n lături în oaste
 Strigă, și glasu-î virtos răsună prin tabăr' ahee :
 „Dragi căpetenii și crai și sfetnici ai oastei din Argos,
 Stați și vă 'ntoarceți 'napoi s'apărați de primejdia morții
 Pe-Aias acum cotropit de loviri ; anevoe să scape
 590 Din vîlmășeala ce fierbe cumplit, ci puterea vă puneți
 Toți împrejurul viteazului Aias, fecior lui Telamon.“
 Asta rînit Evripilos a zis, și-aproape de dînsul
 Stat-aū cu toții venind ; cu scuturi plecate pe umeri
 Lăncile lor ridicău. Nainte eșîndu-le Aias,
 595 Iar la bătae s'a dus cu tovarășii săi împreună.
 Astfel în chipul vîpăii de foc își dau harță vitejii ;
 Iată pe Nestor atunci din luptă-î duceau nădușite
 Epele lui ce purtau și pe capul de oaste Mahaon.
 L-a cunoscut de departe șoimanul Ahile văzîndu-î,
 600 De unde stetea pe podișul din coada pieptoasei corăbii
 Și căuta la năprazna și fuga cea plină de vaet ;
 Repede dar a strigat de sus, din corabie, dînsul
 Cătră Patroclu, prietenul său, care 'n cort auzîndu-î

600. Ahile privia spre luptă dela coada corăbiei („pupă“), căci corăbiile erau întoarse de partea asta spre uscat.

S'a repezit cași Ares — de unde 'i se trase și răul,
 605 Și-a întrebat pe viteaz, voinicul născut din Menetiū :
 „Ce mă poftestī, o Ahile, ce strigī și mă cauți pe mine ?“
 Iutele-Ahile voios firtatului său îi rāspunse :
 „Inimei mele prea scumpe, tu Menetiade mārīte,
 Cred cā Danaii acum rugātorī mi-or cādea la picioare,
 610 Nesuferitā nevoe, bag-seama, i-ajunse pe dinșii.
 Dute, tu dragul lui Zeus Patrocle, și 'ntrebā pe Nestor
 Cine-ī acolo rānitul pe care-l aduce din luptā ?
 El dupā spāte s'aratā leit cāpitanul Mahaon
 Cel din Asclepiū nāscut, dar nu l-am vāzut și la față,
 615 Cāci telegariī ceī iuți trecurā 'nainte ca vīntul.“
 Asta grāi, și Patroclu, supus auzindu-ī porunca,
 Fuga porni sā sē ducā la vase, la corturi ahee.
 Cīnd dup'aceea la cort sosit-āu Mahaon și Nestor,
 S'āu coborīt de pe car pe țārna cea mult roditoare,
 620 Și-a dēshāmāt Evrimedon, a lor vizitiū, telegariī
 Ceī dela carul lui Nestor ; iar ei își uscaū de sudoare
 Hainele stīnd līngā mare pe țārm la suflārea de vīnturi.
 Dar se īntoarserā 'n urmā la cort și pe scaun șezurā,
 Iar de bāut le gāti Ecamede, pletoasa femei,
 625 Roabā ce-aduse bātrīnul de mult din ostrovul Tenedos
 Cel jāfuit de Ahile ; a lui Arsinoos copilā
 Datā de oaste lui Nestor, cāci el era 'ntiul la sfaturi.
 Dīnsa le-așazā 'nainte o masā cu negre picioare
 Netedā, meșteșugitā ; pe masā ea puse panerul
 630 Cel de aramā, și 'n el o ceapā dīnd gust bāuturii,
 Proaspātā miere și orz uluit sā-ī īchine zeitēi.
 Puse āproape și-o cupā, de Nestor adusā de-acasā ;
 Mīndrā era și cu țīnte de aur, cu torți īmpātrite,

604. Prin jumātatea din urmā a acestui vers se īnțelege, cā de aici e īnceputul amestecului lui Patroclu la luptā, ceace īnsfirșit īl pricinuește peirea.

632. Forma acestei cupe a lui Nestor, vestitā īn vechime, nu se poate hotārī bine dupā descrierea lui Omer. Se pare cā cele patru torți ale ei vor fi așezate una deasupra alteia pāreche, dela pīntecelē cupei īn sus, precum se aratā la unele vase antice pāstrate pīnā astāzi. Cele opt porumbițe de aur — cite d' uā la fiecare toartā — erāu īntoarșe una cātrā alta și pāreāu cā ciugulesc din semințe de pe pāmīnt.

- Căroră 'n jur cite doi porumbei, ca podoabă de aur,
 635 Staū ciugulind, și era sprijinită pe două picioare.
 Altul abia de pe masă cu-o mînă putea s'o ridice
 Plină fiind, dar Nestor acum o purta cu 'nlesnire.
 Prinde să mestece 'ntr' însa femeea cu chipul de zînă
 Vinul din părțile Pramnei cu brînza de capre, fărmată
 640 Cu-o răzătoare de-aramă, și presură albă făină;
 Mestecătura gătind, poștește bărbații să bee.
 Dacă dintr'ins' aū băut alinîndu-și a setei arsură,
 Dinșii de vorbă steteaū și așa petreceaū împreună.
 Iată Patroclos atunci ca un zeū li se-arată la usă;
 645 Sare din scaunul cel netezit, dacă-l vede bătrînul,
 Mîna-î apucă și 'n cort îl duce și-î spune să șadă.
 Nu se 'nvoi să rămîe Patroclu, ci zise 'mpotrivă;
 „Nu e de stat, lūminate bătrîne, și n'ai să mă 'ndupleci,
 Căci de temut și cinstit e cel care-aici mă trimise
 650 S'aflu pe cine duceaī în teleagă rānit; dar și însumi
 Eū îl cunosc, doar vād pe Mahaon, păstorul de oaste.
 Deci mă voiū duce 'napoi, de știre să daū lui Ahile;
 Bine tu știi, o slāvite, ce-amarnic de fire e dînsul,
 Gata-ī să 'nvinue chiar și pe cine-ī lipsit de vr'o vină.“
 655 Dar îi adaog' atunci cumintele, nobilul Nestor:
 „Oare de ce-ī tînguește Ahile 'ntr'atîta pe-Aheii
 Care-s loviți de dușmani? Nici știe ce mare-ī răstriștea
 Ce-a copleșit ale noastre oștiri: luptașii de frunte
 Zac la corābii rāniți cu toțiī din arcuri și suliți;
 660 E săgetat și viteazul nāscut din Tideū, Diomede,
 E 'nsulițat și-Odiseū, vestitu 'n bātăi, și-Agamemnon
 Și din săgeată e 'mpuns în coapsă și biet Evripilos;
 Din bātălie-adusei eū însumi acuma pe-acesta,
 Rāu nemerit de-o săgeată zvirlitā din arc. Dar Ahile
 665 N'are, măcar că-ī viteaz, nici grijă de-aī noștri, nici milă.
 Orī mai așteaptā minutul, cînd flacări de foc mistui-vor
 Vasele noastre pe țārm, cu toatā 'ndirjita-ne luptā,
 Pînă ce înșine fi-vom răpuși cite unul? Ah, unde-ī
 Multa vîrtute ce-avură cîndva mlădioasele-mī brațe?

641. Mestecătura aceasta se numește la Omer *chichion*, cuvînt
 împrumutat de noi dela Grecii fanarioți cu înțelesul de incurcătură

- 670 Tînăr acum de-aş fi fost tot astfel, deplin în putere,
 Cum într'o vreme de mult, cînd noi ne băteam cu Eleiî
 Pentru răpire de boî şi eû răpuseî pe voinicul
 Itimoneus, a lui Iperohos vlăstar din Elida.
 Furtul am vrut a-mî răstoarce. Cînd stete să-şi apere boîl,
- 675 Eû dintr'odată-l izbîi cu suliţa 'n şirul din faţă;
 El a căzut şi 'n risip' aû fugit a ţaranilor cete.
 Pradă nespus de bogată făcurăm atunci pe cîmpie:
 Cînzeci de turme de boî răpit-am şi oi mai atîtea
 Şi-altele-atîtea de porcî şi de capre răzleţe 'n păşune.
- 680 Din ergheliî am răpit laolaltă vre-o sută şi cînzeci
 lepe bălane, şi multe din ele de minzi erau supte.
 Turmele-aceste din şes după asta pe loc le mînarăm
 Noaptea 'n cetate, în Pilos. Şi tata Neleus fu vesel,
 Căci norocit aşa mult ca tînăr fuseî în bătae;
- 685 Crainiciî prinser'a douazi 'n zori a crăini să s'adune
 Oamenii cîîi păgubiseră 'n sfada cu ţara Elidei.
 Strînsu-s'aû dară frunţaşii Pilenî şi 'ncepură să 'mpartă
 Prada — doar fost-aû la mulţi datori cu averea Epeiî,
 Şi rămăsesem puţinî de răul acestora 'n Pilos.
- 690 Mult ne stricase cu cită-va vreme 'nainte Eracle,
 Cînd cu putere veni şi răpuse-a voinicilor floare.
 Douăsprezece odrasle crescuse prea bunul Neleus,
 Singur în viaţă eram; ceilalţi îi perise cu toţii.
 De-asta fălindu-se-atunci şi-armaţi în aramă Epeiî
- 695 Nelêgiuirî uneltiaû şi-aû prins să s'arate obraznici.
 Tata bătrînul o turmă de boî şi de oi îşi alese,
 Sute de capete trei fiecare, luă şi păstorîi,
 Căci suferise grozav din partea Elidei cei sfinte.
 Biruitorî telegarî el patru la joc trimisese,
- 700 Dar îi opriră cu care cu tot, cînd era să se 'ncure
 Pentru un singur tripod; la curte-î opri pentru sine,
 Craiul Aûgias gonind vizitiul cuprins de mîhnire.

671. Elei sînt numiţi numai aici locuitorii ţinutului Elida din partea apuseană a Peloponezului; mai jos ei poartă numele de Epei.

702. Aûgias e vestitul rege al Elidei, ale cărui grajduri umplute de gunoiu timp de 30 de ani de 3000 de boî ai săi, fură curăţite de Eracle (Ercule) într'o singură zi cu apele riului Alfeû.

- Deci de ocară 'nciudat și de faptele acestea, bătrînul
 Mare mulțime de prăzi luă pentru sine, și dete
 705 Obștiil cealaltă s'o 'mpartă, ca parte să aibă tot insul
 Astă 'mpărțire făcurăm întii și pe urmă 'n cetate
 Jertfe 'nchinarăm la zeii. Dar în ziua a treia Epeiî
 Toți laolaltă spre noi cu năvală 'și mînau telegariî
 Tarî de copită, glotiș ; cu dinșii erau Molioniî
 710 Încă copii amîndoi și puțin pricepuți la bătae.
 Trion e 'naltă cetate și-î sus pe un deal prăvălatec
 Lîngă Alfeos pe mal, departe de Pilos prundosul ;
 Astă cetate 'ncingînd, Epeiî voiaū s'o dărîme.
 Însă abia străbătură cîmpia, și Palas Atene
 715 Noaptea venind din Olimp grăbită ne 'ndeamnă și spune
 Armele noi s'apucăm, și lesne fu oastea s'adune
 Plină de rîvnă fiind spre luptă. Dar singur pe mine
 Tata Neleū mă opri să iaū parte și caii mi-ascunse ;
 El socotise că eū nu-s încă făcut pe războae.
 720 Totuș, măcar că pe jos m'am bătut, arătatu-m'am vrednic
 Printre oștenii călări, ajutat de povețele-Atenei.
 Este un riū Minieios ce-și varsă vîltorile 'n mare
 Lîngă Arene ; acolo sosind călăreții din Pilos
 Aū așteptat răsăritul, și 'ncet aū venit și pedestrii.
 725 Noi înarmați am pornit de-acolo cu toată puterea
 Și-am poposit spre amiază la riul cel limpede-Alfeos.
 Jertfe frumoase făcut-am a-tot-țitorului Zeus,
 Cîte un boū lui Alfeos jertfit-am, apoi lui Poseidon,
 Iară Atenei cu ochii albaștri o juncă din turmă.
 730 Dupăce 'n tabăr' apoi împărțindu-ne 'n cete cinarăm,
 Noi ne culcarăm atunci pe ambele-a riului malurî,
 Armele-asupră-ne-avînd. Epeiî 'ndrăzneți naintară
 Și 'mpresurară Trionul și gata erau să-l dărîme ;
 Deteră însă dintii de-o crînceună, trudnică muncă.
 735 Cînd luminoase spre cer se urcaū ale soareluî raze,
 Ne 'ncăerară rugîndu-ne Atenei și tatăluî Zeus

709. *Molioniî* numiți uîul Cteatos, celalt Euritos erau fiii lui Actor, fratele lui Augias (la vers. 751, mai jos, ei sint numiți fil ai lui Poseidon); numele lor de Molioni il aveaū dela mama lor Molione.

728. S'a adus jertfă și lui Alfeos, riul socotit aici ca zeitate.

- Dacă la urmă 'ncepu 'ntre Epei și Pileni bătălia,
 Eū mai întâi am ucis un voinic, pe războinicul Muliū
 Și-am găbuit a lui car. El ginere-a fost lui Aūgias ;
 740 Cea mai în vîrstă din fete-î ținea — pe bălan' Agamede,
 Care știa buruene de leac cîte crește pămîntul.
 Cum l-am izbit de aproape cu lancea frumos ferecată,
 Dînsul în colb a căzut, iar eū repezit la teléagă
 Mers-am în șirul întâi. Și-aū rupt-o la fugă Epei
 745 Care 'ncotro îngroziți cînd mort îl văzură pe Muliū,
 Al călărimei stăpîn, care 'n arme fusese de frunte.
 Eū năvălit-am atunci ca neagră furtună de iute :
 Cinzeci de care prinsei, și bărbații deoparte și alta
 Doi la tot carul, de mine trîntiți, mușcară din țarnă.
 750 Morți ar fi fost și-a lui Actor feciori amîndoi, Molionii,
 Dac' al lor tată, stăpînul Poseidon ce mișcă pămîntul,
 Nu-î ridica din războiū învîlindu-î în negură deasă.
 Datu-le-a Zeus atunci Pilenilor mare izbîndă
 Și pe dușmanî alungarăm depărte pe 'ntinsa cîmpie
 755 Tot omorîndu-î pe drum și luîndu-le armic... luîndre
 Pînă ce 'n care-am ajuns la Buprasiu, mînosul în grîne,
 Și la Olenica stîncă, pe unde-î, se zice, movila
 Lui Alesion ; pe loc fu oastea oprită de-Atene.
 Colo culcat-am pe cel mai din urmă dușman, iar Ahei
 760 Dela Buprasiu mînară 'napoi telegarii cei repezi,
 Toți mulțămît' aducînd părintelui Zeus și mie.
 Iată cum eū între oameni am fost, dacă fost-am vre-odată !
 Numai Ahile se bucură singur de-a lui vitejie.
 Mult va mai plînge pe urmă, socot, de peri-vor Ahei.
 765 Bună povață Menetiu ți-a dat, o prietene, 'n ziua
 Cînd te trimise din Ftia la Troia 'nsoțînd pe-Agamemnon.
 Eū și măritul meu soț Odiseū auzit-le-am bine
 Toate cuvintele lui, căci fost-am în tindă la dînsul ;
 Oaste-adunînd colindam Ahaja cea mult roditoare
 770 Pîn' am sosit la Peleū în curtea-î cea bine-zidită,
 Unde era și viteazul Menetiu la el, și Ahile

756. *Buprasiu*, o parte din Elida ; *stîncă Olenică* și *Alesion* se înțeleg aici locuri dela hotarele despre meazănoapte ale Elidei, pe cînd după cîntul II, 615 și urm. ele se presupun a fi în latura despre meazăzi a Elidei.

- Sta împreună cu tine. Cinstitul Peleu, călărețul,
Singur în curte pe-altarul lui Zeus, străfulgerătorul,
Coapsele grase de bou închina și din cupa-î de aur
775 Paos de vin lucitor turna în aprinsele jertfe.
Voi împreună gătiați friptura de bou, când deodată
Noi am intrat în pridvor. Ahile mirat se răpede,
Iute 'năuntru ne duce de mină, să stăm ne poștește
Și ca la oaspeți flămînzi, ne 'mbie cu daruri bogate.
- 780 Dupăce noi din belșug mîncarăm apoi, și băurăm,
Eū începuî să vă 'ndemn cu noi să veniți la bătae;
Gata mi-ați fost amîndoi, și datu-v'au sfaturi părinții;
Povățuit-a Peleu pe fiul Ahile, zicîndu-î
Veșnic să fie viteaz și 'n toate pe toți să-î întrecă.
- 785 Fiul lui Actor, Menetiū, așa te-a 'nvățat și pe tine:
Fătul meu drag, după neam Ahile-î mai mare ca tine,
Însă de vîrstă-î întreci; iar dacă te bate 'n putere,
Ție cuvinte 'nțelepte se cade să-î spuî și cu sfaturi,
Blînd totdeauna să-î duci, iar el o s'asculte spre bine.
- 790 Asta 'nvățatu-te-a el, dar tu ai uîtat. Măcar spune
Cît mai e vreme și-acum lui Ahile, de vrea să ne-asculte.
Ce știi, se poate ca zeii s'ajute cumva să-î îndupleci,
De-î sfătuești; de folos e sfatul rostit de-un prieten.
Dacă viteazul se teme cumva de vr'o rea prorocire,
- 795 Care din partea lui Zeus i-a spus-o cinstita lui mamă,
El să te lase pe tine, Patrocle, să vii cu poporul
Cel Mirmidon ca s'aduci într'ai noștri lumina nădejdiî.
Dee-ți și armele-î mîndre, cu ele să vii să te 'ncaeri;
Poate, cu el de te-asemeni, napoi se vor trage Troeniî
- 800 Și-au să răsufle de-amar voiniciî oștenî din Ahaia,
Orî-cît ar fi de puțină odihna de greul luptării.
Voi pe dușmanii trudiți ușor cu puteri odihnite
Da-veți înlăturî spre deal de-aici, dela vase și corturi."
Nestor așa i-a vorbit; mișcat de cuvinte, Patroclu
- 805 Printre corăbiî dînd fuga s'a dus la viteazul Ahile.
Dar mai încolo, cînd el grăbindu-se-ajunse în dreptul
Vaselor lui Odiseu, unde Aheii țineau adunare
Și chibzuiau, și pe unde 'nălțaseră altarele sfinte, —
Iată cșitu-i-a 'n drum măritul viteaz Evripilos
- 810 Cel din Evemon născut. Venia săgetat pe la coapsă

- Șovăitor din război; îi curgeau de pe cap, de pe umăr
Dese sudori și mereu pica din amarnica-i rană
Sîngele negru, dar el sta rece și tare de fire.
Milă-l cuprinse văzîndu-l așa inimosul Patroclu
- 815 Și-astfel, de ciudă oftînd, rosti zburătoare cuvinte :
„Vaî ticăloși căpitanî și sfetnicî ai oastei danae,
Scrisu-vi-î dară departe de-aî voștri iubiți și de țară
Sprintenii cîni să hrăniți din alba-vă carne la Troia !
Spune-mî tu însă, viteze din sînge zeesc Evripile,
- 820 Oare ținea-vor Aheii la luptă cu aprigul Ector
Ori, biruiți de Troeni, peri-vor curînd la corăbii ?“
Dete răspuns lui Patroclu rănitul voinic Evripilos :
„Nu mai e chip de-apărare de-acum, o mărite Patrocle,
Pentru Danaî ; negreșit cădea-vor la negre corăbii.
- 825 Iată prin tabără toți mai-mariî din fruntea oștirii
Zac de-a Troenilor mîni răniți cu săgeți și cu sulii,
Iară dușmanii mereu se 'nalță și cresc în putere.
Dar mîntuește-m' acum și mă du la corabia neagră,
Tae-mî săgeata din șold și spală cu apă 'ncropită
- 830 Sîngele negru și-alină-mî durerea punîndu-mî pe rană
Leacuri ușoare precum te 'nvățase să vindecî Ahile,
Care-a 'nvățat dela Hiron, centaurul cel mai cu minte.
Vrednicii vracî Podalir și Mahaon nu-î chip să-mî ajute,
Unul îmi pare că zace în cort ; rănit e și dînsul
- 835 Și-are nevoe acum el însuși de-un doctor măestru,
Iară cellalt pe cîmpie mai sprijin' aprinsa bătae.“
Lui Evripilos a zis îndată voinicul Patroclu :
„Cum e mai bine și ce-î de făcut, Evripile viteze ?
Trebue doar să daî fuga să spun lui Ahile cuvîntul,
- 840 Care mi-î dat ca povață de Nestor, a neamului strajă.
Totuș eu n'o să te las să te chinuî de-amarnica rană.“
Zise și-apoi de sub piept luînd pe rănitul tovarăș
Dusu-l-a 'n cort; un prieten văzîndu-l, o piele i-așterne ;
După ce-l culcă pe el, Patroclu tăindu-î din carne
- 845 Scoate săgeata din șold și-î spală cu apă 'ncropită
Sîngele negru, și-î pune frecînd rădăcina'î amară,
Mulcomitoare de chin, care numai decît îi alină
Orice dureri, căci rana-î usucă și sîngele-oprește.

CÎNTUL AL DOUĂSPREZECELEA.

Cuprinsul: Troenii la zidul Aheilor ; soarta acestui zid după căderea Troii. Troenii se găsesc de luptă. Polidamas îi slătuește să se coboare din cale și să se bată pedestri; ei ascultă și se împart în cinci trupe. Asiu singur cu ai lui încearcă să intre cu carul pe poartă, dar e respins de Polipoite și Leonteu. Speriat de un semn Polidamas propune retragerea Troenilor ; Ector îl ocărăște și merge înainte. Aheii se bat din răputeri ; cei doi Aias mai mult decât toți. Sarpedon și Glaucos ajung la zid în capul Licilor ; Menesteu chiamă pe cei doi Aias să-i ajute în potriva lor ; Sarpedon face o spărtură la zid. Cei doi Aias înlătură pe Sarpedon, și lupta șovăe. Dar la urmă Ector izbind o poartă cu o piatră mare, o sparge și deschide drum Troenilor în tabără.

LUPTA DELA ZIDURI. (După o friză antică din Viena.)

XI.

- Astfel atunci Evripil a fost vindecat de viteazul
Cel din Menetiū născut, cînd tot se băteau pe cîmpie
Gloate de-Ahei și Troeni. Dar n'aveau de-apururi s'ație
Drumul atîtor dușmani Danaii cu zidul năpraznic
5 Ce-l ridicară pe țarm spre-a fi adăpost la corăbii
Și-l întăriră cu șanț, căci n'au fost aduse de dinșii
Jertfe mărețe la zei să le mintue vasele repezi
Și bogăția de prăzi; decî nu se zidise cu voia
Zeilor nemuritori, și de-asta-i fu șubred temeul.
- 10 Pînă ce 'n viață fu Ector și-Ahile ferbea de mînie,
Iar a 'mpăratului Priam cetate stetea neclintită,
Stete și marele zid al Aheilor drept, în picioare;
Cînd mai pe urmă căzură vitejii de frunte din Troia,
Parte Danaii pe cîmp se stinseră, parte scăpară,
- 15 Iar în al zecelea an luînd a lui Priam cetate,
Biruitoari pe corăbii s'au dus spre iubita-le țară;
Iată, Poseidon atunci și-Apolon gîndiră să surpe
Zidul înalt, aducînd asupra-i potopul de riuri,
Care coboară din Ida, din munți, și se 'mprăștie 'n mare;
- 20 Resos alături cu Rodiū, Caresos, apoi Eptaporos,

- Dumnezeescul Scamandru, Esepos, Granicos, Simois —
Pe-unde căzuseră 'n colb o groază de scuturi și coifuri
Și de bărbați jumătate-de-zei. Dela apele aceste,
Gurile-Apolon a 'ntors și făcut-a să curgă spre țarmuri;
25 Nouă mari zile curgeau spre zid și ploua din văzduhuri
Zeus, degrabă dorind să prăbușe zidul în mare.
Cel ce clătește pământul, Poseidon, cu furca-î în mină
Merge întâi și 'n adînc scufundă zidirile toate,
Birne și mari bolovanî ce-abia le-așezaser' Aheii;
30 Curăță repede malul năvalnicei mări Elespontul
Și cu nisipuri acopere iarăși întinderea-î mare,
Dupăce zidul e spart; și 'ntoarce-ale apelor cursuri.
Iar pe cîmpie 'napoi, în albia lor de 'nainte.
Asta fusese menit să facă Poseidon și Apolon'
35 După război; dar acum e'n toiă vîlmășala și lupta
Lîngă puternicul zid. Troznesc dupăolaltă izbite
Grinzile turnului nalt. Bătuți dar de biciul lui Zeus
Stau, îmbulzindu-se-Aheii închiși la boltite corăbii,
Căci tremurau de viteazul ce 'mprăștie spaima, de Ector,
40 Carele-acum ca și 'ntîi lupta cu putere de vifor.
Cum uneori un mistreț ori leu ce se bizue 'n sine
Tot se rotește 'ntre cîni și buni vînători, și-î înfruntă;
Geaba se 'nșiră cu toții făcîndu-se roată bărbații
Și 'mpotrivindu-se merg, și-asupra-î o ploae de sulii
45 Zboară la el; nicidecum de spaimă și frică nu știe
Inima lui, dar curajul în urmă i-aduce peirea;
Tot se aruncă vîrtej cercînd a bărbaților rînduri
Și-ori încotro-î năpădește, ușor le tot sparge șiragul—
Tocmai și Ector atunci prin gloată s'avîntă și 'ntartă
50 Armia lui peste șanț să sară; dar caii cei repezi
Nu cutează, ci sfioși steteau pe-ale șanțului margini
Și 'ngrozitor nechează de fric' adîncimiî din față.

20--21. Afară de Scamandru, de Simois și de Esepos, celelalte rîuri obîrșite din Ida sînt numai aici numite în Omer. Esepos (astăzi Gönenceai) se varsă lîngă Kyzicos în marea Propontidei; e amintit în cîntul II., 825; IV, 91. Resos e un afluent a lui Granicos.

27. Furca (tridentul) era arma, cu care Poseidon răscolia valurile mării și făcea revărsări de ape și cutremure (v. și p. XVIII).

- Nici să s'azvirle de-odată puteaū, nici lesne să treacă
Nu era chip, căci rupte cădeaū pe de-oparte și alta
55 Coastele lui și de-asupra pe muche-ī steteaū īmplintate
Șiruri de pari ascuțiți ce-Aheiī bătuseră 'n preajmă,
Mari și īndesiți 'ei fiind să le stee deapururi de pază ;
Foarte cu greū i-ar fi rupt teleaga cea bine 'nrotată
Trasă de cai ; de-aceea gīndiaū să răzbată pedestri.
60 Dar Polidamas s'a dus și-a zis inimosului Ector :
„Ector și voi căpetenii mai mari la Troeni și tovarășī,
I-o nebunie pe șanț să dăm telegarii ceī repezi ;
Prea e cu greū de trecut, căci iată, bătute-s pe dīnsul
Șiruri de pari ascuțiți și-alături aū zidul Aheiī.
65 Nu-ī chip aici coborīnd să stām să ne batem īn care,
Locul e 'ngust și mă tem să nu ne respingă dușmanii :
Dacă pe-Aheiī, cum se pare, voește cu totul să-ī sfarme
Zeus ce tună prin nori și numai pe noi să ne-ajute,
Vreaū doar īn clipă și eū, cu mare rușine și-ocară
70 Oastea dușmană pe-aici să peară, departe de Argos.
Dar de va fi să se 'ntoarcă și iară porrī-se-va goana
Dinspre corăbiī și 'n șanț cădea-vom luīnd-o la fugă,
N'o să se 'ntoarne din noi nici-unul īn Troia 'n cetate
Veste să ducă măcar că perirām de armele-ahee.
75 De-asta mai bine-ascultām de o vorbă ce eū vā voiū spune:
Las' vizitiī să 'nfrīne pe marginea șanțului caii ;
Noī īmpreună ceialți, luīnd-ne armele 'n mină,
Mergem īn urma lui Ector buluc ; īmpotrivā-ne-Aheiī
N'o să mai stee, de-ī drept c'aproape li-ī ceasul peiriī.“
80 Asta vorbi, și lui Ector plăcu sănătoasa povață.
Repede dar a sărit din car īnarmatul războinic,
Nu mai stătură 'n telegi Troeniī ceialți din oștire,
Ci s'aruncară cu toți după pīlda mārītului Ector ;
Ziseră dīnșii apoi vizitiului lor fie-care
85 Caii să 'nfrīne la șanț și 'n rīnduri acolo să-ī ție.
Eī īmpărțīndu-se-atunci și gātīndu-se pentru bătae,
Cinci īnglotiri aū făcut și-aū mers dup' a lor căpetenii.
Unii cu Ector s'aū dus și cu bunul oștean Polidamas,
Armia cea mai vitează și multă ce-ardea de dorința
90 Zidul a sparge și-a bate pe-Aheiī la boltite corăbiī.
Și Kebrione venia după ei, căci pe altul lāsase

- Ector, pe unul mai slab, în urmă să-î mine teleaga.
Paris ducea înglotirea cealalt', Alcatou și Agenor;
Peste a treia sta domn Deifobos, om mare ca zeii
95 Și Priamidul Elen. Mergea împreună și Asiü,
A lui Irtacos fecior, pe care l-aduseră roibii
Aprigî și mari din Arisbe, venind dela riul Seleis.
Pîlcul al patrulea 'n frunte'î avea pe Enea, viteazul
Cel din Anhise născut; îl urmau Arhelohos și-Acamas,
100 A lui Antenor feciori dibaci în tot felul de luptă;
Iar pe vestiții tovarăși de arme îi duse Sarpedon,
Glaucos i-a fost ajutor și războinicul Asteropeos.
El și-î alese ca soți; îi pîrură mai tari decît alții,
Dar mai puțin decît ei, căci n'avea potrivă Sarpedon.
105 Dupăce șiruri s'au strîns sub paza măestrelor scuturi,
Dînșii purceser' aprinși la luptă, cu gînd că dușmanii
N'o să mai stee vîrtos, ci fi-vor înfrinți la corăbii.
Astfel oștenii Troeni și vestiții tovarăși de arme
Sfatul alesului domn Polidamas cu toții urmară;
110 Doar îndărăpnicul Asiü din capii oștirii el singur
N'a vrut acolo pe loc să-și lase mînarul și caii,
Ci s'a grăbit să se 'ndrepte cu ei înspre rezezi corăbii,
Nesocotitul! Dar n'a fost să 'ncunjure sorțile grele
Și de teleagă-i purtat, dela vase 'napoi să se 'ntoarne
115 Vesel la Troia, bătuta de vînt; căci el înainte
Fuse cu lancea străpuns de Idomeneu, strălucitul
Lui Deücalion vlăstar; așa-î fu ursita cea neagră.
S'a repezit spre corăbii la stînga, pe unde Aheii
Calea de 'ntoarcere-aveau venind pe cîmpie călare.
120 El pe acolo cu carul trecu, și-ale porții canaturî
N'au fost în față-î închise, nici tras fu zăvorul cel mare.
Porțile Aheii deschise țineaü, ca să scape prin ele
Ceî ce fugiau din războiü căutînd adăpost la corăbii.
El ca un fulger deadreptul a mers, și venia după dînsul
125 Oastea-î puternic țipînd, căci ei socotiau că Danaii
N'o să mai stee vîrtos, ci fi-vor înfrinți la corăbii.
Niște nebunî! Căci la porți găsiră doi oameni de frunte,
Fiiî cu pieptul de-oșel ai Lapișilor, oameni războinici;
Unul era Polipoite, fiu zdravăn a lui Piritooș,
130 Iară celalt Leonteu, aidoma crîncenul Ares.

- Dinșii stătură la porți de straj' amîndoi înainte ;
 Astfel se 'nalță pe munți stejarii cu creștete 'nalte,
 Care cu 'ntinse și mari rădăcinii încleștetați în adîncuri,
 Rabdă și ploae și vînt ce-î zgudue zilele toate —
- 135 Tocmai și dinșii atunci, știindu-și în mîna țaria,
 Fără de spaim' adăstau să s'apropie trupeșul Asiū.
 Cînd a lui Asiū oșteni cu paveze tari ridicate
 Drept spre temeinicul zid cu chiote mari naintară
 Pe-Asiū urmînd ca pe domn, pe Iamenos precum și pe-Oreste
- 140 Și pe-Asiades Acamas, pe Toon, apoi p' Enomaos ;
 Cîtăva vreme Lapiții năuntru sub zid azmuțară
 Gloata de-Aheii, s'alerge spre-a taberii lor apărare.
 Cum au văzut că Troeniî spre zid fără preget aleargă,
 Iară Danaîi cu țipăt de spaimă tot fug spre corăbii,
- 145 Dinșii atunci năvălind, se 'ncaeră 'n fața intrării.
 Tocmai ca niște mistreți ce-ades îi întîmpină 'n munte
 Ceata de oameni și haita ce vine spre dinșii cu zgomot ;
 Fiarele dîndu-se 'n lături dărapănă 'n preajmă pădurea,
 Arborii din rădăcină zmuncind dau scrișnet sălbatec
- 150 Pînă ce unul străpuns de-o sulită-și pierde suflarea —
 Sună tot astfel la pieptul oștenilor platca de-aramă
 Cînd e pleznită de lănci ; din greu doar luptau împotriva
 Ambii Lapiți cu încredere 'n sine și 'n cei de pe ziduri ;
 Pietre mereu răsturnau de sus, din vîrtoasele turnuri
- 155 Și-și apărau și vieață și corturi și repezi corăbii.
 Cum cîte-odată din cer cad fulgii de albă zăpadă,
 Care, cînd silnicul vînt dă goană umbroșilor nouri,
 Pururi grămadă s'aștern pe țarna cea mult rōditoare ;
 Tot așa dese curgeau lovituri dela unii și alții.
- 160 Și nemerite fiind de mari bolovanî și de pietre
 Surd răsuna zingănind și coifuri și scuturi rotunde.
 Geme din suflet adînc și 'n coapsă izbindu-se Asiū,
 A lui Irtacos fecior, acest fel hulește de ciudă :
- „Prea iubitor de minciună și tu ești, o Zeus părinte !
- 165 Nicî îmi dăduse prin gînd c' Aheii putea-vor să ție
 Piept înaintea vîrtoșii și brațelor noastre ne 'nvinse.
 Tocmai cum roiul de-albine sau viespi mișcătoare din mijloc,
 Care sălașul în cale și-l fac în vr'o latur' a stîncei,
 Nu-și părăsesc locuința scobită, ci staî împotriva.

- 170 Și 'n vînătorii vrăjmași se 'ndeasă și-și apără puii ;
Astfel, măcar că sînt doi, nici ei dela porți a se trage
Nu vor, nainte să fie uciși ori să cadă 'n robie.“
Zise ; dar nu s'a putut să 'nduplece mintea lui Zeus,
Care lui Ector a vrut să dea biruință și slavă.
- 175 Oastea cealaltă se 'ncaer' acum la o altă intrare.
Greu e să spun ca un zeu de-amăruntul isprăvile toate,
Căci pretutendeni atunci la zidul de piatră s'aprinse
Groaznic al harțelor foc ; de silă, cu toată durerea,
Vasele-Aheii păziau. Pătrunși deopotrivă de jale
- 180 Fură și zeii cîți stat-au de partea oștirii danae.
Lupta Lapiții urmau și crîncenă fu 'ncăerarea.
Dar Polipoite voinicul, a lui Piritoos odraslă,
Sulița 'nfipse vîrtos lui Damasos în coiful de-aramă,
Ne 'mpedecată de coif a lăncii aram' ascuțită
- 185 Osul pe loc i-a împuns și 'n clipă zburîndu-î din frunte
Creerul tot, îl turti la pămînt domolindu-î avîntul.
El pe Ormenos apoi și pe Pilon acolo-î răpuse.
Și Leonteu, o mlădiț' a lui Ares, pe-a lui Antimahos
Fiu Ipomahos în briu il chiti și-l ucise cu lancea.
- 190 Pala tăioasă grăbit pe urmă și-o zmulse din teacă
Și la dușmani năvălind, se prinse la luptă pieptișă.
Pe Antifate întîi il ajunge și-l culcă pe spate,
Dar și pe-Orestes, apoi pe Iamenos precum și pe Menon
Jos pe mînosul pămînt îi răstoarnă pe toți laolaltă.
- 195 Pînă să prade pe morți de armele lucii Lapiții,
Iată, veniră voinicii lui Ector și-a lui Polidamas,
Armia cea mai aleasă și multă ce-ardea de dorința
Zidul să surpe și 'n foc să spulbere vasele-ahee.
Însă deodată s'opriră la șanț și stătură pe gînduri ;
- 200 Tocmai cînd ei năzuiau să-l sară, venit-a un vultur
Sus zburător și la stîng' a lăsat a Troenilor rînduri ;
Vulturu 'n ghiare purta sîngerat un șarpe balaur,
Care zbătîndu-se viu sta încă cu pasărea 'n luptă
Pînă ce 'n urmă 'napoi spre piept își încovăe gîtul
- 205 Și-l nemerește 'n grumaz ; iar vulturu 'nvins de durere
lute-l azvîrle departe, de-alunecă 'n mijlocul oastei
Și după asta țipînd, el zboară deodată cu vîntul.
Se 'nfiorară Troenii cînd ei de năpraznă văzură

- Șarpele cel sclipitor, semn rău ce trimisu-le-a Zeus.
- 210 Zise lui Ector atunci aproape venind Polidamas :
„Tu 'n adunare mă tot ocărești și mă 'nvinui, o Ector,
Dacă frumos sfătuesc. E drept, nicidecum nu se cade
Cel ce-î supus osebită părere să aibă la sfaturi
Și 'n bătlăii, ci cuvine-se doar să-ți măriască tăria.
- 215 Iată, eū totuș îți spun ce cuget că este mai bine :
Nu mai pășim înainte să batem pe-Ahei la corăbii.
Asta mă tem că va fi și cu noi, dacă drept e că semnul
Nouă din cer ne-a venit, cînd șanțul am vrut ca să trecem;
Vulturu 'n slăvi zburător la stînga lăsîndu-ne oastea,
- 220 Viū, singerat un balaur purta pe sub dînsul în ghiare,
Însă deodată-l zvîrli, înainte s'ajungă la cuibul
Puilor săi, unde el voia să-l aducă de hrană.
Astfel acuma și noi, de rupem cu toată puterea
Zidul și porțile-acestea și-Aheiî respinși o să fie,
- 225 Rău ne-om întoarce 'napoi de la vase pe drumul acesta,
Căci părăsi-vom o groază de oameni, pe care Danaii
Aū să-î doboare cu pizmă luptîndu-se pentru corăbii.
Astfel ar fi tîlcuit prorocul ce știe de rostul
Semnelor celor de sus, și de care norodul ascultă.“
- 230 Ector, din coif clătînînd, sălbatec privindu-l îi zise :
„Nici o plăcere nu-mî fac, Polidama, cuvintele tale ;
Știi tu mai bine să cugeți de cum cuvîntatu-mi-ai mie.
Dacă ți-e doar inadins să-mî ții o așa cuvîntare,
Zeiî atunci negreșit cu totul orbitu-ți-au mintea ;
- 235 De-asta mă faci ca să uit izbînda ce-mî fu prevestită
Și juruită prin semne de Zeus adînc-tunătorul
Și să mă iaū după zborul de paseri cu aripi întinse ?
Nici cu privirea mă 'ntorc spre ele și nici le duc grijă
Orî își ia zbrul la dreapta, de unde lumina răsare,
- 240 Orî se îndreaptă la stînga, pe unde-î apusul de soare.
Noi s'ascultăm de porunca și voia prea 'naltului Zeus,
Carele singur e domn, stăpîn peste zei, peste oameni.
Una-î porunca mai sîntă de sus : să-ți aperi pămîntul.
Ce stai tu dar tremurînd de harța și valma cea cruntă ?
- 245 Chiar dacă-î scris să perim cu toții aici la corăbii
Noi războindu-ne-acum, tu n'ai să te temi că peri-vei ;
Nu dai vrăjmașului piept și nu ești doar aprig în luptă.

- Dacă tu însă cumva la 'nceleştare păşi-vei în lături
Şi căuta-vei acum cu graiul s'abaţi pe-oarecine,
250 Suliţa 'n coaste-ţi implint şi 'ndată ţi-î viaţa perdată.“
Asta grăind înainte porni, şi-l urmară Troeniî
Ingrozitor chiotind. Dar Zeus ce fulgeră 'n nouri
lute din Ida din munţi strîrni vijelie ce-aduse
Praf orbitor la corăbiî; de teamă 'nlemniră Danaiî,
255 Cum pricepură că Zeus lui Ector dă slava izbîndei.
Deci bizuindu-se 'n ei şi 'n piaza cea bună, Troeniî
Tot se munciau să dărîme-a Danailor ziduri înalte.
Grinzî dela turnuri trăgeau, dau jos a lor tarî pălimare,
Stîlpî ce stau răsăriţi şi pe care-î puseser' Aheiî
260 Turnul afară 'ntărind, cu pîrghii cătau să răstoarne
Şi-î zguduiau, socotind că rupe-vor zidul ahaic.
Dar în zadar, căci Aheiî de loc nu se deteră 'nlături,
Ci pălimarele lor îngrădind cu scuturi de piele
Daū de pe ele 'n duşmanî, cînd ei alergau pe sub ziduri.
265 Aias atunci, amîndoi, pretutindenî umblau pela turnuri,
Tot porunciau şi treziau în Aheiî bărbăţie la luptă :
Dînşii acum cu blîndeţe, acum cuvîntau cu asprime,
Cînd pe-oarecine vedeau că-î prea lăsător şi zăbavnic :
„Staţi, o prietini Ahei, şi cei mai de frunte în arme
270 Şi mijlocii şi codaşi — doar nu sînt tot una cu toţii
Prin bătălii — căci acuma e dat tuturor să se lupte.
Inşi-vă bine o ştiţi, şi să nu mi se 'ntoarcă nici-unul
Cătră corăbiî, ci glasul celui ce mină s'asculte,
Şi vă siliţi înainte şi daţi-vă 'ndemn laolaltă,
275 Doar ajuta-ne-va Zeus olimpicul, fulgerătorul,
Să dovedim pe duşmanî şi să-î dăm înapoi spre cetate.“
Astfel cu strigăte tarî siliau pe Ahei la bătae.
Cum se coboară din cer puzderii de fulgi de zăpadă
Iarna cînd Zeus a-tot-înţeleptul începe să ningă,
280 Lumii s'arate voind ce poate de sus să trimită ;
Vîntul alină şi ninge deapururi, de-acopere 'ntruna
Crestele munţilor naţi şi culmile lor răsărite,
Cîmpii cei verzi de trifoi precum şi mînoasele ţarinî;
Neaua s'aşterne 'n limanuri, pe marginea mării cărunte,
285 Unde-î topită de val, dar toate-a uscatului laturî
Sînt troenite de tot, cînd cerul minia-şi revarsă —

- De se tot astfel la porți zburău din o parte și alta
Pietrele, cînd se loviau între dînșii Troeniî și-Aheîi;
Surd răsunau de trozniri și de vuet izbitele ziduri.
- 290 N'ar fi fost vrednici acum Troeniî și falnicul Ector
Porțile mari dela zid și zăvoarele lungi să le strice,
Dacă Sarpedon, zorit de Zeus, cumintele-î tată,
N'ar fi sărit în Aheî ca leul la boii cei netezi.
Iute nainte-î a 'ntins el scutul rotund și puternic,
- 295 Bine 'n aramă bătut — lucrat era scutul de-un faur,
Care piei multe și dese de boi înăuntru-î cususe
Și-l ferecase frumos cu dungi lungărețe de aur.
Scutul nainte ținînd și rotind o păreche de sulii,
Tabără 'ntocmai ca leul crescut în pădure prin munte,
- 300 Care de carne flămînd și 'mpins de năstrușnica-î fire,
Intră în staulul bine 'ngrădit și în turmă s'aruncă;
Dînsul, măcar că de-aproape-l întîmpin' acolo păstorii,
Care cu lănci înarmați își apără turma cu cîniî,
Fără cercare nu pleacă de frică 'ndărăt dela staul
- 305 Pînă ce nu-se răpede s'apuce vre una din vite
Orî pînă nu e rănît cu o lance de-o mînă dibace —
Astfel atunci ca un zeu a fost îndemnat și Sarpedon
Zidul să sue grăbit și-a zidului creste să rumpă.
Repede zise lui Glăucos, a lui Ipolohos odraslă :
- 310 „Glăucos, de ce în Likia pe noi ne cinstiră 'ntr'atîta,
Datu-ne-au locul întî, friptură și pline pahare
Și ca la zeii slăviți la noi fiecare se uită ?
Oare dece stăpînim la Xantos o 'ntinsă moșie,
Mîndră și plină de pomi și bogată 'n tot felul de roade ?
- 315 Trebuie dar fără teamă să stăm între Liciî din frunte
Și 'n arzătorul războiî să mergem cu toată puterea.
Zice-vor Liciî atunci așa mulțumiți între dînșii :
„Țara de-a crailor noștri domnie ni-î plină de slavă ;
Nu îndeșert ospătează oi grase și gustă din vinul
- 320 Cel mai gustos și mai bun, doar vrednici în arme ni-s craii ;
Eî între Liciî din frunte se luptă mereu cu dușmanii.“
Dacă măcar, o iubite, scăpați de războiul acesta,
Dat ne-ar fi nouă să fim tot tineri și fără de moarte,
N'aș fi eșit a mă bate nici eu în șiragul din față,
- 325 Nicî aș fi stat să te 'ndemn pe tine spre slava bătaii ;

Însă știind că 'n o mie de feluri ne paște ursita
Mortii, de care ferire și fugă nu-î scris nimănuia,
Haidem, orî noi vom da slavă orî da-ne-vor alții.“

- Zise, și Glaucos voios îndemnului său se supuse,
33) Și 'naintar' amîndoi cu-a Licilor armie mare.
Dar îi văzu Menesteu și 'ndată fiorul îl prinse :
Ei cătră turnu-î veniau primejdie mare-aducîndu-î ;
Deci căuta înspre-Aheî pela zid ca să vadă, nu-î vr'unul
Din căpitanî, pe tovarășii lui de urgie să-î scape.
335 Vede pe Aias, pe cei fără saț la răboiū, și pe-alături
Vede pe Teucros, oșteanul ce-abia de la cortu-î venise,
Dar anevoe strigarea-î putea să strabată la dînșii —
Mare 'ntr'atita fu zvonul și larma, că 'n cer ajunsese,
Cînd se ciocniau laolaltă și scuturi și coifuri păroase
340 Și se izbiau zăvoritele porți ; Troeniî dau zdravăn
Și cu putere cercau să le spargă și 'n ele să intre.
Iute pe crainicul său, pe Toote, la Aias trimise :
„Du-te degrabă, zeescule crainic, și chiamă pe Aias.
Vie și Aias celalt ; în ei e nădejdea-ne toată.
345 Vezî, într'acoace curînd s'apropie strașnic omorul,
Tabăr' asupra-ne-acum ai Licilor domni, care pururi
Iuți și năvalnici au fost în luptele cele grozave.
Dacă și dînșii acolo se 'ncinser' acum la bătae,
Aias să vie măcar, viteazul născut din Telamon,
350 Vie și Teucros cu el, războinicul meșter în arcuri.“
Zise, și crainicul lui cu drag îl ascultă și-aleargă
Iute sub zidul Aheilor cei cu veșmîntul de-aramă.
Și-apropiîndu-se el de Aias, îndată le zise :
„Aias, voi doi căpitanî ai oastei viteze din Argos,
355 Roagă-se craiul mărit Menesteu și vă 'ndeamnă să mergeți

128. Despre Lapiți v. cîntul I, nota 263. Piritou, fiul lui Zeus, rege al Lapiților și prietenul cel mai bun al lui Teseu, regele Atenei, e unul din personajele cele mai cunoscute ale miturilor eline : la nunta lui cu Ipodamia s'a întîmplat vestita luptă între Lapiți și Centauri. Fiul său Polipoite împreună cu Leonteu, domn în Gyrtone din Tesalia, unul din pețitorii Elenei, adusesse la Troia 40 de corăbii (v. cîntul II, 738 și urm.)

319. Prin „craii noștri“ se înțelege Glaucos și Sarpedon, ceea ce înseamnă că țara Licia, străbătută de riul Xantos, era în acelaș timp stăpînită de doi regi ; se știe de altfel că amîndoi se trăgeau dela eroul Belerofonte (v. cîntul VI, 196.).

- Colo la dînsul, să-î dați trudirii puțin' alinare.
Numai decît să veniți : în voi e nădăjdea-ne toată,
Căci pe acolo curînd s'apropie strașnic omorul,
Tabăr' asupra-ne-acum ai Licilor crai, care pururi
360 luți și năvalnici ați fost în luptele cele grozave.
Dacă și-aici e 'ntețit războiul și-î crîncenă luptă,
Aias să vie măcar, viteazul născut din Telamon,
Vie și Teücros cu el, războinicul meșter în arcuți.“
Zise, și marele Aiaș fu gata s'asculte chemarea
365 Și spre tovarășu-î drag se 'ntoarse cu vorbe ce zboară :
„Aias Oilide, voi stați cu vrednicul domn Licomede
Și pe Danaî sprijiniți cu toată virtutea să lupte ;
Eü mă voi duce pe-acolo să 'ntîmpin cu arma dușmanii.
Cum voi fi dat ajutor, îndată 'napoi m'oi întoarce“.
- 370 Asta zicîndu-le Aias Telamon se duse degrabă ;
Merse și fratele-î Teücros acel din un tată cu dînsul.
Arcu-î în spate purtînd porni după el și Pandion.
Cînd pela turnul măritului craiü Menesteus sosiră,
Dînșii intrară sub zid la vreme, cînd mare fu greul.
375 Dar spre a zidului zimți zburau ca și viforul negru
Vajnicii domni sub a căror poruncă stau Licii la luptă.
Se 'ncăerau laolaltă, și urlet a prins să răsune.
- Aias Telamon întii trînti la pămînt pe bărbatul
Mare la suflet Epicle, ce-a fost lui Sarpedon tovarăș.
380 Dînsul o piatră cu muchi ascuțite-apucînd dela zidurî,
Unde stetea pe de-asupra de tot — bolovan așa mare,
Cît luptătorul de azi, de-ar fi cît de zdravăn și tînăr,
N'ar fi putut de pe jos să-l miște ; dar el ridicîndu-l
Sus, l-a izbit pe-a lui coif, cît oasele capului toate
385 l-a zdrumicat ; iar Epicle, ca omul ce 'n mare s'aruncă,
Cade din turnul înalt, și viața-î se curmă din oase.
Teücros pe urmă țintind din arc a rănit pe feciorul
Lui Ipolohos, pe Glaucos, în brațul eșit la iveală
Cînd năvălise la turn, și-l făcu să 'nceteze bătaia.
- 390 Glaucos sărit-a napoi dela zid, să nu vază Danaii
Că-î săgetat și din asta cumva să nu-și facă mîndrie.
Sama deodată luînd Sarpedon, că Glaucos se duse,
Mare i-a fost supărarea, dar n' a dat uitării războiul ;
Dupăce lancea viri în Alcmeon, feciorul lui Testor,

- 395 Zmulse arama din el, și tras de-aii suli Alcmeon
Cade pe brînci, și pe trup îi zornăie mînele arme.
Dar cu vînjoasele mîni zmuncin pămîntul Sarpedon
Și zguduindu-l, întreg îl răstoarnă, descopere zidul
Și-astfel de-asupra pe zid deschide mulțimei cărare.
- 400 Teucros și Aias atunci cu arma-l ajunseră; unul
Chiar îl impuse la piept în lucioasa podoab'a curelii
Ocotitorului scut; dar Zeus de moarte-și păzește
Fiul Sarpedon, nevrînd să cadă 'n război la corăbii.
Aias la el repezit, îi însuliță scutul, în care
- 405 Lancea-î pătrunde 'n adînc și-l împinge, cînd sare la dînsul.
Dete-se 'n lături puțin Sarpedon, dar, el dela ziduri
Nu vru să plece de tot, vrăjit de nădejdea izbîndeii.
Deci se întoarse chemînd a Licilor cete viteze:
Licilor, ce vă codiți și nu mergeți năvală nainte ?
- 410 Cît așa îi e de bărbat cu toate că rupt este zidul,
Singur e greu să răzbesc și cale să-mi fac spre corăbii;
Ha! după mine, nu poate doar unul ce poate mulțimea.“
- Zise, iar ei tremurînd de porunca ce dînsul le dete,
Se 'nghesuiră mai mult în preajma stăpînului sfetnic.
- 415 Dar și Aheii sub zid aū prins să 'ntăriască mai bine
Gloatele lor și cumplită părea străduirea cea cruntă.
Nici ale Licilor cete viteze puteau să dărîme
Zidul ahaic și drum să-și facă pe țarm la corăbii,
Nici luptătorii Danaï dela zid să respingă pe Licii
- 420 Nū izbutiau nicidecum, odată ce ei se 'nnădiră.
Cum pe la țară doi inși se 'ncaeră pentru hotare
Și cu măsurile 'n mîna pe-a lor de-o potrivă moșie
Staū într'o palmă de loc și se bat pe dreptate s'o'mpartă—
Numai de-a zidului creste, tot astfel, opriți luptătorii
- 425 Ambelor armii de sus de pe vîrfuri lovindu-se 'n piepturi,
Sfarmă și paveze 'n zbor și scuturi rotunde de piele.
Ce de oșteni aū rānit pe trup nemiloasele-arāmuri!
Unii cînd spatele gol uitaū a păzi la dosire,
Alții cînd pavāza lor era strābătută de suliți.
- 430 Și pretutindenī atunci, și streșini de ziduri și turnuri
Ude de sînge erau, țîșnit din o parte și alta.
Totuși la fugă pe-Aheii să 'nduplece nu mai putură,
Ci după cum o femeie de treabă, năimită la muncă,

- Lina 'ntr'un taler punînd, greutatea într'altul, ridică
 435 Cumpăna drept, ca să-și crească copiii din plata-î săracă,
 Tocmai așa într'o cumpănă dreaptă stătu bătălia,
 Pînă ce Zeus a dat mărire mai naltă lui Ector;
 Zidul ahaic întiul a spart, și deodată viteazul
 Tare cît el a putut strigat-a s'audă cu toții :
- 440 „Iureș nainte, Troeni; dați jos, dărîmați-le zidul
 Și repezindu-vă puneți tăciunii aprinși la corăbii!“
 Dînsul așa îndemna pe Troeni; auzindu-î cuvîntul
 Toți năzuiau împreună spre zid, și cu lăncile 'n mină
 Ei s'opintiau și grăpiș urcau ale zidului streșini.
- 445 Prinse și Ector de jos o piatră mai groasă ce 'n dreptul
 Porții stetea, ascuțită la vîrf — un pietroiu așa mare,
 Cît laolaltă doi inși din gloată, chiar cei mai puternici
 Din muritorii de azi, anevoie puteau să-l ridice,
 Vrînd să-l așeze pe car, dar el azvîrlitu-l-a singur :
- 450 Fiul vicleanului Cronos ușor îl făcu pentru dînsul.
 Cum cite-odată cu-o mîină luînd a berbecului piele,
 Lesne o poartă păstorul și-î pare puțină povară,
 Astfel și Ector luînd purta bolovanul spre scînduri,
 Naltele a porții canaturî vîrtos îmbinate 'ntre ele,
- 455 Căci amîndouă fuseseră 'nchise cu două zăvoare,
 Care 'mpotrivă mergeau și c'un singur lăcat cu tărie.
 Stete pe-aproape de tot și 'ntinse picioarele zdravăn
 Vrînd cu putere-a lovi, și-l izbi pela mijlocul porții :
 Sparge ușorii de-oparte și de-alta, și greu bolovanul
- 460 Cade 'năuntru, iar poarta troznește grozav, și zăvorul
 Sfarmă-se atunci; se 'mprăstie scînduri încoace și 'ncolo
 Țănduri, cînd el a izbit. Se 'nviforă falnicul Ector
 Tocmai ca noaptea la chip, și-î fulgeră haina de-aramă
 Strașnic de jur împrejur, și părechea de suliți ce poartă.
- 465 N'ar fi putut - doar afară de-un zeu — să-l înfrunte nici-unul,
 Cînd cu privirea de foc pe poartă zvîrlitu-s'a dînsul.
 Iute spre oaste s'a 'ntors și chema pe Troeni ca să intre
 Zidul sărînd, și Troeniî voios ascultau de poruncă.
 Zidul sărîră grăbiți, iar alții potop năvăliră
- 470 Chiar și pe porțile tari. Spre vase cu spaimă Danaî
 Toți apucau și huia 'ngrozitor, nesfirșit vălmășagul.

Greșeli de tipar :

Pag. 12, vers. 319 între „ci“ și „dușmăniud“ să se adaugă cuvântul «tot».
Pag. 81, vers. 446 în loc de «puteri și războinică», citește «puteri de războinică»
Pag. 95, vers. 299 nu «birue», ci «bizue». Pag. 100, vers. 469 nu «oreștetul»
ci «caștetul». Pag. 129 vers. 428 se va adăuga „o“ înaintea cuvântului „răpne“

